

ROMANUL SECOLULUI

**HERVÉ
BAZIN**

**preafericitii
de pe
insula dezolării**

UNIVERS

ROMANUL SECOLULUI

HERVÉ BAZIN

Traducere și note
de MARCEL ADERCA

Preafericiții de pe Insula Dezolării

**Editura
UNIVERS**

București ● 1974

Coperta colecției
Emil Chendea

Hervé Bazin
LES BIENHEUREUX DE LA
DÉSOLATION
© Éditions du Seuil, 1970.

*Toate drepturile
asupra acestei
versiuni aparțin
EDITURII UNIVERS*

*Bogăția mea sînt bunurile de care știu să
mă lipsesc.*

L. J. VIGÉE

*Oamenii acestor vremi care își pun uneori
întrebarea : „Ce-ar gîndi străbunii despre
noi ?“ au primit răspunsul. O comunitate
primitivă de proporții reduse se ivește din
adîncul vremilor, se trezește azvîrlită din-
tr-o dată în industrialul veac XX, privește
cu ochi mirați, timp de doi ani, la oamenii
și minunățiile lui, și e însuflețită de-o sin-
gură dorință : să se reîntoarcă în adîncul
vremilor. Pentru toți cei care cred în va-
loarea absolută a progresului Tristan da
Cunha constituie o lecție cumpătită.*

JACQUES DURR

Le Nouvel Observateur, 1955

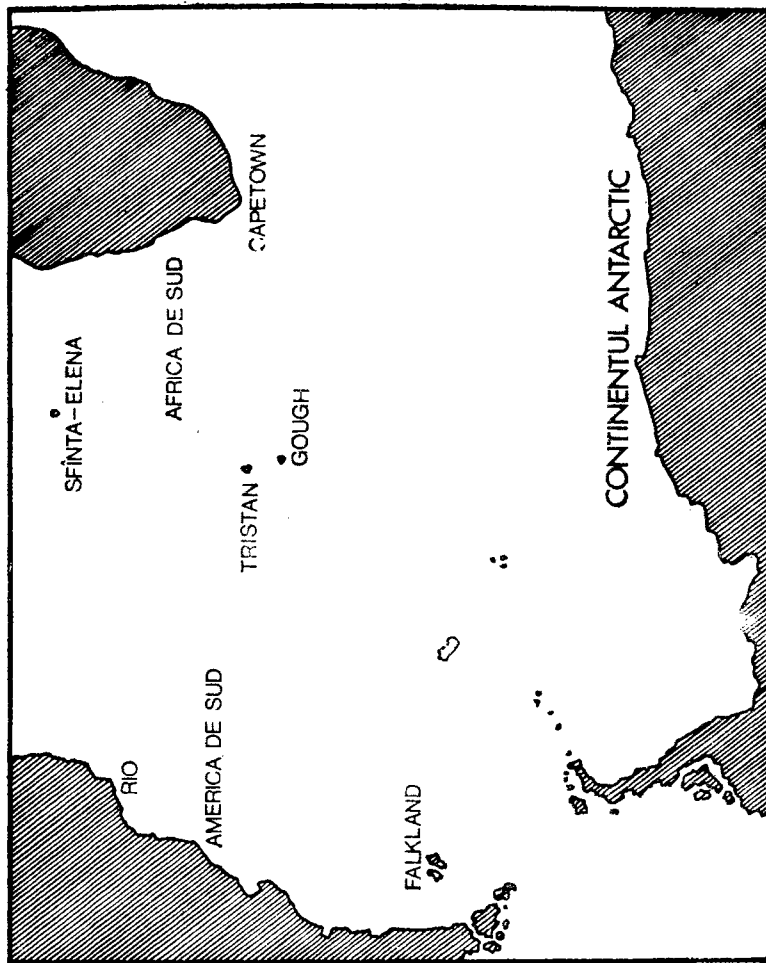
*La ora cînd tineretul de pretutindeni con-
testă societatea noastră, refuzul comuni-
tății de pe Tristan, înapoiată pe stîncă-i
pustiită (cu excepția totuși a circa cinci-
sprezece la sută), să aibă oare vreo sem-
nificație ? Inadaptarea, nostalgia se îmbină
în treaba asta cu exigențele libertății, cu
gustul pentru o viață mai aproape de na-
tură, cu respingerea lucrurilor noastre de
prisos. Cel mai surprinzător e faptul că,
după ce-au strigat „nu“ societății noastre,
insularii au putut, fără a se trăda, să
spună „da“ tehnicii și să se transforme în
niște înțelepți ai modernității !*

RAY W. DEACOM

C.B.C., 1969

Romanul acesta rămîne paralel cu faptul divers.
Dar autorul a avut obligații atît în privința evenimentului cît și a dispozițiilor legale. Identificarea personajelor, indiferent cu cine, ar fi întru totul iluzorie,

Pentru John Hatton

VECHIUL TRISTAN

NED GLAD ȘI CEI DOI FII AI SĂI, RALPH primul născut și Bill mezinul, gîfîind, istoviți de țipete, istoviți de alergătură, se opriră toți odată. Nu mai pricepeau nimic. Cu două ore mai devreme decît de obicei, fără vreo pricină anume, oile se porniseră să coboare, mai întîi la pas, apoi la trap. Măgarul, berbecii nu șovăiseră să dea brînci ciinilor, ciudat de molateci. Ajunseseră departe, iar oile, fără să piardă vremea, fără să înhațe din mers nici măcar o tufă, coborau val-virtej la rîndul lor, nervoase și împingîndu-și cu capul mieluşei.

Cu toate acestea, vremea, deși rece, era frumoasă pentru o zi de august. Cu excepția inelului de nori, întotdeauna fixat iarna în jurul piscului Mary, cerul era senin; oceanul, cît vedeai cu ochii, se întindea calm în jurul insulei, foarte ușor încrețit, lăsînd două șalupe să alunece pe drumul de întoarcere, una întîrziată încă dincolo de colțul Hotentotului, cealaltă foarte aproape de debarcaderul Plăjii celei mici. Prundișul, cu pietricelele-i negre atît de des rostogolite de vijelii, era ușor tivit de-o dungă albă, paralelă cu dunga cafenie a marilor alge. Iar din cele aproape patruzeci de case ale satului, împrăștiate printre tufe de *flax*¹, se înălțau coloane drepte de fum: lungi șuvițe liliachii, alimentate cu surcele, îngemănate cu șuvița neagră, alimentată cu benzină, de la legătorie.

¹ In (engl.).

— Ia te uită, zise Ralph care, proptit în ciomag, se opri se să-și mai tragă sufletul, șterg putina de peste tot !

Ned aruncă o privire fiului său, dar nu răspunse : fapt care-l miră cel mai mult. Într-adevăr, turmele go-neau la vale de pretutindeni, surde la chemarea cioban-ilor. Vreo cincizeci de oi, oprite de bătrînul Stephen Grower care le bara trecerea, se învîrteau înnebunite pe-un tăpșan ¹. Peste tot dealtfel dădeau buzna, luînd-o prin albiile torenților, bulucite în grupe atît de înghe-suite, atît de compacte, încît, cu capetele sprijinite pe crupe, jumătate din animale erau cărate de cealaltă jumătate.

— Ce le-o fi apucat ? bombăni Bill, ridicînd capul să privească muntele.

Vulcanul *Regina Mary* arăta așa cum îl văzuse în-totdeauna pe vremea asta : acoperit de zăpadă pe culme, acolo unde povîrnișurile se pierd în neguri ; smălțuit, pe la jumătatea versantului, cu petice de mușchi, cu tufe verzui alternînd cu anrocamente cenu-șii ; devorat, în sfîrșit, de ferigi și de *tussock* ², mai jos, în preajma platoului, acel soclu circular care, prin in-termediul unor faleze înalte de opt sute de metri fe-restruite de torenți, îl aducea pînă la panglica coastei. Nicicînd nu păruse mai solid, de-o mai calmă masivi-tate, ridicat din mare pînă-n tării, de la primul brizant al coastei pînă la ultima stîncă a craterului, al cărui lac albastru-închis, care nu îngheață niciodată în ciu-bărul lui de bazalt, atît de puțini insulari se puteau lăuda de a-l fi contemplat, în cele mai frumoase zile de ianuarie sau martie.

— Tată, zise Ralph, simți ? Și ție îți tremură pămîn-tul sub picioare ?

— Da, zise Ned, miroase a avalanșă.

În marea tropăială a fugii, însoțită de zarva pietri-celelor smulse de două mii de copite de-a lungul pote-

¹ În franceză *replat* — terasă dînd pe-o vale glaciară.

² Smocuri de iarbă.

cilor, un vuiet profund se făcea simțit. La rîndul lor, într-un concert de filfiit din aripi și de chirăituri, toate păsările — albatroșii, *skua*¹, rîndunelele de mare, ca și cintezoii și sturzii — se îndepărtau de munte într-un larg zbor divergent, unele spre a se roti la înălțime, altele spre a întreprinde un strident balet alb aproape la nivelul stîncilor submarine. Și deodată surpriza :

— Culcați-vă ! strigă Ned, care cu un ghiont își trînti feciorii la pămînt.

Dar el rămase în picioare, fascinat, nevenindu-i să creadă. Un tunet zgîlțîia colina, se prelungea într-un soi de ciocănituri, de bubuituri, se transforma în uruit, spre a se stinge, în mai puțin de-un minut, într-o hurdătură de căruță care se îndepărtează.

— Asta e, ce mai ! șopti Ned.

Grohotișul o pornise din loc ; ici-colo citeva blocuri o luaseră razna. Credincios ideii sale, amăgit de legăturile vechi de patruzeci de ani cu o mare ursuză și un sol pașnic, era inevitabil ca Ned să ia efectul drept cauză. După uraganele și ploile unei ierni despre care bătrîna Dorothy, bunică-sa, se jura că-i cea mai grea din cîte apucase, niște alunecări de teren nu erau oare firești ? Surpările astea nu mergeau niciodată prea departe. O bucată de piatră ponce izbîndu-se de-o creastă într-un nimb de țandări nu-l făcu nici măcar să plece capul. Ca de obicei, grohotișurile pornite la vale începură să alunece mai încet, înecate în praf. Unul singur, mai rapid, reuși să străbată pășunea, dar lăsă trei sferturi din bolovăniș într-un islaz înainte de-a se prăbuși de pe faleză și de-a bombarda hăul, împrăștiindu-se jos pe evantaiul sfărîmăturilor alimentare dintotdeauna de pe urma unor asemenea incidente. Apoi se făcu liniște. O stînjeneală stăruia în aer, ceva nesigur în exilul păsărilor. Ned dădu din umeri :

— Hai, veniți, s-a isprăvit ! zise el.

Dar un al doilea tunet dezlănțui ecourile într-un ade-vărat vacarm, cernînd peisajul. Ned simți cum i se

¹ Specie de pescăruși.

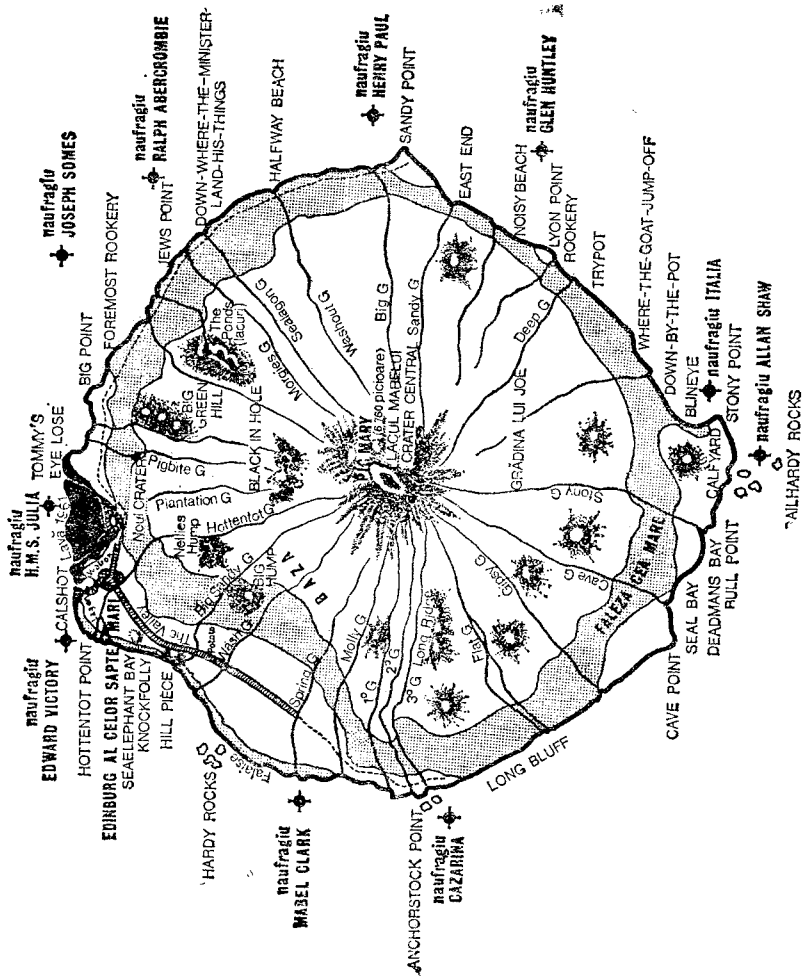
Înmoaie picioarele și, tot fără a pricepe ceva, se trezi din nou la pământ.

*

În față — iar pentru insularii blocați sub faleză, în față înseamnă întotdeauna oceanul — Abel Beretti și fiul său Paul, Baptist Twain și fiul său Matthew, Elias Grower și fratele său Bob, îndrumați de unchiul și fraatele bunicului lor comun, Simon Lazaretto, institutor (și marinăr ca toată lumea, cînd îi venea chef), nu dădeau dovadă de mai multă agerime.

Încîntați de faptul că putuseră profita în sfîrșit de-o perioadă liniștită, prima de-o lună încoace, și că-și umpluseră panerele cu languste — fără a uita, pentru consumul local, un coș plin de peștii aceia cu denumiri bizare, *cinci degete, solder, nas tăiat, conchar* — se întorceau răcnind, făcînd mare tărăboi. Grăbeau din cînd în cînd cadența, doar așa, de plăcerea vitezei; spre a o slăvi pe *Mary-Anna*, șalupa lor din pînză albă cu bandă roșie; spre a-și dovedi lor înșile că după șase ore de pescuit nu-i lăseseră puterile și că, dacă ar fi vrut, ar fi putut ajunge din urmă „șalupa-soră”, cîrmită de-ai lui Ragan, niște zdrahoni care, cu trei cabluri¹ înaintea lor, rezistau vîslînd de zor. O cracă plutitoare le găurise totuși pînza din spate. Dar nu era decît o „gaură cît o împunsătură de deget” și, așa cum se obișnuiește în asemenea caz, Matthew își vîrîse pur și simplu în ea degetul cel mare de la picior, fără ca pentru atîta lucru să dea drumul ramei. Se apropiiau. De pe țarm, de unde îi privea puștimea și poate Thea, logodnica lui Paul, fuseseră cu siguranță identificați după bonetele lor tricotate (capodopere bătătoare la ochi ale industriei materne) trase peste urechi pînă în dreptul impermeabilului galben (noutate a Magazinului). Și toți șapte, înzestrați cu ochi de vultur, răsucindu-se pentru o clipă spre banca vîslașilor, nu pierdeau nici un amănunt al decorului familiar :

¹ Veche unitate de măsură pentru distanțe mici — un cablu fiind egal cu circa 200 m.

— Ați văzut ? Opt oameni pe casa lui Tony, zise Paul.

— Ei, bombăni Baptist Twain, e grabă mare, că se însoară.

— Da, reluă Simon, n-ar strica să fie gata acoperișul înainte de-a fi gata copilul... Ați auzit ? Ce-o mai fi și asta ? S-ar zice c-a explodat o mină.

După care îi trase o înjurătură. *Mary-Anna* începuse să ia apă, izbită dintr-o parte de niște valuri stîrnite brusc care veneau dinspre insulă.

*

Numai administratorul nu se înșelase. Numit de cîteva luni spre a înlocui un predecesor istovit de singurătate, nu cunoștea pe dinafară harta submarină, presărată cu vâi adînci și cu piscuri. Dar știa că o insulă, zvirlită la capătul lanțului dorsal al Atlanticului și, colac peste pupăză, odrasla unui vulcan stins, nu poate fi luată drept una din cele mai stabile regiuni ale lumii, chiar dacă seismografele n-au spus niciodată nimic despre ea, chiar dacă pinguinii imperiali par să se afle aci dintotdeauna în liniștea *rookeries*¹-urilor lor. Scria tocmai o misivă pe acea hîrtie oficială cu stema Coroanei în care leul se află față-n față cu inorogul și răcnește pe franțuzește : „*Dieu et mon droit*”²... Era chiar pe punctul să-și spună că, pentru o baracă prevăzută cu minimum de confort, antetul local, *The Residency, Tristan da Cunha*, evocator al victorienelor reședințe presărate cu eleganță prin Commonwealth, nu era lipsit de umor ; nici data, 6 august 1961, de fantezie ! Întrucît e sigur că nu va coincide cu ștampila poștei, aflată la cheremul vaporului următor și, chiar de-ar exista un vapor, al furtunii care ar împiedica acostarea șalupei, ridicarea scrisorilor, înflorate cu acele timbre gravate pentru două sute șaiszeci și patru de supuși ai maiestății-sale — și pentru un număr mult mai mare de filateliști,

¹ *Rookery* — colonie de pinguini (engl.).

² Dumnezeu și dreptul meu (fr.).

ignorînd faptul că pînă mai ieri niște rari epistolari cu pană șovăielnică dădeau pe ele trei patate¹...

— Hello, Don ! se auzi un glas în șoaptă.

Dar, în aceeași clipă, Don știu că de cealaltă parte a peretelui despărțitor n-o să mai găsească nici ceai, nici ceainic. Casa se scutura ca un cîine plouat. Biroul la care lucra alunecă cu aproape o jumătate de metru pe-un parchet înnebunit, cu șipci bîlîitoare, sub care părea să se afle în plină activitate o baterie de tunuri. Vacarmul se fărîmiță apoi în cioburi : de sticle și porțelanuri. Într-o negură de praf care cădea din crăpăturile tavanului, Don îndreptă în viteză portretul Reginei, care se strîmbase, și împinse ușa dinspre camera de zi, tocmai la timp spre a o zări pe Kate trecînd pragul vestibulului, cu fiică-sa în cîrcă și cu plozii coadă după ea. Cît ai clipi, înșfăcă o pătură și, venind alături de nevastă-sa care se așezase pe iarbă în mijlocul odraslelor ei, i-o aruncă pe umeri. Apoi, căutînd să calmeze spaima celor opt ochi dragi, își scutură haina rostind cu jumătate glas :

— Acum, draga mea, vom putea spune că am asistat la un cutremur de pămînt. Unul mic, desigur. Dar bine că ați ieșit din casă : ar putea stărui...

Ochii lui dădeau ocol satului care nu părea să fi suferit prea mult. În privința exteriorului cel puțin. Școala, biserica, sala prințului Philip, casa pastorului, a medicului, a radio-telegrafistului, a *headman*²-ului Walter erau intacte, așa cum păreau și celelalte, clădite direct pe landă și atît de asemănătoare în mizeria lor cenușie, roșcată la vîrf și încălțată în verde. Dintre hornuri — masive, ce-i drept, durate din blocuri de lavă cioplite cu dalta de nemaipomenita răbdare a strămoșilor — unul singur își pierduse creasta : cel al lui Stephen Grower, despre a cărui colibă se spunea că e de pe vremea Descălecătorului. Cîteva zidulețe despărțitoare, din bolovani fără mortar, se năruiseră.

— Mult zgomot pentru nimic! Trebuie să mă duc to-

¹ Patată — plantă cu tuberculi comestibili.

² Șef, căpetenie (engl.). Aici cu înțelesul de administrator-șef.

tuși să arunc o privire, reluă Don, nevoit să-i părăsească pe-ai săi spre a se îngriji de cei aflați sub autoritatea sa administrativă.

Făcu trei pași, se întoarse ca să precizeze :

— Nu vă apropiați de ziduri.

— Mergi liniștit ! spuse Kate. Nu-i lăsa pe oameni să intre la griji.

Într-adevăr, se iveau de peste tot, dar își păstrau calmul, se strigau de la un lot la altul plini de interes. De fapt, se întâmpla ceva ! Don știa de pe-acum : ceea ce el însuși (și înaintea lui, pe vremuri, acei reverenți veniți din joi în paști să binecuvînteze soți și soții în vîrstă și cu aceeași mină să le boteze copiii) crezuse la început că e apatie, dacă nu chiar sărăcie a duhului, era — îmbinată cu o certă timiditate în fața etolei sau a cravății — completa lipsă de nervozitate a băștinașilor, metiși proveniți din naufragații a douăzeci de drapele, anglo-danezo-americiano-italo-hotentoți cu toții, mateloți, ciobani, țărani, munteni totdeodată, deprinși cu viața aspră, cu lipsurile, cu accidentele, socotind firesc să vîneze pentru masa zilei taurul sălbatic de pe versantul sudic sau să-și trimită feciorii — după ouă de păsări pentru omletele familiale — pe insulițele din vecinătate, pe-o mare cu valuri de trei metri înălțime. Deocamdată era ușor de văzut că-i interesa în chip deosebit să oprească agitația vitelor și să-și strîngă pe lingă casă copiii răs-pîndiți pe plajă sau pe malurile Watronului. A doua zguduitură, care-l opri pe Don din drumul străbătut cu pași egali spre locuința *headman*-ului, nu-i impresionează mai mult. Din curtea cea mai apropiată, Samuel Twain, care-și vedea mai departe, netulburat, de-un mocasin pe care-l cosea, lăsă jos o clipă sula, pentru a striga, cu minile la gură în chip de portavoce :

— Se scarpină Necuratu, pare-se !

Eve, nevastă-sa, care se bălăcea într-o băltoacă albă, se închină înainte de a-și ridica bidoanele răsturnate. Una din fiicele lui, Dora — de n-o fi fost cumva *Mildred* — zărindu-l pe Administrator, își potrivea băsmă-luța înflorată, își ridică ciorapii de lînă albă sub lun-

ga-i fustă. Soră-sa geamănă arboră un suris mai nesi-gur, întrebător, dar nu scoase o vorbă.

— Nu-i grav, le spuse Don.

Nu era cituși de puțin convins: se uita mașinal la ceas, de parcă a treia zguduitură — care avea să culce poate totul la pământ — urma să se dezlănțuie, și ea, după optzeci de secunde. Resimți o adevărată ușurare după trecerea unui minut și jumătate, repetind cu inima mai ușoară : „Nu-i grav“. Pentru toată lumea. Pentru un grup ce pălăvrăgea în preajma doctorului Dumfries, care-și luase trusa la el și care, în același spirit, fără să se fi înțeles cu careva, exclama cu glasul-i de flaut : „Să-racu' Pat ! Nici n-a trebuit să-l înțep. I-a intrat acul de la sine în fesă.“ Pentru Tom Lones care, încadrat de Tony, feciorul cel mare, și de Neil, nemaipomenitul său mezin, căra piatră cu unul din acele cărucioare cu roți pline, asemănătoare vechilor litiere, trase de doi boi, tot atât de tipice insulei Tristan cât și ilustrațiilor me-rovingiene. Pentru bătrîna Maureen Beretti, însoțită de fie-sa, o femeie încăruntită, și de strănepoata ei, Pearl Lazaretto, încîntătoare octavonă¹ de zece ani, cu pielița obrazilor subliniată de capișonul de pînză albă, înnodat sub bărbie, după moda din 1830. Pentru Robert Glad, paracliserul bărbos, și fie-sa Thea, ghemuită lîngă el. Pentru Olive Ragan și cele două brunete ale ei, care, volubile, fără a înceta să tricoteze în pragul ușii, vorbeau de contralovitură, de bombardament asupra *Exterioroarelor*, ceea ce, spus pe șleau, însemna undeva în lumea largă, care nu știuse niciodată să stea liniștită ca insula Tristan.

De data aceasta Don îndrăzni să ridă. Trecuseră cinci minute. Walter, zărindu-l, părăsi un cerc de vecini spre a-i veni în întîmpinare, calm, cu cămașa răsfrîntă peste un pulover în carouri, plin de acea blajină autoritate pe care o deținea de pe urma sufragiului, fără îndoială, dar și de la bunică-sa, soția lui Beretti, prin grația Dom-nului — care, în '90, cînd toți tinerii pieriseră pe mare,

¹ Copil printre ai cărui bunici exista un mulatru sau o mulatră, care avea așadar o optime de sînge „negru“.

dădu insulei un conducător și fetelor niște soți, provocînd eșuarea *Italiei* la Stony Point ¹.

— Ce mai faci ? întrebă el. Ați auzit și voi vacarmul...

Obişnuit acum cu acel *How you is ?*² versiune insulară a lui *How do yo do* ³ ? (căruia i se răspunde cu tradiționalul *I'm fine* ⁴), Don nu-l lăasă pe Walter să se pornească pe sporovăit. Dialectul de pe Tristan, împănăt cu vechi termeni argotici, cu vorbe din limbajul piraților, în care toate verbele se conjugă la prezent, scuipînd toate h-urile, trecînd tot dicționarul prin răzătoare, precum insula însăși prin cea a vînturilor, continua să-l încurce:

— Pune să bată clopotul, îi spuse fără altă introducere. Trebuie adunat Sfatul.

— Asta și voiam să-ți propun, zise Walter.

— Între timp, reluă Administratorul, o să-i înștiințez prin radio pe cei de la Capetown, și-o să cer părerea specialiștilor. Aici unde ne aflăm, un cutremur, oricît de ușor, cere atenție.

Walter nu răspunse imediat. Scăpărîndu-și amnarul la adăpostul șepcii, gînditor, își reaprînse pipa împodobită cu un inel de aramă. Cuvîntul *cutremur* îl stînjea fără doar și poate. Insula, nu era oare insula un dar al Atotputernicului, adăpost binecuvîntat, credincios de o sută cincizeci de ani credincioșilor săi, agățați de coastele ei în ciuda sfaturilor Administrației și ale clericilor în trecere, de mult adepți ai evacuării și transferării la Capetown ? Cutremur... Da, s-ar putea. Ei și ? Incapabil, cu toată îngrijorarea, să-și piardă aerul de cumsecădenie, Walter dădu drumul unui rotocol de fum și înălță capul :

— Nu-i chiar pentru prima oară, șopti el. Parcă o mai aud pe bunica : „Marea saltă, băiețăș ! Asta-i mernirea ei. Și pămîntul la fel, se întîmplă. De cînd am în-

¹ Capul Stîncos.

² Cum îți merge ? (engl.).

³ Ce mai faci ? (engl.).

⁴ Bine (engl.).

vățat să umblu, iată-l că s-a mișcat de două ori, dinspre Pigbite.“

— Un motiv în plus să căscăm bine ochii, zise Don. O șterg la stație.

Walter îl privi cum se îndepărtează, zîmbind. Apoi trecu pe la el pe-acasă, doar cît să ia un ciocan, și plecă să convoace Sfatul, lovind puternic, în ritmul stabilit, în acel obuz de mare calibru, gol pe dinăuntru, al cărui vîrf era agățat de-un cadru de lemn fixat direct de stîncă, și care, jumate gong, jumate clopot, suna de ani de zile pentru obște slujba de îngropăciune, *carillon*¹-ul, adunarea responsabililor, sosirea unui vapor, plecarea la pescuit, slujba religioasă sau alarma.

¹ Sunet de clopot în cadență vie.

HUGH ÎNCEPUSE SĂ ALERGE DIN WEST Park, unde, în pofida verii, monumentul morților din Southampton se cufunda în negură, luminînd melancolic cei trei trandafiri ai Hampshire-ului. Urcă scara sărind cîte patru trepte odată și pătrunse pînă la urmă în sala redacției populată de spinări aplecate. Privirea aruncată orologiului nu-l reconfortă cîtuși de puțin.

— Da, nu e înainte ! zise Hacklett, mai gras, mai transpirat ca oricînd.

— Dac-ai ști ce-am pățit ! se bîlbîi Hugh.

Cum să-i explice că, amețit de furie, luase un autobuz verde în loc de unul roșu și că, văzînd că pornește spre comitat, sărise din mers, spre a-l izbi din plin pe-un vlăjgan ale cărui manșete albe, chipiu cu banderolă galbenă și epoleți nu puteau aparține decît unui agent al Trafic Warden¹-ului, pătruns de importanță și posesor al unui chitanțier ?

— Bun ! zise patronul, impresionat de tulburarea lui Hugh. Ce-a mai născocit puștiul tău ?

— De născocit, ți-o jur, Philip, n-a născocit nimic ! Numai că l-am găsit culcat la orizontală, cu vecinica sub el. În magazia cu scule. Și știi ce mi-a spus ? „*Fără morală, te rog ! E o nevoie firească...*“ Și ea știi ce mi-a spus ? „*Domnule Folkes, la urma*

¹ Agent de circulație.

urmei..." Se uita la mine de parc-aş fi fost o sperietoare venită s-o vadă isprăvind ceea ce începuse...

— Aplauze, domnilor, pentru tineretul englez ! exclamă patronul, încurajându-şi din ochi jumătatea de duzină de scribi.

Bietul Hugh, înalt şi slab, cu ochi de-un albastru spălăcit, cu sufletul de aceeaşi nuanţă ! Paisprezece miini, lăsînd jos picurile, pocniră în jurul lui. Cu aerul că le apreciază, vezi Doamne, simpatia, se întoarse să-şi agaţe umbrela. Un mic gazetar de provincie nu-şi poate îngădui să se ofenseze. Hacklett îşi şi vîrise nasul în telegrame.

— Tristan, Tristan... mormăi el, vrei să te ocupi de chestia asta ?

— ...Şi Isolda, nu, abia am terminat-o ! Dacă au iar necazuri cu licoarea vrăjită, să se descurce cu regele din Cornouailles !

— În regulă, hai să fim serioşi, reluă Philip grăsanul. Îţi vorbesc de Tristan da Cunha : o insulă de-a noastră, pe care a apucat-o tremuriciul. La două mii de mile de orice ajutor. Deservită de Southampton, pe deasupra. Şi dragă *Propagaţiei*, deci sufletelor cucernice. E o zi cam liniştită azi. Titlu pe pagina întâi, continuare într-a patra, o sută de rînduri.

— Cu ce ? întrebă Hugh, niţeluş acru.

Şeful închise un ochi spre a-şi sonda mai bine sur-prinzătoarea memorie a documentelor întreprinderii.

— Există un dosar. Pot chiar să-ţi spun că într-o notă — ah ! îmi lasă gura apă — e vorba de languste.

*

Exista un dosar, într-adevăr. Destul de bogat chiar ; bine alimentat de foarfecele Gloriei Trumbey, documentarista. Dar după scoarţele sale impecabile din carton roz îţi dădeai seama că n-a prea fost consultat. Vreo treizeci de articole sau de note din *Southern Post*, din *Times*, din *Observer*, din *Geographical Magazine*, o notiţă (distribuită cu prilejul emiterii unui timbru comemorativ) dovedeau interesul specialiștilor, nu prea

imitat de actualitate. O fișă bibliografică trimitea la *Pământul furtunilor* de Glow, la *Insula Dezolării* de Brandt și la alte câteva lucrări cu titluri la fel de încurajatoare, dintre care trei semnate de foști capelani. Hugh luă o notă, la întâmplare, și se trezi dintr-o dată în miezul problemei :

Plasată în chiar mijlocul zonei *Roaring forties-urilor*, „vînturile de treabă“ ale apusului hărțuind o mare cenușie în care se întîlnesc orca¹ și rechinul, *Tristan* pare să dețină recordul naufragiilor : *H.M.S.*² *Julia*, 1817, *Emily*, 1835, *Joseph Somes*, 1856, *Ralph Abercrombie*, 1868, *Czarina*, 1872, *Mabel Clark*, 1879, *Edward Victory*, 1880, *Henry Paul*, 1882, *Italia*, 1890, *Allan Schaw*, 1893, *Glen Huntley*, 1898 și foarte probabil *Kobenhawn*, 1928... fără a mai pune la socoteală însuși vasul insulei, pe care au pierit în 1885 o mare parte a bărbaților din colonie. Ce poate fi mai grăitor ? Și nu e vorba aici decît de catastrofele cele mai cunoscute. Fapt semnificativ : din cele șapte nume de familie, cinci sînt ale unor naufragiați ; al șaselea, al unui marinăr aflat în trecere ; unul singur e băștinaș. Să adăugăm că multă vreme colibeile au datorat totul, și mai datorează mult și în prezent, epavelor...

O a doua notă nu e cu nimic mai optimistă :

Tristan, numită uneori și „*Insula Dezolării*“, nu e decît un *Stromboli* defunct, înălțat pe niște cîmpuri de lavă înierbate, unde abundența micilor cratere arată că activitatea vulcanică a șovăit îndelung pînă s-a stins.

— Fermecător tablou ! bombăni Hugh către Joe Smith, arhivarul. Cine-o fi fost aiuritul în stare să-și aleagă un asemenea paradis ?

— Un scoțian ! făcu celălalt, în timp ce Hugh consulta nota :

William Glad, caporal de artilerie, preciza documentul, trimis de Amiralitate în 1816, sub pretextul de-a pune capăt ocupației „regelui“ *Jonathan Lambert* (asa-

¹ Specie de delfin.

² Abreviere de la *His Majesty Ship* — Vasul Maiestății-Sale (engl.).

sinat, cum se bănuiește, de Tomaso Curri, ultimul supus al Maiestății-Sale corsare cu prilejul anexării de către Maiestatea-Sa britanică, dar al cărui steag alb cu pătrățele albastre și roșii mai flutura încă pe-o cabană de lemn). Postat acolo, în realitate, cu o garnizoană hotentotă de optzeci și șapte de oameni și două tunuri spre a împiedica folosirea insulei drept bază în eventualitatea unei încercări de eliberare a lui Napoleon, deportat pe Sfînta Elena. Autorizat să rămînă pe insula Tristan după moartea Corsicanului, împreună cu soția sa și patru sau cinci bărbați. Intemeie împreună cu ei, pe 37 de mîle patrate, dintre care opt exploatabile, o colonie creștină egalitară a cărei Constituție poate fi formulată într-o singură frază : „Nimeni nu se va ridica aici mai presus de oricare altul“. De formă, a fost numit guvernator. A clădit primele case ale celui mai izolat sat din lume, căruia i se mai spune și azi Așezarea, dar care, de cînd cu vizita ducelui Alfred, comandantul fregatei H.M.S. Galatea, poartă numele oficial de Edinburgh-of-Seven-Seas. S-a improvisat clergyman¹ pentru a-și căsători camarazii cu niște femei de culoare, importate de pe Sfînta Elena și trase la sorți cu multă scrupulozitate. A mai trăit treizeci și trei de ani, ca să moară de cancer, lăsînd opt fii, opt fiice și o Biblie, depusă actualmente la British Museum și ale cărei margini sînt mîzgălite de însemnări, singurele documente care ne îngăduie să redăm această poveste edificatoare...

*

Ignorant mai e și omul ! Hugh începe să se înfierbînte. Cu miile sale de insule scăldate de apele tuturor oceanelor, Imperiul nu e zgîrcit cu astfel de odisei. Tristan e în definitiv un Pitcairn² onorabil ; dar, în tot cazul, pe-o înaltă treaptă a democrației, engleze și anglicane, în mijlocul pinguinilor — denumiți de altfel în Sud *manchots*³.

¹ Pastor protestant (engl.).

² Insulă a Polineziei, colonizată în 1790 de marinarii care s-au răsculat pe vasul englez *Bounty*.

³ Pinguini imperiali (fr.).

Urmarea devine mai aspră, mai ștearsă, mai puțin adecvată legendei, dar rămîne stimulatorie prelungind sfidarea. În privința aceasta, în dosar, aproape nimic : un gol de o sută de ani, avînd drept cronicari niște reverenzi sporadici, doldora de bune intenții, caritabili importatori de hainé, de pantofi de ocazie, de alimente, de imnuri religioase, de îngrijiri medicale, de stări civile, dar și de mari sîcîieli personale, de prejudecăți stăruitoare împotriva rămîinerii pe această stîncă imposibilă. Hugh s-a dus să caute prin rafturi povestea publicată în întoarcere de „reverendul B“, om cucernic al cărui devotament nu pare să fi sporit capacitatea de înțelegere :

Starea sănătății este excepțională. Pe insulă toată lumea atinge vîrsta maturității în deplina stăpînire a tuturor facultăților și așa pînă la capătul zilelor. Există frumoase exemplare de forță fizică. Dar am dori ca situația să fie asemănătoare și în ce privește starea lor mintală. Condițiile înfiorătoare de viață, izolarea, depărtarea de orice civilizație tind, prin forța împrejurărilor, să-i ducă la degenerare...

Din fericire, Hugh găsește drept contrapondere un articol din *Geographical*, cu mărturia unuia dintre puținii gazetari care au putut vizita, vreme de cîteva săptămîni, insula Tristan :

Insularii, spune el, pot părea inculți și vrednici de milă. În realitate, sînt plini de calități, de cunoștințe, de bucurii, pe care noi le-am pierdut. Foamea, lipsa de confort, izolarea, lupta cu o natură ostilă li se par la fel de firești ca anotimpurile. Poate că experiența nu e de invidiat ; dar și asta rămîne de văzut. O viață în care să nu știi ce-i aia oameni molateci, lași, egoiști și inutili merită cel puțin stima. Fericirea în plină sărăcie cu lustru constituie o izbîndă ; e și o lecție transformată grabnic în indignare de către cei pe care robia propriilor nevoi îi umilește în taină.

Dar trebuie să ne întoarcem la reverend, singurul istoriograf al unei epoci. El relatează un lung șir de furii oceanice, de salvări, de lipsuri (în asemenea măsură în-

cît a fost văzută stingîndu-se lampa bisericii din lipsă de untdelemn și împărțindu-se — cîte unul de căciulă — ultimul sac de patate). Subliniază acest fapt unic în istoria insulelor lipsite de legi : traiul în bună înțelegere al unei comunități care n-a știut nicicînd ce-i dezbinarea. Recunoaște că șalupele enoriașilor săi, meșterite din patru piei de elefanți de mare, iar mai tîrziu din pînze întinse pe-un cadru de lemn, surori bune ale coracle¹-lor irlandeze, ale balenierelor din Nantucket, sînt niște capodopere senzaționale, manevrate de marinari extraordinari, de-o măiestrie, de-un curaj uimitor. Dar rămîne partizanul evacuării :

Te întrebî cum de-i satisface pe acești oameni traiul într-un loc atît de pustiu. Cu cîtiva ani în urmă, guvernul le-a făcut propuneri generoase...

Propuneri repetate, refuzate cu aceeași stăruință. Să notăm totuși : „*Primul misionar, W. F. Taylor, sosit în 1851, rămase trei ani și izbuti să ia cu el, la Capetown, cîteva persoane...*“ E drept că cei mai mulți se înapoiară. „*Pe al doilea misionar, treizeci de ani mai tîrziu, îl chema Dodgson...*“ E fratele lui Lewis Carroll². El introduce varza, ceapa, dovleacul, dă greș cu celelalte legume și cereale, pe care solul prea slab, prea puțin hrănitor, nu izbutește să le hrănească. Rămîne patru ani, pleacă, apoi, aflînd de catastrofa din 1885, revine pe insulă să propovăduiască văduvelor evacuarea și reușește să ademenească alți zece robinsoni să-l urmeze în Țara Minunilor.

Urmează un gol de-un sfert de veac. „*Al treilea misionar a fost reverendul Barrow, întovărășit de soția lui...*“ Țasta a fost o figură ! E fiul unei călătore de pe *Blenden Hall*, care s-a ciocnit de Insula Inaccessibilă, în apropiere de Tristan. N-a lipsit mult ca domnișoara să fie violată, împreună cu celelalte doamne, de echipajul răsculat. Dar vislașii de pe Tristan, opintindu-se cu încredințare la vîsle pe-o mare dezlănțuită, au sosit

¹ Bărcuțe din nuiele, acoperite cu pînză impermeabilă (engl.).

² Pseudonimul lui Lewis Dodgson, autorul celebrei cărți : *Alice în Țara minunilor*,

la țanc spre a ocroti virtutea. Mulți ani mai târziu, J. K. Barrow, născut astfel dintr-o mamă neprihănită și plin de recunoștință, află că nu mai există nici un pastor pe Tristan, îmbracă sutana, obține numirea, cere să fie dus la țarm în plină furtună în pofida sfatului dat de Căpităni, iar locul unde acostează devine un *lieu-dit*¹, cu un nume nițeluș cam lung : *Down-where-the-minister-land-his-things* (prezentul perpetuu al expresiei dialectale : *Acolo-unde-pastorul-își-debarcă-pachetele*).

Nu rămase totuși acolo decât patruzeci și șase de luni. *Doisprezece ani mai târziu sosește pe neașteptate reverendul Rogers*, care semnează un angajament similar. Trec alți cincisprezece ani, apoi, după primul război mondial, de-al cărui sfârșit insularii nu aflară decât în 1920, reverenții *Propagării Credinței* se succed cu regularitate. Vedem chiar sosind o misiune științifică care exprimă interesul crescând al sociologilor pentru „cazul” Tristan. Hugh apreciază concluzia raportului lor :

Condiționați de originile lor, unii i-au judecat greșit pe insulari : acești „inocenți” își iau revanșa cu vîrf și îndesat. Fii ai unor exilați, ai unor naufragiați care au preferat să nu se mai întoarcă acasă — avînd acolo cutare situație stînjenitoare, cutare amintiri de uitat — sînt educați să se ferească de acea lume în care furtul, violul, crima, războiul, dezbinarea familiilor sînt lucruri tot atît de obișnuite pe cît sînt de necunoscute în insulă. Pentru ei, Tristan e refugiul în care vitregia stihurilor le îngăduie să scape de vitregia oamenilor. Bineînțeles, nu sînt chiar întru totul convinși ; se feresc s-o spună. Dar poveștile pe care și le repetă la gura sobei, discuțiile, întotdeauna însuflețite și adesea savuroase, cărora le-au prins gustul datorită unui veac și jumătate de libertate, sînt semnificative în această privință.

Ne aflăm totuși în 1935 ! Distanțele se micșorează cu repeziciune. Anglia își numără insulele, le organizează. Iau astfel sfârșit lungile interregnuri, ca și puterile re-

¹ Loc ce poartă un nume tradițional desemnînd o particularitate de ordin topografic sau istoric.

verenzilor, „comisari și magistrați ai Maiestății-Sale“, institutori, secretari și, înarmați cu un clește, la nevoie dentiști. E sfârșitul epocii în care strigătul „*Vas la orizont !*“, așteptat uneori vreme destul de îndelungată „*spre a îngădui unui copil de zece ani să considere evenimentul ca o venire a lui Messia*“, aduna pe plajă întregul Tristan. Insularii, care vreme de o sută unsprezece ani — din care doar optsprezece au cunoscut prezența cîte unui pastor — s-au guvernat singuri, vor fi dotați cu un *consilier*. Asta n-o să schimbe prea multe, întrucît obștea, care se lipsea de el, îl va considera mult timp reprezentantul unui tron pe care te așezi fără a guverna cu-adevărat. Acest rezident n-are nici o influență asupra realităților : pescuitul, cultivarea pămîntului, creșterea vitelor, construirea unui acoperiș sau a unei bărci, moșitul unei femei. Însărcinat cu hîrțogăria și cu raporturile privind *Exterioarele*, a moștenit în fapt domeniul temporal al activității pastorilor, reduși la cel spiritual. La fiecare doi-trei ani, notițele din *Southern Post* anunță plecarea unora sau a altora, cîrînd însoțiți de un medic, apoi de un agronom, „manuale“ de competență precisă și deosebit de apreciată. Sosirea unei scrisori durează tot trei luni. Nici o linie de navigație, nici un cablu, nici o stație de radio. Dar izbucnește al doilea război mondial...

Hugh răsfoiește dosarul. Iată o notă din *Times* :

În 1942 Tristan a trecut la Amiralitate sub numele de „H.M.S. Atlantique Isle“. A XXVII-a secție navală înființase aci, cu ajutorul localnicilor, o stație meteorologică și una de radio. După plecarea Marinei, guvernul sud-african a menținut aceste stații, ale căror buletine au importanță pentru fermierii de la Capetown.

Știrile sînt preluate acum de *Southern Post*, dar în decurs de doisprezece ani nu va publica decît niște articole sau știri scurte, la rubrica „De peste mări“.

În 1949 :

Mîna de lucru pentru Tristan ? Niște tipografi, un inginer, cîțiva specialiști în biologie marină, halieutică¹

¹ Știința pescuitului.

și cîngelare au sosit pe insulă în februarie. Fundul mării pare să fie pardosit cu languste. Cîteva traulere sud-africane, printre care Tristania, au și început pescuitul în aceste ape. O societate de amenajări va construi o mică fabrică de conserve... Acest proiect a determinat guvernul să numească un administrator cu depline puteri. Sfatul „Hill¹ men“-ilor (care se întrunește în fiecare duminică pe deal, în fața bisericii) și sfatul femeilor (trei membre din acesta făcînd parte de drept din precedentul) vor avea loc în continuare, ținînd legătura cu el.

În 1952 :

„Pentru prima oară, o descendentă a caporalului Glad, Valérie, debarcă în Anglia. Vine să-și facă studiile de institutoare, pentru a se întoarce apoi la ea acasă în această calitate.“ Informația provine din *Tristan Times*, micul ziar policopiat al insulei, tras în 60 de exemplare, care costă trei țigări.

În 1954 :

De cînd mîncăm crustacee din Tristan, nivelul de trai al insularilor, încă scăzut, s-a îmbunătățit. Emiterea primului timbru al insulei — cu prilejul încoronării — a însuflețit mîndria locală. Dar introducerea bancnotelor a dat loc unor incidente hazlii. „Ce să fac cu astea?“ spuneau femeile, obișnuite cu trocul și a căror unitate monetară rămîne livra² de cartofi.

În 1957 :

Ducele de Edinburg a făcut un ocol pentru a-și vizita orașul : Edinburg-al-celor-șapte-mări. În cinstea lui, primăria a fost numită Prince Philip Hall.

În 1959 :

Șase vase au ancorat la Tristan în cursul anului trecut. Izolarea scade. Dar factorul poștal tot n-are de lucru mai mult de-o zi la două luni !

În 1960 :

Domnul Don Isley, care a reprezentat pe vremuri Universitatea din Cambridge într-un meci de rugby cu

¹ Hill = deal (engl.).

² Jumătate kilogram.

Oxford și care a lucrat ulterior ca funcționar în Uganda, a fost numit administrator pe doi ani la Tristan da Cunha. Reverendul Douglas Klemp, noul capelan, va călători cu același vas...

*

Hugh își strânge notele. Aceste din urmă nume figurează în telegrama zilei care începe cu cuvintele *Cutremur de pământ pe Tristan*. Epopeea s-a întâlnit cu faptul divers. Hugh și-a schimbat părerea : în definitiv, raiul e ceea ce consideri ca atare, chiar dacă pentru altul reprezintă purgatoriul. Cincizeci de rînduri ca să n-o spună, e prea mult ; iar ca s-o spună, e prea puțin. Hugh își deșurubează stiloul. A pornit-o, a pornit-o, se lasă purtat de fantezie. A ajuns repede la o sută optzeci de rînduri, pe care va trebui, oftînd, să le supună cenzurii.

— Ai căpiat, e prea lung ! răcnește patronul, care brăzdează cu creionul mai mult de-o treime.

În zadar. Hugh, cuprins de simpatie pentru aventura australă, se va duce pe furiș să restabilească textul în corectură.

EXILUL

SÎMBĂȚĂ 23 SEPTEMBRIE. JAMES KEY, marinar de serviciu la buncăr pe *Tristania*, foarte înalt, foarte blond, flancat de Joss Twain, care e întru totul opusul său, se oprește în fața înștiințării afișate, printre altele, pe zid, la intrarea în Prince Philip Hall. Șoptește :

— Grozav și-au mai bătut joc de voi mintoșii ăia !

Seismologii și vulcanologii, ce-i drept, se arată optimiști. De șapte săptămîni, cu sprîncenele încruntate sau cu gura căscată pînă la urechi, după cum îi e firea, fiecare se oprește pentru a citi oracolul :

Consultați cu privire la recente cutremure, experții apreciază că e vorba de o simplă tasare de teren de-a lungul unei linii de falie. Nu pare așadar să existe vreun pericol. Cu toate acestea, întrucît niște vibrații analoge ar mai putea deplasa unele roci instabile, recomandăm tuturor să fie atenți la trecerea pe sub faleze sau în vecinătatea grohotișurilor surpate.

— Dacă-i vorba de vibrat, păi *„vibrăm”*, nu glumă ! zice Joss. Am vibrat de vreo nouăzeci de ori în ultimele zece zile. Dacă te-ai fi aflat duminica trecută la St. Mary's Church¹, ai fi priceput.

Înscris ca și Joss în catastifele *Tristaniei* — dar ca angajat permanent, în timp ce Joss nu e decît sezonier — James Key pune pentru prima oară

¹ Biserica Sf. Maria (engl.).

piciorul pe „Insula Dezolării“, unde pământul a început să rivalizeze în drăgălăşenie cu marea. *Tristania* a sosit de-o săptămână în vederea campaniei de pescuit. Dar James se afla de cart la bord, duminică în 17, cînd, în toiul slujbei, zidurile bisericii au săltat, în timp ce reverendul Klemp, imperturbabil, continua să officieze, întorcîndu-se doar preţ de-o clipă ca să spună enoriaşilor săi :

— Fraţilor întru credinţă, o să renunţăm la predică şi la strigări pentru a scurta ceremonia. Domnul să vă aibă în pază !

A doua zi, nici gînd pentru Key să pună piciorul pe uscat. Ted Lash, comandantul *Tristaniei*, *headman*-ul, administratorul şi toţi responsabili ţinuseră sfat : trebuia neapărat să se ştie dacă zguduirile erau localizate la Tristan sau afectau şi celelalte insule : Inaccessibila, Stoltenhof, Middle, Nightingale şi chiar, mult mai departe, Gough, toate la fel de vulcanice, dar populate exclusiv de foci şi de păsări. *Tristania*, ridicînd ancora pe cinci zile, supraveghease arhipelagul în timp ce-şi întindea năvoadele.

— De fapt, spuse James, au făcut bine c-au afişat tromboneala asta. Nervii oamenilor, contează şi asta.

— Da, spuse Joss, dar pe insule nu se întîmplă nimic. Nici un ou spart în cuiburile pufinilor ¹, pe Nightingale. Am intrat într-una din cabanele în care se adăpostesc bărbaţii cînd se duc să-şi umple sacii cu puf sau cu guano. Lîngă un perete stătea înfiptă o lopată pe care-o puteai doborî c-un bobîrnac. Nici nu s-a clintit. Numai Tristan se biţîie.

— Precum vezi ! făcu James.

Holul e plin. Gramofonul fonfăie. Tot tineretul valsează în sala cea mare, unde se rotesc fustele deasupra unor vaste jupoane, unde zboară papioanele oacheşilor cavaleri ţepeni precum cămăşile scrobite pe care le poartă. Pentru după-masă, Sandra Tranch, fiica responsabilului fabricii de conserve, şi-a invitat prietenii, adică pe toţi cei sub cincisprezece ani din sat. Mike

¹ Specie de palmipede.

Tranch și soția sa i-au convocat pe adulți la o serată dansantă. Cu excepția bătrînilor și bolnavilor, toată lumea e prezentă ; fiecare și-a adus farfuria și paharul. O serbare, aici, e ca un incendiu, ca o căsătorie, ca un doliu : nu-i chip să tragi chiulul.

Dar bătrînul fonograf se oprește cu un *grohăindo*. Un puști dă fuga să învîrtă manivela și să schimbe placa. Din pîlnie se aud niște pîriituri, apoi începutul unei vechi arii scoțiene. Și deodată tinerii se desfășoară, fac cerc bătînd din palme : Patrick i-a „aruncat perinița“ lui Ruth, care îngenunchează și-l sărută. Tare ar mai dori Joss să beneficieze de acest rit străvechi, uneori interminabil, unde de la un obraz la altul trec adeseori mai mult decît niște sentimente prietenești. Ruth s-a ridicat și se rotește, cu perna în brațe, căutînd din ochi cui să-i transmită, sărutîndu-l pe gură, dreptul de a-și alege apoi altă parteneră. Pare să șovăie... Joss înaintează, încearcă să treacă printre verii săi strînși ciotcă. Bombăne chiar o zicală : *Toate stridiile își închipuie că perla e pentru ele*. Dar Ruth, care nu l-a văzut, se ciocnește de Nelson, care-o pupă de zor pe Loo, care aruncă perna la picioarele lui Tony, obligat să se execute la rîndul său și să dea drumul mîinii lui Blanche, drăguța lui, pînă s-o poată înhăța și, de data asta, să tripleze doza... Bun, se știa dinainte ! Joss se întoarce și trage cu urechea. Aproape tot consiliul e aici, în stînga lui, sorbind berea dintr-o cutie de conserve ; și îndeosebi taică-său, Baptist Twain, care spune :

— Într-o privință, e bine că Nightingale e calmă. Dacă se impute treaba, ne-am putea retrage acolo.

— Pînă o fi iar totul în regulă aici, precizează Ned Glad.

— Trei sute în cincisprezece cabane ! exclamă Walter.

— Visezi ! face Agatha Loness. Una e să-i trimiți acolo pe băieți pe-o săptămînă ; alta să instalezi femeile și copiii, fără apă, fără alimente și fără foc.

— Ei, zice Simon Lazaretto, așa au început-o bătrînii noștri și n-au murit de tineri. Dar, ce-i drept, chiar dacă e vorba să scăpăm, nu prea merită. Voi vă gîndiți s-o ștergeți ? Eu unul, cînd mă gîndesc la asta, simt cum mi se îngroapă oasele-n piele.

*

25 septembrie. Pe-o vreme înfiorătoare, au plecat șase, printre care Ralph Glad, să vadă ce se întîmplă cu vitele pe jumătate sălbatice care pasc ce găsesc de cealaltă parte a muntelui, înspre Stony Point. E oricum o expediție, deoarece, ca să ajungi acolo, trebuie să faci un ocol, să treci printr-un soi de junglă friguroasă a înălțimilor, să străbați acele *gutters*, niște ripe înguste în care se năpustesc două duzini de torente. Iritați fără îndoială de cutremure, taurii și vacile cu vițelușii lor i-au hărțuit pe băieții constrînși să se refugieze din cînd în cînd în „ceaune“, cratere secundare, uneori pline de iarbă, alteori pline de apă. Blocați de furtună, apoi de-o negură deasă, incapabili să-și reia drumul în sens invers, s-au instalat în locurile respective, culcați sub vreuna din acele bărci răsturnate, care, răspîndite pe plajă de cînd lumea, slujesc drept adăposturi — sau drept bărci de salvare. Mamele lor începeau să fie neliniștite, tații să vorbească de imprudență. Poate că acolo pămîntul era mai slab, mai zgîlțuit decît cel al Așezării ? Dar iată-i, uzi leoarcă, istoviți, bărboși, în fața unui *scouse* fierbinte — un fel de lapte de pasăre făcut din ouăle păsărilor sălbatice — la Ned și Winnie Glad, părinții lui Ralph.

— Aveți grijă de cești, băieți ! rostesc deodată mama și bunica.

— N-au mai rămas aproape deloc, spune Dorothy, străbunica.

— Am avut parte de-un D, se aude un alt glas.

Don e cel care vorbește. Nu se află aici din întîmplare, avea ideea lui, aștepta întoarcerea expediției. Se împlinesc opt zile de cînd a născocit, neavînd seismograf, o metodă de măsurare aproximativă. Amplitudi-

nea oscilațiilor unui fir cu plumb atârnat de-un stîlp și efectele cutremurelor asupra obiectelor fragile — care vibrează, se agită, se deplasează sau se sparg — pot alcătui o scară : A slab, B mijlociu, C puternic, D violent. E — distrugerea unei case — încă nu s-a produs. Dar toată colonia știe acum ce e un D. Ieri au căzut sfeșnicele de pe cămine. Vesela s-a spart în dulpuri, o treime din zidulețele de bolovani nerostuiți s-a năruit, în timp ce s-a pornit din senin o scurtă furtună de nisip, urmată de-o lungă trepidație subterană.

— Dar la Capul Stîncos ? întreabă Don. Se îngroașă gluma ?

Ralph înalță o privire mirată și face un zgomot cu unghia.

— Nu, nimic, zice el. Nici atîtica !

*

30 septembrie. Un freamăt neîncetat, surd, resimțit în tălpi, muncește pămîntul de două ore. Liniștiți pentru că s-au învățat, administratorul, medicul, pastorul, responsabilul fabricii de conserve, Walter, Agatha, Simon și ceilalți membri ai sfatului stau așezați în cerc. Afară, bineînțeles : e preferabil să nu te expui fanteziilor unui E, care ar fi în stare să zdrobească dintr-o dată grupul sub ruinele Rezidenței, lăsînd în același timp colonia fără cadre. Simon face un rezumat al situației :

— Nu trebuie să alarmăm pe nimeni, spune el. Dar lipsa oricărui cutremur la Nightingale, ca și la sud de Tristan, e plină de înțeles. Știți că am procedat la un control, plasînd observatori la răsărit, în munți, mai sus de Black-in-hole, și alții la apus, de-a lungul torentului Gipsy. Abia dacă au simțit seismul de azi-dimineață. Dar părintele Klemp și cu mine, care stăteam la capătul Văii, lingă ogoarele de patate, l-am notat cu D, ca și Walter, rămas acasă. În concluzie : numai colonia se cutremură ; chiar spațiul în care trăim...

Bărbații sînt încordați. Agatha își dezleagă nervoasă basmaua, de parcă s-ar sufoca. Vîntul care s-a stîrnit

întînd drapelul înălțat la capătul calargului cu fața spre mare. E rîndul administratorului să ia cuvîntul :

— Londra a încetat să fie optimistă, spune el. Ne-am putea întreba dacă faleza n-are de gînd s-o pornească la vale. Sau poate că...

Privirea i se înălță spre *Regina Mary*, în mod excepțional lipsită de coroana ei de cețuri. Nu-i cîtuși de puțin necesar să dea glas gîndurilor sale. *Perbuatan* semăna probabil cu acest con cînd a crăpat de sus pînă jos, distrugînd totul pe insula Krakatau, și *Bagondo*, care s-a slujit de lacul său interior pentru a distruge, într-un înfiorător potop de apă clocotită, orice urmă de viață în jurul său ; și *Muntele Pelée*, care s-a căscat spre a sufla un nor fierbinte, ștergînd într-un minut de pe hartă orașul Saint-Pierre de la Martinique.

— Londra crede că vulcanul se trezește, șoptește Walter în tăcerea care s-a lăsat.

— Dar de ce tocmai aici ? întreabă Robert Glad, paracliserul.

— Pentru că, fără îndoială, e locul de minimă rezistență, reia Don. În definitiv, măgurile pe care le numiți Knockfolly sau Hillpiece nu sînt altceva decît amintirea unor erupții secundare : mici cratere erodate, cum se află peste tot în insulă. Fenomenul s-a mai petrecut.

— Scuipă în altă parte, dobitocule, ai loc berechet spre sud ! făcu deodată Baptist Twain, invectivînd muntele cu zelul cu care insularii suduie o cazma frîntă sau își laudă năvodul plin.

— Și tu, n-ai de gînd să te oprești ? bombăne Ned Glad, lovind cu călcîiul în pămînt. Crezi cumva c-o s-o ștergem ca niște șobolani ?

Pămîntul continuă să freamăte, într-adevăr ; are cînd și cînd unele tresăriri bruște, unele icniri ca de vagoane ce se cuplează. Don se ridică cu un zîmbet abia schițat : știe bine că și lui i se adresează acest discurs. Dar, ca și ceilalți, a zărit un nor de praf care se ridică și se lățește la cotul falezei, de unde răzbate, în ciuda depărtării și a vîntului din față, zgometul surd al unei surpări.

— Fabrica de conserve ! geme Mike, și-o ia la fugă.

Peste zece minute o va regăsi intactă, dar scoasă din funcțiune : artera ei, conducta de apă, e tăiată. Bucăți întregi de faleză s-au prăbușit și sute de blocuri de toate dimensiunile zac presărate pe plaja cea mare. Oile, care pășteau ceva mai departe pe povârnișurile ce coboară spre Watson, au fugit la timp. Doar o vacă a fost omorâtă. Dar e o minune că oamenii au scăpat cu viață. Pentru prima oară îngroziți de-a binelea, descurajați, furioși, unii cu mocasini în picioare, alții în cizme de cauciuc, care cu șorț, care cu caschetă marinărească, pescari și muncitori umblă în neștire pe platformă printre năvoade, canistre de ulei, butoaie de sărături, lăzi sfărimate. Nenorocirea asta, reparabilă, nu e premergătoare uneia mai mari ?

— Hai odată, strigă Ned Glad, hotărăște-te ! Să știm care-i situația.

Oamenii se liniștesc, în sfârșit, încep să curețe de bine de rău terenul din jurul fabricii de conserve. *Hill men*-ii se învîrtesc de colo-colo prin acest haos.

— Racordînd o conductă provizorie la aceea a satului, atelierul va putea să funcționeze, spuse Simon.

*

5 octombrie. Moșită de mătușă-sa Gilla — îndeletnicirea de moașă fiind ereditară în familia Grower — Cecily a născut o fată, Margaret. Spre a o sărbători, primăvara smălțuiește iarba cu flori ce-i poartă numele. *Pomul insulelor*, cu ramurile măturînd pămîntul, sălciile pitice, gîrbovite de vînt și care se zăresc doar în preajma satului, au înfrunzit din nou. Merii piperniciți — ale căror poame vor fi ronțăite de șobolanii importați, din păcate, odată cu naufragiul vasului *Henry Paul* — își vor ninge petalele asupra *grădini* lui Joé, acea depresiune sudică înghesuită între *Cave Gulch*, torentul înspumat, și *Deep Gulch*, adevărată bulboană, în care apa nevăzută clocotește la 60 de metri sub malurile ripoase înainte de a-și arunca ultimele cascade la picioarele pinguinilor imperiali din colonia de la Trypot.

Inul, camarina, spanacul-porcesc, oxalisul, coacăzul Capului, drobițele țepoase cresc cu repeziciune. Floarea-broștească își va deschide petalele lingă casa locuită de Betty, singurul loc unde a fost zărită vreodată și care, fără îndoială, datorează această plească vreunei semințe venite într-un ambalaj din îndepărtata Europă. Doar câteva săptămîni, și mușcata australă va potopi totul în roz...

Dar stîncile, la 500 de metri spre răsărit de sat, continuă să crape. Le auzi pîrîind noaptea ca niște bușteni zvîrliți în foc. În răstimpuri, cîte una se desprinde, își ia vînt, se rostogolește pînă la poalele povîrnișului. Conducța de sprijin, adaptată la repezeală, funcționează. Dar e de pe-acum încolțită din toate părțile.

*

6 octombrie. Încercarea e prea lungă, prea nesigură. Cu nervii încordați, cu vitejia făcută fărîme precum vesela, tremurînd cît e noaptea de lungă de grija copiilor ale căror paturi le acoperă cu o boltă de scînduri, tresărînd la cel mai mic zgomot, soțiile rezidenților au ajuns la capătul puterilor. Nici una nu rostește numele aceleia care a venit să strige în chiar *living*-ul administratorului, la ora ceaiului :

— Pînă acu muream de plictis ! Dacă e să murim și de frică, eu una o iau din loc. Oriunde în altă parte, n-ar fi așteptat să ne vadă făcuți terci ca să ne evacueze.

Asta îl obsedează și pe Don. Dar vechea zicală a insulei devine crîncenă : *Tristan e ca viața : știi cînd sosești, dar numai Dumnezeu știe cînd pleci*. Nici urmă de vas. Și cum, de ce, în numele cui să organizezi o evacuare contrar opiniei sfatului, reflectare a sentimentului populației, care se cramponează ? Pentru ea, aceste cutremure nu sînt decît niște furtuni ale pămîntului, de îndurat ca toate celelalte. Imposibil să treci peste ea, în chip autoritar, fără un pretext major : prăbușirea cîtorva case, de pildă. Dar speciemenele astea de case rezistă : tocmai pentru că au fost construite fără mortar,

bloc peste bloc, lipite cu humă. Fi-va nevoie de niște morți pentru a-i hotări pe supraviețuitori ? Nicăcar asta nu-i sigur. Don, grijuliu să nu întîmpine un refuz, care i-ar da peste cap mandatul, dar știind bine că, după Walter, omul cel mai influent al insulei e Simon, l-a trimis în taină pe medic să-l dăscălească. A-l ciștiga de partea sa pe institutor, odinioară elev al reverendului Rogers, apoi al unei școli de la Capetown și, drept urmare, unul dintre rarii sexagenari instruiți, a-i mlădia extremismul, e un lucru esențial. Simon, poreclit „guristul“, continuă să se bucure de foarte multă ascultare printre cei care par să nu facă parte din ceea ce un politician de comitat, în Anglia, ar numi clanul Beretti. Numai că astea sînt, de fapt, niște calcule prea — sau prea puțin — subtile. Obștea, mai întîi. Cine ar fi în stare să clatine celălalt zid ? Doldora de excelente motive, Simon și-a amintit doar de strămoșul său, sicilianul zvîrlit pe coasta de miazăzi. A repetat :

— Da, desigur, nu-i prea amuzant, ba e chiar destul de periculos. Dar, în sfîrșit, nu-i prea mare paguba. Și chiar de-ar fi ! După cîte știu, Messina continuă să fie locuită.

*

7 octombrie. Paul și Thea, după ce-au trecut pe la Tony și Blanch, care urmează să se căsătorească pe data de 15 și care sărbătoresc punerea clanței la ușa casei lor, în sfîrșit terminată, s-au dus, ținîndu-se de mîină, pînă la locul prevăzut pentru casa lor. Un bloc uriaș s-a rostogolit pînă în apropiere.

— O să-l folosesc drept piatră de colț, a spus Paul, înainte de-a o culca pe fată sub un tufiș.

*

Duminică 8 octombrie. Ora 11. Fără cel mai mic avertisment, dintr-o bucată, 800 de metri de faleză au dat, în timpul slujbei religioase, un al doilea asalt, acum însă în direcția satului. Tumultul acestei cataracte s-a oprit la gardul ultimei locuințe : a lui Elias Grower.

Chiar înainte de a-l constata la fața locului, pastorul, ieșind din biserică să se spele pe miini, bănuiește dezastrul : din robinetul proaspăt montat la bucătărie nu mai curge nici un strop de apă. Stația de pompare, care se alimenta din Watron, a fost probabil distrusă. De astă dată fabrica de conserve va trebui să șomeze și totodată o să înceteze complet pescuitul, pînă cînd o nouă instalație va putea sosi de la Capetown. Cît despre gospodinele din sat, iată-le silite să-și afunde gălețile în torrent, să-și spele rufelee așa cum vreme de-o jumătate secol a făcut nevasta caporalului, bătînd pe pietrele late rufăria a șaisprezece copii.

Amiază. Soare tineresc, briză dulce ca un sărut, mare prietenoasă. Lungi falii se formează, se deformează, se încălesc de la o margine la alta spre răsărit. Două oi au căzut într-una din ele, care s-a închis la loc fără zgomot. Ceva mai jos, într-un peisaj de arbuști zdrobiți, de blocuri eratice, Elias, nevastă-sa Esther și micuța lor Selina ezită să-și părăsească locuința care a alunecat cu 10 centimetri și ale cărei uși nu se mai închid. Doctorul Dumfries, venit să le dea o mîină de ajutor, reușește să-i ducă pînă la *cottage*¹-ul lui Gordon cel gras. Dar și acolo se constată că refugiul nu e sigur : parchetul a crăpat, pereții nu mai formează unghiuri drepte.

— Veniți să stați la mine, zice medicul.

Ora 15. Crăpăturile se apropie, alcătuiesc zigzaguri, taie potecile. Pămîntul a început iar să se zgîlție, și se pornește o ploaie de pietre, stăruitoare, neîndurătoare pentru nervii celor aflați dedesubt, pitiți în niște case din care vreo zece sînt mai mult sau mai puțin mișcate din loc.

Ora 20. În cele din urmă și moralul se clatină. În noaptea sfredelită de făclii, în duruitul pietricelelor care cad tot mai des, o jumătate din sat se refugiază la cealaltă jumătate sau se instalează în sala cea mare a primăriei.

¹ Vilă mică de țară (engl.).

Ora 22. Reverendul, după ce i-a ajutat pe oameni la căratul valizelor, la adăpostirea de peste noapte, și-a îmbrăcat iar sutana, și-a petrecut stiharul, etola, în timp ce Robert, paracliserul său, rămas el însuși fără adăpost, aprindea lămpile cu gaz. Cecily Grower voia cu orice preț să-și boteze bebelușul „înainte de catastrofă”. S-a făcut. Elias, *farty*-ul — nașul — ducînd-o în brațe pe Margaret, Cecily ajutată de Bob, soțul ei, tocmai au plecat murmurînd :

— Cel puțin, dacă ne-om curăța...

Robert a plecat și el. Părintele Klemp își scoate stiharul care, petrecut peste cap, îi ciufulește părul cărunt. Amărit botez, în fugă ! Rămîne o clipă neclintit în această bisericuță în care cinci neamuri și-au devălmășit credințele fără să aibă — nici măcar italienii — impresia că și-au schimbat-o. Privește melancolic altarul cu cele șase sfeșnice de cositor care încadrează un tabernacol cu perdele, în fața căruia se bălăngăne candela agățată de bara sculptată. Pinza brodată a altarului, armoniul — dăruit de regină, la care multă vreme nu s-a priceput nimeni să cînte — prapurul, clopoțelul așezat în pervazul ferestrei, banca pentru împărțășanie cu spătarul migălit de cuțitul vreunui marinar, scaunele cu perne tricotate, întreg acest templu cu tavan de lemn plutărit din care se ivea uneori nevoia să smulgi cîte-o bucată spre a încropi un sicriu, toate astea vor mai sluji oare cîndva ?

Haidem, trebuie stinse lămpile. Părintele Klemp trage ușa după el, iese în întuneric. Marea, atît de aproape, scînteiază în bătaia lunii. La răsărit cîteva scurte pocnituri biciuiesc tăcerea vegheată de compasiunea rece a stelelor.

CU EXCEPȚIA AGITAȚIEI PASĂRILOR ȘI a vitelor, intrate serios în panică, insula, în dimineața zilei de 9, ar fi putut să pară convalescentă. Alde Elias, Ned, Baptist, Bob (pe Tristan, unde nu există decît șapte nume patronimice, dar peste două sute de prenume, spicuite din toate limbile, cel al tatălui înmănunchează familia) izbutiră să se întoarcă acasă, unde, lucru ciudat, găsiră ieșirile deblocate, despicăturile reîmbucate. Faleza slăbise bombardarea cu pietre a împrejurimilor; tremuriciul dispăruse și nu mai avu loc decît un cutremur, pe la amiază, urmat de-o liniște stranie.

Nu era decît un răgaz. Îndată după prînz, pe cînd Winnie se chinuia cu spălatul vaselor, iar fiică-sa, Ruth, cu ștergerea lor, se auzi un zumzet: la început curgător, apoi puțin cîte puțin sincopat, oarecum asemănător — dar înmiit — cu gîfilitul unui luptător în clipa efortului suprem. Niște pîriituri de-o intensitate încă neatinsă se răsfrînseseră apoi din ecou în ecou.

— Uite că iar începe ! gemu Winnie.

Către ora trei, Ned, Ralph și Bill ieșiră să arunce o privire și-o apucară spre fabrica de conserve. Nu peste mult îi văzură în fața lor pe Baptist, Joss și Matthew, însuflețiți de aceleași intenții și căroră nu le fusese teamă să se lase însoțiți de Amy și Jenny, fetele lor, și chiar de Stella, meзина.

— Și eu care voiam să-mi plivesc patatele ! exclamă Ned, grăbind un pic pasul ca să-l ajungă pe Baptist din urmă.

Acesta nu mai era decît la vreo zece pași, cînd se opri brusc, închizînd drumul copiilor săi cu un gest poruncitor. Cînd Glad-ii ajunseră în dreptul familiei Twain, nu mai avură nevoie de nici o explicație ; rămaseră și ei încremeniți, împietriți de spaimă. Rarismul spectacol al Parucitinului — odraslă a Diavolului adusă pe neașteptate la lumină în fața a doi țărani mexicani — se reproducea sub ochii lor. Povîrnișul se frînsese pe-o distanță de peste 300 de metri. Marginile crăpăturii, căscată, se îndepărtau încet-încet. Dar una din ele se scufunda, pe cînd cealaltă se înălța irezistibil, ridicînd tone de stîncă sub efectul unei formidabile presiuni lăuntrice.

— Joss, zise Baptist, dă o fugă pînă la Walter. Și voi, fetelor, ștergeți-o degrabă și spuneți-i mamei că ne putem strînge catrafusele.

Apoi, întorcîndu-se spre Ned :

— Te-ai lămurit ? Curînd o să găsim în cuiburi ouăle gata răscoapte.

•

La sosirea lui Walter, a lui Don, apoi a unei cohorte de unde fiecare se străduia să-l alunge pe inevitabilul Neil, puștiul, și pe nelipsitul lui acolit, Cyril, Glad-ii și Twain-ii se și văzuseră siliți să dea înapoi. Umflătura atîngea înălțimea unui *cottage* și, transformîndu-se în bulb, zvirlea în jurul său un amestec de bulgări și de pietriș, în sinul cărora se zăreau vîrfurile unor monoliți ce se eliberau încetîșor pentru a se apleca într-o rină, făcînd loc, neostenit, altora. Din această vărsătură grunjoasă urca aceeași răsufare istovită, cu accelerări fremătătoare care, de fiecare dată, marea gorganul. Don nu pierdu vremea :

— Acu știm despre ce-i vorba, zise el.

Și adulmecînd, spre a identifica mirosul care începuse să răzbată, zise :

— Toată lumea devale! Să nu ne luăm după Pliniu¹, care s-a lăsat asfixiat, ca să vadă cu ochii lui cum e.

Walter o și luase la picior spre obuzul-clopot ca să sune alarma. Peste cinci minute, cu excepția câtorva bătrâni și a vreo douăzeci de pescari pentru care, în vârful catargului de semnalizări de pe dealul care domina debarcaderul, fuseseră ridicate pavilioanele însemnând „primejdie“, toți bărbații erau prezenți. Abia apucaseră să formeze cercul, că Don le și dădu lovitura :

— S-a isprăvit. Așezarea e condamnată. Vulcanul se trezește, deschizînd chiar pe terenul coloniei un crater secundar, din care poate țîșni în orice clipă lavă, sau poate chiar să explodeze. Nu mai avem de lucru, nu mai e apă. Nu mai sîntem cît de cît în siguranță. Se impune evacuarea.

Oamenii se priveau buimăciți, aproape în dușmănie, apoi se uitau la Walter, care ridică de trei ori brațele și le lasă de trei ori să cadă, mimînd deznădăjduit neputința. A îndura nu înseamnă a încuviința. Nimeni nu strigă nu. Dar nimeni nu strigă da. Un întîrziat își făcu apariția : părintele Klemp, care-și croi drum prin mulțime. Administratorul îl luă deoparte împreună cu Walter, le vorbi în șoaptă și, fără a mai scoate vreo vorbă, porni în goană spre stația de radio. Fiecare prîcepu : dacă postul emițător ar fi distrus, Tristan, rupt de restul lumii, n-ar putea nici măcar să lanseze un S.O.S. Dar plecarea asta dezlegă limbile :

— Dacă s-ar fi întîmplat acu cincizeci de ani, ce-ar fi făcut părinții noștri ? deschise gura Simon.

— Ar fi rămas, așadar ar fi murit, răspunse pastorul cu însuflețire. Cînd marea e apucată de furie, fiecare se retrage pe uscat. Azi uscatul e cel care se răzvrătește : trebuie să ne retragem spre mare. E singurul chip de-a apăra viitorul.

¹ Referire la Pliniu cel Bătrîn (23—79), asfixiat de gazele emanate de Vezuviu, a cărui erupție venise s-o cerceteze.

Roși, deoarece nu credea cituși de puțin în vorbele rostite. Dar știa că argumentul ăsta — *a pleca spre a te întoarce* — era singurul de necombătut, singurul în stare să împiedice o sinucidere colectivă. Îl privea încordat pe Simon, a cărui atitudine avea să fie hotărîtoare. I-o luă însă înainte Abel Beretti, fratele *head-man*-ului, care strigă :

— Să ne urcăm pe *Tristania* !

— Da, zise Walter, dar e prea târziu să ne mai poată lua în seara asta.

— Și e prea mic ca să încăpem cu toții, rosti în sfârșit Simon. Chiar dacă am izbuti să-l chemăm, n-ar putea, în cel mai bun caz, decît să ne transporte la *Nightingale*, mîine dimineață.

— N-ar fi puțin lucru, zise Walter. Ar da răgaz Marinei să ne vină în ajutor. Don telegrafiază peste tot.

— Și ce facem la noapte ? întrebă Baptist. Riscăm să ne prăjim aici ?

— Să trecem pe versantul sudic ! strigară Bill Grover și Homer Ragan într-un glas.

— Femeilor și copiilor le-ar fi cu neputință, zise părintele Klemp, potolit, intrucît sărea în ochi că oamenilor le intrase frica-n oase.

— Atunci s-o pornim spre ogoarele de patate ! propuse Ned.

— Foarte bine ! zise pastorul, substituindu-se fără jenă lui Walter. Spuneți femeilor să ia pături, haine călduroase și s-o pornească de îndată cu copiii. Voi, începeți înhămatul, urcați în căruțe bolnavii, bătrînii, bagajele. E careva împotrivă ?

Cu nimic nu le închizi mai bine gura oamenilor decît silindu-i la un vot negativ. Simon aproba din cap. Din Walter nu mai rămăsese decît un spate încovoiat.

— Bine, reluă pastorul, să plecăm iute.

— Și cu vitele ce facem ? întrebă Ned.

— Dați-le drumul, gonindu-le cît se poate mai spre apus, zise Simon, ridicînd o față cătrănită.

Ned nu mai zăbovi. Era clar că situația devenea urgentă. Uriașul mușuroi crescuse și mai mult : părea chiar că se înalță tot mai repede. Dominînd extremitatea plăjii celei mari și gurile Watronului, îngăduia o speranță foarte redusă celor mai apropiate locuințe și nici una fabricii de conserve. Cu toate astea, după ce Ned, zorindu-și nevasta, mama, bunica, feciorii, fata, înjugă boii și umplu căruța, simți că-și pierde curajul. Pe motiv că dă o mină de ajutor vecinilor, îi lăsă pe-ai lui să-l întreacă și rămase zece minute proțăpît în fața casei sale, ale cărei fereștruci în număr de patru, cu ghilotină, zugrăvite în albastru ca și ușa, scinteau în lumina învăpăiată a asfințitului. Era un *cottage* bun, cu ziduri bine tencuite, căptușite cu scinduri late, provenite de pe vasul *Czarina*, sfărîmat cu un veac în urmă de stîncile Capului Anchorstock. Era un *cottage* bun, mai puțin umed decît celelalte, ale căror blocuri de lavă brută rostuite cu humă se înverzesc cînd plouă. Era un *cottage* bun, de trei camere, cu pereții ticsiți de poze din reviste, alb-negru sau în culori, făcîndu-i la fel de familiari ca Walter pe toți acei oameni de vază din *Exterioare* : președinți de aici sau de aiurea, Napoleon, Churchill, arhiepiscopul de Westminster, regina, împăratul Etiopiei, fără a mai pune la socoteală campionii și vedetele — asta pentru ea, asta pentru el — rezervați incitării legitime din dormitorul părinților. Era un *cottage* bun, avînd de toate, cu un staul pentru miei, al căror bălegar e grozav pentru patate ; cu un grajd pentru Comrade, măgarul ; cu micul lui siloz pentru cartofi ; cu o gheretă de lemn, prevăzută cu cîrlig la ușă, pentru trebuințe. Și toate astea, începînd cu acoperișul de paie atît de ispititor pentru tăciuni, porcăria asta de cazan pe cale de-a se încinge avea să le ardă prostește...

— Hai, tată, vino !

Călare pe Comrade, Ruth se întorsese, neliniștită : atît pentru tatăl ei, desigur, cît și pentru Twain-i și, mai exact, pentru Joss, care pînă una-alta avea neca-

zuri cu bagajul. Ned, un pic rușinat, se repezi să-i dea o mână de ajutor. Când atelajul se urni din loc, nu mai rămase nimeni primprejur, nici oameni, nici animale — cu excepția pisicilor, găinilor și găștelor. În zare, din făgaș în făgaș, pe drumul care șerpuia printre lande, se desfășura exodul. Pe jos sau călare pe vaci, în căruțele lor scârțietoare, insularii soseau în grupe restrinse la *Potato Patches*: un ansamblu de ogoare mici situate la trei kilometri depărtare între torenții Wash și Big-Sandy. Unii și trecuseră vadul. Subliniată de cojoacele oamenilor, de mugetele vitelor, pe care tinerii le mînau cu aspre interjecții, scena nu părea să dateze de o sută cincizeci, ci mai curînd de o mie cinci sute de ani : perioada marilor migrații barbare. Singura care putea să-i precizeze vîrsta era preafericita prezență a vasului *Tristania*, care, chemat de urgență, se întorcea din larg în plină viteză și care, spre a se face văzut, spre a ridica moralul fugarilor, își aprinsese toate luminile.

DE CÎND ARUNCASE ANCORA LA O MILA de țärm, Ted Lash nu încetase să privească țintă cu binoclul. De pe dunetă văzuse totul : creșterea acelei tumori, încă stîncoasă, care nu înceta să se umfle deasupra coloniei ; apoi exodul însuși și adunarea în mijlocul acelor ciudate ogoare de patate care, despărțite prin diguri de apărare împotriva vîntului — în stare să spulbere recolta într-o noapte — scamănă cu tabla de șah a unei saline maritime. Turba de furie că n-are decît o navă mică de 167 de picioare, prevăzută doar pentru echipajul ei, incapabilă să îmbarce toată această omenire în miez de noapte, chiar de s-ar fi resemnat să facă naveta : vîntul sufla cu destulă putere, iar printre brizantii de pe coasta apuseană, denumiți *Hardies*, o șalupă n-are sorți de izbîndă decît ziua. Așteptase pînă la miezul nopții, îngrijorat, felicitîndu-se că-i împrumutase administratorului, cu o săptămîină înainte, un *talkie-walkie*¹. Dar nu mai primise nimic de la el odată cu acel ultim mesaj :

— Alo, Ted ? Ne instalăm. I-am așezat pe bătrîni și pe bolnavi în două corturi marinărești, rămase aici ca prin minune. Femeile și copiii se înghesuie prin polatre. Bărbații se vor mulțumi cu șanțurile. Noroc că nu plouă. Ce mai e nou cu ucenicul vrăjitor ?

— Nimic, nu se mai vede nimic ! se bîlbîise Lash.

¹ Aparat tranzistorizat de radioemisie-recepție.

— Bun, mă culc... În sfîrșit, mă prefac că mă culc.

Pe cît se pare, nici unii, nici alții nu fuseseră nevoiți să se prefacă, ci adoîrniseră cu-adevărat, istoviți. Iar Ted Lash, cu mașinile sub presiune, gata să ridice ancora, după ce se înțelesese prin semnale optice cu colegul său de pe *Francès*, celălalt trauler al companiei, care tocmai sosise, plecase să se întindă pe cușetă.

Nu rămase mult acolo. La ora 1 și 20, marinarul de cart îl zgîlțîia ca pe-un prun :

— Iute, domnule căpitan, s-a pornit...

Lash dădu fuga pe punte. De fapt, nu se vedea mare lucru. Partea superioară a conului devenise luminoasă, și din ea pornea, ca o trîmbă albicioasă, repede înecată în cenușul nocturn, un firisor de topaz topit.

— Înștiințează-l pe Don, zise Lash.

Căci tocmai aici era paradoxul : confirmarea asta a nefericirii lor nu putea fi zărită de refugiații de la *Potato patches*, apărați, dar totodată mascați de munte. Trecură douăzeci de minute. Fumul sporea, ca și incandescența, care îl făcea tot mai vizibil și începea chiar să lumineze faleza dinapoia lui, proiectînd, cu fiecare rotocol care se succeda, un joc de umbre chinezești. În sfîrșit, marinarul reveni :

— Nu răspunde nimeni, zise el.

— Lansează rachete, reluă Lash, fără să-și ia binoclul de la ochi.

Dar rachetele nu fură zărite decît pe *Francès*, care curînd lansă și el două verzi, lăsînd să se audă în repetate rînduri urletul sirenei. În zadar : din cauza vîntului probabil că nu era auzită pe țarm, așa cum în larg nu se auzeau detunăturile care întovărășeau acolo desigur jerbele de scînteii, punctate de *lapilli*¹. Nici o mișcare pe uscat, unde Lash se căina că nu-i sfătuisese să aprindă un foc, alimentat de-un paznic. Nu putea fi vorba de-a risca o debarcare. La ora 2, Lash renunță. Izgonind ideea că erupția a fost însoțită de-o invizibilă și ucigătoare cantitate de gaze, încercînd să se con-

¹ Mici pietre poroase zvîrlite de vulcani în timpul erupției.

vingă că îndepărtarea de vulcan a fost poate salvatoare pentru refugiați, se instalează în fața aparatului de radio pentru a transmite personal un mesaj la Capetown.

*

Iar știrea, atât de firavă, lansată cu putere de cîțiva wați în oceanul undelor în care se împletesc recordurile, cursurile Bursei, rezultatele alegerilor, accidente, stelele de cinema, nașterile a cîte cinci gemeni, asasinările, enciclicele, catastrofele... făcu timid înconjurul pămîntului.

La Londra erau orele 2 și 30 din noapte cînd ricoșă de la Capetown, unde fusese captată cu cîteva minute mai devreme ; orele 5 la Leningrad, 12 la Tokio, 13 la Melbourne, iar de cealaltă parte a fusurilor orare, 19 la San Francisco și 22 la New York cînd apărură pe teleimprimatoare. Și în această încîlceală a timpului și spațiului, slujit de cea mai rapidă dintre Casandre, fiecare reacționa în virtutea afinităților sale, a problemelor sale, a somnului, a indiferenței ce se cuvenea unei insulițe din Antarctica, rareori notată pe hărțile școlare. Întreaga Japonie — atât de sensibilă la acest soi de fatalitate — afla de erupție, în vreme ce victimele ei, adormite la trei mii distanță, continuau s-o ignoreze. Păcălit de numele lui Tristan d'Acunha, străvechiul ei descoperitor, un post francez de radio anunța în zori : *Se pare că o insulă portugheză a fost zvîrlită în aer în Oceanul Indian.* Londra, Sydney, Ottawa, Capetown difuzau un comunicat, primit de la Amiralitate, aflată din ajun în alertă :

Viceamiralul, comandantul-șef al flotei din Atlanticul de Sud, semnalează că toate legăturile au fost rupte cu Tristan. Se pare că vulcanul insulei e în plină activitate. Nu se știe nimic despre soarta locuitorilor. H.M.S. Leonard a primit ordin din partea Amiralității să se îndrepte spre Tristan cu toată viteza. Dar cele 1700 de mii pe care le are de parcurs, de la Simons-town, îl împiedică să ajungă acolo înainte de vineri.

O oră mai târziu — după ce aminti că nepotul lui William Glad, Robbie, de multă vreme emigrat, participase ca bucătar la războiul burilor înainte de-a se înapoia pe insula Tristan, căsătorit cu o sud-africană, pentru a deveni căpetenia insulei pînă la moarte — postul de radio de la Capetown adăugă :

Pachebotul Tjisadane, venind de la Buenos Aires, anunță că a reușit să ia contact cu un trauler care naviga în apropierea insulei Tristan, și că se abate din drum spre a-i lua la bord pe supraviețuitori.

S-A ISPRAVIT. A FOST NEVOIE DE DOUA luni pentru a afla despre ce e vorba, dar numai douăzeci și patru de ore pentru a trage consecințele. Cu noaptea-n cap, mirat că a putut să doarmă — cu capul pe-o ladă — înțepenit, temîndu-se ca bateriile aparatului de emisie-recepție să nu se fi consumat, Don se grăbi să intre în legătură cu *Tristania*.

— Tocmai am prins Freetown, zise Lash cu toată seriozitatea. Se vorbea de erupția pe care, neputînd să comunic cu voi, somnoroșii naibii! am anunțat-o azi-noapte la Capetown...

— Venim imediat ! strigă Don.

Dar nu le-a fost cu puțință să se imbarce pornind de pe coasta apuseană, unde curenții formează la picioarele falezei verticale un resac continuu. O încercare, sancționată pe loc cu răsturnarea unei bărci, i-a îngrozit pe responsabili, care au hotărît, fie ce-o fi ! să mai străbată o dată coasta, spre a folosi plaja cea mică de lîngă Așezare. Deci un nou drum lung, nesfîrșit, spre a ține pasul cu cei rămași în urmă. În apropierea satului, fumul, care îneca jumătate din *cottage-uri*, a făcut coloana să șovăie. Trebuiau să treacă cu orice preț, și aproape toți au făcut-o în pas alergător. Cîțiva, riscînd, au cutezat să intre în casele lor pentru a lua alimente, spunîndu-și că pe *Nightingale* nu vor găsi nimic de mîncare pînă la sosirea Marinei regale. Dar vuietul vulcanului i-a descurajat pe refractarii care ziceau

că rămîn pe insulă, fie ce-o fi. Noroc că marea era calmă spre răsărit, și patru șalupe, încărcate mai în-
tii cu femei și copii, au reușit să ajungă pînă la
traulere fără alte incidente în afară de niște valize
pierdute, de niște dușuri gratuite. În sfîrșit, după
două ore le-a venit și bărbaților rîndul : medicul s-a
urcat ultimul, după ce a făcut cele mai senzaționale
fotografii din viața lui :

— Oricum, contractul meu se încheiase, a spus el.
Urma să plec de pe-o zi pe alta și, pe onoarea mea,
timpul trecea greu. Ei bine, m-oți crede sau nu, mai
bine m-aș reangaja în armată decît să mai văd una ca
asta.

Nici un răspuns. Vislașii erau cu ochii uscați, cu
brațul de oțel pe ramă ; iar printre ei se afla și Tony,
care nu se va mai însura pe ziua de 25 cu Blanch. Toți
aveau înaintea ochilor craterul în devenire, al cărui
bot vărsa negreală și valuri de lavă care curgeau do-
mol, învăpăiate și viscoase. Dedesubt, pe mare, un șir
de bărci goale, agățate una în spatele alteia, își aștep-
tau pescarii. Ciinii părăsiți lătrau pe plajă și cîțiva
albatroși se roteau la distanță cu chirăituri stridente.
Don își ieși la rîndul lui din pepeni :

— Asta-i culmea ! Iată niște oameni care vreme
de-un veac n-au avut de nici unele, care începeau să
se descurce, și tocmai asta-i clipa pe care-o alege ceea
ce se află dedesubt... sau deasupra, nu știu bine, ca
să-i izgonească din lăcașurile lor.

Părintele Klemp s-a încruntat. Ca și Simon, care a
mîriit :

— De ce oare s-o fi ivit craterul ăsta în singurul
loc care nu îngăduie nici o speranță ? Oriunde în altă
parte, în afară de acesta, am fi rămas.

Treizeci de vîslituri, în cadență desăvîrșită. După
care îl auziră pe agronom șoptind :

— În tot cazul, jos pălăria ! Pretutindenii altundeva
am fi asistat la o panică de toată frumusețea.

Walter își îngădui atunci să zîmbească. Și au tăcut cu toții pînă au ajuns la traulerele care se legănau, gata ticsite, și de pe care marinarii aruncau parime pentru amararea șalupelor.

*

S-a isprăvit. Nightingale, care poartă, nu se știe de ce, numele privighetorii¹ și care aduce mai curînd cu spinarea unei cămile, Nightingale, spre care flăcăii se întreceau anual într-o cursă devenită oarecum brevetul lor de curaj, Nightingale și-a făcut apariția, cu lespezile ei de stîncă netedă, pe care se leagănă pinguinii, pe care se tolănesc focile, cu pajiștile ei doldora de cui-buri. Femeile au rămas pe vas, să doarmă acolo, claie peste grămadă, care cum a putut. Bărbații, trăgînd iar la rame, s-au dus să-și petreacă noaptea în niște cabane improvizate, unde se îngrămădesc de obicei sacii imputiți de guano : nu prea veseli, de bună seamă, dar relaxați la știrea pe care le-a strigat-o în ultima clipă Lash de sus de pe parapet :

— Telegramă de la Copetown ! *Tjisadane* o ia înainte *Leopard*-ului. Va fi mîine aici.

Și a doua zi, într-adevăr, *Tjisadane* a sosit punctual la întîlnire, i-a imbarcat pe toți, inclusiv pe Simon și pe cei vreo douăzeci de bărbați îndrăzneți cărora a trebuit să li se interzică rămînerea la fața locului „pentru a face naveta și, între două acalmii, a purta de grijă vitelor și plantațiilor“.

— Ați pierdut totul, striga Don, dar socotiți-vă fericiți că sînteți în viață !

Între timp pachebotul înfulecă bagajele, inclusiv șalupele de pînă devenite simple fetișuri, și plecă mai departe în mare iuțeală, brăzdînd acea mare pe care nicînd marinarii de pe Tristan — cei mai curajoși din lume — n-o mai văzuseră, de la o atare înălțime, atît de supusă unei unelte meșterite de mîna omului.

¹ În engleză.

Acum gonește, în timp ce, golind saloanele acestui *liner*¹ de nouă mii de tone, al cărui lux relativ li se pare exorbitant, noii pasageri, buimăciți, năuciți de-a se afla aci, se apleacă peste parapet. Căpitanul, echipajul olandez, toți au fost mai mult decît prietenoși. Dar cîțiva argentinieni înțoliți după ultima modă, cîțiva *steward*-zi sud-africani încruntă din sprincene. Trei demoazele din Bloemfontein cu poponețe legănătoare îi privesc chiorîș pe acești semisălbatici cu pielea de culoare închisă, cu ciorapi groși din lînă aspră toarsă zice-se la domiciliu de bunicuțele aici de față, cu broboade, cu băsmăluțe, cu nenumărate mîneci și jupoane. Ei și ? Fără a catadicsi să arunce măcar o privire picioarelor zvelte în ciorapi de mătase, insularii se mărginesc să le arate spatele. *Tjisadane* va trece pe lîngă insulă, al cărei con, cu un inel alb în partea de sus, se cufundă cu partea de jos în spumă. Căpitanul a dat ordin să se țină cît mai aproape de țarm. Iată capul Stony, cu golfulețele *Blineye*, care perpetuează amintirea unui taur chior². Iată *Down-by-the-pot*³, acel capăt de plajă unde a tronat multă vreme un cazan slujind la topitul unturii de focă. Iată colonia de foci de la *East End*, plaja *Half-Way* pe ameițitoarea potecă sudică și *Jew's Point*⁴, spre care a vislit un bătrîn evreu istovit, scăpat cu viață din rămășițele vasului *Joseph Somes*. Dar insula e rotundă și trebuie păstrată direcția. În depărtare, dincolo de *Big Point*, e fum, fum, fum... *Tjisadane* se îndepărtează. Tristan se micșorează tot mai mult, se pierde în depărtare, o să dispară.

— Zău că a mers mai ușor decît aș fi crezut, șoptește Don la urechea soției sale.

¹ Pachebot (engl.).

² De la *blind* — orb și *eye* — ochi (engl.).

³ Jos-la-oală (engl.).

⁴ Promontoriul evreului (engl.).

— Parcă-s loviți cu leuca-n cap! murmură Kate.

Dar toate brațele sînt deodată în aer. Începută de una din ele, două sute șazeci și patru de voci false au pornit să cînte vechea arie scoțiană a despărțirilor :

*Should auld acquaintance be forgot
And never brought to min'...¹*

Nici Walter, atît de măsurat totuși, nici Robert paracliserul nu lipsesc din corul comunității :

*...Should auld acquaintance be forgot
And days o' long syne ?²*

S-a sfîrșit. Elicea pritocește o zeamă a resturilor de alge, siajul desenează o curbă, apoi se întinde spre răsărit. Ochii mai stăruie, dar brațele au recăzut. Don se apropie și spune cu jumătate glas :

— Să vorbim pe șleau, Walter, e preferabil să nu-i decepționăm întreținîndu-le niște iluzii. Nu mai aveți nici o șansă să vă întoarceți de unde ați plecat.

— Cine știe ? răspunde Walter. Tristan, la urma urmei, nu-i doar o insulă, sîntem noi toți.

Rămîne pe gînduri, bărbatul acesta. Ales pentru acel „dar al vorbirii“ pe care-l folosește de obicei cu precauție, pare-se că-și pune frîu limbii. Simon e cel care reia discuția :

— Și apoi, zice el, plecarea asta nu-i mai puțin extraordinară decît o întoarcere. De ce, veniți de prin cine știe ce locuri, străbunii noștri au rămas în mijlocul furtunilor ? O știi prea bine, Don. Ca să se fe-rească de altele, pe care nici noi n-aveam chef să le cunoaștem. Se înțelege, cu acest fel de a gîndi am ră-mas în urmă. Dar, salvați de vulcan, ia spune, scă-

¹ Să-i uităm oare
Pe vechii noștri prieteni..

² Să-i uităm oare,
Și vremurile bune de demult ? (engl.).

pa-vom oare și de rest ? Să vorbim cinstit, Don : în definitiv, socotești că n-am pierdut mare lucru. De o parte evul mediu, nu-i așa ? De cealaltă, secolul XX. Poate să-ți pară rău după unul, cînd ți se oferă celălalt ?

Iarăși o pauză. Apoi Walter șoptește :

— Pentru noi, vezi, tocmai asta-i întrebarea.

PENTRU PLANETA ASTA INFESTATĂ DE oameni, care mor zilnic cu miile, de foame în Africa, în accidente de circulație pe drumurile Europei, de pian¹, de variolă, de-o împrôșcare cu napalm în Asia, sfârșitul unei insule pierdute pe undeva, din care, la urma urmei, mai puțin de trei sute de locuitori au scăpat cu bine, chiar că nu reprezintă nimic. Televiziunea nu se afla la fața locului să transmită imagini impresionante. Presa mondială este inundată de drame mai lirice. Adio, Tristan, și fie ca de-acți înainte pinguinii să se descurce cum or putea !

Pentru englezi, care au împințit tot globul pămîntesc, e desigur altceva. În acest mare reflux al marelui albe care lichidează lungile căi de comunicație ale Imperiului, ei pierd provincii, ba chiar țări întregi. Dar o insulă cu drapelul ei fluturînd încă în aburii de pucioasă, o, mit, trezește-te ! Bătrînul sînge, subțiat cu apă de mare, din vinele *gentleman*-ului cu umbrelă a prins să clocotească de mînie. B.B.C.-ul și I.T.V.²-ul acordă insulei Tristan onoarea programelor lor, cel puțin o dată pe zi. Ziarele din Cardiff cer vești despre părintele Klemp, de fel din Țara Galilor. Cele din Ulster sînt îngrijorate de familia Isley, originară din Belfast. Cele din Edinburg își intitulează cîte-un articol : *Agonia surioarei*. Societatea pentru răs-

¹ Boală de piele în regiunile tropicale.

² Televiziunea irlandeză.

pîndirea credinței e asaltată de telefoane, de scrisori, de propuneri. Ea mobilizează „generozitățile“ pe care le exaltă edificatoarea declarație a Agathe Loness, *head-woman* și stegară, transmisă de un reporter de la Capetown:

— *În toate acestea văd mîna Atotputernicului. A fost vrerea Domnului să părăsim insula. Va veghea asupra noastră.*

Ligile femeilor vor deveni complice ale acestei Providence. Tonul crește : aduce aproape cu ieșirea evreilor din Egipt pornind spre Pămîntul Făgăduinței. Crucea Roșie intervine. În școli se fac compuneri asupra insulei Tristan. Guvernul deblochează niște credite. Împrejurare nesperată ! Iată declanșîndu-se unul din acele elanuri de caritate colectivă care, tocmai din sinul indiferenței hărăzite milioanei de nefericiți, se năpustește asupra cîtorva.

Și articolele, emisiunile se succed. Sînt salvați. Se află pe bordul unui pachetbot olandez. Abătuți, dar resemnați, *plini de recunoștință față de patria-mumă*, au sosit la Capetown, unde au descoperit automobilele, avioanele, bicicletele, imobilele cu douăzeci de etaje, aparatele de televiziune, semafoarele pentru circulație, firmele cu neon, o întreagă lume necunoscută, de basm. Bineînțeles, dă careva explicații, auziseră de toate acestea ; mai primeau cîte-o revistă ilustrată, rămîneau pe gînduri privindu-le : dar cam așa cum visăm noi, citind romanele științifico-fantastice, la locuitorii unei alte planete. Nu evocau acest univers straniu, legendar, decît cu reticență. Din păcate, magazinele ilustrate se complac în a-i băga pe cititori în sperieți : ciuperci atomice, răzmerițe, crime, avioane prăbușite, lupte de gherilă, dezastre de tot soiul și însăși puterea acestei lumi infernale — puternică, poate, tocmai pentru că e infernală — îi îndepărta de noi. Acum văd, pipăie ; își dau seama că, în ciuda restului, bucuria, florile, bunătatea, fetele zîmbitoare există deopotrivă în *Exterioare*. Poate că tocmai asta îi surprinde cel mai mult, pe lîngă un anumit număr de instituții care ne sînt familiare și al

căror rol sau chiar existență nici n-o bănuiau : vama, de pildă, sau poliția. Mulțimea de pe marile bulevarde i-a smuls însă unui bătrîn exclamația cea mai surprinzătoare :

— Nu știam că sintem atît de pușini !

Prin belinograf, chipul lui Walter a apărut pe prima pagină a ziarelor ; ca și fotografia a doi cățeluși, cruțați la masacrarea cîinilor — măcel parțial, deoarece mulți au fugit. Marinarii de pe *Leopard* (respectînd pisicile, slavă Domnului) au fost obligați să-l săvîrșească, pentru a apăra păsările și vitele, cînd au sosit — vineri, în 13 — pe insula pustie, cu misiunea de-a smulge la-vei, pe cît posibil, toate obiectele de valoare, printre care armoniul reginei, revendicat de credincioșii ei supuși. Și vulcanul figurează în gazete : monstrul acela (notați totuși : e singurul vulcan britanic în activitate) a fost fotografiat din toate unghiurile de un ofițer care nu s-a temut să înfrunte de aproape vîrtejurile liliachii ale celei de-a treia erupții. Dar vedeta numărul unu e micuța Margaret, ultimul copil născut pe insulă, văzută peste tot în brațele maică-si, Cecily Grower, și care se presupune că ar fi șoptit cele șapte cuvinte ale legendei : *Acum viitorul meu e în mîinile voastre*.

De cele mai multe ori îl are drept pereche pe mezinul lui Kate Isley, prezentat tot în brațele maică-si, care declară înduioșată :

— S-a distrat grozav în timpul cutremurelor. Bătea din palme, strigînd : „Mai vreau !“

Binecuvîntările, laudele adresate autorităților pentru sîngele rece de care au dat dovadă, precum și insularilor pentru curajul lor, sînt bineînțeles piperate cu critici. E greu de găsit un responsabil pe care să-l poți acuza de neglijență cînd e vorba de-o catastrofă provocată de un vulcan... Dar seismologii sînt făcuți cu ou și cu oțet. Un liber-cugetător a îndrăznit să proclame în Hyde Park, cățărînd pe-o bancă : „E o farsă sinistră să-i aduci pe cei scăpați teferi în catedrala din Capetown, a doua zi după sosire, ca să mulțumească Domnului că i-a *cruțat*“.

Un reporter, scoțindu-și pălăria în fața ministrului de interne sud-african, care nu s-a temut să încalce anumite dispoziții ale Apartheid-ului pentru a acorda niște permise de ședere provizorie, vestește atitudinea multor concetățeni de-ai săi care nu uită să amintească faptul că *acești oameni nu sînt întru totul de rasă albă*, poreclindu-i de îndată *Bourbon-White*. Alții se întreabă dacă Anglia e cel mai nimerit loc unde să-i reinstalezi pe acești liberi copii ai naturii. De ce nu mai curînd insulele Falkland ? De ce nu insula Sfînta Elena, de care teoretic depindeau ?

În orice caz, ceea ce va constitui adevărata problemă a „repatriatilor“, basculînd dintr-un veac în altul, nu-i chinuie pe oamenii binevoitori. *Southern Post*, dimpotrivă — unde Hugh e înlocuit de data aceasta de patron în persoană, fiind vorba de un *leader*¹ — rezumă bine opinia. După ce anunță marea conferință despre Tristan care urmează să aibă loc sîmbăta următoare la muzeul geologic din Southampton, cu proiecții de fotografii luate de marină, trimise pe calea aerului, după ce amintește că la 3 noiembrie e prevăzută o mare recepție civică în însuși salonul vaporului, la sosirea celor de pe Tristan, plecați pe data de 20 de la Capetown, în clasa pentru turiști (prețul, precizează el : 158 lire de căciulă), pe *Stirling Castle*... Philip Hacklett încheie satisfăcut :

...Desigur, vor debarca pradă dorului de țară și foarte dezorientați de ce li se întîmplă. Dar cînd ne gîndim la ce însemna viața lor, la ce îi așteaptă aici, ne simțim ispitiți să le spunem : norocos ghinion ! În clipa asta nu-i cu putință s-o recunoască, dar pun rămășag : peste șase luni ne-o vor spune cu gura lor.

¹ Aci cu sensul de „articol de fond“ (engl.).

ÎN CIUDA STUPEFACTIEI, CARE-L ÎNTE-
penește pe fiecare ca o paralizie, călătoria în susul
apei, pe *Solent*, de-a lungul insulei Wight, cu ora-
șul Portsmouth în zare, întâlnirea cu un *ferry-boat*,
apoi cu o dragă, intrarea în *Southampton Water*,
cu malurile ticsite de ambarcațiuni de tot soiul, in-
dicațiile comisarului de bord care spunea : *Acolo,*
la dreapta voastră, estuarul râului Hamble cu te-
renul de aviație... și mai departe : *Acolo, la stînga*
voastră, Hythe, unde funcționează cea mai mare
rafinărie din lume, și în fund de tot, vedeți, în
axa bisericii Sfînta Treime, lîngă cele trei maca-
rale, faimoasa cală uscată Regele George al V-lea,
cea mai mare din lume, de asemenea, care servește
vasului Queen Mary... și antrepozitele, în grupe
de cîte patru, bazin după bazin, semafoarele, esta-
cadele, pontoanele, cheiurile sub pădurea lor me-
talică, cargoboturile, pacheboturile, arborînd pavi-
lioanele a douăzeci de țări, toată acea lume marină
supravegheată, brăzdată, semnalizată, închisă în
corsetul ei de fier și de beton, toate astea, în ciuda
apei liniștite, neutre, irizate de petrol, țineau ochii
treji, tăiau răsufllarea, inspirînd respect.

Dar de la această Anglie, extraordinar clădită,
trebuiră să treacă la englezi, nu mai puțin nestă-
viliți. Abia amarat *Stirling Castle* în fața docului
o sută doi, iată că de pe cheiul negru de lume, pre-
sărat de nenumărate pancarte cu *Welcome*¹, zgu-

¹ Bine ați venit ! (engl.).

duit de aplauze, şuvoiul s-a îndreptat spre saloane. Ned şi Winnie, copiii lor, foştii lor vecini Twain, bombardati, hărţuiţi, buimăciţi de întrebările care ţişneau din toate părţile, nu mai ştiau unde să se ascundă. Încercau să le facă gazdelor pe plac, cu o stinghereală curtenitoare :

— Cum te cheamă, domnişoară ?... Hai, vorbeşte, nu-ţi fie teamă...

— Ruth, răspundea Ned, Ruth Glad, e fiica mea.

— Eşti mulţumită că te afli aci ?

Aceeaşi privire disperată a lui Ruth, fată politicoasă, către tatăl ei, obişnuitul purtător de cuvânt al familiei. Tot prin intermediul lui :

— Da şi nu, vă daţi seama prea bine...

— Ce-ai de gând să faci acum, domnişoară ?

— Cred că se va mărita, domnule, când i-o veni sorocul.

Ned nu îndrăznea să ridice din umeri. Nu pricepea ce rost are să notezi atâtea lucruri lipsite de importanţă ; îl sîciau aţîţarea asta, curiozitatea asta. Să te despoi aşa în pielea goală ? Să-ţi verşi oful în faţa primului venit ?

— E drept că şi-acolo eram ahtiaţi după noutăţi, îi şopti el soţiei într-o clipă de răgaz. Dar le căpătam doar o dată sau de două ori pe an. Aici le capătă pe toate şi de îndată. Şi s-ar zice că tot nu se mai satură.

— Poate că fac cu ele, zise Winnie, cum fac cu ţigările ! Ai văzut ? Le zvîrle pe jumătate fumate.

Dar un ziarist pornea din nou la atac :

— Glad, aşa ai spus : Glad ? Păi atunci te tragi direct din caporal ?

— Ca noi toţi ! făcu Ned.

— Fără îndoială, reluă celălalt, dar dumneata îi porţi numele.

Se întoarse, adresîndu-se unui coleg rămas în umbră :

— Îi auzi, Hugh ? Sînt plini de haz, vorbesc ca nişte personaje din Dickens.

Şi intrucît pe Ned îl chema Glad, ca şi pe întemeietor, trebui să îndure un nou atac. Un tip înalt şi uscăţiv se

prezentă cu un singur cuvînt, aruncat cu orgoliu : *Times* ! Altul, rotofei, zise : *Daily Mail* ! Slabul efect produs asupra lui Ned de aceste titluri sacre păru să le micșoreze stima. Dar se treziră la rîndul lor înghionțiți de-o echipă a televiziunii, care ațîntea două camere de luat vederi învăluind întreaga familie în focul proiectoarelor și strigînd : „Clap ! Familia Glad, prima !“ și vîra un microfon sub nasul lui Ruth, tot ea, săraca, cerînd : „Impresiile dumitale, drăguța mea !“

Pe Ned îl treceau toate nădușelile. Don își făcu apariția, protestă :

— Hai, dați-le pace, nu-i zăpăciți. Nu sînt obișnuiți cu așa ceva.

Dar trebui s-o șteargă degrabă ca s-o elibereze pe Cecily Grower cu plodul ei, apoi pe Jane Lazaretto, decana de vîrstă, gata să leșine. Drept care Ned, Baptist și alți cîțiva adoptară tactica boilor moscați, își trecură soțiile, fetele și copiii înapoia lor, izolîndu-i, opunînd tuturor un meterez de zimbete, de formule evazive :

— Întrebați-l pe Walter... O să vă lămurească mai bine.

Rezultatul : Walter deveni în curînd centrul unui grup compact, din sînul căruia fiecare își lansa întrebarea pe deasupra a douăzeci de spinări : *Șefule, o să rămîneți aici ? Șefule, ce proiecte aveți ? Ce părere aveți despre bătrîna Anglie ? Șefule, ești ereditar ca Regina ?* Neclintit, Walter răspundea cu vocea sa egală, care începea să răgușească :

— Nu-mi spuneți „șefule“, spuneți-mi Walter. Nu sînt decît un delegat... Da, dacă ar fi cu putință, ne-am întoarce imediat acasă. Pe Tristan poți să fii sărac și să te simți bogat. Aci teamă ne e să nu fie tocmai pe dos... Dar vă rog să credeți că sîntem mișcați. Și noi, cînd am putut, i-am luat sub oblăduire pe naufragiații voștri. Sînt chiar fiii lor, de altfel, cei pe care-i ajutați la rîndul vostru... Ce proiecte avem ? Ne vine greu să facem

planuri. N-avem pentru moment decît o singură dorință: să rămînem împreună.

Și strîngea mîini, strîngea întruna mîini, în timp ce aparatele, fluturate în aer, îi fotografiau chelia, făcîndu-l să clipească la fiecare trei secunde.

A trebuit să sosească oficialitățile ca să scape de reporterii care dădura buzna spre estradă, utilizată de obicei pentru orchestră. Subsecretarul pentru colonii, primarul Londrei, secretarul general al Propagandei, președinta Ligii mamelor, un director de la *Union Castle Line*, reprezentanții comitatului, ai clerului, ai Crucii Roșii din Hampshire, ai orașului Edinburg, ai secției locale a Serviciului feminin... era o cohortă importantă!

— Nu zău, spuse Ned, s-ar părea că au succes lan-gustele noastre, dacă se pune în mișcare atît popor să ne onoreze !

Strașnică apărare mai e și zeflemeaua, cînd simți că neliniștea și timiditatea te înăbușă.

— Și cînd te gîndești, făcu Baptist pe același ton, că n-o să le mai putem furniza nici una.

Dar niște voci cerură deodată să se facă liniște. Subsecretarul de stat urcase tocmai pe estradă, încadrat de celelalte personalități. Puse să-l așeze pe Walter în preajma sa. Porni să vorbească într-o englezească foarte cizelată, pe care Ned și Baptist o mai auziseră cîndva din gura unor tineri administratori, dar din care multe cuvinte le rămîneau neînțelese. *Iată-vă la 8000 de mile depărtare de căminul vostru, dar aproape de inima Angliei, atît de îngrijorată de cele petrecute. Vom face totul pentru a vă reinstala. Nu e un lucru care se poate realiza într-o singură zi. Vom aranja totul împreună. Pentru moment, guvernul vă asigură existența. Veți locui la Pendell Camp, lîngă Merstham, în Surrey. Fiți*

bineveniți, prieteni, și fie ca...

Un al doilea orator, un eclezias, îl și înlocuise, descriînd șuvoiul de bune intenții pe care autoritățile se străduiau din greu să le canalizeze. *Șambelanul orașului Londra a lansat o listă de subscripție pentru a con-*

stătuia un fond național de ajutorare a celor de pe Tristan. Ajutoarele abundă : mandate cu sume mari și mici, păături, haine, jucării, bomboane, cărți. Chiar și propuneri de adoptare, evident neluate în seamă. Și oferte de serviciu, care vor fi examinate.

Citează numele a douăzeci de societăți de binefacere care se agită. Se înăbușă de mândrie în guleru-i scrobrit. Își țuguie gura spre a lansa o ultimă frază :

— E o acțiune de caritate creștină în masă !

*

E rîndul lui Walter să mulțumească... Ovații ! A îmbrățișat-o pe președinta Ligii mamelor, a cărei insignă strălucește, identică cu aceea a femeilor acoperite de broboade în care sînt înfășurați niște bebeluși cu degetul în gură. *Mulțumiri pentru toate*, rostește bătrînul headman cu un braț ridicat în aer, dar îngîduiți-mi s-o rostesc oferindu-vă o amintire. Credeți că nu ne-a mai rămas nimic... Ba da ! Din douăzeci de șalupe mari, le-am readus pe cele patru cu ajutorul cărora ne-am salvat. Aceste șalupe, învelite în pînză, pentru care foloseam adesea vechii voștri saci poștali, au fost întotdeauna bunul nostru cel mai de preț. Vom păstra una drept fetiș. O a doua am oferit-o orașului Capetown. Pe a treia am dori s-o dăruim orașului Southampton și am fi în culmea încîntării dacă Maiestatea-Sa ar binevoi s-o accepte pe ultima...

De data asta e un adevărat delir. Fotografii strigă : Unde e ? și se înghiontesc spre a ajunge pe puntea din spate, să fotografieze barca reginei. Și armoniul, unde e armoniul ? Dar armoniul, salvat de Leopard, n-a putut fi încă reexpediat de la Capetown. Febra se potolește. Presa se repede acum la telefoane, apoi dispare spre a porni să se agite în legătură cu nașterea lui David, viconte de Linley, fiul prințesei Margaret și al lui Anthony, de meserie fotograf, căruia i s-a acordat recent titlul de conte de Snowdon întrucît i-a furnizat Coroanei acest moștenitor care devine al cincilea în ordinea succesiunii la tron. Subsecretarul de stat s-a dus, impre-

ună cu primarul, să bea un pahar de vin într-un salon alăturat, înainte de plecare. Hugh, care a rămas din simpatie, în timp ce colegii săi ștergeau putina, va obține un interviu în exclusivitate. Tocmai a sosit o femeie care se aruncă în brațele altei femei. *E fata lui Agnès !* exclamă unii, și deodată toți cei de pe Tristan, ieșind din buimăceală, izbucnesc în lacrimi :

— Cine, care fată a lui Agnès ? întreabă Hugh.

— Nu s-au văzut de șaptesprezece ani, spune Baptist. Fata a fugit cu un oarecare Borner, un specialist care lucra la montarea stației de radio în timpul războiului. Locuiește la Swansea.

În vremea asta, în timp ce Hugh își sporește însemnările, macaralele descarcă bagajele. Walter începe să-și adune poporul, să-l împingă spre pasarela mobilă, a cărei vopsea cenușie e decolorată de-o ploaie fină. Ralph o sprijină pe străbunica Dorothy, cu acel respect duos pe care-l au tinerii de pe Tristan față de bătrâni. Bunica Maureen se reazemă de Pearl ; decana de vîrstă Jane, de Simon, fiu-său, care-și potrivește pașii cu ai ei. Fetele și-au împărțit între ele pruncii. Nola, Flora, Loo, Rose, Jenny, Amy, Ruth au cîte unul pe fiecare braț. Dar logodnicii nu se despart. Blanch stă agățată de Tony; Paul de Thea. Maiestuoasă ca o regină a țiganilor și supraincărcată de țoale, Agatha Loness oferă brațul soțului ei, Ambrose, de-o jigăreală îngrijorătoare. Vera, care e la fel de zdravănă, îl trage după ea pe Robert cu barba sa. Jos, în hol, așteaptă recepționistele, „fetele în verde“ ale Serviciului feminin, cu zîmbete încremenite pe buze, cu brațele încărcate de daruri, și care pornesc, un-doi, așa cum fac în fiecare duminică pentru cutare parohie pusă pe distracție, să-i ducă pe toți spre autobuze.

E unul în plus... Nu, e cel pentru bagaje, care nu va fi excesiv de împovărat. Oficialitățile au plecat în automobile, cu excepția lui Walter, care nu se va despărți de-ai săi. Se închid portierele. Fiecare tresare, fiecare privește, tulburat, cum se mișcă decorul zărit prin geamuri. *Țineți stînga*, anunță pentru mașinile venite de

pe continent o pancartă în trei limbi. Primul autobuz se urnește, cel în care au luat loc membrii familiei Ned și ai familiei Baptist în fața Agathe, Gildei Grower și celor din familia Elias, nepoții săi, dintre care micuța Selina e alintată de-o însoțitoare. Se trece pe sub arcada ieșirii numărul opt, dominată de orologiul ei, și istoria se pornește să defileze într-un sumbru talmeș-balmeș. Iată poarta Arcașilor de la Azincourt ; memorialul vasului *Mayflower*¹, înălțat spre cinstirea altor „părinți pelerini“ plecați cu trei sute de ani în urmă. Iată platanii comemorativi plantați de americani după cel de-al doilea război mondial. *Mecca Dancing* atrage privirea lui Jennifer, cea mai îndrăcită dansatoare a insulei, singura care a cutezat să-i declare unui ziarist că i-ar plăcea să învețe cha-cha-cha. Ned observă, crispat, acest oraș de cărămizi, cu ferestrele proeminente, acești oameni care așteaptă ora deschiderii în fața unui *public bar*, sau care se cațără în autobuzele roșii a căror imperială pare mereu prea joasă. Mișcându-și buzele în timp ce citește, Agatha descifrează lent marile panouri publicitare ale fondurilor de premii de la *Football pools*², care anunță : *șapte sute de mii de lire pe săptămână...*

— Or fi împărțind într-adevăr tot bănetul ăsta la întimplare ? întreabă ea scandalizată.

— Așa se pare, zice Ned, cu o strîmbătură.

Dar iată ceva de natură s-o consoleze pe stegară. Văzduhul e străpuns de-o săgeată, despre care o recepționistă — instruită cu grijă din vreme — spune, suavă :

— Biserica pe care-o vedeți e a marinarilor și se numește tot St. Mary's Church, ca și a voastră.

Dar biserica lor, cu frontoanele din blocuri de lavă, groase de două picioare, se află la 8000 de mile depărtare, sub o ploaie de cenușă care pare deodată că se

¹ Vas plecat de la Plymouth : i-a transportat în America pe „pelerinii“ care au întemeiat New Plymouth (1620), primul oraș al Noii Anglii.

² Sistem de loterie.

cerne și aici. Întregul autobuz devine cenușiu și rece, precum cerul de noiembrie ale cărui picături de ploaie se preling de-a lungul geamurilor. De aceea va rămîne mohorît itinerarul lor, care-i duce acum pe șoseaua principală 33 pînă la Winchester, apoi pe șoselele 31 și 25 dincolo de Reigate, spre acel fost lagăr militar, la liziera pădurii unde vin să-și dea duhul îndepărtatele tentacule ale mării Londre.

GATA ÎNMĂNUȘATA, CUFUNDATĂ ÎN mantoul ei de vizon, petrecut peste uniformă, Lady Hawerell, care dă o recepție la Londra în cursul după-amiezii și pe care șoferul ei o așteaptă în curte, se uită la ceas, șoptește : „Mai am trei minute“ și deșurubează un drăguț stilou „Watermann“ de poșetă. Se așază și, cu un nervos scris albastru, foarte apreciat de privilegiații care-i primesc cărțile de vizită, inaugurează acest caiet pe a cărui copertă se află mențiunea *Operațiunea Tristan* :

Centrul de organizare de la Caterham și-a luat sarcina de-a amenaja și de-a ține gestiunea Pendell Camp-ului, refugiu provizoriu al evacuaților. Au fost recrutate douăzeci și patru de voluntare, unele dintre ele aflându-se în ultimele clase ale școlilor din regiune. Crucea Roșie a înghebat o infirmerie care va fi condusă de doamna Violet Grey, soția unui fost medic de pe Tristan, cunoscută așadar de insulari. Un expert administrator, domnul Colin McCortell, se va îngriji de problema gătitului și a aprovizionării ; va dispune de trei echipe, care vor asigura prin rotație programul : 7—11, 11—15 și 15—19.

Reverendul Klemp și (cu toate că nu s-a mai văzut ca un funcționar al Oficiului Colonial să lucreze în metropolă) domnul Don Isley rămân pînă la noi ordine alături de administrații lor.

Centrul de Ajutor național ne-a procurat așternuturi, mobilier și toate obiectele necesare.

Acest birou, în sfîrșit, a fost creat pentru coordonarea activităților noastre. O funcționară, avînd la dispoziție un telefon, va primi aici darurile, ofertele de serviciu, cererile de informații. Toți responsabili se vor întruni aici o dată pe săptămînă, să prezinte dări de seamă, să se sfătuiască, să consemneze hotărîrile. Se va ține un jurnal pe care-l inaugurez și unde fiecare își va nota observațiile, pe scurt. E. H.

Tot în ziua aceea, dar după cină, Violet Grey, infirmieră severă a cărei feminitate se rezumă la roșia inimioară a buzelor, neîncetat revopsite, ia loc în fața aceluiași caiet, cu surîsul inexpressiv pe care i-l lasă pe față strădaniile sale binefăcătoare. La rîndul ei, scrie :

A trebuit să primim, chiar de la sosire, numeroși bolnavi. Călătoria cu autobuzul a fost greu suportată. Dar mai gravă mi se pare epidemia de gripă care a cuprins jumătate din refugiați. Îngrijirile care li s-au acordat nu ne îngăduie să credem că au răcit. Mă tem că e vorba de-o lipsă de imunizare. Flora bacteriană e aproape nulă pe Tristan. Nu poți transfera fără primejdii o populație originară dintr-un mediu în chip firesc aseptice. V. G.

După o clipă de gîndire, reia tocul și adaugă acest post scriptum :

Primire reușită în ansamblu. Receptionistele au condus fiecare familie la locuința care-i era rezervată : foarte curată, bine încălzită, purtînd inscripții cu numele respectiv. Neliniștea insularilor, atît de vie încît s-ar fi zis că intrau cu toții într-o clinică, s-a mai risipit întrucîtva cînd au văzut că se îndreaptă spre ei acel mic grup de prieteni, odinioară funcționari pe Tristan, care s-au deplasat să le vină în întîmpinare.

CU PAȘI REPEZI, CARE RĂSUNĂ ÎN ÎNTUNERICUL timpuriu al unei zile de joi din decembrie, Ned umblă în neștire pe asfaltul lucios pe care nesfârșite șiruri de mașini improșcă apa. În ce direcție, spre ce țel ? Habar n-are. Ce-are a face ? Învățat să recunoască cutare desiş, cutare stîncă, cutare cotitură a unei poteci, cutare golfuleț care se deschide într-un anumit fel spre mare, repere știute dintotdeauna, purtînd nume, încărcate de amintiri, mult mai prețioase pentru aprecierea distanțelor decît pietrele kilometrice, toate asemănătoare, pe drumurile din Surrey, nimic nu-i oprește privirea.

Umblă, asta-i destul. Spre *Nutfield*, pare-se. Pe Tristan nu există nucet¹. Numele ăsta nu-i spune nimic, nu e legat de vreo întîmplare deosebită, ca islazul *Calfyard*², unde și-a lăsat vițeei, și torentul *Shirt-tail*³, unde străbunicul lui și-a pierdut poalele cămășii. Plouă. *Floaia redevine mare*, se spune acolo pe vreme de furtună. La Pendell nu redevine decît noroi și Ned se declară de acord cu ea.

De vreo lună, bunicuței Dorothy nu-i merge deloc bine. Medicul a cerut să fie spitalizată : măsură pe care membrii familiei Glad n-au acceptat-o prea bucuroși. Dacă se poate vindeca, un bolnav are mai multe șanse la el acasă. Iar dacă nu mai e nici

¹ Nutfield — nucet. livadă cu nuci (engl.).

² Curtea vițelului (engl.).

³ Poalele cămășii (engl.).

o speranță, de ce să-i răpești mîngîierea de-a se stinge printre ai săi ?

Ned merge întruna. Fetele de la Serviciul feminin fac tot ce pot, trebuie s-o recunoască. Odaia e confortabilă. Perdele, un covor, două fotolii de răchită, saltele bune pe somiere cu arcuri, gravuri pe pereți... Nimeni n-ar fi cerut atîtea. Dar fiecare nădăjduia altceva : o locuință sadea, cu focul arzînd în cămin și cu muierea trebăluind în bucătăria ei. Ned nu se poate împăca cu sala aceea de mese, unde toată lumea trebuie să mănînce același lucru la aceeași oră. E furios văzîndu-și mama, nevasta, fata chemate la corvoada de curățire a zarzavaturilor, ele care ar fi gata să muncească opt zile fără oprire făcînd toată treaba la o vecină care a născut, dar care n-au acceptat să slugărească niciodată pe nimeni, nici măcar pe preot — solicitat adesea mai curînd el să dea o mîna de ajutor.

Ned merge întruna : veche deprindere de pe insulă, unde nu se mira nimeni dacă vedea un om „urcînd spre înălțimi“ și măsurînd cu pași mari povîrnișurile, cu singurul temei de a-și vărsa focul. Se găsea întotdeauna cîte-un suflet înțelegător, vreun prieten, întîlnit în cele din urmă, care să-i strige :

— Ei, Ned, e-n regulă, las-o baltă.

Și-o lăsa baltă. Mergea să dea pe gît un păhărel. Se întorcea acasă. Dar aici nu vezi pe-afară decît țărani cu curul lipit de scaunul tractoarelor, cu uitătura paralelă cu brazdele pe care le ară ; sau fete de-ai zice c-au fost muiate-n lapte și care te măsoară virite în drăguții lor și șoptind ele știu ce. Mai îndrăznește să intri în vorbă cu ele ! Ned a încercat o dată să întrebe pe unde s-o ia :

— *Bleachingley*, nu vă fie cu supărare, e spre babord sau spre tribord ?

Mai are și-acum în urechi hohotele de rîs ale celor doi. Oameni care vorbesc despre dreapta și stînga, care zic pîinii *bread*, în timp ce Ned o numește *cake*, care pronunță *England*, pe cînd Ned bolborosește ceva care aduce a *Henglan* și restul cam tot așa... pas de te

înțelege și te împrietenește ! De altfel, sînt și prea mulți. Ce-l derutează pe Ned mai mult e că descoperă o lume în care oamenii sînt atît de numeroși încît le e cu neputință să te cunoască, în care fac chiar impresia că nici n-au chef de așa ceva. Căci, în definitiv, cine ar putea avea îndoieli în privința asta ? Există un Regat-Unit care-și revendică pînă și cea mai mică parcelă ; și apoi există trecătorul cu ochii pe jumătate închiși și pe care îl ghicești prea bine că, pentru un britanic, te găsește cu pielea nițeluș prea colorată. Trăiască Tristan, bravă insuliță a Imperiului ! Dar i-ați văzut, doamnă Smith, pe oamenii aceia instalați în Surrey ? E nemai-pomenit cîți balaoacheși sînt lăsați azi să intre în bălaia noastră Anglie !

*

La aceeași oră, în sala de întrunire în care tronează aparatul de televiziune — oferit, a relatat presa în repetate rînduri, de către agentul de publicitate al unei mărci renumite — vreo treizeci de oameni fără ocupație, mîhniți profund că n-au nimic de făcut, privesc cum defilează, tagada, tagada, într-o Arizonă oarecare, prevăzută din belșug cu cactuși, ultima cavalcadă a unui western. Poc ! Un norișor de fum iese din strașnicul pistol. Un cal vine de-a berbeleacul cu călăreț cu tot.

— Bietul animal ! exclamă Tom și Sally Twain, care de cînd se știu n-au avut decît un măgar.

Dar ceata celor răi e la ananghie. În ciuda deselor împuscături pornite în plin galop, tagada, tagada, din ineputabilele lor pistoale automate, sînt singurii atinși de gloanțe, singurii care se prăbușesc, unii în nas, alții pe spate. Cîmpia e presărată toată cu cadavre. Campionul de tir, pușcaș al dreptății, care se pricepe să treacă nevătămat printre gloanțe, se apleacă în fine spre tînăra leșinată, moștenitoarea legitimă a minei de aur... Vreo greșeală, băiețaș ? Un muribund feroce se ridică și îl ochește. Poc ! Cum vă închipuiați ? Întorcîndu-se la țanc, eroul nostru...

— Paisprezece ! spune Simon, care număra morții pe degete. Ca să vadă cum se omoară atîta lume e servită porția asta, în fiecare joi, copiilor ?

Fără nici o tranziție, urmează un reportaj despre marijuana, în care, de data asta, niște oameni vii se lungesc pe jos pentru a face un alt soi de fum. Prim planuri. Comentarii de-ale sociologilor asupra ravagiilor. Uitați-vă la acești decrepiți. Uitați-vă la această fată, ale cărei imagini — exact la limita cenzurii — îți îngăduie să crezi că, dacă printr-un capăt pătrunde în rai, de procurat și-l procură prin celălalt.

— Cînd vă spuneam ! bombăne Simon.

Asistența murmură. Lady Hawerell, în trecere, s-a strecurat în fotoliul de lîngă Don, așezat la rîndul lui în fundul încăperii, și se apleacă spre el pentru a-i șopti :

— Nici împotriva acestor lucruri nu sînt vaccinați. Aceeași poveste ca și cu ziarele : furtuni, violuri, asasinate, nu suportă așa ceva. Îi aud în fiecare dimineață cum se indignează. Angelismul lor mă sîciie un pic.

— Cu atît mai mult cu cît, spre a vă consola, nu prea rămîn cu gura căscată în fața realizărilor noastre ! șoptește Don, amuzat.

Are prilejul să mai verifice o dată : administrații săi nu se arată mirați de ceea ce s-ar fi putut crede că o să-i mire. Pe micul ecran imaginea se mișcă așa cum se mișcă în chip firesc prin fața ochilor orice, un cîine, un nor, un prieten. Zborul unui avion, zborul unei păsări, nu-i oare același lucru ? Don știe acum că n-ar izbuti să-și uimească străbunicul, dacă ar învia. Străbunicul l-ar face pină la urmă să-i piară vanitatea iscată de minunile noastre, bombănind ca și Simon :

— Că mare brînză mai faceți cu ele...

Lady Hawerell se ridică, iese în vîrful picioarelor. Don o urmează și, de cealaltă parte a ușii, mărturisește cu jumătate zîmbet :

— Pare o prostie, dar mi-e rușine cînd prietenii noștri privesc o emisiune de soiul ăsta. Parcă i-aș fi adus într-un loc rău famat... Poftim ?

Lady Hawerell n-a spus nimic. N-a făcut decît să deschidă gura, dar fără îndoială că s-a răzgîndit. Înain-

tează pe coridorul pardosit cu dale, pe care Ruth Glad, angajată ca ajutoare, îl șterge cu cirpa.

— Cum se simte bunica ?

— Nu-i merge bine, spune Ruth, care începe să frece mai tare, cu capul plecat.

— Lasă asta și du-te de stai cu ea, spune Lady Hawerell.

Împinge ușa și, în curte, pune o mînă pe brațul lui Don.

— Moralul nu-i grozav, reia ea, dar starea sanitară e și mai proastă. În afară de cazurile de gripă, avem acum cinci cu pojar, patru cu gălbenare și cîteva pneumonii la vîrstnici, îndeosebi bătrîna Dorothy, care are puține șanse să scape.

*

La aceeași oră, Abel Beretti, guturăit și el, se îmbracă în cabinetul de consultații. Medicul, care l-a confundat o clipă cu Walter, fratele său, atît de mult îi seamănă, scrie în grabă o rețetă, fără să dea atenție tranzistorului din camera de gardă, din care se revarsă stăruitor muzică de jazz în surdină.

— Hotărît lucru, zice Abel, radioul e zgomotul dumneavoastră de fond. La noi era asta.

Și întinde mîna spre o scoică, folosită pe birou în chip de *presse-papiers*. O duce la ureche. Medicul semnează și, întinzîndu-i hîrtia, ridică ochii :

— Nu-i decît o legendă ! zice el. Nu zgomotul mării e cel pe care-l auzi : e zgomotul singelui dumitale.

— Ei și, zice Abel, nu-i același lucru ?

Iată-l împăturind rețeta în două, apoi în patru, apoi în opt, înainte de-a explica :

— Vă spun eu ce ne lipsește : vîntul, care curăță plămînul, și sarea, care-l ferește de otrăvuri. Ce naiba om fi căutînd noi aici pe uscat ?

*

Ceva mai departe, în baraca lor din rîndul I, Baptist și Susan Twain așteaptă întoarcerea copiilor. Feciorii,

în lipsă de ceva mai bun, au plecat cu alți băieți să joace fotbal, la Merstham, cu o formație locală care le parează suturile puternice și-și bat joc de ei. Stella se joacă pe afară cu Neil și Cyril. Amy și Jenny dansează cu Ralph și Bill Glad la Blechingley : cantitatea de sînge african care circulă în vinele lor se poate acomoda cu toate ritmurile. Încăperea e cufundată în beznă : Susan a socotit că nu e cazul să aprindă lumina din moment ce n-are nimic de făcut. Moțăie în timp ce Baptist monologhează :

— Ție îți vine să crezi că ne aflăm aici de treizeci și patru de zile ? După cum vezi, le număr, dar e pentru prima oară. Încep să pierd șirul. Cînd timpul se scurge greu, odată ce-a trecut, nu te-alegi cu nimic, lucru știut. Dar, cum să-ți spun ? mai degrabă eu sînt cel care trece, care trece...

— Las-o baltă ! zice Susan, în șoaptă, din umbră. Oricum, sîntem în viață.

— Și ce-i cu asta ? face Baptist ridicînd glasul. La ce bun să fii, dacă nu mai simți că trăiești ?

De cealaltă parte a peretelui, aceeași întunecime, aceeași toropeală. Homer Ragan stă lungit pe pat lîngă Olive, pe jumătate dezbrăcată, să nu-și boțească rochia. Și copiii lor sînt plecați : Randal și Jasmin la cinema ; Ulric cu Dora, fără îndoială ; și Blanch, care ar trebui grabnic măritată, cu Tony. Soluția asta rămîne aceeași oriunde. Homer, fără vreun motiv aparent, mărturisește :

— Mi-e lehamite, Olive. Se străduiesc aici oameni! din răspuțeri, și nu izbutim nici măcar să fim mulțumiți.

— Ca să prețuim, trebuia mai întîi să fi dorit ceea ce ni se dă ! spune Olive pe-un anume ton.

Se vede treaba că ceva tot îl mai sîcîia pe Homer care, tss, tss, cu limba între dinți, șuieră încetișor, apoi îndoielnic :

— Și eu mă simt nu știu cum. Prea ne-au luat-o mult înainte.

— Ei, face Olive, îi vezi, nu ? Aleargă, strigă, speriați c-o să întîrzie, că n-o să cîștige destule parale, de gura

patronului se înghesuie claie peste grămadă, nu vorbesc decît de concedii, de pensie, de excursia de sîmbătă... Cînd oamenii sînt atît de ahtiați s-o șteargă din locul unde se află, vai de puterea lor ! Și Necuratul e puternic și tot se zvîrcolește în cazanul lui de smoală. Noi, noi aveam altceva...

— Aveam... zice Homer.

Olive aprinde brusc lumina, se freacă la ochi, sare în picioare.

— Trebuie să fiu repede gata cu masa.

Homer o privește cu coada ochiului. Combinezonul roz, garnisit cu dantelă de mașină, ciorapii de nylon, iată niște lucruri prin care donatorii vor fi schimbat totuși aspectul donatarilor. Rochia pe care o îmbracă Olive a fost lungită : se cunoaște după șirul de găurele lăsat de vechiul tiv. Îi lasă cu toate astea piciorul liber. Dar Olive își ia broboada de lînă cu ciucuri, lucrată la gura sobei ; se înfășoară cu ea, de parcă ar porni-o prin vijelie, în întîmpinarea pescarului ei. O privire de jur împrejur, un ușor plescăit din buze, și iat-o plecată. Homer se ridică, își verifică nasturii, se caută prin buzunare și, scoțînd briceagul, se va așeza la masă să continue cioplirea unei șalupe în miniatură.

HUGH, ÎMPUTERNICIT DE ZIARUL LA care lucrează, a sosit la Pendell, cu un fotograf. Pentru *Southern Post*, îmboldit de-un vraf de scriitori, Tristan merită în continuare să figureze pe prima pagină. Grăsanul Philip a lansat chiar o campanie de solidaritate pe tema : *Se apropie Crăciunul, trimiteți jucăriile și chiar, dacă vă e cu putință, trimiteți-vă copiii să se joace cu micii refugiați*. Înainte de-a se duce la întrunirea săptămînală a biroului, Hugh a ținut să viziteze mai întîi căminul de zi, să-și dea seama de rezultate.

— Vă rugăm, nu mai scrieți, sîntem năpădiți ! i-a spus Miss Gow, puericultoarea, de cum a intrat.

Hugh își mîngîie mărul lui Adam : semn, la el, de mare satisfacție. Un munte de cărți, de jocuri, de automobile, de panoplii, de macarale, tractoare de plastic, ursuleți, triciclete, trotinete, trenuri electrice — printre care, mai neașteptate, un măgar de pluș în mărime naturală și un picup — stau îngrămădite în prima încăpere a barăcii destinate grădiniței de copii. Cititorii ziarului și-au golit odăile de joacă ale copiilor...

— Ați uitat un lucru, reia Miss Gow. Jucăriile sînt niște simulacre ale activității adulților. Copiii noștri nu știu ce să facă cu toate astea. Cu excepția vaporaselor și a animalelor domestice pentru băieți și a păpușilor pentru fete, celelalte nu le spun nimic. Pe de altă parte, vă rog să mă iertați, dar se pare că vă faceți iluzii. Uitați-vă și dumneavoastră.

Hugh și fotograful care-l însoțește pătrund în sala cea mare, unde trei cercetașe în fustă plisată, cu eșarfă la gît, împart cești cu lapte cald. Una din cești a și apucat să se verse pe mocheta roșie unde se foiesc vreo treizeci de copilași.

— Ia te uită, un mic vizitator ! spuse Hugh, îndreptîndu-se țintă spre un grup de trei mucoși în care i s-a părut că recunoaște, după păr, pe-un minicetățean din Surrey.

Chiar așa e, dar nu tocmai cum ar fi dorit redacția :

— E băiețelul unei infirmiere care mi-l lasă în grijă cît e plecată la lucru, zice Miss Gow. Să trimiți jucării e-o treabă ; să-ți trimiți liota de copii e alta.

Dar Hugh nu e atent la ce-i spune. S-a oprit la trei pași distanță să profite de-o conversație în care înflo-rește încîntătorul imperfect al suprarealismului pueril.

— Țasta era muntele, spune băiețașul blond. Atunci voi erați indienii și Ian venea prin spate mergînd de-a bușilea cu Basil...

— E un fotoliu, mă așed pe el ! spune Basil categoric.

— Imposibil să-i faci să admită o convenție a jocului, șoptește Miss Gow. N-am văzut în viața mea copii care să se cramponeze atît de realitate. Uitați-vă la ăsta.

Privirea lui Hugh îi urmărește gestul, se oprește asupra unui prichindel de cinci-șase ani, care a pus mîna pe modelul unui avion de vînătoare, îl examinează pe toate părțile, îl găsește evident prost întocmit, dar, admițînd că are două aripi, îl face să planeze în cerc.

— Pe-o ! Pe-o ! exclamă el în registrul supraacut.

— Domnul Isley mi-a explicat, reia Miss Gow, că e vorba de strigătul albatrosului cafeniu, spaima puilor de găină. În ce-i privește pe copiii mai mari, de care se ocupă o căpetenie de cercetași din apropiere, diferența nu-i prea mare. Aprînd un foc, înalță un cort, urnesc o barcă din loc cu o singură mișcare a vislei, ca niște mici adulți care la ei acasă o fac „de-adevăratalea“, putîndu-se astfel identifica cu tatăl la o vîrstă foarte fragedă.

— De mare folos pentru tihna familiilor ! spune Hugh rămas pe gînduri.

— De mai puțin folos pentru progresul lor ! îi răspunde fotograful, care pînă aici a tăcut. Cine se aseamănă se adună : se pune însă întrebarea la ce nivel. Nu degeaba domnește aici situația inversă : cine se afirmă se opune.

Hugh se încruntă, iar Miss Gow dă din cap :

— Nu cred ca lucrurile să fie chiar atît de simple, zice ea. Colega mea de la școala primară v-ar spune ca și mine : elevii ei n-au o vîrstă mintală bine precizată. Din punct de vedere școlar sînt înapoiți ; și în același timp foarte avansați pe alte planuri. A ajuns să nu mai înțeleagă nimic. În realitate, au un alt sistem de valori, corelat cu altă formă de societate... Dar s-o pornim spre birou, domnule Folkes. Întrunirea trebuie să înceapă.

*

Alb, albastru, verde : toată lumea e în uniformă, în afară de administrator și de părintele Klemp. Lady Hawerell, strașnic încorsetată, îi ia în primire severă :

— V-o spun deschis, domnule Folkes, n-a lipsit mult să nu mai asistați la întrunire. Ziariștii au relatat prea multe neghiobii și atîta s-au ținut scai de refugiați încît aceștia nu mai vor să-i vadă... În sfîrșit, avem nevoie de presă și mai știm că dumneavoastră, cel puțin, n-o să deformați nimic. E preferabil să v-o spun din capul locului, avem probleme.

— Trei muribunzi, pentru început, mărturisește Don.

Infiriera-șefă, care nota ceva în condica de serviciu, ridică încet capul :

— Sînt consternată, spune ea. Lipsa de imunizare face ravagii și fără îndoială că seria neagră nu s-a încheiat.

Cîteva clipe de tăcere, după care Lady Hawerell își drege glasul :

— Și dumneata, Colin ?

Tranziție prielnică. Colin McCortell, expert administrator, atît de lung, atît de subțire că toată tabăra l-a poreclit *fil d'Écosse*, nu stîrnește de obicei melancolia.

— Cît priveşte mîncarea obişnuită, e-n regulă ! Insularul mijlociu găseşte felurile noastre de mîncare în-deajuns de copioase. Doar peştele meu face obiectul unor nazuri curioase...

— Îmi pare foarte rău, face Don, al cărui chip se descreţeşte. Dar vă pot confirma... peştele din insula Tristan e o minune pe care n-o poţi uita. Singura, de altfel, deoarece în privinţa celorlalte, îndeosebi a *malemoque*¹-urilor fripte, nu mă încercă nici un dram de nostalgie.

— Bun, reia Colin. Dar ştiţi că am încercat să-mi extind rolul şi în direcţia predării unor noţiuni de gospodărie, iar în privinţa asta m-am făcut de rîs. Societatea de electricitate din sud-est mi-a oferit trei maşini de gătit noi-nouţe, cu uşi transparente şi reglare automată. Mi-am zis : bun prilej de familiarizare cu un obiect uzual ! Dar dacă las deoparte experienţa făcută de tînăra Loo, soldată cu nişte felii de pîine făcute scrum, maşinile mele, pline de butoane, le-au speriat pe doamnele în cauză.

— Le-aţi luat prea repede, spune Don.

— Desigur, admite Colin. Dar am încercat şi să merg cu cîteva femei la piaţă. Le-am lăsat chiar să aleagă. Aproape că i-au insultat pe vînzători, atît de neruşinate li s-au părut preţurile. Cantitate, calitate, s-au tocmît la toartă pentru orice. Rezultatul : dacă mă luam după ele, regimul ar fi scăzut sub o mie cinci sute de calorii !

Colin îşi freacă miinile uscate şi se iscă un murmur general. Fiecare sare să-i povestească lui Hugh cîte-o întîmplare. Violet Grey a crezut, conform aceleiaşi mentalităţi, că procedează bine acceptînd propunerea unei şcoli de coafură. Poftiţi, priviţi, luaţi loc, doamnelor, vă coafăm pe gratis ! Cîteva ajutoare s-au dus să răspîndească ştirea pretutindeni. La orele 2, culmea ! nici ţipenie de om. Au plecat voluntare să lucreze la domiciliu ; i-au explicat lui Judith Lazaretto că au de gînd s-o transforme pe Hilda, fiica ei, într-o Venus ondulată. *Pe legea mea, e așa cum e !* a spus Judith, aproape jig-

¹ Soi de pescăruş.

nită. S-a lăsat totuși antrenată, cu alte câteva. Maestrul coafor le-a arătat modele de păr acaju, mov, platinat, auriu, roz-indian. A înșfăcat o fată : nu de pe Tristan, nu, ele se fereau, ci pe-o ajutoare din Blechingley, o imigrată italiană foarte brunetă, pe care a spălat-o, a manevrat-o în fel și chip, a decolorat-o, a revopsit-o, a sculptat-o, spre a livra o capodoperă de culoarea paiului, pe care a pulverizat un fixativ parfumat... *Cine-i la rînd ?* a lansat el mîndru nevoie-mare. Dar marea e albastră, mușcata e roșie, iarba e verde, iar buclele unduitoare, sub baticuri, în chip tot atît de firesc — negre. *Am văzut odată*, a spus Olive Ragan, *un cățel liliachiu ; căzuse într-o oală de vopsea*. Urmașul lui Figaro și-a reîmpachetat sculele în hohotele de ris ale femeilor...

Lady Hawerell ridică un deget, spune : „E rîndul dumatăle, Miss Ridge !“ Dar o voluntară din Merstham, impunătoare, influentă, ține să vorbească despre atelierul ei de lucru. Vărul ei, se știe, nu ? cel care are o mare fabrică de tricotaje la Londra, i-a comandat niște pulovere. La prețul de un șiling uncia, toate refugiatele s-au repezit să tricoteze. Nu se știe de ce numesc un pulover *gansey*, dar tricotatul le place la nebunie. Dau din andreele în timp ce sporovăiesc, evocînd amintiri de pe insula Tristan.

— De pildă ? întreabă Hugh.

Doamna relatează povestea vacii care a fătat în pragul bisericii, în ajunul Anului Nou, înconjurată de toată populația deghizată pentru Praznicul măștilor.

— Mă copleșiți, spune Hugh, iată un material de presă formidabil !

— Ca să fiu sinceră, puloverele n-au un succes la fel de mare, spune Lady Hawerell. Cumpărătorii găsesc că nu-s prea finisate. Miss Ridge, e rîndul dumatăle ! Cum stăm cu angajările ?

Dolly Ridge scoate dintre dinții ei puternici trabucul pe care-l molfăia :

— Nu prea strălucit, recunoaște ea. Oferte de serviciu, am. Mî se cer șoferi, lachei, dactilografe, ajutori de contabil ! Invers, câteva bătrîne, ca să aibă o ocupație, mi-au cerut vîrtelnițe. Am plasat șase muncitori neca-

lificați, o soră de spital, și-am sporit echipa măturătorilor municipali.

— Slăbuț! zice Hugh.

— Cum să faci mai mult? reia Miss Ridge. Bărbații n-au nici o calificare. Femeile nu concep să măture în casa altuia. Consideră că nu numai demnitatea lor e în joc, dar și a patroanei. Știți ce mi-a răspuns Flora Beretti căreia i-am propus să lucreze ca femeie cu ziua? *Doar n-o să-l jignesc pe soț arătându-i că soția lui nu e în stare să vadă de casă. Nu i-aș face nici un serviciu femeii: trebuie să se învețe.* Adaug că lucrătorii noștri nu pricep o iotă din toată hîrtogăria socială, din reținerile fiscale, din problemele sindicale. Nu mai termin încercînd să descurc pentru ei toate aceste treburi. În schimb, e adevărat că sînt conștiincioși, dar înceti, și ignorează cu seninătate orarul de lucru...

— Același lucru în privința copiilor, spune Miss Gow. Dacă întîrzie, mama lor îi acoperă pe dată: *Emma dormea, doar nu era s-o trezesc.* Dar ca și tații lor, la locul de muncă, li se pare firesc să rămînă, la nevoie, o oră sau două în plus. Asta îi supără mai puțin decît să ne vadă tăind timpul în felii, ca pe-un pepene...

— Ar fi cazul să ajungem la concluzii, spune Lady Hawerell, uitîndu-se la ceas.

S-a ridicat sucindu-și nițeluș capul într-o parte și în alta. Atenția devine mai vie, cînd deschide din nou gura:

— Ceea ce apreciez cel mai mult în opera noastră, spune ea, e lipsa de vanitate. A voi nu înseamnă a putea.

Părintele Klemp schițează un gest larg.

— Nu, părinte, fără binecuvîntări! Un răstimp de ședere la hotel nu l-a făcut niciodată pe nimeni să se integreze. Și tocmai asta e problema, iar în această privință prietenii noștri nu se arată apți să ne înlesnească treaba.

— Nici entuziaști, șoptește Colin McCortell.

— Au renunțat la ciorapii albi, zice Miss Gow.

— Dar nu și la mentalitatea lor, spune Miss Ridge.

— Nici n-ar putea, zice administratorul. Pendell i-a scutit de-un contact brutal cu o societate prea competitivă. Vor trebui să se integreze, dar nu vor reuși niciodată în acest pension. Walter îmi spunea ieri: *omul are o piele, familia are o casă*. Am greși dacă, văzându-i pe cei de pe Tristan alcătuind o comunitate, i-am considera gregari. Vor să rămână împreună, e drept. Dar fiecare la el acasă.

— Mi se par cam exigenți, spune Colin McCortell. S-a făcut pentru ei ce nu s-a făcut pentru nimeni, niciodată.

— Știu ei asta, rostește Don cu însuflețire. Dar am făcut oare ceea ce trebuia? Fiecare apreciază necesitățile altuia după ale sale. Pe Tristan e o vorbă: *Cîinele nu pricepe cum de-i place vacii iarba*. Cine le poate reproșa acestor oameni că nu s-au adaptat? Răspunsul vi-l dă un alt proverb: *Foca, ieșită din apă, devine un animal ca vai de el*. Noi am hotărît evacuarea insulei. Lucrurile nu trebuie făcute pe jumătate. Să vîrîm foca înapoi în apă.

— Bine, face Lady Hawerell. Trebuiau spuse toate astea.

Privirea ei, complice, o lămurește pe infirmiera-șefă.

— Hai, Don, mărturisește tot. Ai un plan.

— Un proiect, da. Dacă am reuși să-i cazăm pe refugiați în apropierea mării, într-o localitate ceva mai izolată, unde fiecare familie să-și aibă gospodăria ei și fiecare bărbat o ocupație... nu spun că s-ar integra, dar ar exista măcar o șansă în această direcție și ar avea satisfacția că nu trăiesc pe spinarea nimănui.

Lady Hawerell își rotește capul de la dreapta la stînga spre a culege aprobarea unanimă a bărbiilor.

— Dar ce localitate? întreabă Miss Gow.

Don și Lady Hawerell zîmbesc în același timp. Scenă aranjată, vezi bine! destinată lui Hugh Folkes.

— Unii se gîndiseră la o insulă din Scoția, spune administratorul. La ce bun? Nu e a lor și clima e prea rece. Dar cred că am găsit. O, nu e idealul, e doar cu ceva mai bine! Locuințele pentru familiile militari-

lor din R.A.F.¹, la Calshot, sînt neocupate. Se construiesc altele, mai în apropierea Bazei. Marea e aproape, iar regiunea — ticsită de şantiere navale. Dacă ministerele interesate ajung la un acord, avem o şansă...

Se uită la Lady Haverell, care se uită la Hugh, dînd cărţile pe faţă :

— Iată, spune ea, un bun prilej pentru un ziar de-a se face util mobilizînd opinia publică.

¹ *Royal Air Force* — aviaţia militară britanică.

SE APROPIA CRĂCIUNUL. DAR LUMÎNARILE precedară lampioanele. Dorothy Twain muri într-o miercuri dimineată, și în aceeași seară Maureen Beretti : amîndouă de pneumonie. Două zile mai tîrziu veni rîndul lui Stephen Grower, decedat în urma unei hepatite virotice. De trei ori, într-o consternare generală, armonizată cu ceața negricioasă străpunsă de blitzurile fotografiilor, două treimi din refugiați — ultima supraaglome-rînd infirmeria — se regăsiră în cîmitirul din Ble-chingley în fața unor morminte clisoase, în care Walter aruncă un pumn din acea țărîină săracă de pe Tristan, cu care, în ultima clipă, la plecare, umpluse o cutie de lapte.

*

Iar apoi căzu zăpada, o noapte întreagă : acea zăpadă pe care insularii n-o văzuseră decît de departe, tapisînd pe timp de iarnă culmea piscului Mary. În zorile care se iviră tîrziu, sufocate de norii joși și încărcăți de alți fulgi, plictisul, mîhnirea se treziră sub soiul acesta de pansament prin care sîngerău coșurile de cărămidă. Ca mulți alții, Susan și Baptist, cu nasurile turtite de geamuri, rămaseră surzi la chemarea lingurilor ce răsunau în castronașele sălii de mese. Nici piciorușele copiilor n-avură destulă putere să străbată curtea și să ajungă la școală. Vioiciunea tinereilor voluntare, care se băteau cu bulgări de zăpadă, nu reuși să-i molipsească. Rămaseră amorțiți, suflîndu-și

în degetele care le înghețaseră de la prima încercare. Nici unul nu voi să se asocieze construirii unui om de zăpadă, început de două cercetașe care, dezamăgite, îl lăsară baltă, încă ciung și implorînd cerul cu ochi de cărbune.

Șase zile a ținut ninsoarea asta, pînă să se transforme în zloată și să-l însuflețească pe Simon, satisfăcut la vederea ultimelor petice albe care se topeau.

— Te-ai agitat de pomană, fetițo. Nu ține !

*

Iar săptămîna următoare veni, în sfîrșit, Crăciunul : unul adevărat, cu paiete de chiciură, și totuși un Crăciun pe de-a-ndoaselea pentru niște copii obișnuiți să-l sărbătorească la începutul verii. Un Crăciun cu friptură de curcan, pasăre mai cunoscută prin partea locului decît *puffin*¹-ul. Cu excepția cerșetorilor din Londra adunați în jurul bucătăriilor ambulante ale Armatei Salvării, dezmoșteniții Regatului participară întrucîtva la sărbătoare. Îmboldită de titlurile cu litere mari (în genul : *Vor avea oare în curînd un cămin ?*), de urările postului de radio, de secvența televizată asupra „creșei de la Pendell“, de inițiativa unui mare ziar relansînd ideea colectării unor daruri de agățat în pomul de iarnă, compasiunea la modă primejdii serviciile poștale și se năpusti cu atîtea cadouri asupra taberei încît se ivi necesitatea redistribuirii discrete a unora dintre ele așezămintelor de binefacere ale comitatului ; îndeosebi o jumătate tonă de cofeturi extrem de dăunătoare dinților de lapte ai unei întregi liote de copii lipsiți de apărare împotriva zahărului și în zadar apărată de dispozițiile Violetei Grey care protesta, care consemna în raport : *Atenție, doamnelor ! distribuirea intempestivă a bomboanelor e pe cale să-i lase știrbi pe copiii din țările subdezvoltate*. Mai rămase, oricît se străduiră, o sută de kilograme de ciocolată, fructe glasate, drajeuri, jeleuri de gutui, bomboane cu fructe, caramele : desul cît să carieze zîmbetul a douăzeci de orfeline. Cît

¹ Pasăre de mare.

privește darurile, Lady Hawerell, neavînd decît problema alegerii, optase pentru soluția : uniform și rezonabil. Nimic pentru adulți în afară de obiecte folositoare și de veșminte călduroase. Nici un fel de revelion, nici un fel de dans, pentru a respecta doliul familiilor, aproape toate încercate de recente pierderi. Doar o serbare pentru copii, precedată totuși de-o dăscăleală a lui Walter ridicînd în slăvi virtuțile lui Don Isley, numit ofițer al imperiului britanic pentru serviciile aduse cu prilejul evacuării. Singura surpriză, organizată de presă — care stoarse din povestea asta o sută și mai bine de fotografii pentru înduioșarea englezului mijlociu — a fost sosirea lui Moș Crăciun într-o sanie cu ramuri de vîsc, trasă de doi ponei cu capetele panașate. Bărbosul provocă oarecare nedumerire, iar în rîndul celor mici de tot chiar panică. Nimeni nu auzise vreodată pomenindu-se de acest moșneag în mantie roșie îmblănită, cu perucă de vată, ducînd în spinare un vraf de cadouri. Miss Gow, doritoare să dea explicații, se bîlbîi, descoperind dificultatea de-a exclude orice concurență între sfîntul Nicolae, pruncul Isus, tatăl ceresc și acest figurant machiat la prețul de două lire pe zi. Neprihănirea rămase uluită, ca și părinții, nemulțumiți să-și vadă înșelată gratitudinea odraslelor, fie și întru folosul cerului.

— De ce să-i mințim ? întrebă Susan.

Dar aceste reticențe, unite cu stînjeneala progresivă a unui clan obișnuit mai mult cu întrajutorarea decît cu pomana, se volatilizară cînd, după ce-i oferî Lady-ei Hawerell un penguin în miniatură, lui Don o călimară în formă de con vulcanic cu un mic recipient vîrit în crater, altora niște mocasini, roadele răbdării și ale răgazurilor impuse, Walter se cățăra pe-un scaun pentru a striga :

— Două noutăți ! B.B.C.-ul a anunțat, acum cinci minute, că în urma intervenției unei personalități de vază s-a hotărît transferarea noastră la Calshot în prima jumătate a lunii ianuarie..

Fu nevoit să se întrerupă. Întrebările țîșneau din toate părțile. În sfîrșit, după cinci minute, reuși să continue într-o tăcere relativă :

— Locuințele voastre vor avea trei camere. Veți beneficia de prioritate la angajare. Există un port, bazine de andocare, ateliere de carenaj în apropiere... Ei, lăsați-mă să spun ce-am de spus ! S-a mai anunțat că *Royal Society*, dorind să studieze științific cauzele ca și efectele erupției de pe Tristan, va încerca să debarce acolo o expediție alcătuită din doisprezece membri, printre care două călăuze alese dintre voi. Voluntarii sînt rugați să...

Se opri ca să poată rîde în voie. Toți bărbații ridicau brațul, repezindu-se spre el.

*

O oră mai tîrziu, în biroul camerei de gardă, singură, nițeluș jignită de spectacolul unui Walter săltat în aer de-ai săi, zburînd de pe un umăr pe altul, Lady Hawerell își nota în caiet pentru ultima oară :

Să ne alăturăm bucuriei manifestate de prietenii noștri la gîndul de a părăsi tabăra. Ea nu apreciază strădaniile noastre. Le confirmă sensul. Să amintim totuși că subscripția națională a depășit 19.000 de lire, că Serviciul feminin a prestat 4.000 de ore de muncă voluntară, iar Crucea Roșie vreo 1.500. În clipa cînd trecem ștafeta secțiilor din Hampshire, poate că nu e de prisos să le reamintim...

Puse stiloul pe masă, reciti, roși și rupse brusc pagina.

EXPERIENȚA

DOMINATĂ DE PINUL SINGURATIC
care-i marchează centrul, plaja Calshot-ului, cu excepția citorva pescăruși care țopăie pe nisipul cam milos, presărat cu sticle de plastic și coji de portocale, e pustie. Scîrție sub pașii lui Baptist și ai unchiului său Simon, plimbăreți de sîmbătă, care adulmecă briza mării și-i mai trag cînd și cînd cite un șut zdravăn în cite-o pietricică.

— Liniște pe-aici ! face Simon.

Vezi bine, singurătatea asta nu e cîtuși de puțin reală, nu se armonizează cu pustiul nesfîrșit al oceanului, ca aceea a golfulețelor Tristanului. Decorul rămîne suprapopulat de prezență umană, vidoma unei locuințe provizoriu lipsită de locatarii ei. Între drumul care se întinde pînă la baza veriană îngrădită din toate părțile de sîrmă ghimbată și prundișul paralel pe care își dă duhul cliocitul *Solent*-ului stau aliniate o mulțime de bărci ale vilegiaturiștilor, pe nume *Summertime*¹ au *Seasound*², cînd nu poartă, mai modest, decît un număr.

— Ce-i asta ? întreabă Baptist, cu degetul îndreptat spre un cub de beton mînjit cu gudron și care se îțește din brațul de mare, exact în fața insulei Wight, verzuie și tîmîiată de aburi.

— O cazemată, cred, zice Simon. Au rămas tot pe-atîtea cît și cratere, la noi.

¹ Vara (engl.).

² Glasul mării (engl.).

Trei pași. Șase pași. Poc, o pietricică își ia zborul, pornind s-o ciocnească pe alta.

— Mare baftă pe Joss ! zice Baptist.

— În cinci zile e acolo, oftează Simon.

Douăzeci de pași pînă la colțul plăjii. La stînga, sub zidurile și lemnăria unui castel, drumul cotește mai departe, dominat de cabana *Beach café*-ului, zugrăvită în alb și albastru, acoperită cu panouri publicitare care laudă *Coca-Cola* și *Wallis ice-cream*¹. Simon dă din umeri în timp ce urcă povîrnișul și-o ia la dreapta spre tabără. Bombăne :

— Dac-o fi cazul, o să facem bășcălie de el, și Joss o să turbeze de furie că a găsit totul distrus.

— Măcar, vreme de trei luni, n-o să spele mașini, spune Baptist.

— Ce te văicărești, zice Simon, fiecare spălat cu buretele se plătește.

Baptist e măgulit de faptul că directorii *Royal Society*-ului l-au ales, dintre toți bărbații, pe Joss — împreună cu Ulric Ragan — spre a servi drept călăuze expediției. E mai puțin măgulit de munca sa, de care se miră că-i îngăduie totuși să cîștige triplu decît ca mînuitor al cîrmei pe *Mary-Anna*. Ce mai ocupație pentru un marinar ! Banii nu compensează degradarea. Baptist meditează. N-am primit oare, aici, mai mult decît strictul necesar ? Englezii ăștia se cam întrec cu firea : precii, stăruitori, inimoși, evaluînd cu rîvnă cursul faptelor bune. O să reușească ? Asta-i altă mîncare de pește. Calshot nu mai e un hotel, ca Pendell ; dar e tot o localitate ocupată de-o armată de cercetașe. Nouă recepționiste : fiecare avînd sub ordinele ei cîte trei adjuncte, fără a mai pune la socoteală inimile caritabile din Romsey, din Totton, venite să dea o mîină de ajutor. La sosire, totul era curat, sclipitor, gata pregătit de la cratițe pînă la perdele, de la veselă pînă la furculițe. Dejunul adăsta pe foc în fiecare bucătărie : tocană, cartofi, brînză topită, fructe ; și în plus fuseseră distribuite trei sute de savarine cu rom oferite de brutarul din colț,

¹ Înghetata Wallis (engl.)

grijuliu cu sufletul lui de după moarte. Pivnițele erau pline cu cărbuni, cămările cu alimente, reinnoibile și, într-adevăr, reinnoite săptămînal pentru toți șomerii. Cantină pentru burlaci. Dispensar permanent. Oficiu de angajări la fața locului, străduindu-se să plaseze o sută treizeci de candidați. Brigadă de îndrumare în vederea vizitării gospodinelor. Brigadă de încadrare pentru distrarea ciurdei de copii. Brigadă de însoțire pentru a-i pilota pe toți cei care se rătăceau spre serviciu, aprovizionare, plimbare, pînă la desăvîrșita cunoaștere a locurilor...

— Un *job*¹ e ceva ce poate fi schimbat, reia Simon, cu o mină pe umărul nepotului său. Vreo șapte lucrează la vapoare.

— Un *job*, da. Nu însă restul ! spuse Baptist.

Cincizeci de pași. Singurul avantaj al provizoriului e că suspendă definitivul. Dar asta nu se mai poate spune despre viitor, așa încît Calshot se prezintă mai execrabil decît Pendell. Va trebui să trăiești și fără îndoială să mori aici. În timp ce Baptist se apropie de cabina telefonică instalată pe poteca pentru pietoni, doi draci de copii, care se jucau cu receptoarele, o iau la goană cît îi țin picioarele.

— Nu sînt de-ai noștri, zice Simon.

În tot cazul, comunitatea care se pierde prin încăperi nu folosește niciodată telefonul. Cui să telefoneze ? Unchiul traversează drumul, trece prin fața garajelor pe care mai scrie încă *M. T. Flight*. Ușa zăbreliță e deschisă. De-a lungul capelei Sfîntul Gheorghe, cu acoperișul din șindrilă liliachie la care ajung crengile unui cireș, părintele Klemp se plimbă încolo și înapoi în tovărășia părintelui Read, rectorul bisericii din Fawley : își înalță capetele, le clatină prietenește, și le vîră la loc în gulerul foarte alb, care le scurtează. Puțină lume pe străzi, ca și în piețe : femei înfolfolite trec de la o ușă la alta, ducînd care un bebeluș, care un ceainic aburind. Simon se duce pînă la panoul de afișaj al cărui cadru de lemn prevăzut cu geam e încuiat cu cheia.

¹ Slujbă (engl.).

— Ia să vedem, zice el.

Plural politico : Baptist nu știe carte. Unchiul mormăie pentru el. Două anunțuri de căsătorie : a lui Tony cu Blanch, care nu vor trăi în casa lor ; a lui Paul cu Thea, care, nemaitrebuind să și-o clădească, pot sări această etapă. O înștiințare referitoare la chirii, gratuite pînă la al doilea salariu. Alta referitoare la înscrierile electorale, *Calshot constituind de-acî înainte domiciliul permanent prevăzut pentru exercitarea dreptului de vot*. În sfîrșit, pe-un carton, prins în patru pioaneze, o ofertă de serviciu a uzinei frigorifice din Lymington : *ingajăm cincisprezece tinere ca mînuitoare...*

— O s-o trimit pe Amy, zice Baptist.

Dar Simon descoperă o ultimă înștiințare și suduie :

— Ei, drăcia dracului ! Iar cu hîrțogăria lor...

Și iată-l luînd-o din loc, posomorît, spre locuința care i-a fost hărăzită la capătul aleii Teilor, unde locuiește cu maică-sa, decana de vîrstă, aproape în fața *cottage*-ului lui Baptist. Dar nici unul, nici celălalt, nu va depăși jumătatea distanței. Dintr-o casă aidoma celorlalte, strict paralelă cu a douăzeci și doua ca și cu a douăzeci și patra, prevăzută ca și ele cu un acoperiș din plăci de azbest, cu șase ferestre egale, cu o temelie gudronată care îndoliază tencuiala cenușie, își fac deodată apariția, dintr-o ușă întredeschisă spre stradă, o barbă și un braț.

— Simon, și tu, Baptist ! Vă căutam.

Robert e cel care-i agață pe cei doi *Hill men*-i. Consiliul nu mai ține ședințe, în calitatea sa ca atare. Un consiliu e teritorial, iar Hampshire-ul îl are pe-al său, care nu poate ține seama de hotărîrile și nici măcar de dorințele exprimate de niște oameni care au devenit cetățeni ai comitatului. E unul din aspectele — și nu dintre cele mai neînsemnate — ale integrării, care-l privează pe Walter de orice autoritate. Dar Calshot rămîne, la urma urmei, o comună liberă.

Unchiul și nepotul își schimbă direcția, se iau după Robert spre acele *How you is* obișnuite. Walter e aici, trăgînd din pipă. Și Abel, fratele său. Și Ned. Și gră-

sana de Agatha, înfăolită în broboade. Și alți cițiva. În jurul ceainicului din porțelan de Hong-Kong, al cărui cioc e prelungit de aburi. La drept vorbind, jumătate din cești sînt ornate cu niște rămășițe de whisky. Simon ia sticla, îi trage o dușcă ; de cînd se știe a băut vin curat, dar numai simbăta. Robert împinge spre el ziarul din ziua respectivă.

— Ai văzut ? întreabă el.

În pagina a doua, un titlu lung : *People of Tristan introduced to form filling*¹, sub care, foarte doct, operînd sondaje în probleme de drept și de dogmă, despărțind numele de persoana care-l poartă și existența de actul care-o atestă, Philip Hacklett declară că e de necrezut ca în plin secol XX să mai fi putut respira — pe lîngă papuași și pigmei — niște britanici fără acte de identitate.

— Știu, face Simon, nu existam. Nu puteai dovedi că tu ești tu.

— Sînt cincizeci de milioane de englezi, șoptește Abel amuzat. Cam multe moace, aici, de ținut minte.

Chipurile sînt foarte înțelegătoare, dar pleoapele se încrețesc asupra unor ochi strălucitori, ațintiți spre „gurist“. Hai, Simon, dă-i nițel cu gura, să crezi semenilor tăi iluzia că mai sînt ceea ce erau ! Mai apelează o dată la sticlă. Simon își toarnă un sfert de ceașcă, îl azvîrle printre dinți și spune, cu jumătate glas :

— Sălbaticilor ! Ce-o fi în capul vostru ? Iată-vă într-o țară civilizată. În ce se împachetează orice lucru ca să-l faci atrăgător ? În hîrtie. Ce valorează de mii de ori greutatea ei în aur într-o bancnotă de 100 de lire ? Hîrtia. Într-o carte, într-un ziar, într-un afiș, pe ce se află toate celea ? Pe hîrtie. Țsta zice că-l cheamă Walter Beretti. Cu ce dovedește ? În Anglia pînă și cîinii au un *pedigriu*², cu ștampile în regulă...

¹ Cei de pe Tristan să-și întocmească acte (engl.).

² Document care atestă originea unui animal domestic de rasă.

— Să lăsăm gluma, zice Walter : registrele, asta-i tot ce aveam. Am sosit goi-puşcă.

— Vom fi degrabă reîmbrăcaţi ! spune Ned. Copiii, nevastă-mea şi cu mine, noi cinci adică, punînd la socoteală şcoala, uzina, primăria, asigurările şi restul, avem de completat treizeci şi cinci de chestionare.

— Şi asta nu-i tot, zice Franck.

— Ce-o mai fi încă ? Ajutor ! strigă Baptist.

De data asta Agatha e cea care întinde braţul şi strecoară sub nasul lui Simon un hebdomadur, în care se detaşează fotografia unui bărbat cu desăvîrşire chel : „celebrul biolog Conrad Holenstone, de la laboratorul universitar din Newcastle“. Simon, ca de obicei, citeşte imediat cu glas tare :

SAVANȚII SE INTERESEAZĂ DE TRISTAN. *Dacă ar fi să ne luăm după raportul publicat la încheierea şederii lor la Pendell, faima sănătăţii insularilor e neîntemeiată. În afară de astm, care e frecvent, au fost găsite cîteva cazuri de retinită pigmentară, afecţiune gravă datorită unei gene recesive accentuate de endogamie. Profesorul Holenstone crede că n-ar trebui pierdut prilejul oferit ştiinţei de observarea unui grup izolat cu genealogie restrînsă. Îi va ruga pe insulari să aibă amabilitatea de a-i îngădui efectuarea unei serii de teste şi examene, de un evident interes pentru studiul geneticii umane.*

— Presa, medicina, toată lumea, hotărît lucru, ne ia drept cobai ! spune Simon.

Dar Agatha cea trupeşă, în care sălăşluieşte un suflet de cercetaşă, are o tresărire atît de puternică încît linguriţa i se rostogoleşte la picioare. Se apleacă s-o ridice şi glasul-i răguşit străbate prin ciucurii broboadei :

— Nu putem refuza. Cînd ne dau un asemenea ajutor, ce-o să creadă despre noi ?

— Are dreptate, zice Robert. Şi-aşa turbaz de furie că primesc de toate şi nu înapoiez nimic.

— Ce-ar fi să vorbim de cursurile serale... zice Ned. Nu pentru asta ne-ai chemat ?

— Ajung și aici, spune Walter.

Pare stinjenit. Comunitatea s-a considerat întotdeauna privilegiată : aleasă a înțelepciunii într-o oază de har. Dar cum să negi că membrii ei nu mai sînt în Anglia decît niște neîndemînateci muncitori cu bucată ? Vechea polivalență, experiența care făcea din ei niște personalități extraordinare, nu mai slujesc la nimic, îi leapadă în hîrdăul muncii necalificate. Pleoapele plecate nu pot ascunde problema ; nici tăcerea celor din consiliu, tușind scurt și sacadat.

— Ceea ce știam, reia Walter, ne era de ajuns. Dar ceea ce nu știm ne lipsește. Cu atît mai rău pentru noi, vîrstnicii ! Tinerii noștri, însă, au viața înaintea lor. Vor trebui să se recicleze. Un inspector al muncii a trecut pe la birou să-și noteze numele tuturor tinerilor între optsprezece și treizeci de ani, căsătoriți sau nu. Se vorbește de un stagiu...

— Atenție ! spune Simon.

Nu mai zîmbește, nu mai are deloc același ton, s-a ridicat în picioare, repetă :

— Atenție ! Niște cursuri serale, e perfect ; și nu numai pentru tineri. Dar dacă-i trimite pe băieți în centre, vor fi apoi cazați la cerere, cine știe pe unde. Asta va însemna împrăștierea. Trebuie să știm ce vrem. Viitorul lor poate fi oare despărțit de al comunității ? După mine, și unul și altul sînt totuna. Dar dacă socotiți că oricum vom păți ca zahărul din ceai...

— Mai devreme sau mai tîrziu, prin forța împrejurărilor ! spune Abel.

— Nu, răsună patru voci.

Chipurile lor nu mai sînt cîtuși de puțin înțeleghătoare, ci închise, încăpățînate.

— Fiecare e liber, spune Abel.

— Da, admite Walter, dar să nu încurajăm pe nimeni să ne părăsească.

— Știam eu, spune Simon, că asta o să fie marea încercare.

Tace, se apropie de fereastră și crețurile obrazului i se destind. Escortați de două fete din Fawley — care

îi urmează, gîfîind — treizeci de copii se întorc dintr-o excursie, cu muşchii picioarelor la fel de odihniţi ca la plecare. Cîntă cît îi ţine gura un cîntec răsuflat al micilor cercetaşi :

*Sing a song of six pence,
A pocket full of rye ;
Four and twenty black-birds
Baked in a pie ;
When the pie was open'd,
The birds began to sing...¹*

Ce se va întîmpla oare cu aştia, care cîntă ca nişte mici englezi ? Simon zîmbeşte. La trei paşi de el, o mierlă, preferînd să rămînă în viaţă, îşi ia zborul spre a se cocoţa în vîrful unui tei.

¹ Să cîntăm un cîntec de trei parale
Şi-un buzunar plin de secară ;
Douăzeci şi patru de mierle
Coapte într-o plăcintă ;
Şi cînd plăcinta a fost tăiată,
Păsările au început să cînte (engl.).

PENTRU HUGH FOLKES CALSHOT-UL prezintă avantajul că e aproape. Sare în autobuz și-a și ajuns : drumul dus și întors îi ia mai puțin de două ore. Entuziasmul național pentru Tristan nu mai e de actualitate. Dar de cînd cu instalarea insularilor în comitat, tabăra a devenit unul din monumentele sale publice, o curiozitate permanentă, o mină de anecdote și chiar (Hugh n-a șovăit s-o aștearnă pe hîrtie) „un laborator în care se desfășoară o experiență de strămutare“. Ca în fiecare săptămînă, deschide ușa biroului...

— Iar dumneata, domnule Folkes !

— Nimic de semnalat, cu excepția a două căsătorii.

— Și a unui comunicat referitor la expediție.

Doamnele au vorbit pe rînd. Chipul le e rotund ca o lună, iar privirea lor hotărîtă dă de înțeles tuturor că le place să vadă lucrurile duse la bun sfîrșit. Hugh le cunoaște bine. Vera Greenwood e văduva unui judecător. Daphné Wendeleen, adjuncta ei, face parte dintr-o familie de berari. Carol McMill, secretara, profesoară pensionată, a predat treizeci de ani spaniola la Wolston. Sînt niște pasionate după acțiuni sociale, a căror eficiență răscolește cartierele, fără să cunoască nici îndoieli, nici ocolișuri.

— Pot să văd și eu comunicatul ? întrebă Hugh.

— Puteți chiar să-l publicați, zice doamna Greenwood. Domnișoara McMill tocmai l-a dactilografiat în trei exemplare. Carol, dă-i unul domnului Folkes. Să te duci după aceea să-l afișezi pe celălalt. Prea se agită lumea pe chestia asta. Nostalgia protejărilor noștri e ușor de înțeles. Dar ea nu trebuie să-i abată de la singurul țel rezonabil, care pentru ei, acum, e de a-și croi un loc în mijlocul nostru. Un strop de porto, domnule Folkes ?

Hugh a virit în buzunar fila domnișoarei McMill, care, înarmată cu o cutie de pioneze, dispare cu cealaltă copie. Sticla de băutură, cum a stat prea aproape de radiator, e caldă, ca și glasul doamnei Greenwood ; ea își are deopotrivă la îndemână caietul de serviciu, pe care-l răsfoiește umezindu-și degetul. Nici un incident demn de semnalat, în afara incendierii unui coș. Nici un nou deces. Un caz grav de apendicită la o fetiță, transportată la *Chest Hospital*. O naștere. O entorsă. În ciuda bronșitelor, a căror vindecare târăgănează, se poate spune că starea sănătății se îmbunătățește. Numărul bărbaților fără lucru a scăzut sub douăzeci. Nimeni n-a dat lovitura cea mare, dar se lucrează. Toți copiii sînt școlarizați ; jumătate la *Julian School* pentru cursul elementar, jumătate la *Hardley School* pentru cursul secundar. Atenție deosebită acordată tinerilor. Pregătire accelerată pentru cele mai bune elemente. Condiții de a-și petrece sănătos timpul liber asigurate la Clubul tineretului. Pentru cei vîrstnici, clubul *Darby and Joan*. Excelentul rector de la Fawley se ostenește fără cruțare. Situația financiară e bună : în ciuda cheltuielilor de instalare, au rămas cîteva mii de lire din suma obținută prin subscripție națională.

Hugh a notat totul, își cere scuze și își ia rămas bun. La ieșire se întâlnește cu domnișoara McMill, care se întoarce ținînd cutia de pioneze în căușul palmei. Dintr-o privire aruncată avizierului constată că în jurul Agatheii s-au și strîns vreo douăzeci de persoane, majoritatea femei. Sosirea lui Hugh, care a scăpat pri-

mele fraze, n-o face nici măcar să clipească. Ea citește încet...

...Imbarcați la Simonstown pe fregata Transvaal, membrii expediției organizate de Royal Society (dar finanțate parțial de World Wild Life Fond, care contribuie cu 2 500 de lire) au sosit la Tristan pe data de 29 ianuarie. Vor rămîne aici două luni, într-o tabără formată din corturi, la o prudentă depărtare de sat.

— Ce case au mai rămas în picioare ? întreabă o bătrînă.

— Nu spune, răspunde Agatha, care continuă : Pentru experți — vulcanologi, geologi, zoologi, botaniști — se pune problema de a studia erupția, cauzele, fazele, efectele ei, precum și fauna și flora, care comportă plante și păsări rare, amenințate de perturbarea biotopului¹. Un anumit control s-ar putea dovedi necesar și savanții au fost dotați de „Societatea împotriva cruzimii față de animale“ cu un aparat sortit să suprimă, cît mai omenos cu putință, surplusul animalelor de pradă. Se precizează că țelurile expediției, pur științifice, n-au nici o legătură cu vreo recolonizare.

Ultima frază a căzut ca un trăsnet. Privirile se tulbură. Aceași bătrînă se bosumflă :

— Nu vor s-o spună, dar nu și-ar da ei atîta osteneală dacă n-ar avea o idee în cap.

— N-o lua pe-a ta drept a lor ! oftează Agatha.

¹ Denumire generică dată unui mediu biologic definit (de pildă o mlaștină, o insulă, o peșteră).

C A SĂ SE ÎNTOARCĂ DIN ÎNDEPĂRTATUL cartier industrial Milbrook, unde biroul o plasase ca ospătăriță, într-un *snack*¹, în apropierea uzinei *Morgreen Metal Industries* și — reper util — a unui bloc-turn cu douăzeci și cinci de etaje, Jenny Twain sărea seară de seară în nenorocitul ăla de autobuz, veșnic aglomerat, care încep prin a traversa fundătura Test River, pe *Red Bridge*², nume ciudat, întrucît e vopsit în albastru. Nu prea știa, dintru început, la ce-ar putea sluji gazometrele din Totton. Fiică a unei insule cu arbori pitici, se mira că plopilor de pe malul apei nu sînt doborîți de furtună. Hurducată, strivită, dezgustată, îi era lehamite de această încercare, mult mai grea decît munca propriu-zisă, și nu-și simțea privirea împlinzindu-se decît atunci cînd trecea prin fața aceluia grup de *cottage*-uri învelite cu paie, ultimul răcnet al snobismului suburban, care o făceau să viseze la casa părintească. Din clipa aceea drumul trece printre mici garduri vii, bine tăiate. Oamenii începeau să coboare, iar conductorul să se întoarcă. Oprea în fața restaurantului *Calul alb*. În fața depozitului de arme amfibii, la Mulbury. În fața presbiteriului, la cotitura de la Dibden. În fața barierei de cale ferată de la West-Oak, dacă era lăsată. La intrarea în Hythe, acolo unde se zăresc terenurile pe cale de recuperare pe seama

¹ Local unde se servesc rapid dejunuri sau gustări (engl.).

² Podul Roșu (engl.).

unui braț al mării și, dincolo, ca o săgeată pe celălalt mal, zgîrie-norul din Neckly. Și în piața din fața Hythe-Pier-ului, acel dig lung, atît de lung că ești nevoit să iei minibuzul, un tramvai ca de păpuși, pînă la ambarcader. Conducătorul mai întorcea și la Fawley, în piață ; după aia la rafinărie, ale cărei rezervoare stau înfundate în movilele lor de gazon. Și, în sfîrșit, dincolo de pajiștile pe care pasc vaci bălțate cu roșu, cu negru, întru totul asemănătoare cu acelea ale tatălui ei ; întorcea în fața intrării în tabără.

Cap de linie. Aci începuse toată povestea. Între gulerul rigid și șapca scorțoasă pusă pe capul cu păr arămiu — primul roșcovan al lui Jenny, pe insulă neaflîndu-se nici unul — în șapte zile se succedaseră șapte chipuri : cel al șoferului care așteaptă, care se preface că-și inventariază pasagerii, care stăruie, care aruncă ocheade, care schițează un zîmbet de încercare, apoi complice, și care, în cele din urmă, spune prostete :

— Va să zică, ești de pe Tristan ? Te simți bine aici ?

Pe scurt, cincisprezece zile mai tîrziu, în loc să iasă la plimbare cu frații Glad, și îndeosebi cu Bill, se trezise într-o duminică, la Lepe, într-o pădurice, cu genunchiul lui John între ai săi, și strînsă zdravăn, și pupată de mama focului. John avea un fel al lui de-a te lua de umeri, de-a te răsuci ca pe-un volan ca să te sărute pe obrazul stîng, ca să te sărute pe obrazul drept, un fel convingător. Dar și corect. Lipsită de energie, Jenny, în caz contrar, poate că s-ar fi dăruit. O fată de pe Tristan, căreia tradiția — mai puternică decît pastorul — îi lasă libertatea de a încerca sau a aștepta, spune da, spune nu, fără să se preocupe de securitatea ei. În decursul unui veac, doar doi copii n-au avut acolo un tată legitim și sînt rari flăcăii care îndrăznesc „să taie fitilul“ după ce l-au aprins. E ade-vărat că totul se află, că nu prea ai de unde alege, că seducătorul n-ar mai găsi altă amatoare. Dar îndeosebi pe stîncă aceea, unde alga se agață atît de pu-

ternic împotriva valului, planta împotriva vîntului, sentimentele nu sînt mai puțin dirze. Știînd treaba asta, prudenta dar nu prefăcuta doamnă Greenwood nu șovăise să cheme fetele în biroul ei, spre a le ține, asupra primejdiilor străzii, un curs însoțit de statistici indicînd cifra de 30% în ce privește stăruința craidonilor britanici prea degrabă satisfăcuți. În regulă! Fără să pună la îndoială datele respective, Jenny era dornică să vadă cu ochii ei. Ce-o stînjenea cel mai mult, de altfel, era Bill. Faptul că el spăla mașinile pe care le conducea John o lăsa rece. Că era vecinul, verișorul, prietenul din copilărie, preferatul tatălui ei, care o scotea cel mai des la „periniță“, astea da, erau argumente. Ce-i datora oare Jenny lui Bill, pentru o răbdare rămasă în stadiul de *Poate că*, șoptit de mamele care privesc cum se îndepărtează pe aceeași cărare un el și o ea? Trădase oare pe cineva cu John? Și dacă nu Bill, nu cumva era vorba de toți ceilalți, lipsiți de una de-a lor? Două duzini de fete ajunse la vîrsta măritîșului reprezintă un grup mic. Recunoștea și Jenny. Apoi nu mai recunoștea. Cine-i silea să nu le vrea decît pe astea? Fuste se găseau cu duiumul pe-aici. Nu mai erau pe insulă.

După o lună, Jenny nu mai rezistă. Părinții ei nu-i cereau să le dea socoteală, nici nu catadicseau măcar să bage de seamă că pleacă de acasă. Dar libertatea, cînd se ascunde, cînd tace, ce reprezintă oare? *Cu inima curată ca un ciorap alb, chiar cînd și-l scoate*, zicea bunica. Profitînd într-o seară de absența surorilor, plecate la club, Jenny se duse în bucătărie la măică-sa și puse mîna pe-un cuțit:

— Am să-ți spun ceva...

Și liniștită, manevrînd cu lama cuțitului ca să curețe mai bine cojile și cu vîrfurile ca să scoată ochiurile patatelor, îi povesti totul, apoi tăcu, lăsînd lucrurile în voia lor și legumele să fiarbă.

— Era firesc să se întîmple, spuse Susan, punînd capacul.

— Ai uitat sarea, spuse Jenny.

Calmă, dar cu fruntea încrețită toată sub linia părului cărunț, maică-sa își freca mâinile, încet, una de alta.

— Dar Bill ? reluă ea.

— Ce-i cu Bill ? Nu i-am făgăduit nimic. Când sint doi băieți, fata hotărăște.

— Da, spuse Susan, cel lăsat să aleagă e întotdeauna cel care ia. Mai gîndește-te, totuși. O să iasă vorbe. Presupune că toate ar face ca tine...

— Ei și ? făcu Jenny.

Ieși brusc, fără să-și ia măcar pardesiul nou, cumpărat din prima leafă. Frigul îi pișca picioarele, proaspăt îmbrăcate în ciorapi de nylon. John o aștepta, proțăpît pe dig. Dar, pînă să ajungă la el, Jenny se opri o clipă, în același timp ușurată, uluită, neliniștită. Nu departe de felinar, Ralph se ocupa de-o necunoscută, născută cu siguranță altundeva decît pe malurile Watron-ului, judecînd după cosițele cînepii care i se revărsau pe spate.

DEMONSTRAȚIE A COMUNITĂȚII PENTRU dubla căsătorie : a lui Paul Beretti, fiul lui Abel și al Normei, cu Thea Glad, fiica lui Robert și a Verei ; a lui Tony Grower, fiul lui Tom și al lui Sally, cu Blanch Ragan, fiica lui Homer și a Oliviei. Cele patru mame fiind născute respectiv Lazaretto, Glad, Twain și Grower, toate familiile erau în cauză, toate prezente, toate bucuroase de-a se prezenta ca un bloc în fața publicului.

Veniți în cortegiu din cătunul Calshot — cu excepția bunicuțelor, transportate cu autobuzul — mirii, rudele și invitații lor au trecut pe sub portalul unei bisericuțe gotice purtând hramul Turturor Sfinților și al cărei turn patrat își împlintă piatra cenușie în inima unui cimitir acoperit cu iarbă. Au înaintat între cele două toiaguri simbolice, *temporal* și *spiritual*, apoi între cele două șiruri de coloane îndesate. Au ocupat în întregime cele patru rînduri de douăsprezece bănci a cîte cinci locuri, toate garnisite cu perne multicolore brodate de-o echipă de doamne de la societatea de binefacere, grijulii să respecte simbolul ales de fiecare dreptcredincios. S-au instalat ca de obicei, bărbații în apropierea stranei, femeile în preajma intrării, spre a putea ieși mai discret pentru micile nevoi ale plozilor. În picioare, așezați, îngenuncheați, ridicîndu-se odată cu toți ceilalți, au ascultat slujba, predica, cu privirea ațintită asupra mișcărilor de zbor ale mîneștilor reverendului sau făcînd naveta între cele două prapuri : cel al

mamelor, albastru, presărat cu crini, și cel al parohiei, roșu, cu coroană și frunze de palmier. Au cîntat pe dinafară toți psalmii, fără să deschidă psaltirile. Apoi orga din naosul lateral a prins să cînte marșul nupțial și, cu mirii în frunte, au ieșit sub blitz-urile fotografiilor pitiți pe după stele, dintre care unul, dînd cu ochii de rochia lui Blanch, umflată de speranță, a exclamat :

— *She has a bun in the oven !*¹

Au zîmbit. Vezi bine, Tony a arătat ce poate. Blanch așijderea ; avansul garantează alegerea. Plini de voie bună, au continuat să defileze pînă la răscrucea celor patru drumuri, care marchează centrul Fawley-ului, spre a se opri în fața *Jubilee Hall*-ului, sala folosită la ce vrei și ce nu vrei : alegeri, chermese, nunți, ban-chete, și al cărei tarif e afișat la poartă : *toată ziua* : 5,10 lire, *numai dimineața* : 3 lire, *supliment de pian* : 0,5. Curioșii își arătau nasurile la ferestre. Apăreau pe trotuare de peste tot : de la coaforul ridicînd în slăvi arta capilară franceză cu firma *La Petite Salon* (sic) ; de la stația de benzină *Esso* ; și chiar de la sucursala *Băncii Provinciale*.

— Dumneavoastră reușiți să-i înțelegeți ? se adresa farmacistul locatarului de la *Jasmin Cottage*.

— Cu cine credeți c-o să voteze ? întreba proprietarul garajului.

Unii își fluturau mîinile. Alții priveau cam chion-doriș această ieșire în masă a unei clientele moderat consumatoare. Coeziunea grupului reunit în fața tutu-ror și înflăcărat de ceremonia însăși, liniștit în ce pri-vește viitorul, era resimțită de toți gură-cască.

— Știți, trăiesc numai ei între ei ! șoptea băcănița la urechea vecinului.

— O insulă, prin forța împrejurărilor, făcu celălalt, îi apropie pe oameni. Vezi ce se întîmplă în *Orcade* ! Mi-am petrecut acolo concediul...

— Poate n-o să mă credeți, reluă băcănița, o puș-toaică de-aici e în vorbă cu unul de-ai lor. Părinții ei

¹ A pus pîinea la copt (engl.) ; expresie argotică pentru : e însărcinată.

nu-s prea contra. Ai băiatului sînt, pare-se, cei care strîmbă din nas.

În vremea asta, exilîndu-se în bucuria sa, ignorînd toate aceste șoapte, toate aceste sentimente confuze — în care se învîlmășeau curiozitatea, simpatia față de cei aflați în nenorocire, interesul pentru negoț, tradiția cercetășească, temperate de neîncrederea față de străini, teama ca nu cumva să se amestece cu ceilalți, iritarea de-a o ști împărtășită — tabăra Calshot pătrundea în *Jubilee Hall*, devenit pentru o zi locul privilegiat al unui fel de exteritorialitate, surîzătoare, dar hotărîtă. Faptul că refugiații, cu rare excepții, începuseră să poarte haine, cravate, încălțăminte ca toată lumea, a rămas cu totul neobservat. Că printre ei se afla, ca invitat de onoare, pastorul de la Fawley și nicidecum părintele Klemp, numit altundeva, la fel cum, conform ziarului, Don Isley, *M.B.E.*¹, *fost administrator al insulei Tristan*, fusese numit în insula Mauriciu, asta de asemenea n-a fost remarcat. Nici de cei dinafară, nici de cei dinăuntru.

După ospăț, după cîntări, după urările făcute de Walter, după aducerea la cunoștință a darului oferit de Fondul național — două rulote-camping, locuințe mobile al căror simbol nu-l putea nimeni ghici — se trecu totuși la poza de bază: aceea a horei tradiționale în jurul tinerilor căsătoriți: cerc închis, un inel în plus, concentric cu al lor, dar înscris din întîmplare în interiorul altuia mai mare, paralela 51° latitudine nordică.

¹ *Member of the British Empire* — membru al Imperiului Britanic (engl.).

NU-ȘI VOR AMINTI CU PLĂCERE DE această perioadă. Vor spune mai târziu, prin gura lui Simon :

— Amărîte luni ! Mai eram încă toți laolaltă. Dar pentru cît timp ? În numele cui ? Oficial, cu Tristan se isprăvise. Nu mai aveam un pastor al nostru, nici administrator, nici responsabili. Agnès plecase la fiica și ginerele ei la Swansea. Trei bărbați imbarcați pe-un cargobot, alți doi plasați la un horticultor, o pereche angajată la Colegiul regal veterinar, cinci băieți aflați în stagi, alții pe cale de-a fi transferați la un centru de reciclare... Simțeau cum se destramă totul. Nu vedeau cum, iar unii nu vedeau nici măcar de ce să rezistăm unui lucru de neînlăturat. Grupul nostru, după ce fusese firesc, mărginit de niște țărături, devenea artificial, închis între zăbrele, de teamă să nu se îmbucătățească printre voi...

Va adăuga chiar :

— O rezervație, ce mai !

*

Și fiecare, fără să vrea, nu încetează de-a se convinge, de a-și convinge gazdele că e așa.

Iată un batalion de biologi, medici, sociologi, care invadează dispensarul, instalează nenumărate aparate de măsură sau de analiză, cheamă pe unul, cheamă pe altul, îi istovesc cu întrebări, îi copleșesc cu teste.

Cîte unii refuză. Cei mai mulți nu îndrăznesc. Rezultatele nu vor sluji decît ca să le procure specialiștilor analize. Dar cîteva ziare, bazîndu-se pe zvonuri, extra-polează. Unul din ele, referindu-se la „coeficientul intelectual“, anunță că e *relativ scăzut*, în vreme ce altul îl socotește *falsificat de vanitatea oricărei comparații între cifrele noastre și ale unui grup izolat, preocupat de valori manuale*.

Iar pacienții, jigniți, își însușesc pe deplin această părere. *Știam noi bine, nu sîntem alcătuiți ca voi*. Interesul științific acordat cazului în speță nu face decît să le confirme sentimentul bizareriei lor.

*

La locurile de muncă, aceeași poveste, agravată de genul de stimă ce li se acordă.

Directorul întreprinderii *Marine Engineers Ltd* angajase șase dintre ei. Revine la birou ca să mai ceară patru la tariful cel mai scăzut :

— Sînt băieți buni, explică el. Conștiincioși, dar înceti.

— Și mai vreți alții ? se miră doamna Greenwood.

— Pînă la urmă ieșim într-un fel la socoteală, mărturisește directorul. Lucrează fără pauze.

Dar dacă „conștiința“ lor prezintă avantaje, are și inconveniente. Baptist prea le migălește, după cum spune șeful garajului.

— Cincisprezece mașini, Dumnezeuule ! Dă-le gata pînă diseară.

— Treaba trebuie făcută temeinic, spune Baptist. Dacă vrei lucru bun...

— Freacă-le mai puțin, zice celălalt. Clientului nu-i place să aștepte, iar eu am nevoie de loc.

— O să stau mai tîrziu, răspunde liniștit Baptist.

Patronul ridică din umeri și pleacă fluierînd. Dar a doua zi Ned va fi luat la rost de mecanici :

— Fraiere ! Muncești de pomană.

Muncitorii din tabără sînt toți la fel. E cu neputință s-o faci pe Dora, ucenică într-un atelier de confecții,

să priceapă că pentru a coase nasturii e de-ajuns să treacă firul de patru ori în cruce, avînd în vedere că oricum „clientele îl mai cos o dată“. E inutil s-o înveți pe Jenny, cînd toarnă berea, tehnica spumoasă a „gulerului“. Nu te poți bizui pe Loo, vînzătoare la raionul de măcelărie al unui supermagazin, că va pune deoparte, facturînd-o cu prețul părții de jos a mușchiului, bucata de fileu rîvnită de croitor. Interes suveran al firmei, plecăciuni în fața clientului bogat, hatîruri, risipă în beneficiul șefului... Pentru ce ? Walter așteaptă întotdeauna să fie servit ultimul, cu prilejul distribuirilor, altfel ar roși pînă la urechi pentru mandatul pe care-l deține, fiindu-i pe dată contestat. Cîtuși de puțin realști, cei de pe Tristan. Căpăținoși și nici măcar conștienți de acest cusur. Complet depășiiți. De unde dificultatea de-a le conferi un grad. Simon, reparator la Sams, care de la yacht la dinghy¹ vinde cu preț redus lucruri de ocazie, fusese avansat la vînzări ; cunoaște problemele mai bine decît oricare altul, dă niște explicații minunate. Dar de la prima încercare tembelul a dat cărțile pe față :

— Luați-o fără teamă, domnule. Chiar eu i-am refăcut partea din spate turtită de etrava unei ambarcațiuni, la regate.

Numai Walter și Ned sînt contramaîstri : unul într-o fabrică de biscuiți, altul la o rafinărie. Se bucură de autoritate, dar nu sub forma ei obișnuită : suplețe față de superior, severitate față de subaltern. Șefii nu apreciază cîtuși de puțin faptul că ei pledează împotriva ritmului de lucru, iar lucrătorii și mai puțin că aplică ordinele.

*

Părerea care circulă în ateliere se compară cu cea a locuitorilor : diferită, după felul cum e exprimată — pe cale publică sau particulară. Mitul persistă : prin faptul că a contribuit cu lacrima și cu obolul său, nimeni n-ar încerca să separe virtuțile celui primit de

¹ Barcă pneumatică de salvare (engl.).

virtuțile primitorului. Dar nimic nu poate împiedica faptul ca, a doua zi după elanurile sale, compasiunea mulțimii să nu se restrângă și să nu se mire. Apar articolașe de genul : *Mărețul efort depus pentru trei sute de persoane nu trebuie să ne îngăduie a uita că în această țară există milioane de nenorociți*. Mai circulă și zvonuri vagi. Referitoare la cheltuieli, la valoarea mizei : cea din urmă părînd cu totul disproporționată față de primele. Asupra adevăratului personaj al refugiatului mediu : *În definitiv, dragul meu, un tip oarecum arierat, năucit de cele întîmplătoare*. Slab suflu al unor încăperi dosnice ! Dar receptivă la asemenea vorbe e tocmai urechea celor interesați.

Iar ei au, deopotrivă, reacțiile lor.

Desigur, vor fi văzuți întotdeauna calmi, discreți, politicoși, cu nenumărate vorbe de mulțumire pe buze, doar cu ochii mîhnîți, dar voalați de pleoape ca să nu supere pe nimeni. Au înțeles instinctiv că nimic nu e mai scandalos decît să te simți judecat de cel care trebuie să-ți mulțumească. Nu vor mărturisi niciodată sentimentele de care sînt cuprinși : „*Dumneata sus, eu jos, nu-i așa ? Și, într-un sens, e adevărat. Dar dacă am să-ți spun că pentru mine mai mult nu înseamnă mai bine, că nu vreau să trăiesc ca dumneata, cu nasul plecat, ca un mațe-fripte, cu mîna făcută gheară... îți dai seama, domnule, că, după părerea mea, situația se inversează.*” Neflatînd pe nimeni, nepricépîndu-se să mintă, nefăcînd niciodată scandal, tac. Dar de îndată ce sînt între ei sau înconjurați de prieteni, se simt mai puțin stingheriți. În lipsa ferocității, pot deveni caustici și, în impertinența exclusiv a naivității, pătrunzători...

Susan pune o farfurie cu thon pe masă și se apleacă spre soțul ei :

— Ia spune, cîte languste pescuiai pe săptămînă ?

— Depinde, zice Baptist. Vreo cincizeci, pe vreme bună.

— Și căpătai două lire pe ele... Ei bine ! la Fawley, atît costă o singură langustă. Ca să vezi cît costă transportul !

Ruth, mai întâi spălătoare de vase într-un restaurant (unde n-a putut să reziste din lipsă de aer), acum vânzătoare într-o băcănie, îi dă maică-si primul salariu, din care nu și-a oprit nici un penny :

— O să meargă ? întreabă Winnie.

— Nu, zice Ruth, au prea multe mâini. Le găsesc pe-ale patronului sub bluza mea, iar pe-ale puștiului în casa de bani... Azi-dimineață, mare dandana, dispăruse o hîrtie de cinci lire. Patronul mai socotește o dată și zice : „E bine !“ Patroana strigă : „Nu, știu că era acolo. Am ridicat-o de pe jos, după plecarea doamnei Froog.“

Profesorul Holenstone se agită, e în culmea disperării, se ia de pacienții săi care nu sînt niciodată punctuali. În cele din urmă îl ia la rost pe Walter, implorîndu-l să intervină :

— Nu mi-a rămas decît o săptămînă ca să-mi închei raportul.

— De ce o săptămînă ? întreabă Walter. Ce cauți dumneata a fost dintotdeauna un secret pentru știință și n-au intrat zilele-n sac. Cîtă grabă pe-aici ! Noi obișnuim să le spunem celor nerăbdători : *Închipuie-ți că taică-tău te-ar fi făcut cu cinci ani mai tîrziu... ai fi în avans !*

Invitați seara la familia Smith — a căror fată (ceea ce explică faptul) lucrează ca asistentă în tabără — Ragan-ii privesc o piesă la televizor. Se știe că, acum, vîrsta ingrată e cea de patruzeci de ani. Eroina, care a fost frumoasă, își fardează ochii, își aranjează buclele false, întinde gîtul să atenueze zbîrciturile și, în scirba cu totul modernă față de persoana sa, privindu-și nepoata, exclamă : „E o provocare ! Nu suport să-mi regăsesc în ea propriul chip..“

— Timpito, prin ea trăiești mai departe, exclamă Olive.

Urmează o discuție confuză : doamna Smith, cititoare ferventă a revistelor feminine, pentru care cel mai mic rid se combate cu vreo douăzeci de creme, mărturisește că drama doamnei o privește îndeaproape. Olive susține că găina bătrână face zeama bună. Imaginea are efectul unui duș rece. Dar Olive, susținută de Philo, fiica gazdelor, se înfierbîntă...

— Ciudat lucru ! Cei de pe-aici sînt cu ochii numai pe tineri, și toți vor să se mențină așa după ce le-a trecut vremea. Nu-i de mirare dacă cei adevărați protestează. O mutră agreabilă e singurul lor privilegiu. Nu-i de mirare așadar nici dacă cei falși sînt disperați ! Se perpelesc ca pe jeratic că-i trădează propria lor piele.

Doamna Smith rămîne posacă, dar Olivei i se pare că a găsit o consolare :

— Cu toate astea, închipuiți-vă că s-ar reuși să rămînem drăguți pînă la ultima suflare... Dacă toți ar arăta la fel, de fapt nimeni n-ar mai arăta tînăr, și atunci, vă dați seama, babalicii ar fi cei care și-ar rezerva prospăturile.

*

În fișitul somptuos și egal al pneurilor cu dunga albă, de-a lungul digului, o sută de mașini pline cu nasuri turtite de geamuri o pornesc, domol, duminica, în pas de promenadă : și printre ele, pe neașteptate, un vehicul pentru invalizi, ale cărui manivele sînt manevrate cu toată puterea brațelor de un infirm. Samuel, care merge cu pași mari, i-l arată Evei :

— Ia te uită ! Asta nu-i paralizat decît în partea de jos.

*

Toți insistă în direcția asta. O macara, un pod rulant, un buldozer, iată unelte de care nu e cazul

să roșească vigoarea unui bărbat. Dar ascensorul unui mare imobil stîrnește invariabil gluma :

— Acu deșurubează-ți picioarele.

Se circulă cu autobuzul : dar pentru cel puțin trei stații. Că plouă, că e îngheț sau că bate vîntul, la Fawley se merge pe jos. Va lua naștere o expresie care indică neputința :

— Săracul ! Se urcă pentru un tichet.

*

Întorcîndu-se acasă de la uzină, Nevil răsfoiește o revistă ilustrată de tip special, lăsată pe bancheta autocarului. Strîmbă din nas. Nu că ar face pe mironosița : se fac glume destul de deocheate în grupul lui, și nu numai între bărbați. Nevil însuși e un voinic pe care rareori îl întîlnești simbăta singur. Îi arată pozele lui Victor, văru-său, care face parte din aceeași echipă :

— Te excită ? întrebă el amuzat.

— Nu, zice Victor, prea îmi place să le dezbrac singur. Mă simt parcă jefuit.

— N-ai teamă ! Ai care citesc așa ceva îți lasă totul. N-au decît doi ochi în izmene.

*

În problema asta Agatha se dovedește mai austeră. Dar oricît de habotnică ar fi, după bomba atomică — pentru ea, ca pentru oricare insular, absolut diabolică — fobia ei s-ar manifesta mai ales în legătură cu banii. E o poveste foarte veche, apărută în răstimpul unui veac de troc, *în care din mîină în mîină, cu inima pe deasupra, drept răsplată, se schimbau cele trebuitoare* : formulă poate moștenită, poate spontană, întrucît Agatha nu duce lipsa vorbelor de duh, ca toți ai săi. Biblia, pe care o știe pe de rost, pomenește cu mare dispreț de Mammon, personaj oarecum imprecis, miliar-darul vremilor de demult, care îngrășa viței de aur. În plus, aceeași Biblie, odată cu pravila Atotputernicului, n-a transmis oare, mîzgălită pe margini, legea întemeietorului : *nimeni nu se va ridica mai presus de*

altul? Juruit semnului plus, semnului minus, banul neagă toate astea. Nu el e oare cel care pretinde să facă legală, vitală, acea scară a salariilor unde cresc, progresiv, stima și fericirea exprimate în cifre, asemenea căldurii în grade Fahrenheit? Diferența de la unu la o mie, agresivă, care-i face pe oameni să treacă de la bicicletă la Rolls Royce, de la zdrențe la vizon — în vreme ce, de-a lungul întregii sale vieți, pe insulă, Agatha n-a văzut niciodată îndestularea trecînd de la simplu la dublu — constituie un scandal permanent.

Naivă purtătoare de drapel! Dacă ar auzi-o, micii burghezi din Fawley ar crede-o sindicalistă sau activistă a unui partid de extremă stîngă. Cînd trece pe lîngă afișul de propagandă, unde Fortuna poate fi văzută sub înfățișarea unei *pin up*¹ zburînd deasupra noilor uzine și deșertînd peste capetele extaziate ale celor care subscriu un corn al abundenței din care plouă monede de aur, nu scapă niciodată prilejul să spună :

— Iată noul arhanghel !

Unii zîmbesc, bineînțeles, dar în rotocoalele de fum negru vărsate de gurile coșurilor rafinăriei, în miile de sinuozități ale conductelor sale, nu e singura care întrezărește vag forțele răului încolăcite în jurul unui balaur.

*

Dar toți, fără șovăire, sînt de acord cu Thea. Croitor-reasă la domiciliu, Thea pătrunde aproape în toate casele, aducînd de acolo o cronică foarte apreciată de mătușile sale, vizitatoare mirate ale rulotei ei de camping. Știați ? Doamna Dudley îi îngăduie fiului ei să-i strige : *Mi-e lehamite, Ursula, de budinca ta amărită !* și soțul ei nu spune nimic. La fel, de altfel, ca și doctorul Chadwall, om de treabă care-și iubește fata ca ochii din cap, pe care însă Thea a văzut-o luîndu-i

¹ Fotografie a unei fete tinere, atrăgătoare, îmbrăcată sumar (engl.).

mașina exact în clipa cînd taică-său fusese chemat la o urgență. Să vezi și să nu crezi ! Dar se întîmplă lucruri și mai și ; Thea nu mai intră s-o pici cu ceară în casa Thorton-ilor — niște clienți din Exbury, care locuiesc în cea mai frumoasă clădire, ticsită de mobile, de candelabre, de covoare, de argintărie, ca să nu mai vorbesc de altele. N-a renunțat la ei pentru că sînt trei, un domn și două doamne ; nici măcar pentru că, sosind simbăta, îl găsea pe domnul Thorton în pat ba cu una, ba cu alta, ba cu amîndouă, calmi, cîtuși de puțin jenați, la ora la care lumea asta bună obișnuiește să hoinărească. La urma urmei, nu-i treaba ei. Dar ce-a revoltat-o a fost cînd l-a văzut într-o zi pe domnul Thorton dînd-o afară, strigîndu-i că-l plictisește, pe-o bătrînică cu tot părul nins, propria sa mamă, venită să-i reproșeze cu blîndețe că n-a plătit de trei luni pensia fiicei sale, încredințată pe cît se pare, după despărțire, celei de-a treia și adevăratei doamne Thorton. A șters-o Thea de-acolo cît ai clipi, iar povestea a provocat mai multă zarvă în tabără decît aceea a Nolei, atacată într-o seară de niște haidamaci care nu jinduiau decît la poșeta ei. Însăpăimîntate, în zadar luate cu duhul blîndeții, bunicile nu mai încetează tot comentînd întîmplarea.

Știe fiecare : nu e vorba decît de o excepție. Dar e *posibil* ! Și dacă timpul, vîrsta, strădania, dragostea, familia, banii n-au nici același sens, nici aceeași valoare de o parte și de alta a grilajului de la Calshot, există lucruri și mai grave. Oameni care n-au fost niciodată soldați, nici locatari, nici servitori, nici inferiori cuiva, iată-i trezindu-se șerbi. Îmbrăcați, adăpostiți, hrăniți, încălziți, plătiți, distrați, transportați, îngrijiți, binecuvîntați, dar șerbi.

Ascultați-i pe Ned, Baptist, Walter, Ralph, Simon, Paul, Homer, Samuel și pe alții de-ai lor ! Ascultați-l

pe Elias abia întors de la uzină, avînd impermeabilul încheiat peste salopetă, cu autobuzul de 17 și 20. Repetăm : de 17 și 20.

O sărută pe Cecily. Se apleacă spre Margaret, care în leagănul ei a început să poată sta în poponeață. Se îndreaptă, își flutură mașinal mîna dreaptă : mîna care a înșurubat — asta e norma — cinci sute patruzeci de buloane. Și deodată zărește pe fereastră frunzele tinere ale teilor, uită că primăvara nu e a lui, șoptește :

— Ei, Elias, îți semeni bostanii ?

Alaltăieri, la aceeași oră, adulmecînd vîntul, în pragul ușii, miriise :

— Hai, suflă ! Cred că nu mai știu să manevrez o barcă.

Poimiine va fi o altă aluzie oarecare :

— Și în timp ce ne spetim, boii noștri huzuresc în iarbă.

Sau se va arăta îngrijorat de acoperiș, cam slab în partea de nord, sau de șanțul pentru canalizare, lăsat baltă. Acea mică lume, în care puteai, în loc să repeți un gest, să-ți desfășori zilnic toate talentele, el n-a părăsit-o. O dată, o singură dată, și-a dat drumul la gură spunînd :

— Îți dai seama, Cecily, că eram propriii noștri patroni ?

Și în ziua aceea s-a așezat la umbră într-un ungher, visînd la acele minuni atît de puțin cunoscute de oameni : o zi care urmează alteia și care nu e aceeași ; posibilitatea de a-ți alege munca, săvîrșită în sudoarea plăcerii ; o viață atît de bogată în aer liber încît nimănui nu i-a trecut prin cap s-o servească comprimată în trei săptămîni de concediu...

Nici, cu atît mai puțin, s-o disprețuiască.

Iată faptul neașteptat, ultima trăsătură de penel : toată lumea se plinge. Țara asta în care curge lapte și miere e plină de catarge de care se agață fără încetare noi ambiții. Și toate urcă, și alunecă, și-o pornesc iarăși, și cad din nou.

— Se simt flămânzi, spune Simon, cită vreme nu sînt ghiftuiți ; apoi, de îndată ce se îmbuibă, li se face greață.

Să cauți întruna, să strigi, să alergi, să dai din coate, să-l întreci pe unul, să-l strivești pe altul, să cinți „fiecare pentru sine“ în numele unui Dumnezeu al tuturor, s-o iei mereu de la capăt și să nu termini niciodată cu invidia, cu plictisul, cu ceilalți, cu tine însuși, într-adevăr, pentru ce ? Pentru ce, dacă zla-rele, posturile de radio, trecătorii, prietenii repetă fără încetare că lumea e prost alcătuită ?

Sociologului ahtiat după răspunsuri, care notează, înseamnă pe răboj, pune cruciulițe, scrie cifre în niște pătrățele și care, schimbîndu-și tactica, îl întreabă pe neașteptate : *Aveți întrebări de pus, și în cazul acesta care anume ?* Simon i-a răspuns :

— Da, două întrebări. Ce-i mulțumește pe englezi ? Și dacă nu-s mulțumiți de nimic, noi, care eram mulțumiți, cum să facem să fim din nou ?

DAR, DEODATĂ, ÎN ACEST MARASM EXPLODĂ bucuria.

Încă nu era ora 8 și vrăbiile ciripeau zgîriind streșinile, aurite de razele piezișe ale soarelui. Plecat în același timp cu Jenny, care gonea la rîndul ei spre John, Ralph cobora aleea să se întâlnească cu Gladys, acea mică scoțiană, infirmieră la spitalul din Hythe, cu care nu se mai ferea acum să aibă legături. Pedala de zor pe una din acele biciclete oferite de-un magnat al industriei respective și ale cărei evoluții pe sub tei, cu ocazia lecțiilor luate, nu fuseseră lipsite de pitoresc. Era pe punctul să ajungă la micul grilaj, cînd două voci de stentor răsunară din răsputeri :

— Joss !

— Ulric !

Ralph se opri brusc, să poată întoarce capul, cu un picior pe pămînt, cu celălalt pe pedală. De pe cealaltă alee, urmată îndeaproape de Twain-i, Susan țîșni pe neașteptate, cu brațele deschise. Îndată după aceea se iviră Ragan-ii, strînși în jurul Olivei cu papucii clămpănind. Lui Joss ca și lui Ulric, lansați în sens invers, agitîndu-și cu mîna stîngă șepcile albastre-închis și ținîndu-și cu dreapta, aruncat pe umăr, voluminosul sac de marină, Ralph nu le vedea decît spinările. Apoi nu mai văzu nimic decît o masă nedeslușită de oameni, strînsă degrabă jur-împrejur. Numele lor ricoșau din poartă în poartă, pînă în fundul

îngrăditurilor. Niște puștani chirăind săreau pe fe-reastră. Femei care-și trăseseră în grabă un capot pe ele, bărbați nerași sau, asemenea lui Walter însuși, alergînd numai în cămașă, bătrîni umblînd șontic între două bastoane, cu toții rîzînd, țipînd, învîrtîndu-se de colo-colo, bătînd din palme, veneau să facă corp comun cu roiul familiilor. Ralph șovăi. Îndrăzni să șovăie. Gîndindu-se la Gladys. Dar Jenny o și întinsese. Jenny, propria soră a lui Joss ! Șocat și totodată rușinat de el însuși, Ralph lăsă jos bicicleta. Roiul se revărsa în bloc spre sala de întrunire. La intrare, Ralph îl în-tîlni pe Bill, apoi pe taică-său, al cărui chip se lumineă :

— Bine, fiule ! zise Ned, fără a mai adăuga ceva.

— Joss parcă a înlemnit, zise Bill. Îi vine greu să spună totul, se-nțelege. Dar îl cunoști : e tipul care ar fi în stare să-și taie nasul ca să-și pedepsească mutra, dacă s-ar trezi mințînd.

FERICIREA ȘI TOTUȘI STINGHEREALA
pe care-o resimțise Joss regăsindu-i pe-ai săi
fusesse și mai puternică de cealaltă parte a glo-
bului pămîntesc, regăsindu-și insula.

La revărsatul zorilor, în ziua aceea, se afla pe
punte, rezemat în coate de parapet. Ce șoc pentru
el, cînd apăru în zare acel triunghi negru cu
vîrf alb, barat de-o linie roz ! Cunoștea bine
acest aspect al insulei Tristan văzută de departe,
la răsăritul soarelui, deoarece o zărise de sute de
ori cu prilejul campaniilor de pescuit. Dar fre-
gata, înaintînd cu precizia unui trăgător, se apro-
piase foarte repede de țărîm, iar acest țărîm nu
mai era același. La picioarele conului care-și stră-
pungea aureola de nori se mai afla acum încă
unul, mult mai mic, dar prevăzut și el cu un
inel de pîclă. Abruptele pante verzi, despicate
brutal de falii, amputate de prăbușirile care avu-
seseră loc, mai puteau fi recunoscute. Dar dede-
subt un val de lavă bulbucată, un zid de zgură
— douăzeci și cinci de milioane de metri cubi,
după aprecierile experților — cădea vertical în
mare.

I se vorbise de toate astea. Încă de la 16 decem-
brie, doi specialiști, aduși la fața locului de vasul
Leopard, încercaseră să se aventureze. Dar se
treziseră în fața unui uriaș ceainic străpuns de
neconținute fulgere, bombardat de blocurile care
îșișneau din noul crater. Puhoaietele de lavă, ames-
tecte cu altele, improșcate dintr-o jumătate du-

zină de fisuri, continuau să se reverse, val după val, direct în apa îngemănată cu focul, plină de crabii, de caracatițe, de pești fierți, și din care țîșneau furioase jeturi de aburi.

De atunci, și fără alți martori în afară de pinguini, hemoragia se opri, din crater nu mai ieșeau decît fumarole¹. Dar debarcarea în partea de răsărit continua să rămînă imposibilă. Vasul *Transvaal*, aruncîndu-și ancora în largul capului Hottentot, fusese nevoit să-și expedieze șalupele spre acele golfulețe dinspre nord-vest, ale căror pante abrupte prăvălite peste saltele de galeți, mănunchiuri de roci cufundate, de stînci submarine înlănțuite de laminarii² de-o sută de metri cu flotoare groase cît ouăle, fac ca debarcările să fie extrem de dificile. Bun prilej de altfel : aici își regăsiseră privirea ageră, îndeminarea învingătorilor de brizanți, adormite de luni de zile pentru Joss și la Ulric. Dar odată ajunși pe uscat, pe platoul familiar, ridicat ici-colo de nevinovatele movile rotunde — pentru experți vechi buboai vulcanice a căror vîrstă ți-o puteau spune cu o aproximație de zece mii de ani — Joss rămăsese încremenit : din pricina golului, a tăcerii și a nemișcării. Insulari fără insulă, insulă fără insulari : locul, locuitorul constituie un tot. Oh ! satul acela neatins, dar de care ți-era interzis să te apropii, cu toate ușile larg deschise ! Și acea revenire la junglă a grădinilor năpădite de graminee înalte, a animalelor sălbătice, cele puternice folosindu-și copitele și coarnele, cele slabe înnebunite, măcelărite de marii albatroși, de ciinii scăpați de tirul bărbaților de pe *Leopard* ! Hoituri putrezeau la tot pasul, duhnind, acoperite de muște albastre. Pe Comrade, măgărușul său, viu și nevătămat, Joss îl zări în fruntea unei hoarde alergînd spre înălțimi. Dar sosi de îndată porunca să nu se apropie de el, în numele naturii de-aci înainte suverane.

¹ Produse gazoase emanate de vulcani.

² Specie de algă.

Tristan, pur subiect de experiență ! Șase săptămîni în șir Joss avea să-i călăuzească pe acești oameni încîntători, dar cu neputință de înțeles, indiferenți față de orice în afară de instrumentele lor, extaziați de găsirea unei pietricele ciudate, a unei mici plante fără nume. Aceste pămînturi, aceste stînci, aceste faleze încărcate de amintiri nu mai erau decît bazalt, andezit, fonolit, trahit, tuf sau zguri plutonice. *Tussock*-ul se numea *poa* ; iarba mare, *spartina* ; *la confiturière a baies rouges*, încîntarea copiilor, *nertera* ; arborele insulelor, *phylica* ; alga uriașă, *macrocystis*. Nici un fel de alte probleme în afara celor de higrometrie, de pluviometrie, de magnetometrie. Se întimpla, desigur, ca vreo furtună să-l scoată uneori din pura anemometrie pe cîte-un meteorolog, care striga, nevenindu-i să creadă :

— Șaizeci și cinci de noduri ! Ne aflăm la extremitatea superioară a scării Beaufort¹. Și voi trăiați în asemenea condiții ?

Noul crater, degrabă potolit, după ce funcționase ca o supapă, îi interesa mai puțin decît aceste recorduri ale vîntului. Stăteau să-l asculte cu gura căscată pe Joss povestind despre uragane vrednice de ținut minte. După care geologia, zoologia, botanica reintrau, odată cu vremea liniștită, în toate drepturile lor. Lui Joss nu-i plăcea de fel să se apropie de-a bușilea de crater pentru captarea și analizarea gazelor exalate prin crăpături. Distracția consta îndeosebi în prinderea de inele la picioarele păsărilor : numai Ulric și el știau să prindă păsările și, într-un nimb de pene, să le aducă, palpitînde, specialiștilor, care datau, prindeau inelul și priveau cu înduioșare cum friptura își ia zborul, repetînd de zece ori pe zi :

— Nici măcar un cristei... Ce păcat ! Aceste aptere rarissime par să fi dispărut.

¹ După care se măsoară intensitatea vîntului.

Ochii lor spuneau : i-ați mîncat. Regretabil, într-adevăr ! Dar Joss avea ciudă pe ei că nu-i regretă pe oameni.

*

Iar acum se află aici, hărțuit de prietenii mirați că n-au știut nimic de întoarcerea lui. Au uitat oare că o scrisoare face cîteva luni de la Tristan și că, de la Capetown, un avion sosește mai repede ? Sosiți la Heathrow cu o zi înainte de data prevăzută, Ulric și el și-au oferit plăcerea de-a le face o surpriză. Au reușit să ajungă în trei ore la Southampton, noaptea, cu auto-stopul, apoi, sărind din primul *ferry-boat*, să străbată drumul, un-doi, în aerul proaspăt al dimineții. După îmbrățișările de rigoare, bineînțeles, sînt mai puțin veseli. Știu bine ce-au văzut și că nu e prea agreabil de povestit.

Doamna Greenwood, care n-ar trebui să se afle aici, care a fost cu siguranță înștiințată prin telefon, nu greșește probabil neliinștindu-se. Aude bine, ca ca și Joss, bîzîind două sute de voci : *Din moment ce s-au dus acolo, din moment ce-au putut să trăiască acolo, din moment ce s-au întors nevătămați...* Atunci ? Pentru ea totul e aranjat. Protejații ei *se asimilează* ; se formează perechi mixte ; iau naștere obiceiuri ; dorul de țară ar trebui să se estompeze și „acești oameni cumsecade“ ar trebui să adopte plăcutul mod de viață englez, care îl depășește într-atît pe acela de pe-o stîncă pierdută.

— Măcar de nu le-ar împuia capul flăcăii ăștia ! îi șoptește ea lui Abel, tatăl lui Paul, dar și a două fete pe care are motive temeinice să le creadă ciștigat pentru cauza Hampshire-ului.

Dar stînjeneala lui Joss, interpelat de fiecare, și a lui Ulric, care se adăpostește în spatele camaradului său, o mai liniștesc puțin. Oricum, la nevoie, raportul științific va restabili lucrurile. Postul de radio sud-african, după spusele medicului care l-a prins, ar fi

vorbit de *eșecuri*. Doamna Greenwood înaintează și, cu miinile făcute pîlnie, strigă în mijlocul hărmălaiei :

— Cred că cel mai simplu ar fi ca flăcăii să se urce pe masă pentru a răspunde la întrebări.

*

Și iată-l pe Joss, care se lasă cînd pe-un picior cînd pe altul pe acest parapet, bălăbănindu-și brațele. Ulric n-a vrut. N-are nici dorința, nici harul cu care e înzestrat un purtător de cuvînt. Bătrînii și bătrînele s-au așezat, dar toți ceilalți au rămas în picioare, înconjurînd nucleul consiliului instinctiv refăcut. Cu bărbiile ridicate, cu gurile închise : guralivii s-au potolit. Walter îi dă drumul :

— Ați întîmpinat furtuni ?

— Cam din toate, ca de obicei.

— V-ați instalat corturile la Așezare ?

— Nu, lîngă ogoarele de patate.

— De ce ? Vulcanul mai scuipa încă ?

— Nu, e aproape stins, dar putea s-o ia de la început.

Lungi murmure nedeslușite. În răstimpul acestui scurt schimb de întrebări și răspunsuri, Walter s-a apropiat. Glasul lui devine mai grav cînd întreabă :

— Sînt multe pagube ?

Joss, care-și privea picioarele, își îndreptă trupul :

— Spre răsărit nu mai e nimic. Nici ambarcader, nici plajă, nici fabrică de conserve, nici stație de radio. Pînă la nivelul antenei, totul e acoperit de lavă.

Asistența nu reacționează. Joss continuă extrem de grăbit :

— Și apoi, mai bine să v-o spun de pe-acum, nu mai există nici oi, nici pisici, nici păsări de curte. Cîinii atacă pînă și pinguinii. Au rămas vitele, care s-au sălbăticit și pustiesc ogoarele. Șobolanii mișună : mi-au ros sacul și ghetetele. O aiureală nemaipomenită...

Simon ridică brațul ca un puști la școală :

— Dar șalupele ?

— În privința asta e-n regulă, răspunde Joss, încintat că poate prezenta un amănunt consolator. Cei de pe *Leopard* le-au tras pe uscat și le-au răsturnat pe iarbă.

— Și casele ?

Strigătul a venit de la Agatha, gospodină pasionată, singura posesoare a unor tălpici de pîslă pentru un parchet ceruit. Dar treizeci de guri îl repetă, și Joss pare mirat. Să spunem mai curînd : amărit. La case, ce-i drept, nu se gîndise, nu anume, nu spunîndu-și că, deși inutile, erau totuși acolo. Întrucît Joss e un tînăr care nici n-a înălțat ziduri, nici n-a zămislit viață. Întrucît unui tînăr casa nu-i pare, precum tatălui, bunul, legătura, sediul unui foarte lung șir de zile. Altă știre bună ! Ca și cum lucrul ar fi de la sine înțeles, Joss spune, ca un prostănac :

— Casele ! Păi, nu s-au clintit.

— Nu, sare Ulric, cuprins deodată de dorința să depună mărturie. Zgura s-a întins cam peste tot. Un șuvoi a coborît chiar și spre sat. Dar s-a oprit la douăzeci de pași de casa lui Elias.

— Acoperișul a ars, precizează Joss. Prea era aproape ca să scape de scînteii. Dar e singurul. Savanții au discutat treaba asta. Ținînd seama de pantă, ar fi trebuit ca lava să acopere satul. Dar la început ieșea ca o pastă groasă ; a împins în fața ei un soi de tăvălug, și cînd a devenit lichidă, barajul ăsta a trimis-o înspre partea cealaltă, înspre mare.

În timp ce vorbește, Joss vede cum se schimbă în fața lui toate chipurile și, fără măcar să-și dea seama, al său se adaptează sentimentului pe care acestea îl exprimă.

— Dar asta-i mina lui Dumnezeu ! exclamă Agatha.

Mina lui Dumnezeu : e porecla care-i va rămîne taluzului proteguitor. Joss se lasă dus de curent. Convins că va trebui să spună : *Ei bine, iată, am văzut, totul s-a dus de rîpă !* socotește că a păcătuit deznădăjduind. Înconjurat de oameni de știință dispunînd de locuințe moderne în Essex sau în Surrey, care și așa socoteau lipsită de rațiune — ca toți reverenții — pove-

tea insulei Tristan, și cu atât mai nebunească ipoteza unei reîntoarceri, Joss s-a lăsat convins de argumentele lor. Și Ulric, de altfel, care-i aruncă acum o privire neamicală doamnei Greenwood, vinovată de aceeași îndoială :

— Dacă am înțeles bine, spune ea, casele n-au prea avut de suferit, dar insula se află într-o asemenea stare încît a devenit de nelocuit.

Joss dă din cap, nehotărît, țintuit de privirea alor săi. Dar, nu, n-ar putea să afirme așa ceva. Nu e rolul lui s-o facă.

— Dar, în sfîrșit, intervine doamna Greenwood, cu un vulcan deasupra capului, care tocmai a erupt, care o să reînceapă cu siguranță...

— S-ar putea, zice Walter. Putea s-o facă și acum o sută de ani, iar noi trăiam la poalele lui, liniștiți.

— Lucrurile s-au agravat, asta-i sigur, e de acord Simon. Debarcaderul, atelierul, animalele pierdute, toate astea dau de gîndit. Dar nici acum o sută de ani nu exista nimic din toate astea. Ceea ce niște oameni au făcut o dată, alți oameni pot să refacă. Dacă vulcanul n-a fost ațîțat decît de-o mică mînie...

— Am plecat prea repede ! strigă Samuel.

— Fără să ni se fi pîrlit nici măcar pîrul ! strigă Olive.

— Dar gazele ? protestează doamna Greenwood.

— Aveți dreptate, spune Simon. Evacuarea era necesară. Dar am avut dreptate cînd am cerut să rămîn pe Nightingale cu cîțiva oameni. Nu puteam face nimic împotriva erupției. Dar am fi controlat restul, pînă una-alta.

— Pînă ce ? Pînă să vă întoarceți sub un crater spre a-i oferi prilejul să provoace, data viitoare, trei sute de morți ?

Greșeală, doamnă Greenwood ! E mai bine adesea să te prefaci că nu înțelegi decît să cristalizezi visul în cîteva cuvinte. *Să vă întoarceți...* le-ați rostit. Nimeni nu le va mai putea lua înapoi. Socotiți, fără îndoială că, transportați atât de departe, lipsiți de mijloacele de-a

reface în sens invers un drum atît de lung, aceşti bărbaţi şi aceste femei nu vor fi în stare să vă irosească darurile ; că printre ei se află prea mulţi oameni cu scaun la cap pentru ca, de îndată ce vor rămîne singuri, să nu zîmbească la gîndul unei asemenea nebunii. Cine ştie ? Cel izolat trece încet de la vis la speranţă, în timp ce grupul, în virtutea numărului celor care o nutresc fără încetare, a şi ajuns la ideea fixă. Ascultaţi-l pe Robert, paracliser circumspect, care oftează :

— Ne-au murit cinci oameni aici.

Ascultaţi-l pe Ned, care-i continuă ideea :

— Se moare în multe feluri : chiar şi trăind acolo unde nu e viaţă adevărată pentru tine.

Toată sala aplaudă. Doamnei Greenwood nu-i vine să-şi creadă urechilor. Fără să se mai ocupe de ea, membrii consiliului se strîng mai aproape. Țîşnesc frînturi de frază : *Trebuie văzută treaba mai îndeaproape... O să cercetez raportul... O cerere, de ce nu ?* Ce-ţi rămîne să faci decît să pleci, dînd din umeri ?

Dar nu le-a întors bine spatele că Walter, la rîndul său, sare pe masă :

— Haidem, spune el, cu mîinile întinse, să nu ne înflăcăram. Acum pot să v-o spun : n-am încetat o clipă să nădăduiesc. Dar să fim discreţi, ca opinia publică să nu se întoarcă împotriva noastră. Să nu pierdem şansa, dacă există vreuna. Nici o vorbă ziariştilor. Voi trece diseară pe la fiecare, să vă aflu părerea. După aia om vedea...

A şi coborît. Spintecă mulţimea şi pleacă, învăluit de lungi priviri complice.

PESTE TREI SĂPTĂMÎNI, GHEMUIT ÎN-
tre un pahar de bere pe jumătate gol, o scrumieră
plină de mucuri și un vraf de tăieturi din ziare pe
care Gloria Trumbey, documentarista, i le întindea
una câte una, Philip Hacklett termina de citit tex-
tul publicat sub semnătura *Doctorului G.* Ajuns la
comentariu, începu să zbiere :

— Domnule Folkes!

Din fundul sălii, unde supraveghea paginarea
gazetei, Hugh, cam neliniștit, sosi tîrîndu-și picioa-
rele :

— Da' știu că mă pot bizui pe dumneata! vo-
ciferă patronul... Domnule Folkes ! Londra publică
raportul prezentat de *Royal Society* fără ca noi să
fi aflat ceva. De compunerea pe care au făcut-o
despre pietre, foci, flori și păsărelele de prin partea
locului, ca să fiu sincer, mă doare-n cot. Dar ai
văzut articolul de dedesubt, vită încălțată ?

Philip flutura tăietura din ziar și, în respec-
tuoasa atenție a sălii, abonată la acest soi de minii,
citea cu un glas vehement post-scriptum-ul concu-
rentului :

— *Indiferent de cele spuse pînă acum, acest
document științific cuprinde o scurtă anexă în care
sînt examinate șansele unei recolonizări. Ea nu e
socotită nici prudentă, nici de dorit, întrucît, ori-
cum, insula n-a oferit niciodată decît puține re-
surse. Dar pasajul referitor la recenta erupție de
„manifestare vulcanică de importanță secundară pe
cale de stingere“ pare să fi fost interpretat de refu-*

giați cu un larg optimism. Oficiul Colonial ar fi primit și respins pe cât se pare o cerere de înapoiere...

— Mi-au făcut figura ! spuse Hugh, strângându-și cureaua.

— Calshot se află la trei pași, supraveghezi tabăra de șase luni și îngădui Londrei să ne-o ia înainte, continuă Philip. Ești surd sau ce-i cu tine ?

— Mi-au făcut figura ! repeta Hugh. Înțeleg acum de ce amuțiseră ca niște pești.

Văzînd că Philip își înfige în colțul gurii o nouă țigară, apoi că-și chinuie roțița brichetei, prinse curaj :

— Doamna Greenwood îmi spusese, ce-i drept, că povestea flăcăilor a făcut o impresie puternică în tabără. Am scris vreo zece rînduri despre asta. Dar părea că agitația s-a potolit. L-am văzut cu ochii mei pe Walter mergînd din casă în casă și am crezut, ca și pastorul, că o face ca să domolească spiritele. M-a păcălit ! Îi puneam să semneze o petiție.

— Va trebui s-o spui în articolul tău, șopti patronul.

— Un articol, pentru ce ? Povestea e închisă.

— Dumnezeule, strigă Philip, îl auzi, Gloria ? Trei sute de indivizi sosesc de la antipozi ca să ni se arunce în brațe. Îi cazăm, îi răsfățăm, cheltuim pentru ei sume fabuloase. Bun. După un an, oamenii ăștia de treabă, constatînd că Anglia nu e raiul pe pămînt, cer sus și tare întoarcerea la cabanele lor. Bun. Iar domnul Folkes, ziarist, nu vede în asta nici o semnificație specială... Aleargă, dobitocule ! Du-te să dai ochii cu Walter și fă tot ce poți. Tristan e specialitatea noastră, și dacă tot venim plasați, e preferabil să exagerăm un pic.

*

Doamna Greenwood, a doua zi, socoti că *Southern Post* exagerează chiar prea mult.

La Calshot, unde Hugh reușise să-l încolțească pe *headman*, cu o seară înainte, fiecare familie fusese blagoslovită cu cîte-un ziar de căciulă, gratuit. Doamna Greenwood îl găsi pe biroul ei și fu imediat alarmată

de chenarul articolului de fond, unde titlul cu litere mari ÎNTREBARE domina subtitlul : *Veacul al XIX-lea va spune „nu“ celui de-al XX-lea ?* Apoi zări banderola în coșul de hîrtii. Secretara, sosită ceva mai devreme, bătea la mașină o scrisoare, cu o mutră serioasă. Vera Greenwood se cufundă în articol :

Mulți dintre noi, scria Hugh, au citit în tinerețea lor romanul francez : Omul cu urechea ruptă. Nimeni n-ar fi crezut că ne vom trezi într-o bună zi în fața acestui înviat din morți. Despărțit de noi prin șapte generații, un cetățean de pe Tristan, oricum ai lua-o, nu e altceva decît străbunicul străbunicului nostru...

— Incepe bine ! nu se putu opri să șoptească doamna Greenwood.

— Să vedeți sfîrșitul ! făcu secretara, fără să se întoarcă.

Vera Greenwood parcurse rapid continuarea, în care Hugh Folkes reamîntea drama, exilul, primirea, penibilul efort de adaptare, ca să ajungă la incredibilul : *reflex de fugă spre trecut*. El, Hugh, prieten al refugiaților din prima clipă, izbutise, în ciuda consemnului de-a nu scoate o vorbă, să-l facă pe șeful lor să vorbească. Walter se arătase stînjenit, dar hotărît. Nu negase nimic. De îndată ce căpătase încredere, înlocuise puțin cîte puțin verbele spunînd mai întîi *putem*, apoi *vrem*, în sfîrșit *trebuie să ne întoarcem*. Adăugase că înțelege prea bine temeiul respingerii unei petiții considerată sentimentală. Făcuse deja apel împotriva acestei hotărîri, pe lîngă o autoritate mai înaltă, oferind să se supună unei experiențe hotărîtoare : trimiterea pe insulă a doisprezece voluntari, capabili să-și asume toate riscurile și care să afirme, după trei luni, dacă pentru un tristanез insula rămînea sau nu locuibilă. Era în măsură să afirme că această propunere, mai puțin brutală, avea șanse să fie agreată : ministerul avea intenția să asocieze celor doisprezece un funcționar de la Oficiul Colonial, și un dar de 1 200 de lire, în bilete de drum, acoperea o bună parte a cheltuielilor.

— Va să zică asta-i ! făcu doamna Greenwood. Mă întrebam de ce nu mi se mai acordă locuințe pentru tinerii căsătoriți.

Dar nasul ei se și îndreptase spre concluzie :

Fără îndoială că hotărîrea refugiaților e surprinzătoare, fiind chiar resimțită de unii drept o jignire. Personal, lăsînd politicienilor grija să tragă, într-un sens sau într-altul, spuza pe turta lor, mă voi referi la problema serviciului care li s-a făcut. Strămoșul în viață, rămas ca atare și care, acum un an, se trezise avvîrlit într-o lume psihică, morală, socială, tehnică atît de deosebită de a sa, a avut timp să vadă, să judece. Și, făcînd comparația, refuză ! Cîtă valoare au așadar vremurile în care trăim ? Vă las să meditați la aceasta.

— Superb ! zise doamna Greenwood, ridicîndu-se brusc. Nu știu dacă îți amintești, dar la sosirea celor de pe Tristan, Hacklett dezvoltase în mod strălucit tema contrară. Ai vreo știre, Carol ?

Mîinile secretarei rămaseră o clipă suspendate deasupra claviaturii :

— Nici una, spuse ea. L-am văzut doar pe Simon fluturînd ziarul în curte. Îi striga nu știu cui : „Prea mult sos ! Dar ce bună-i friptura !“

ALEGREIA

SÎNT DOUA ORE DE CÎND NED ÎI TOT DĂ tircoale lui Gladys, care a venit să ia dejunul cu ei. Prietena fiului său îi place îndeajuns : plină de prospețime, bine echilibrată, o șalupă pe cînte cu pînza bine întinsă pe carcasa-i zdravănă. Neînchipuit de blondă, fapt mai curînd măgulitor : tinerilor din împrejurimi li se aprind călcîiele după fetele de pe Tristan, căroră optimea sau șaisprezeceimea lor de sînge hotentot le conferă un tip anume, dar fetele sînt mult mai rezervate. Fie că-și imaginează un copil cu pielea prea închisă sau că se gîndesc la slujba lipsită de importanță a viitorului soț, fapt e că povestea lui Ralph e unică la Calshot. Dar îngrijorarea prinde întotdeauna rădăcini odată cu norocul. După tocană, Ned a destupat sticla de Bordeaux — adusă de Gladys, întrucît, orice s-ar spune, la prețul ăsta, lui Winnie nici nu i-ar fi trecut prin cap ! A turnat celorlalți, și-a ridicat paharul și a spus, cu ochii la pîndă :

— În sănătatea lui Bill ! De data asta cred că treaba-i aranjată. Am stat de vorbă cu Walter : o să pună la vot, și dacă iese da, o pornim !

Lui Ruth i s-a luminat chipul : împreună cu Bill, Joss a plecat înapoi printre cei doisprezece și singura scrisoare pe care a transmis-o *Leopardul* în patru luni îi era adresată ei. Ralph, rămas pentru Gladys, n-a scos o vorbă. Atunci Ned a bătut din picior :

— Cînd mă gîndesc că e acolo unde e ! Nu te-ar speria, Gladys, să locuiești atît de departe ?

— Un pic ! a șoptit fata, trimițându-i lui Ralph o lungă privire din ochii ei albaștri.

— O infirmieră, a murmurat Winnie, ne-ar conveni la toți.

Dar Gladys n-a răspuns. Ned a căutat alte fraze, nu le-a găsit. Acele ceasornicului se roteau. Mititica s-a ridicat, a exclamat :

— Și jumătate ! Trebuie să ne grăbim, Ralph, dacă nu vrem să pierdem filmul.

Politicoasă, zimbitoare, fără a uita să mulțumească, s-o îmbrățișeze pe Ruth, iat-o în pragul ușii deschizându-și umbrela. Ralph a dispărut pentru o secundă în camera lui să-și ia impermeabilul. Taică-său îl urmează, îl oprește chiar în clipa când dă să iasă și-i spune la repezeală :

— Să nu mergi prea departe, Ralph, mă înțelegi ? Dacă va fi să nu te urmeze...

Cît de deosebit e de fiul său, de băiatul îmbrăcat într-o zeghe de oaie, acest Ralph cu o cravată pe cîste care-l înfruntă pe taică-său ! Și care abia dacă își descleștează dinții, ca să spună :

— Dimpotrivă ! E singura mea șansă.

A trecut, Winnie își face de lucru cu farfuriile, și lui Ned, sprijinit de pervaz, îi e ciudă că se simte mulțumit. Dacă singura șansă a fiului său trece pe acolo pe unde se gîndește el, înseamnă că, oricum, Ralph îl va urma.

*

Pentru Jenny, nici o problemă. Cînd Ruth i-a arătat scrisoarea lui Joss în care acesta relata că cei doisprezece s-au împărțit în două grupuri, unul însărcinat cu pescuitul, celălalt cu reparațiile urgente, cînd a citit pasajul în care fratele ei o asigura că delegatul Oficiului Colonial, în ciuda cîtorva rezerve, conchidea *în sensul lor*, a priceput că Twain-ii vor întîmpina greutăți cînd va fi cazul să se regrupeze. John, care știa despre ce-i vorba, s-a mulțumit să zîmbească.

— Te iau cu mine ! i-a spus ea, să vadă cum reacționează.

Iar John i-a replicat pe același ton:

— Păi sigur, pisicuțo ! Împreună cu autocarul meu și, vezi bine, cu șoseaua, ca să aibă pe ce să circule.

Exact în ziua aceea a avut ea — dar de-a-ndoaselea — același reflex ca și Ralph : spre a-și interzice o altă alegere.

*

Cu Jenny, sînt șase în aceeași situație.

Nola a și părăsit tabăra și s-a instalat la Southampton într-o pensiune de domnișoare. Joan șovăie. Jasmin nu mai știe ce să nădăjduiască : prietenul ei, un pilot al Bazei, a fost transferat în Irlanda de Nord, iar Olive, maică-sa, le îngrozește pe celelalte mame repetîndu-le într-una :

— Fiți atente cu fetele voastre !

Loo și Flora, fetele lui Abel, știu desigur să se apere mai bine. Influențate de ambianța supermagazinului în care lucrează, sînt cele care au evoluat cel mai rapid. Nimic nu le deosebește pe cele două surori de celelalte o sută de fete parfumate, cu ochii fardați, cu unghiile înroșite, cu ciorapii de mătase trași pînă sus, sub fustă, care se revarsă seara, amestecate cu zveltele vînzătoare de la raioanele de galanterie, cu burduhănoșii șefi de raioane, pe ușa rezervată salariaților. Ele au două limbi în gură : dialectul pentru tabără, iar la magazin engleza populară în care mai dăinuie poate un slab accent sud-african. Logodite, Loo cu un ajutor de contabil, Flora cu fiul vînzătorului de la stația de benzină, sînt amîndouă țintuite pe loc. Dar Paul, fratele lor, a plecat și el printre cei doisprezece spre a-și construi casa și a putea în curînd s-o primească acolo pe Thea, rămasă singură cu părinții. Abel și Norma trec prin toate chinurile iadului. Nu le-a plăcut — iar lui Walter și mai puțin — nota apărută într-un hebdomadar care se joacă de-a pronosticurile : *inel, în loc de vapor pen-*

tru înseși nepoatele șefului. Se gîndesc la bătrînețile lor, sfișiate în două :

— Ușor o să-mi mai vie, geme Norma, să-mi văd nepoții.

*

În plin consiliu, Walter a exprimat un sentiment mai general :

— După morți, îi pierdem pe cei vii.

Nu ignorează faptul că intercăsătoriile prevalează încă : o dovedesc cele unsprezece cupluri pe cale de unire. Dar șase fete răpite comunității, din două duzini aflate la vîrsta măritişului, reprezintă totuși un sfert din efectiv. Ce-o mai rămîne din el, dacă așteptarea se prelungește un an ? Simon, pe care perspectiva întoarcerii îl consolează de orice, a răspuns vesel :

— Ce-ar fi să dăm un anunț matrimonial ? *Căutăm fete care să se mărite cu tineri pe Insula Dezolării.* Și dacă nu dă rezultate, atîta rău ! Băieții nu vor avea decît să refacă pelerinajul pe insula Sfînta Elena.

Dar Ned a protestat :

— Să fim serioși. Ascultați ce vă spun, timpul contează.

*

Un alt soi de neliniște, ce-i drept, se face resimțit. E de-ajuns ca Winnie, Susan, Olive să se întîlnească în curte, cu plasele în mînă, că pe dată încep să vorbească de molipsire. Părăsirea Calshot-ului, duminica, de toți cei care au douăzeci de ani, întoarcerile tîrzii, puținătatea explicațiilor date, noutatea pretențiilor alimmentează cronica :

— Sînt prea multe ispite.

— Prea multe exemple.

— Tinerii vorbesc pe-un anumit ton, acum !

— Il aud pe Ralph dîndu-și părerea despre toate.

— Încă puțin și-al meu își va face un merit din faptul că a avut norocul să știe mai multe decît noi.

Dar corul gospodinelor nu se indignează cu-adevărat, nu se miră decît în surdină. Olive, căreia accidentul suferit de Jasmin nu i-a legat ochii, pune destul de repede capăt văicărelilor :

— Să fim drepți ! Tinerii ar putea spune că, fără noi, și-ar păstra toate șansele.

Un oftat ! nu mărturisește că ar putea să mai și piardă din ele. Recunoaște totuși :

— În timp ce noi, fără ei...

Revenite acasă, mamele se vor gîndi la asta, temătoare, observîndu-și fiul sau fiica cum se pregătesc pentru cursul seral.

Sîrguința tinerilor s-a dublat. După cum s-a dublat economia, și așa destul de strictă, a familiilor : toată lumea face economii pentru mai tîrziu.

*

Și zilele trec : nerăbdarea sporește, devine nițeluș agresivă. Reapare boneta tricotată : un mod de-a înălța drapelul. Ceea ce provoca zîmbete determină ridicări din umeri. Ceea ce stînjenea devine insuportabil. Se cam bate apa-n piuă : ah ! prețurile astea, clima asta, înghesuiala asta, agitația asta, fraudele astea, această sclavie a orei, disprețul ăsta pentru cei vîrstnici, nedreptatea asta, predilecția asta pentru nefericire și, în pretenția de-a oferi un rai, furia asta de-a urla că te afli în iad ! O adevărată placă de patefon : trebuie să se încurajeze între ei. Cine își jertfește avantajele în folosul regretelor, pentru a evita altele, își ascute argumentele. Dar cum tristanezii au încetat să tacă și întrucît ziariștii au reînceput să mișune, mana asta neagră, de îndată ce e culeasă, îl va hrăni pe cititor. Doamna Greenwood, punctuală ca un ceasornic, dar complet depășită, continuă să rezolve treburile curente. Cumpără ziarele, verifică minuțios comentariile răuvoitoare, îl adaugă pe al său :

— Cel mai straniu lucru, Carol, e să-l vezi pe fiecare revendicînd cînstea de-a se tîri în noroi la picioarele acestor amăriți.

Căci iată-i, pentru a doua oară, celebri și mai stupefiați de faptul acesta decît prima oară. Se așteptau la țipete, la reproșuri ; și pretutîndeni numai felicitări, în care zac înecate ezitățile Londrei. Mobilizîndu-și rotațiile, zeci de Rousseau mititei înalță imnul primitivului bun din fire. Da, desigur, întoarceți-vă, tristanezi ! Întoarceți-vă la simplitatea, la virtuțile voastre, condamnîndu-ne pe noi, păcătoșii ! Un fior de încîntare îi străbate pe vinovații care, din fundul fotoliilor lor, se simt deodată absolviți prin denunțare și reclamă zeilor plăcerea de-a vedea cum e biciuit pe țărmurile antarctice refuzul inocenței.

ȘI TOTUȘI FOARTE CURÎND REFUGIAȚII, conștienți de miza pusă în joc, deveniseră gravi.

— Ne agităm, ne agităm, spunea Simon. Dar nu de-o excursie în trecut e vorba, ci de-o alegere hotărîtoare pentru viitorul copiilor noștri.

Cîteva ziare, de altfel, contraatacau. O importantă publicație, a unei somități medicale, încercă să alarmeze opinia publică : *Peste cincizeci de ani consanguinitatea lor va căpăta asemenea proporții încît o treime din insulari vor fi amenințați de orbire.* Un cronicar preferă efectul comic : *Un superb collie*¹, pe nume „Sweep“, a fost oferit pasto-
rilor de pe insulă de către „Asociația ciinilor ciobănești“. *Din păcate, nu mai există oi.* Dar cel mai dur atac a fost dat de o revistă-magazin, pe trei pagini ilustrate cu fotografii dezolante : un economist care mărturisea că *nu se prea sîchisește de languste* declara pe șleau :

Romantism imbecibil ! Batista fluturată pentru a spune „bună ziua“ civilizației, iat-o din nou scoasă pentru a-i spune „adio“. N-am timp, că aș plînge cu sughituri. Dar, obișnuit cu bilanțurile, vreau să spun că încălzire centrală + electricitate + gaze naturale + școli de toate gradele + muncă asigurată + salariu decent + televiziune, radio, cinema, teatru + aprovizionare, confort, îngrijire medicală, transporturi, asigurări, pensii și tot felul de posibilități de a-ți petrece timpul liber, repre-

¹ Ciine ciobănesc (engl.).

zintă o sumă de privilegii care face să apară ridicol celălalt total : foc din surcele + lampă cu gaz + în-vățămint rudimentar + patate + care cu boi + aco-perişuri de paie + libertate îngădită pe un spaţiu de cîtiva kilometri pătraţi + splendidă izolare la opt zile distanţă de cel mai apropiat chirurg. Punerea problemei înseamnă şi rezolvarea ei.

Prezicătorii de cafenea erau, în privinţa aceasta, împărţiţi în două tabere. Habar n-aveau, în marea lor majoritate, de locul unde se află Tristan, iar cei care întîmplător auziseră despre Edinburg-al-celor-şapte-mări, capitală cu patruzeci de case, nu ştiau nimic precis în afară de asta. Erau pro sau contra, cum se întîmplă de obicei : domnul Cu-Atît-Mai-Rău. căruia lumea asta nu-i e pe plac, aproba, iar domnul Cu-Atît-Mai-Bine, care o vede în roz, nu înţelegea. Rămăşagurile de la *football pools* scăzură cu cel puţin un sfert. Mizară la început doi contra unu pe *vor pleca*. Dar cei care spuneau că *nu vor pleca*, recrutaţi îndeosebi dintre prăvăliaşi, făcură să urce cota în ultimele zile.

— Sînt nebuni, zicea băcanul.

— Dar din moment ce sînt toţi de acord, protesta un client.

— Ce vorbeşti ! Nimeni nu îndrăzneşte să spună „nu“ în faţa celorlalţi şi îndeosebi nu tinerii. E un trib pe care şeful îl ţine bine sub călcii.

— Cu toate astea, guvernul ştie ce face.

— Păi tocmai, n-ai văzut ce propune ?

Subsecretarul de stat — acelaşi care-i întîmpinase pe refugiaţi — adusese problema în dezbaterea Camerei Comunelor spre a se accepta principiul întoarcerii : *în deplină libertate, dar în deplină cunoştinţă de cauză*. Obligatoriu, secret, controlat, despuiat de un ofiţer al Coroanei, votul nu va fi considerat concludent decît dacă va exprima o majoritate masivă, de cel puţin 75%. Nu-i va angaja cu nimic pe opozanţi, care, dimpotrivă, vor beneficia de adevărate prime în caz că vor rămîne : evacuare imediată din Calshot, mutare în apartamente sau *cottage*-uri proprietate personală,

furnizare de mobile, pensii pentru bătrini, burse pentru tineri, îngrijire medicală gratuită. În sfârșit, scrutinul însuși nu va avea loc decît după vizita unui expert al Oficiului Colonial însărcinat să joace rolul de avocat al diavolului, să descrie fără menajamente situația insulei, stăruind asupra ravagiilor, lipsei de siguranță, perspectivei unui șomaj îndelungat, deci a unei vieți mai aspre, mai sărace încă decît odinioară.

*

Mulțimea s-a strîns grămadă ca să asiste la expunerea însoțită de-un scurt film de amator, turnat la fața locului cu o lună în urmă și plin de imagini dure : cadavre răzlețe, gorgane cu fumeroli, bariere de lavă de pe coasta răsăriteană. Timp de douăzeci de minute în sală domni o tăcere consternată. Dar scopul urmărit n-a fost decît pe jumătate atins. Ultimele imagini care-i arătau pe băieți reparînd niște garduri, adunînd cîteva vite, au produs un șoc sentimental mult mai puternic decît celălalt. Aplauzele salutînd biruința lui Joss asupra unui bou îndărătnic răsunară un răstimp prea îndelungat spre a îngădui cea mai slabă urmă de îndoială : spectatorii se asociau acestei recuceriri, o trăiau de pe-acum prin procură.

Rămînea o necunoscută : proporția de „nu“-uri care, chiar minoritară, era suficientă pentru a pecetlui eșecul consultării. Ca să evite orice „presiune a grupului“, întrunirea de informare nu fusese urmată de nici o discuție publică : precauție nițeluș naivă comparativ cu șoapta purtată din gură-n gură, mult mai eficientă.

*

Faptul a fost ușor de constatat în ziua scrutinului, cînd Walter porni prin sală, zîmbind cu gura închisă, să împartă buletinele. Majori sau minori, votanți sau nevotanți, toți, grupați pe familii, dădură spectacolul unui soi de sufragiu în două etape, al unor cabine de vot zumzăitoare, de unde familia, luînd o hotărîre, îi

expedia spre urnă — plasată într-o încăpere alăturată — pe membrii ei trecuți de douăzeci și unu de ani : bunici, tată, mamă, frați mai mari, în mînă cu peticul lor de hîrtie, nici măcar îndoit, pe care copiii scriseseră, cu multă sîrguință, niște YES-uri monumentale. Despuierea urnelor n-a fost nici ea mai puțin ciudată. În timp ce responsabilij Oficiului Colonial, în prezența lui Walter, își vedeau de punctajele lor, apoi, după ce închiseră buletinele într-o cutie de metal destinată ministrului, îi telefonau rezultatele — de care depindea hotărîrea sa, deci proclamația finală — Agatha Lones, îngenunchează, înconjurată de Consiliul femeilor, se ruga cu glas tare. Un grup de copii, stimulați de prilej, se porniră să cînte :

*If all the world were paper
And all the sea were ink...¹*

Ned le ceru să tacă, așa cum Baptist opri un început de farandolă. Ziariștii umblau de colo-colo, trecînd de la unii la alții :

— Te întorci, bunicuțo ? strigă Hugh Folkes în urechea Janei Lazaretto, nițeluș surdă.

— Nu vreau să mă îngroape aici, asta-i sigur, mi-ar îngheța ciolanele ! răspunse decana de vîrstă. Și apoi, pînă să mă duc să-mi dorm somnul de veci alături de bărbatu-meu, vreau să mai mănînc din peștele meu.

— Să nu vă închipuiți că-i nevoie de-o pereche de boi care să transporte ce pescuiește ea, făcu Simon agățat de brațul femeii. Dar maică-mea, la cei optzeci și șase de ani ai ei, mai e în stare să stea trei ore cocoțată pe-o stîncă. Mînuiește încă strașnic undița.

— Dar dumneata, Simon, n-ai să regreti nimic, nici măcar locul de muncă la Sams ? Cît ai să ciștiți pe Tristan ?

— Nici pe sfert, cu siguranță. Ei și ? Inima mea nu-i făcută din piele, ca un portmoneu. Bani, bani... ce prostie, dacă te fac să pierzi restul !

¹ Dacă întreaga lume ar fi hîrtie
Și marea întreagă de cerneală... (engl.).

— Și restul ăsta, ce vrea să însemne pentru dumneata ?

Simon se lăsa de pe-un picior pe celălalt : întrebările de genul ăsta nu primesc niciodată răspunsul cel mai nimerit.

— Cum să vă spun ? Dacă n-ați mai fi nici ziarist, nici englez, nici nimic din ceea ce sînteți, nu v-ați simți stingherit ? Eu nu mai sînt ceea ce sînt, asta-i povestea. Vreau să regăsesc viața pentru care m-am născut. O viață în care ceea ce știu face din mine un om de bază, nu un ajutor de băgător de seamă, ca la voi.

— Cu alte cuvinte, să redevii același.

— Același, spuse Simon, oprindu-se deodată locului... Da și nu. Un rîu nu-și schimbă albia, dar își schimbă apa.

— Așa-i, făcu Baptist, care-i asculta. Nouă nu ne place, cum vă place vouă, schimbarea de dragul schimbării, nici soiul ăsta de viață în care, în lupta dintre pro și contra, biruitor iese mereu contra. Dar, fără doar și poate, după călătoria asta n-o să mai trăim la fel ca înainte.

— Înseamnă că vă osîndiți copiii să nu mai fie vreodată altceva decît pescari, îi îngrădiți într-o insulă în care cel mai inteligent va trebui să se oprească la nivelul școlii elementare.

— Și asta-i adevărat ! zise Baptist. Dar cîți îl depășesc la voi ? Trebuie oare evacuate toate insulele din lume ?

— Avantajul e mare, zise Simon. Copiii noștri nu se despart niciodată de noi. Dar inconvenientul nu e mic : ducem lipsă de cadre. Pot să vă mărturisesc : e o problemă care ne dă de furcă.

Le dădea și altora de furcă. Ceva mai departe, vreo zece tineri, înconjurați de reporteri care voiau morți-coptți să-i facă să recunoască faptul că li se impusese o hotărîre, răspundeau fără nici o emoție. Trimisul ziarului *Times* își ațintea degetul pe rînd spre fiecare dintre ei :

— Numele dumneavoastră, vă rog, ce-ați ales, din ce motive ?

Matthew, Ruth votaseră „da“. Îți poți oare lăsa părinții să plece singuri și, drept urmare, să piară colonia ? Barbara și Arthur, minori, regretau că nu putuseră proceda la fel : spre a fi cu-adevărat voluntari. După părerea lor, te simțeai mult mai repede adult pe Tristan, de n-ar fi decît pentru faptul că iei loc pe banca vîslașilor de la paisprezece ani. Acolo n-aveai impresia că aparții unei clase aparte, răsfățate, dar neputincioase și căreia îi vine să turbeze așteptînd să capete un loc. Randal votase „da“. Recunoștea că viața era mai ușoară în Anglia, că oferea mai multe debușeuri, dar cu prețul unei concurențe nemiloase. Prefera să se lupte cu lucrurile decît cu oamenii și, la nevoie, s-o ducă mai greu, dar în întrajutorare, în egalitate. Adams votase „da“. Avea să rămînă totuși pentru a se înrola în marină. Nu-și acordase dreptul de-a compromite, printr-un vot negativ, întoarcerea celorlalți. Jenny și Loo, minore de asemenea, și care urmau să se mărite aici, îl aprobau întru totul. Ralph votase „da“, fiind de la sine înțeles că, de îndată ce va ajunge pe insulă, își rezerva dreptul să spună „nu“ anumitor lucruri. Numai James admitea că votase conform dorinței tatălui său ; nu vedea de ce-ar fi procedat altfel. Ca și Ralph, socotea că esențial nu era votul, ci urmarea, schimbările care se impuneau.

— Ce schimbări ? întrebă trimisul ziarului *Times*.

— Tehnica are partea ei bună, făcu James. Și-un pic de confort, de asemenea. Fără a-i deveni sclavi, ca voi. Ne-ar mai plăcea deopotrivă, nouă celor tineri, să intervenim mai des. Acum putem. Cele ce-am învățat, în stagiul pe care l-am făcut, nu ne califică deloc pentru Anglia, unde există oameni mai pricepuți. Dar pe Tristan avem mai multe șanse, deoarece le-am și luat-o înainte bătrînilor.

— Ia te uită, ia te uită ! făcu trimisul ziarului *Times*.

• N-avu timp să spună mai mult. Walter se întorcea, radios, încadrat de un expert de la Oficiul Colonial și de doamna Greenwood. Procesul-verbal al scrutinului tremura în mâinile lui.

— DA, spuse el, cu o sută patruzeci și opt de voturi contra cinci. Ministerul, care a fost informat, mă roagă să vă transmit urările sale de întoarcere cu bine. Transportul va fi preluat de guvern și va avea loc în două etape...

Restul se pierdu în urletele de bucurie.

ÎNTOARCEREA

VASUL *BOISSEVAIN*, MALTRATAT DE cinci zile, a manevrat pentru a se opri într-o zonă de calm relativ.

— Am avut noroc ! zise căpitanul.

La capătul unei călătorii care i-a purtat pînă în Brazilia pe vasul *Amazon*, apoi, de acolo, la 3 aprilie, pe un pachebot al liniei Rio-Capetown abătut din drum spre sud, se află toți pe punte, cei cincizeci și doi cărora ministerul le-a îngăduit să se aventureze. Se află aci Walter, evident, care își redobîndește fieful ; dar nu și Abel, fratele său, rămas cu ai săi să poată participa la căsătoria fetelor. Se află Robert Glad cu Vera, nevastă-sa, și cu fiică-sa, Thea, care își va regăsi soțul ; Bob Grower, așadar Cecily și micuța Margaret, dar nu și Elias, care va face parte din al doilea transport. Se află întreaga familie Glad, în afară de Ralph, care și-a îngăduit acest răgaz pentru a o smulge pe Gladys din Anglia ; Samuel Twain cu familia, dar nu și Baptist cu ai săi, care și ei doresc mai întîi s-o audă pe Jenny spunîndu-i „da“ lui John. Se află familia Ragan, inclusiv Jasmin, care nu mai are aceeași speranță, inclusiv Blanch și Tony, care-și readuc bebelușul acolo unde a fost conceput. Restul e alcătuit din perechi tinere, majoritatea constituite, cîteva care mai rămîn să se lege ; e preferabil să dispui de brațe zdravene pentru a pune satul pe picioare pînă să sosească grosul comunității.

În partea din față s-au adunat oficialitățile : noul administrator care a mai îndeplinit de altfel această funcție cu cîțiva ani înainte, Austin Forman ; noul medic, Dr. Nairn ; agronomul, Cecil Amery ; radiotelegrafistul, Sam Turley ; și doi ziariști care au ajuns la Rio cu avionul, un american de la *National Geographic* și un englez de la *Daily Mail*. Ochii le sclipesc precum unui copil la vederea pomului de iarnă. De la 40 de mile se zărește masa aceea neagră, încercuită de un inel ca al lui Saturn, de neguri tulburi prin care se înghesuie stoluri albe. Două straturi de nori, cel mai înalt nemișcat, al doilea aproape zburînd, închid zarea și fac ca apropierea să fie copleșitoare, aproape sinistă. Traulerele sud-africane, care au continuat în decursul exilului să scotocească fundul apei pînă la Gough și pe care toamna australă le va sili să se retragă, dau drumul sirenelor să urle în chip de bun venit. Au rămas cîteva zile în plus ca să ajute la descărcare. Pe atîta cenușiu, doar spre răsărit ce se mai zăresc niște trăsături groase mai închise, punctate de petele galbene ale pălăriilor de ploaie marinărești, de petele albe ale balenierelor coborînd de-a lungul carcaselor. Pe uscat unde, lucru destul de rar, *Union Jack*¹ atîrnă pleoștit la capătul catargului său, nu s-a produs încă nici o mișcare. Dar undeva pe platou, din care anotimpul a făcut un covor arămiu cu pete rotunde verde-închise prin buchetele de *flax*, dintr-o casă se ridică un firicel de fum. Craterul secundar, pe care toți și-l arată cu degetul, surprinde : dintr-o rină, monstrul pare atît de mic că te întrebi cum de-a fost în stare să reverse atîta materie încît să formeze acel parapet întunecat pe care-l prelungesc și complică niște surpături, niște insulițe, niște vagi mormane mușcate de resac.

— Iată-i ! exclamă în sfîrșit cîteva glasuri.

O primă șalupă, ascunsă pînă atunci pe-un promontoriu cuprins de lavă, a ieșit la loc deschis, manevrată de cinci bărbați care vislesc de mama focului, fără ca vreo ramă să se ridice mai sus decît alta. E urmată

¹ Pavilionul Regatului Unit.

de-o a doua, întru totul asemănătoare, dar mai lentă, întrucît remorchează o a treia, goală. Balenierele traulerelor încep și ele să se urnească. În cinci minute vasul *Boissevain* e înconjurat de ambarcațiuni care se clatină pe hulă și din care țîșnesc exclamații de *ahoy* ! și *hail* ! în timp ce vreo șase tineri coboară scara și sar să dea o mîină de ajutor pe banca de vîslit.

*

Trebuie procedat rapid. Vasul *Boissevain*, ca să-și respecte orarul, perturbat de ocolul făcut, are de recuperat sute de mile și sînt șaiszeci de tone de utilaje, de echipamente și de provizii care urmează să fie coborîte pe uscat după pasageri. Singurul punct de acostare posibil: o bucată de plajă cruțată spre nord-est. Flotila a organizat o navetă. *Georgina*, pilotată de Joss, depășind-o pe *Mary-Anna*, la cîrma căreia se află Ulric, a ajuns în dreptul pragurilor unde algele, în toiul vîltoarelor, parcă ar storce rufe la nesfîrșit și pe care vulcanul le-a bombardat cu blocuri devenite tot atîtea stînci submarine. Transformîndu-și vislele în cîngi, flăcării, în picioare, împing la stînga, împing la dreapta ; șalupa înaintează sinuos, prin niște canale imprecise, evită în fiecare clipă rocile ajunse pînă la suprafața apei.

— Reputația lor nu e cu nimic exagerată ! îi șoptește ziaristul american confratelui său, care admiră, dar nu se prea simte la largul său.

O clipă de oprire : mai au de străbătut un ultim banc, fără să eșueze. *Georgina* se imobilizează, așteaptă talazul care se va sparge pe plajă și hei, rup ! sub efortul celor douăsprezece brațe, trece zgîriindu-și ușor chila, îmbrățișează valul, se lansează împreună cu el pe pietrișul țărmului. Flăcării au și sărit din vas ca să-l ușureze și, cu apa pînă la genunchi, trag șalupa pe uscat. Bătrînul Robert, care i-a urmat, după ce și-a scos pantofii și și-a suflecat pantalonii, nici nu se mai uită înapoi : îmbătat de aerul natal, se năpustește, cu barba înainte, cu tălpile goale, cu cîte-un pantof în fiecare mîină. Copiii, pe care bărbații îi ridică în brațe,

dau din picioare în aer, scot țipete mai ascutite ca ale rîndunicilor de mare. Femeile își strîng părul, apoi valizele, neavînd nici ele răbdare să aștepte. Asaltează cu ciurda de copii trecerea pe care cei doisprezece au deschis-o vag prin bariera de zgură, care aduce cu un amestec de zahăr ars și pîine prăjită. Vera dolofana, strînsă într-o surprinzătoare jachetă tricotată de lînă roz, urcă din greu cărarea în pantă. O adolescentă, în pantalon de catifea neagră și al cărei permanent a avut de suferit, tirăște într-o mînă o gitară și în cealaltă o cutie de carton octogonală. Maică-sa, la rîndul ei, în taior, dar cu nelipsiții ciorapi albi folclorici, trage după ea doi băiețași în *blue-jeans* și pulovere de mohair. Se văd multe baticuri, dar făcute din bucăți de mătase imprimată care, înnodate sub bărbie, nu mai ascund decît o jumătate a capului. Multe genți din plastic, din *skay*, din imitație de piele. Ghetuțe, pantofi decupați, care se răsucesc pe pietriș. Impermeabile care fac un zgomot de frunze veștede pe spatele fetelor ce înaintează. Nu s-au întors cu mare lucru din ce purtau doi ani înainte.

Între timp șalupele se întorc la vasul *Boissevain*, încarcă zahăr, cartofi, sticlă pentru geamuri (*aproape toate geamurile s-au spart*, scrisese Joss), farmacia, făina, ceaiul, conservele, o pompă, o stație de radio-emisie, bidoane cu ulei lampant, veselă, așternuturi, toate cele necesare. Iarna se apropie, insula nu va produce nimic — în afară de pește, în rarele zile cînd marea o va îngădui. Nu va primi nimic înainte de întoarcerea definitivă.

Walter și Ned, încadrați de noii rezidenți și de zia-riști care fac o fotografie după alta — au rămas pe meterezul de lavă, de unde supraveghează operațiunile. *Georgina* se întoarce, încărcată pînă la refuz. Un pachet cade, e luat de apă, dar imediat recuperat de un vîslaș care n-a șovăit să plonjeze. Frînți de obo-seală, uzi learcă, flăcări debarcă în grabă, îngrămădesc lăzile și baloturile pe pietriș, pun iarăși mîna pe rame. Joss, care l-a văzut pe Walter cocoțat pe obser-

vatorul său, urcă în fugă. Ajunge gîfîind ; strigă de la cincisprezece paşi :

— Ned, condu-l pe doctor pînă la mine. Malcom şi-a rupt piciorul, acum două săptămîni. Fractura nu arată prea frumos. Precis că va trebui urcat pe *Boissevain*, să-şi dreagă piciorul la Capetown.

— Două săptămîni ! exclamă doctorul. Mă duc imediat.

Ziariştii se privesc, buimăciţi. Dar în timp ce Ned şi Dr. Nairn o pornesc degrabă spre sat, Joss, din al cărui păr se prelinge sudoarea, se apropie şi întinde braţul :

— Aţi văzut cadoul ?

Walter întoarce capul. Îşi mîngîie scăfîrlia, perplex, după care zîmbeşte deodată cu un aer fericit. A priceput :

— Şi totuşi e-adevărat ! spune el.

Şuvoiul de lavă a alunecat de-a lungul ţarmului, distrugînd tot, fabrică de conserve, estacadă, plajă. Dar şi-a continuat drumul, a făcut o buclă, închizînd un ochi de apă, un ghiol cu apă sălcie pe care o fişie de magmă îl desparte de mare.

— N-am avut niciodată aşa ceva, reia Joss. O să muncim pe rupte, dar o să avem un port,

CU EXCEPȚIA ACOPERIȘULUI, CARE NU arsese, dar ale cărui paie avuseseră de suferit de pe urma șobolanilor și a furtunilor, casa era neatinsă. Înăuntru apa stricase mobilele, umflase garniturile de șipci din tencuială, dezlipise pozele de pe pereți : împăratul Etiopiei și Mac West atîr-nau, decolorați, jalnici. Ca și în celelalte *cottage*-uri, multe lucruri dispăruseră : crățiți, oale, ustensile de tot soiul, pe care le regăseai împrăstiate cam peste tot, mîncate de rugină, de parcă niște jefuitori poznași coborîți de pe-o balenieră aflată în trecere, în răstimpul părăsirii, s-ar fi amuzat sau răzbunat de-a nu fi găsit nimic de valoare, aruncînd totul pe fereastră. Poate că totuși erau în parte răspunzători de dispariția oilor, imputată exclusiv cîinilor : ce plească pe ei, această carne proaspătă devenită *res nullius*¹ ! Și ce să spui împotriva acestui fapt ? Tristanezii înșiși, cînd frații Stoltenhoff — schimnici crescători de porci — și-au părăsit pe vremuri insulița care le mai poartă încă numele, nu vînaseră oare de zor, ani și ani la rînd, „mistrețul roz“ ?

Ca să se ocupe de ce era mai urgent, Bill — ca fiecare din cei doisprezece la casa părintească — bătuse în cuie bucăți vechi de pînză pe deasupra găurilor. În primele două zile, nici el, nici Ned nu reușiră să facă ceva mai bun. Lăsînd femeile să curețe grosul, să smulgă ierburile din curticică,

¹ Lucrul nimănui (lat.).

să ridice stîlpii pe care să fixeze frînghia de rufe, bărbații, solicitați cu toții, n-au fost altceva decît hamali. Vremea era pe cale să se strice. Înainte de orice, trebuia băgată în magazie încărcătura stocată pe țarm, la cheremul stropilor de val duși de vînt : treabă anevoioasă în lipsa celei mai rudimentare macarale și ținînd seama de starea potecii vag trasate prin haosul vulcanic. De ridicat două sute de lăzi sau de colete pe deasupra movilei, de purtat în spinare pe-o distanță de-un kilometru... La al douăzecilea drum, Ned era cu șalele frînte :

— Domnule, exclamă el, lăsînd să cadă un sac de făină de-o sută de livre la picioarele administratorului care își bifa lista, dacă nu izbutim să bătătorim un drum pînă-n octombrie, prietenii vor trebui să facă stînga-mprejur. Vor trebui descărcate atunci cel puțin trei-patru sute de tone.

— Știu, zise Austin Forman, și-o să cer tuturor să lucreze la el. Dar mai e și-o altă problemă. Dacă vom putea descărca un tractor în piese detașate cu ajutorul unei șalupe, îmi pare că o să fie greu să facem la fel cu blocul operator care mi s-a făgăduit. Și totuși trebuie. Pățania lui Malcom e de-ajuns : vor trebui să-i refractureze piciorul la Capetown.

*

În sfîrșit, totul a fost pus la adăpost. Era și timpul : în cursul Săptămîinii Patimilor se dezlănțui furtuna. Bărbații, în cadrul unui memorabil *rodeo*¹, se apucară să prindă ultimele vaci libere, pe care le împiedică la picioarele din spate, spre a îngădui femeilor să le mulgă. În preajma sărbătorilor, băieții porniră spre înălțimi la vînătoare de păsări. Un taur de care nu te puteai apropia a fost doborît cu focuri de carabină, tăiat în bucăți, împărțit, iar pielea lui prinsă în cuie pe-un zid pentru a se usca acolo cît o fi nevoie — în-

¹ Serbare dată în SUA pentru însemnarea vitelor și care comportă diverse jocuri : înfrinarea unui animal, menținerea pe un cal sălbatic etc.

inte de-a fi împărțită în patrate adecvate pentru fabricarea mocasinilor. Vineri după slujba Patimilor, care în lipsa preotului a fost celebrată de administrator și de paraclicer, mulțimea se înghesuie în biserică ; venirea și mai mulți în ziua de Paști, declarată *Resettlement day*¹, salută printr-un joc de clopote vreme de o oră, un praznic cu găinușe prăjite, șiruri de tineri ținându-se de umeri și-o mare tropăială a pantofilor de bal la *Prince Philip Hall*, unde safirele picup-urilor noi-nouțe, aduse de la Calshot, hîrșiră niște discuri de jazz pînă la orele 5 ale dimineții.

Ceea ce nu-l împiedică nici pe Bill, nici pe taică-său să se afle luni dimineață cocoțați pe coama casei, în tovărășia unei duzini de vecini. Legăturile de *flax*, tăiate pe loc la adăpostul gardului antivînt, strînse, legate cu o îndemînică mișcare a mîinii, zburară cît a fost ziua de lungă în direcția căpriorilor descoperiți, în timp ce vechiul acoperiș de paie ardea în grădină pe-un strat de cenușă ușoară, unde Neil și Cyril, care se făcuseră băieți mari, virau cartofi. Spre asfințit, acoperișul devenise verde, și un soare, ajuns la capătul cursei, gata să se cufunde într-o apă colorată în roșu, aprindea din nou scînteii în ochiurile de geam prinse cu un chit încă moale. Winnie și fiica ei trebăluiau să pregătească cina: plată simbolică a ajutorului primit. Trecînd pe-acolo, administratorul, apoi agronomul, fură invitați pe loc.

— Mi s-a uscat limba-n gură, spuse Cecil — provizoriu poștaş. Am lins vreo șase mii de plicuri din prima zi a emisiunii, pentru colecționari. În valoare totală de optsprezece mii de lire.

— De obicei, spuse Austin, din timbre îmi scot salariul. De data asta vor plăti cu siguranță călătoria pe vasul *Boissevain*.

Ceainicul circula. Ned, care, în chip de amintire, ca s-o lipească pe perete în jurul lui Farah Diba, își oferise seria Sfintei Elena — cu suprainprimarea ștampilei de pe Tristan — mîrii :

— O să înceapă iar să le facă aici, nu ?

¹ Ziua întoarcerii (engl.).

— Cu siguranță, zise administratorul.

Și-i veni rîndul lui Joss să-și facă apariția în prag. Nu-l trecu, conform obiceiului :

— Păcat că taică-meu nu e aici ! spuse el. Pot să intru ?

Ținea în mîini o pereche de mocasini : foarte mici, cu șireturi împletite, de damă.

— Intră liniștit ! rosti Winnie cu un glas răgușit, mototolindu-și cu o mîină colțul șorțului.

Atunci Joss înaintă spre Ruth. Ea tocmai se repezise spre comodă, să ia de-acolo o poșetă din plastic alb cu fermoar auriu, ultimul model al unui magazin din Southampton. Scotocea în ea spre a scoate o pereche de ciorapi tricotați cu andrele subțiri. Fiecare își lungi gîtul : erau cenușii și cu cîteva dungi roz, verzi, albastre.

— Serile de veghe au fost lungi. Am reușit să-ți meșteresc asta, zise Joss, oferindu-i mocasinii.

— Hai, schimbă-te, o să-i spăl pe cei vechi, zise Ruth, întinzîndu-i șosetele.

Se sărutară, pe îndelete. Apoi Joss se întoarse către administrator :

— E-adevărat că o să avem piatră de construcție și șindrila în noiembrie ?

— Aș dori un spălător de vase alb, spuse Ruth.

LA FAWLEY, TOTUȘI BOREALUL MAI ÎNCERCA SĂ ADEMENEASCĂ AUSTRALUL.

Fetele înveșmîntate în verde oferiseră o mare serbare tuturor copiilor între doi și cincisprezece ani, cu cîtece de Jones și demonstrații de prestidigitatie cu Lesley Fy ; alta organizată de *Brush Crystal*, la care își făcuseră apariția șase puștoaice de pe Tristan, îmbrăcate în muselină, cu coroane de trandafiri pe cap și strîngînd în brațe baloane multicolore lunguiețe ca niște cîrnați. O a treia a fost dată de-o fabrică de flori din plastic în onoarea celor 87 de ani ai decanei de vîrstă, Jane. Reporterii rubricilor de actualități nu șomau, notau totul. O solemnă înmînare a cheilor către beneficiarii apartamentelor gratuite. Marele hohot de rîs care salută escapada lui Sweep (titlul din *Southern Post* : *Sheepdog objects to Tristan trip*¹), scăpat din tabără, găsit de-un băiețel din Hythe, readus de-un inspector de la R.S.C.P.A., versiune engleză, dar necesarmente regală, a Societății pentru protecția animalelor. Un cîștig de 400 de lire la *football pools* obținut de Ronald Grower, care jucase, fără să priceapă o iotă, după indicațiile a doi camarazi de la bancul de montaj. Un dar de o mie de gheme de lînă pentru tricotat. Un dar de cincizeci de borcane de marmeladă de portocale. Un dar constînd din patru rochii de mireasă (legenda fotografiei făcute cu ocazia probei : *four*

¹ Ciinele ciobănesc se opune călătoriei spre Tristan (engl.).

*couples are happy*¹), oferite de-un mare magazin, cu prilejul nunții colective care-i furniză lui Hugh Folkes acest superb comentariu : *Tristan înapoiază Angliei, după o sută cincizeci de ani, fetele răpite pe Sfînta Elena...*

Cu toate acestea, măsurile pregătitoare se succedau. Noul pastor, reverendul Brown, venise să locuiască la Calshot. Asistat de rectorul bisericii din Fawley, primise din mîna președintei, la *festival-service*-ul dat de *Mother's Union*², la Winchester, un prapur binecuvîntat de episcopul din Southampton, în semn de alianță. Se vorbea de înfrățirea regiunii Wight cu insula Tristan. Crucea Roșie, să nu se lase mai prejos, pregătea vreo cincisprezece copii, cu scopul de a oferi insulei o unitate de cercetași. Întrebarea : *Ce putem face ca să-i reținem ?* nu se mai opunea celeilalte : *Ce putem face ca să-i ajutăm ?* Doar cițiva circotași, între două sticle de bere, continuau să se întrebe : *Ciți vor fi ?* Comunitatea se și resemnase să jertfească o parte pentru a nu pierde totul. Jasmin plecase ; Joan renunțase. Pe lîngă cele patru tinere măritate : Jenny, Nola, Loo și Flora, nu păreau nerecuperabili decît vreo zece tristanezi prea bine aranjați. Două cazuri simbolice rețineau atenția : cazul lui Ambrose, amenințat de moarte ; cazul lui Ralph, amenințat de dragoste.

*

La drept vorbind, se știa că Ambrose, soțul Agatheii, ros de un sarcom, e pierdut, și chiar această atitudine devenea argument. De la William întemeietorul, nici un tristanez nu murise de cancer, iar diagnosticul taberei se dovedea unanim : boală tipică, boală specifică *Exterioarelor*. Caporalul nu de-acolo provenea oare ? Ambrose o luase precis la fața locului.

— Dacă vi se spune, bombănea Agatha, că nu există chirurg pe Tristan, răspundeți că, în schimb, n-avem nici asemenea porcării.

¹ Patru perechi sînt fericite (engl.).

² Uniunea mamelor (engl.).

Cazul lui Ralph părea mai puțin disperat. Dacă îl întreba cineva, răspundea cu dinții încleștați :

— Oricum, i-am jurat tatălui meu să plec înapoi cu voi.

Singur acum în locuința atribuită părinților săi, făcea drumul dus și întors de la Calshot la uzină, se gospodărea ca un burlac, pleca cu bicicleta s-o întâlnească pe Gladys. Dar peste tot se aflau ochi care să-l urmărească. Bîrfa insulară a bîntuit dintotdeauna, adăpîndu-se de la izvorul din care atîți britanici fac un viciu: grija pentru fericirea aproapelui. În plus, fără s-o rostească, mîndria tribală se neliniștea : Tristan nu era bun oare decît pentru locuitorii săi ? Era oare o prea mare cinste faptul de a furniza nurori spre a nădăjdui reciprocitatea ? Ce valoare aveau acele încurajări la reîntoarcere, ce inconștientă condamnare ascundeau ele oare, dacă simpla idee de-a se stabili pe insulă era în stare să descurajeze o logodnică din Hampshire ?

— Mititica a petrecut noaptea cu Ralph, destăinuia Susan vecinei sale. A plecat devreme în vîrful picioarelor. Dar mă trezisem, am văzut-o. Intrarea în patul bărbatului, Nora, nu-i treabă de șagă.

— La noi, nu, șoptea cealaltă, dar în țara asta, cine știe ? Nici mieluşelul nu reuşeşte să-și rețină întotdeauna oia lîngă el.

Lucrurile rămîneau așa : nehotărîte, lăsate în voia comentariilor. Ralph nu se destăinuia cîtuși de puțin, constatînd cu mîhnire că de la plecarea familiei sale situația se inversase. Dorise să rămînă ca s-o asedieze pe Gladys ; de fapt ea era cea care-l asedia, încurajată de însăși acea așteptare în care vedea o semidezertare. De patru ori îl dusese la tatăl ei, instalator la Dibden, și de patru ori îi cîntase omul același cîntec : n-am decît o fată, băiete, dar clienți cu carul și, pe legea mea, un ginere care m-ar secunda mi-ar conveni, și nici pentru el n-ar fi o afacere proastă. Confidențele sale asupra nefericirilor meseriașului — care se străduiește din

greu să găsească niște lucrători serioși, formați cu multă bătaie de cap, ca după trei ani să-i vadă transformându-se în concurenți ce se instalează pe cont propriu — completau expunerea : un succesor nu se dă bătut. Devenea presant. La a cincea vizită, Ralph avu dreptul la o scenă ciudat de paralelă cu cea pe care Twain-ii i-o jucaseră lui Gladys :

— Și pe cînd sudura ? exclamă tatăl, după primele pătărele.

— Nu depinde de mine, făcu Ralph.

— Păi atunci de cine ? întrebă mama. Aveți slujbe amîndoi, iar dumneata ai dreptul, ca insular rămas în Anglia, la o locuință complet pusă la punct. Ce aștepti ?

Ralph n-avu curajul să facă mărturisirea că așteaptă vaporul. Se uită la ceas și vorbi despre o întîlnire la centrul nautic din Ashlett.

— Du-te ! bombăni tatăl. Dar reflectează la ce ți-am spus.

— Iar tu spune-i odată pe șleau ce gîndești, adăugă mama, întoarsă spre fiica ei.

Toate astea le stricară după-amiaza. Putu Ralph s-o plimbe pe Gladys mult și bine pe Southampton River, pe-un soare strălucitor, nimic nu reuși să-i descrețească fruntea. Îl cuprinse descurajarea, făcînd să renască în el sentimentul insolitului. Zeci de perechi își vîrau vislele în apa pătată de păcură, pe care pluteau cutii goale, ghemotoace de hîrtie mînjită cu grăsime. Ce naiba căuta el acolo, trăgînd la niște rame de doamne-ajută ? Îi lipseau spuma, valul pe care trebuie să-l învingi, vigoarea unei mări care răspunde vigorii tale, care îți îngăduie să-i smulgi hrana, dar nu să te distrezi pe socoteala ei, sensul însuși al cursei în care omul trăiește de pe urma vasului său, îi lipseau riscurile, șuieratul vîntului. Ideea de-a o pierde pe Gladys — care nu scotea un cuvînt, care-l privea pe furiș — îl speria mai puțin decît aceea de a-și rata viața, de-a se împotmoli pentru totdeauna într-un rîu soios, în niște obiceiuri învechite. Aportul unui bărbat înseamnă situația sa, locuința sa, familia sa. Ralph nu datora nimic alt-

ceva fetei. Gladys era liberă să refuze, dar și el să-și ia cuvîntul înapoi : n-o va putea face fără să-și calce pe inimă, dar o va face fără ranchiună, incapabil să-i reproșeze supunerea față de același soi de tiranie care, reținînd-o pe ea acasă, îl expedia pe el acasă. Și de-odată, forțînd lucrurile, brutalizînd acea barcă pentru amatori de plimbări agale, se îndreptă glonț spre țarm. Gladys pricepu imediat și, punînd piciorul pe uscat, porni prima la atac :

— M-am înșelat, spuse ea. Dar și tu. Cum poți să crezi că aș fi în stare să mă îngrop de vie în insula ta ?

Ralph, mînat de obișnuință, trase barca s-o ducă pe uscat. Nu auzise decît : *să mă îngrop de vie*. Cînd ceea ce reprezintă viață pentru unul se cheamă moarte pentru celălalt, ce mai rămîne comun ? Se apropia taxatorul : îi întinse tichetul de închiriere a bărcii, plăti două ore pentru șaizeci și cinci de minute, întrucît fiecare oră începută era pusă la socoteală. Apoi se întoarse și zise, fără să ridice ochii :

— Poți să rămii, e dreptul tău.

Peste o jumătate de oră, pe cînd se întorcea în tabără, singur și parcă amețit, cineva îl apucă de braț. Era Simon, conducătorul provizoriu al comunității :

— A murit Ambrose, spuse el.

Pe fața lui Ralph înflori un zîmbet rece : Tristan nu va pierde doi bărbați în aceeași zi.

LA ACEEĂȘI ORĂ SAU CAM LA ACEEĂȘI oră, acolo, în anotimpul invers, în plină furtună, o altă barcă gonește pe-o mare dezlănțuită.

Înapoia ei, la piciorul catargului de semnalizare, vreo douăzeci de bărbați o privesc cu mare îngrijorare, iar *flag*¹-ul le stă întins deasupra capetelor atît de neted, atît de rigid, de parcă ar fi din tablă. De cînd ziariștii, profitînd de trecerea unui crucișător american, s-au urcat în heliicopterul de serviciu, monstru gri-fer cu botul roșu, ce s-a smuls anevoie din pajiștea mustind de apă cu ajutorul puternelor lui pale care deviau ploaia pe orizontală, insula n-a primit și n-a trimis nimic ; se află, ca odinioară pe timp de iarnă, ruptă de restul lumii... Langustierele sînt la Cap ; vapoarele marinei britanice n-au nici un motiv să patruleze prin aceste meleaguri ; postul de radio-emisie e în pană. Trebuie ajuns pînă la acest vas de cercetare, un R.S.A. sud-african care se îndreaptă spre Gough și care tocmai a semnalat, mai întîi prin portavoce, înnăbușit de vacarm, apoi înălțînd pavilionul cu dungi oblice roșii și galbene : *Am poștă pentru voi.*

Ned, Robert, Walter și administratorul erau de acord : cu neputință de-a lăsa ceva la apă pe-o asemenea vreme. Dar Ulric și Bill, sfidînd interdicția, au sărit într-o barcă. N-au apucat să facă nici

¹ Steag, drapel (engl.).

douăzeci de metri că, răsturnați, au avut norocul să nu fie zdrobiți de stinci, scăpînd doar cu cîteva julturi.

— Oprește-te ! a strigat Walter, văzîndu-l pe Joss că-și scoate haina și pantalonii.

Numai că Joss, în chiloți și maiou, apucase să sară în apă. A fost văzut de trei ori apărînd la suprafață, în clocotul alburii care se înverșunează în jurul brizanților¹. A fost văzut dispărînd, reapărînd, înălțînd o mîină, prinzînd virful bărcii, punînd-o în stare de plutire între două valuri, și, iute ca fulgerul, apucînd vîslele și străbătînd talazurile.

— A trecut !

Joss nu-i poate auzi. Înaintează amețit de oboseală. Dinghy-ul se prăvălește în goluri, unde rămîne îndelung ascuns vederii : se cațără pe două dealuri lichide, se leagănă o clipă pe creasta lor, ale cărei franjuri sînt măturate de vînt și, biciuit de laminariile care se răsucesc și se desrăsucesc, insensibil la greața stîrnită de coborîrile bruște, plonjează din nou spre abisuri, ca să repara ceva mai departe. O manevră cu vîsla stîngă ca să se ferească de-un vârtej. O manevră cu vîsla dreaptă ca să-și reia direcția. Nu va îngădui niciodată să fie izbit de-a latul. Albatroșii care virează pe-o aripă, în timpul furtunii, slujindu-se de ea spre a o birui, nu fac nimic mai acătării în aer decît Joss în apă ; iar cînd o pornesc din nou în sus, cu vîntul din față, vijelios, s-ar părea iarăși că-l imită pe tînărul ridicat pe jumătate și ale cărui brațe accelerează ritmul pînă la următoarea basculare.

Pentru Ned care mormăie : *o să mă lase cu o văduvă înainte de nuntă*, dar ai cărui ochi se holbează, al cărui zîmbet cu stîngăcie disimulat dă de înțeles că teama de-a pierde un ginere se echilibrează strașnic în el cu mîndria de a-l ști mai îndrăzneț decît oricare altul, barca nu mai e decît un punct negru. Dar douăzeci de marinari din mările Sudului, biciuiți de stropii purtați de vînt ai valurilor sfărîmate și pe ale căror impermea-

¹ Stinci la suprafața apelor.

bile galbene ultravizibile şiroieşte apa, se înşiruie extrem de agitaţi de-a lungul balustradei, să-l vadă apropiindu-se pe acest zănatec care saltă pe valurile mai domoale din zona ferită de masa navei. Şuieră şi scuipă de admiraţie în bătrina mare care ne hrăneşte ; se leagănă, bărboşi, odată cu ruliul care le saltă şi le coboară fără răgaz balconul. Zboară un odgon, apoi o scară de frînghie :

— Ascultă, amice, fac angajări ! exclamă şeful echipajului, în timp ce Joss, cu ţoalele şi părul ude learcă, se catără pe punte.

După ghionţii daţi în spate, ceaiul fierbinte, coniacul de la Capetown, înapoierea bărcii avînd drept lest trei saci impermeabili bine legaţi la capete cu sfoară nu va fi mai puţin temerară. Săritura peste marele talaz va constitui ultima trăsătură de penel. Dar sosirea cu iuţeala unei săgeţi pe plaja unde îl aşteaptă mîna de ajutor a celor ce vor trage barca nu-l va împiedica pe Joss să clatine din cap :

— Am pierdut vîslele băncii a doua.

— Un sac cu patate şi un premiu de 10 lire pentru acest voinic ! strigă Walter.

— Vino să te usuci, dobitocule ! zice Ned.

Dîrdîind, Joss se întoarce acasă, unde Ruth îl întîmpină în grabă cu haine uscate. Pe podeaua unde se dezbracă, se formează o băltoacă în jurul picioarelor. Rîde, despuiat la piele :

— Oricum, îmi place mai mult decît să spăl maşini.

N-are altceva de spus. Ştie numai că a redevenit ceea ce poate fi.

ÎN SFÎRȘIT, IATA ÎNAPOIEREA MASIVĂ.

Susan e fericită, Susan e tristă. Se va despărți de Jenny, mulțumită alături de soțul ei, dar pe care fără îndoială că n-o s-o mai vadă niciodată. Îl va întâlni pe Joss, care tocmai a întrebat-o în scris *dacă poate să înceapă pregătirea terenului împrejmuit spre a clădi pe el în vara asta.*

— Ce-i drept, anul ăsta vom face economie de-o iarnă, a spus Baptist, îngîndurat.

— Și că o putem face și în ce privește răspunsul. a spus Matthew. Vom sosi în același timp.

— Vor sta deci exact între noi și familia Ned, a spus Susan.

Simplă înștiințare într-adevăr : dar fără să uite de bunele maniere, așa cum era cazul să te aștepți de la Joss. Susan îi apreciază marea discreție. Asemenea soțului ei, asemenea majorității vecinilor ei, e obosită : de schimbare, de forfotă, de importanța acordată acestei lungi aventuri, de zarva stîrnită în jurul lor. A întrebat-o odată pe doamna Greenwood :

— N-aveți cumva niște hapuri de tăcere ?

În curînd nu va mai avea nevoie de așa ceva, dar pentru moment — și pentru ultima oară — Tristan revine pe pagina întîi a ziarelor. La 7 octombrie, în ciuda victoriei lui Graham Hill în marele premiu de curse din Statele Unite și a proclamării independenței Ugandei — la scurt timp după aceea a Nigeriei — titlurile cu litere mari au acordat aceeași însemnătate înapoierii a

două sute de insulari și ieșirii din imperiu a citorva milioane de oameni : *Tristan folk will be home* ¹. În 10, demisia lui Harold Macmillan, iar în 16 aceea a lui Conrad Adenauer, dispariția de pe scenă a acestor puternici tenori n-a împiedicat noianul de știri. *Clock for Tristan !* ² spunea unul : Fred Grower, muncitor necalificat la *Mitchel Construction*, a primit de la camarazii lui o pendulă (iar cronicarul subliniază : acest dar, oferit ca amintire, e plin de haz, dacă ai cunoștință că un locșor de pe insulă poarte numele de *Dead-Times* ³). În 17, ziarele au anunțat : *Tristan's last day at school and work* ⁴ și au publicat fotografiile lui Yvonne și Laurie Beretti părăsind *Hardley School* cu cărțile sub braț și cu un tranzistor care le va îngădui, pare-se, să asculte programele pentru copii destinate țărilor de peste mări. A doua zi au publicat numele vasului care de data asta îi va duce pe insulari direct acasă. Un joc de cuvinte găsit de Hugh căpătă dreptul de-a fi cules cu majuscule : **BORNE HOME ON THE BORNHOLM** ⁵.

Amănuntele abundă. E prevăzută o călătorie de șaptesprezece zile, fără escală. *Bornholm*, un liner de 4785 de tone, care navighează de obicei între Copenhaga și insulele Canare, a fost închiriat de Oficiul Colonial de la o companie daneză. Cheltuielile vor fi acoperite cu ce-a mai rămas din subscripția națională. Calele vor înghiți douăzeci și șapte de tone de patate, șapte tone de semințe, zeci de lăzi cu ceai, zahăr, biscuiți, fructe, conserve, un echipament spitalicesc cuprinzând îndeosebi aparatajul necesar pentru radiografie, pentru anestezie. Lista, varietatea darurilor este o dată în plus impresionantă : două generatoare oferite de *Petters and Co* din Hamble ; un set de unelte, dăruit de firma *Skaub* ; un hangar metalic, trimis de o uzină din Leeds ; o sută șaptezeci și cinci de pui de la *Golden Produce*

¹ Tristanezii se întorc acasă (engl.).

² Ceasornic pentru Tristan ! (engl.).

³ Timp mort (engl.).

⁴ Ultima zi de școală și de muncă a tristanczilor (engl.).

⁵ Duși acasă pe *Bornholm* (engl.).

Ltd, piața din Harborough ; o mie de ciorapi de nylon, cincizeci de garnituri de scutece, o sută cupoane de țesături provenind de la o firmă cu ridicata ; bomboane, ciocolată, prăjituri, precum și bere, gin, whisky alcătuind trei sute de pachete-surpriză pentru Crăciunul celor mici și celor mari ; șase ciini ciobănești germani care să-l însoțească pe Sweep ; o colecție a unor obiecte de cult, îndeosebi cristelnițe, fețe de altar, cărți de rugăciune, dăruite de bisericile din Fawley, din Lymington, de dioceza din Winchester. Guvernul a comandat un șaland¹ cu motor, în stare să transporte obiecte grele. N-a fost uitat nici faimosul armoniu, purtând acea placă de fildeș pe care figurează numele donatoarei. Regina, știind că era într-o stare de plîns cînd l-a adus marina, a dat poruncă să fie reparat.

În 19, bilanțul. *Some Tristan decide to stay*². Sînt în totul paisprezece refractari. Șase membri ai comunității au murit. Dar opt copii s-au născut în Anglia și, dacă cîteva fete s-au măritat cu englezi, alți zece tineri s-au căsătorit între ei. În ce-l privește, B.B.C.-ul a convocat douăzeci și cinci de insulari care, mînați de pastor, s-au dus cu autocarul la Londra și au participat la emisiunea *Vezi și crezi*, pentru a încerca să explice telespectatorilor ce motive îi îndeamnă să plece, să sfideze secolul, să-și caute atît de departe fericirea pierdută. Impresia va fi rezumată în ziua următoare de un cronicar : *Hotărîrea nu aduce cu sine elocință și cea a cuvintelor oricum nu valorează cît cea a faptelor. Plecați, tristanezi...*

În 23, e strigătul pe care-l repetă întreaga presă. *Plecați, tristanezi !* E o zi fastă. La Londra lumea se înghesuie pe băncile stadionului să asiste la meciul de fotbal *Anglia-Restul lumii*, pe care britanicii îl vor câștiga cu 2-1. La Calshot lumea se îmbulzește în fosta popotă a R.A.F.-ului, unde are loc o masă de adio organizată, asemenea unui exercițiu, de către o secție a

¹ Navă cu fund dublu pentru transportarea mărfurilor,

² Cîțiva tristanezi hotărâsc să rămînă (engl.).

*Civil Defence Corps*¹-ului. Fără pește, notează ziarele, dar cu o foarte bună carne de vită argentiniană, care, pentru a ajunge pe masă, a străbătut cam aceeași distanță cât le va trebui comensilor ca s-o părăsească. Fără discursuri la desert, doar un cuvânt de amabilitate, citit de-un copil în chip de mulțumire pentru doamna Greenwood și adjunctele ei. Totul ia sfârșit foarte devreme: Twain-ii pleacă în grabă să-și lege ultimele pachete și să se culce: întrucît se ia totul, inclusiv mobilele — avînd în vedere că au fost plătite din Fondul național — vor trebui să se scoale la cinci dimineța.

*

Iar a doua zi, Baptist, Susan, Matthew, Amy, Stella, escortați de tînăra pereche, vor coborî ultimii din al treilea autocar, un pullman albastru cu spătare înalte, rabatabile, oprit pe chei în spatele a două autobuze verzi, precedate la rîndul lor de lungi camioane Pickford, din care brațele elevatoarelor extrag bagajele.

Un cîotcodăcit asurzitor întretăiat de lătrături stridente se înalță din calele unde se află, în cuștile lor, găinile și cîinii. Cam de peste tot în portul uriaș se aude scrișnetul lanțurilor, scîrțîitul macaralelor cu angrenaje numeroase, îmbrobonite de apă.

Plouă, ca de obicei. Ziariștii, printre care Hugh, fotografii, reprezentanții primăriei, ai comitatului, ai Serviciului feminin, ai Crucii Roșii — aceiași, cu cîteva excepții, ca acum doi ani — se strigă pe sub umbrelele care plutesc de colo-colo, ținute în sus spre a se recunoaște între ei, lăsate în jos să mai sporovăiască un pic. Jane, decana de vîrstă, căreia primarul i-a oferit un buchet de trandafiri din Hampshire, s-a și urcat pe vas. Agatha Lones, și ea cu flori în mînă, a străbătut repede pasarela, refuzînd să arunce o privire înapoi spre această țară pe care-o părăsește văduvă. A urmat apoi Ralph, de unul singur, țeapăn. Apoi Esther Grover, cu Selina în brațe. Susan își sărută fata, ginerele

¹ Trupele de apărare civilă (engl.).

și, cu lacrimi în ochi, intră la rîndul ei odată cu copiii. Aceeași scenă pentru Norma Beretti, ale cărei gemene plîng în hohote cu nasul în mănuși. Dar Simon, care i-a reținut pe Baptist și Elias, să fie îndestulători ca număr în mijlocul delegaților, strînge zeci de mîini : pe-a lui Lady Hawerell, venită special pentru asta de la Londra, pe-a doamnei Greenwood, pe-a pastorului Read... Plouă tot mai tare și mulțimea se rărește. Pălăriile cercetașilor în pantalonași kaki, care asigură serviciul de ordine, șiroiesc de apă, în vreme ce fetițele cu fuste plisate, purtînd pancarte care se spălăcesc, se dau înapoi adăpostindu-se sub streșini.

În sfîrșit, se aude mugetul sirenei. Baptist, Elias și Simon dispar pentru a se duce să se rezeme de balustrada punții superioare, lîngă părintele Brown.

— Mai dați-mi din cînd în cînd de veste! strigă Hugh Folkes.

Încă vreo cîteva urări de bine, cîteva cuvinte strigate spre umbrelele sub care se adăpostește Jenny, sub care se adăpostește Loo, și *Bornholm* se desprinde de chei, într-o filfiire de batiste care dă punții aspectul unor rufe agățate la uscat pe-un vînt puternic. Iată-l văzut dintr-o parte, îndreptîndu-se spre balize. Îi taie calea un mare cargobot, pe care flutură pavilionul panamez. Nu mai e decît un mic *liner*, care brăzdează un siaj întretăiat de alte douăzeci, pierzîndu-se puțin cîte puțin în ceață, în cenușiul creionat cu negru de fumul coșurilor, în indiferența traficului, în uitare.

ÎNCERCAREA

RALPH, CU SACUL TIROLEZ PE UMERI, cu două păsări înăuntru, privea drept înainte, spre nord. Cunoștea bine foișorul ăsta : la capătul unui urcuș scurt, dar care-ți taie răsuflarea, venise adevseori aici, de la unsprezece ani, îndeosebi în perioadele grele cînd „a colinda înălțimile“ era o expresie pudică pentru „a reproviziona cămara“. Nu degeaba se numea locul *Big Hump*¹ : nu găsești altul mai bun de unde să cuprinzi dintr-o privire întreaga colonie, să-i contempli harta desfășurată între mare și faleză. Oceanul era verde: ca un jad impur, străbătut de firișoare mai închise, curenții, brăzdat cu cafeniu de alge. Ripa curențului Hottentot răsuna de cascade, era presărată cu cioturi uscate, trunchiuri moarte de-a valma cu altele vii, cu acele stranii ferigi asemănătoare unor palmieri pitici și împletite cu un mișmaș de ierburi înalte, în care își găsesc oblăduire cuiburile a douăzeci de specii.

— A trecut un an, făcu Ralph, și tot nu s-a început nimic.

— Cît timp au putut ei să piardă ! zise Joss, proțâpit la trei pași depărtare de cumnatu-său și sucind tocmai gîtul unui albatros care-și împrăștia fulgii într-o ultimă bătaie de aripi.

Există întotdeauna niște *ei*, pretutindeni, socoțiți răspunzători. Cu toate acestea, sub ochii lor, cel cu-adevărat în cauză își semnase vina. În față,

¹ Movilă mare (engl.).

trecutul prielnic : gura râului Big Sandy, delta cu cinci brațe a torentului Hottentot, Așezarea cu grupul administrativ și casele împrăștiate ca pietrele unui vad. Dar, la dreapta, prezentul neprielnic constituia încă o piedică în calea viitorului : uriașul, lungul morman, de culoarea cocsului, pe unde șerpuia îngusta cale nouă, la a cărei deschidere se muncise din greu, cu tîrnăcoapele, bătătorită cu maiul, dar a cărei închidere providențială, mica pată verde-albastră a ochiului de apă, rămînea despărțită de mare prin brida sa vulcanică, neatinasă.

— Abel-ii n-o mai scot la capăt, reluă Ralph. Ce-au pus deoparte în Anglia au lăsat fetelor, să le despăgubească pentru partea lor de casă. S-au întors lefteri. Cîtă vreme bătrînul a mai putut să lucreze la șosea, s-au mai descurcat. Dar acum, de cînd și-a rupt picioarul ! Cine mai poate să aștepte ? Nici jumătate din oameni.

— Dacă am avea măcar frigider, spuse Joss, vîrînd pasărea moartă în sac.

Privea țintă, pe deasupra căsuțelor cu coșuri greoaie, colțuroase, din care se ridicau firișoare de fum albăstrui, spre celălalt șantier al speranței : deocamdată o simplă întindere de teren, jalonată, dar pe care nu erau încă ridicate ziduri. Ralph dădu din umeri :

— Una-i să pescuim pentru noi și alta-i să pescuim pentru uzină, bombăni el. Fără port, nici o scofală : una e legată de alta. Știi bine că și vechea estacadă ne dădea de furcă.

— Să ne întoarcem, făcu Joss. Trei vinaturi ne ajung. N-avem dreptul la mai mult : se golește, pasămite, locul de păsări. Iau eu una, tu pe ailaltă ; pe-a treia o să i-o dau lui Abel.

Călcînd cu latul tălpii, începură să coboare pînă la pășunea în care oile, recent aduse de un vas din insulele Falkland, ronțăiau o iarbă galbenă ivită printre grohotișuri, sub privirea nepăsătoare a Stellei și a lui Neil, așezați unul lingă altul pe-un bloc de bazalt și

care-l lăsau pe neobositul Sweep să dea ocol turmei cu lătrături sonore.

— Taci odată ! strigă Joss potăii, privind înciudat spre mina tinărului cam prea aproape de sînul ce da în pîrg al soră-si.

Neil fluieră, fără să se clintească o iotă. Stella se lăsă pe spate, dînd din picioare, iar fusta ei, ridicată pînă sus, îngădui vederii, într-o străfulgerare, la rădăcina atrăgătoarelor ei coapse bronzate, niște chiloți albi.

— Haide, haide ! Nu mai ești o puștoaică, protestă frate-său mai mare, depărtîndu-se.

Dar nici el, ajuns la primele îngrădituri, refăcute cu puternice lovituri de baros care luni de-a rîndul satu-raseră ecoul, mai sensibil aci, sub cochilia de stînci, decît în oricare altă parte, nu putu să țină piept copilăriei.

— Ho ! ho ! chiui el, cu miinile la gură în chip de pilnie.

Faleza repetă. Era ora mulsului, și femeile, unele în cizme de cauciuc și cu capișoane din plastic transparent, mai impermeabile la burniță decît băsmăluțele, își mulgeau în plin cîmp vacile roșcovane, rămase prea sălbătice și prea nărvite la izbitul cu copita pentru a fi lăsate fără pripon. Slabe țîșnituri de lapte picurau albe în donița lui Ruth, ghemuită în iarbă, cînd Jess ajunse în dreptul ei :

— Va trebui să-i meșteresc un scăunel, zise el, înduiosat de rotunjimea de pe-acum vădită a pîntecului ei.

Dar Ruth se ridică :

— Tocmai a trecut Walter pe-aici. Năvodarii o să angajeze douăzeci și patru de oameni, și amatori vor fi cu siguranță de două ori pe-atîția. Ar fi bine să te înscrii printre primii.

Se opri, deoarece Joss lovea iarba cu călcîiul :

— Dacă plec... șopti el.

— Dacă pleci, n-o să fii aici cînd o să nasc, îi termină Ruth vorba, mai curajoasă. Dar dacă nu pleci, n-o să mai avem un ban.

— Salutare ! făcu Ralph.

Ruth privi înapoi : fratele ei o pornise cu pași mari, își agățase din mers sacul tirolez de porțița părintească și alerga înainte, apucînd-o pe fosta scurtătură a plăjii mari și sărînd peste blocurile rămase aici de cînd cu avalanșele.

— Of, nu-i mai trece odată năduful ! zise Ruth, înșfăcînd donița.

— Nu uita de școală ! îi strigă Joss.

*

La capătul a ce mai rămăsese din potecă, Ralph dădu în babilonia dominată de conținutul răcit al cazanului cu lavă. Îngroziți de acest peisaj lunar, din care se mai ridica o vagă duhoare de pucioasă, oamenii nu se prea aventurau cu plăcere pe-aici, cu toate că plăci de mușchi mărunți și chiar cîteva smocuri de iarbă începuseră să înverzească pe piatra ponce. Un an ! Exilul, care-i păruse atît de lung, nu durase decît doi ca să ajungă la această perindare a lunilor, la acest prezent continuu care se lăsa ros la nesfîrșit, asemenea coastei, de orarul mareelor. Gladys se măritase ; aflase știrea cu un anotimp mai tîrziu dintr-o scrisoare a verișoarei sale. Se resemnase. Dar de cîteva săptămîni ideea de-a o fi jertfit pentru o înfrîngere, de-a se fi întors de pomană pe-o insulă hărăzită mizeriei, trezea în el adevărate crize de furie. Puteau mult și bine să facă pe grozavii, cu toții, să afirme sus și tare că nu regretă nimic, că aerul locului de baștină îi despăgubește de lipsurile provizorii... Ralph surprindea zilnic mutra mamică-si scotocind în dulapul din perete, cea a magazinerului nevoit să împartă făina cu rația, cea a pescarilor dînd ocol șalupelor și siliți, ca pe vremuri, să deșerte coșurile de pește ca să-l afume în vederea iernii.

Pe coasta de răsărit, luminată din plin în zori, dar pe care peretele muntelui o desparte de soarele pe cale să apună, înserarea se lăsa mai repede. Ajuns la marginea taluzului negru, chiar acolo unde apa și focul se războiseră cu atîta furie, chiar acolo unde sub treizeci

de metri de lavă zăceau probabil îngropate ruinele calcinate ale fabricii de conserve, Ralph se aplecă deodată, înșfăcă ce pietre îi veniră la îndemână și începu să zvirle cu ele în mare. Bătrînii erau prea calmi, prea resemnați, prea mulțumiți că în curînd vor putea sta lungiți sub iarba cîmpiei! O porțiune de drum, un turnuleț adăugat bisericii, cîteva lucrări plătite cu un șiling pe oră, servind drept pretext distribuirii atente a unor salarii mici, adevărate pomeni, asta să fie oare răsplata fidelității? Cu slabele lor credite, responsabilități făceau tot ce le era cu putință. Dar Londra? Cînd nu mai dispui de faptul divers, de uriașa reclamă exercitată de-un vulcan, cînd n-a mai rămas decît o mină de oameni surghiuniți pe-o insuliță la mii de mile depărtare de birourile unde se hotărîsc lucrurile, de cîtă trecere te mai poți bucura? Cum să-i faci pe niște conțopiști, stîrniți o clipă de fotografii, de articole, să înțeleagă că nu mai aștepți de la ei binecuvîntări, ci fier, ciment, ciocane pneumatice? Cel ce-i vine de hac unei trebi grele se descurcă și cu una mai ușoară. Ploaia de cadouri inutile — cîte zece jucării de fiecare copil, douăzeci de ciorapi pentru fiecare femeie — care năpădisese taberele, nu putea fi urmată de-un împrumut serios? Avea dreptate Simon cînd repeta fără încetare: *Înapoierea asta, am dobîndit-o ca să ne regăsim tihna. Dar și ei au vrut-o, pentru liniștea lor. Riscăm să rămînem victimele legendei de care am beneficiat. Sîntem sălbatici care am ales trecutul. Un sălbatic are oare nevoie de motoare?* Limbaj nou pe insulă, cu care însă tinerii se simțeau solidari: cît despre ei, nu se înapoiaseră pentru ca Tristan să rămînă același, ci pentru a regăsi ceea ce insula avea inexorabil, îmbunătățit de învățămintele primite în exil. Tristan, da! Dar Tristan cu un port, cu o uzină, cu mijloace îndestulătoare. Cu progresul, ce mai încolo-înceoace! Cuvîntul nu-i mai făcea să se zborsească decît pe vreo cinci-șase moșnegi, și nici asta nu-i așa de sigur. Ceea ce refuzaseră, și pe bună dreptate, era spectacolul *Exterioarelor*: risipa, supralicitarea, disprețul

față de ceea ce ai, nebunia de-a nu ști să te bucuri decât de ceea ce n-ai. Ah, un Tristan refuzînd să rămînă în urmă, dar și s-o ia razna ! Tînăr, în duhul său bătrîn...

Și iată că, aruncînd mai molatec o ultimă pietricică în marea ce se întunecase, devenită verde-închis, Ralph pufni în rîs. Străvechiul orgoliu era și el de față, făcînd din trei sute de oameni blînzi poporul ales de la capătul lumii, iar pe el determinîndu-l să străbată calea îndărăt, de la turbare la visare. Ciuli urechile. Un muget puternic, pe-o singură notă, se înălța din franjurii imprecisi ai marilor alge, unde se deplasau încet două mormane negre, festonate cu spumă. Che-mare a masculului în călduri ? Sunet de goarnă adresat puiului ei de cașalotul-mamă, înainte de-a plonja în adîncul junglei submarine, înțesate de sepîi gigantice, de caracatițe cu opt brațe presărate cu ventuze, teribilul ei ospăț ? Nu, nu erau zadarnice, în această natură atotputernică, tihna, modestia, desfătarea de-a dăinui în afara istoriei, în luxul exclusiv al unui spațiu cu mai puțin de zece oameni pe-o milă patrată, în nesfîrșita colcăială a uriașei saramuri. Dar la o sută cincizeci de ani după străbunii pionieri, întemeietorii unui sălaș pe potriua epocii lor, nu erau oare și ei, feciorii acestora, prin simplul fapt al întoarcerii, tot niște pionieri care să le continue opera în vremuri mai puțin patriarhale ?

Ralph începu să alerge spre acele lumini care se aprindeau, una după alta, dincolo de ferestrele joase. Școala ! O să întîrzie. Poticnindu-se în întuneric de asperitățile șuvoiului de lavă solidificată, căzu lat de două ori, dar o porni din nou în mai mare viteză. Cînd deschise ușa școlii, studioșii, cei care prinseseră în Anglia gustul de-a ști mai mult, cei care în curînd vor prelua ștafeta și pe care însuși Walter îi numea „acel strașnic consiliu al tinerilor“, se și aflau acolo : Ulric Ragan, Joss și Matthew Twain, Tony Loness și fratele său Bill, lîngă care se așeză Ralph. De bine de rău și

bilbiindu-se uneori cînd fedingul făcea ravagii, Cecil Amery, agronomul, meditator improvizat, desena pe tablă schema unui dinam, în timp ce din tranzistorul așezat pe-un pupitru se auzea glasul aceluia îndepărtat profesor, incapabil desigur să bănuiască la ce distanță și în ce condiții erau urmărite lecțiile.

— Nu se-aude mare lucru astă-seară, spuse Cecil învîrtind la butoane.

ȘI ALȚI INSULARI SE ÎNTRUNEAU, DE-
parte de Tristan. Așteptîndu-l pe pastorul Read
care-și scotea stiharul alb în sacristie, Hugh dă-
duse ocol bisericii. Tare nereușit, dar înduioșător,
tabloul acela înfățișînd conul vulcanului, ținut cu
grijă într-o vitrină alături de-un *coracle* în minia-
tură și de cîteva schije de obuz găsite în 1942 în ci-
mitir ! De ce acest stăruitor interes al parohiei
față de foștii ei credincioși ? Pe avizier rămăsese
prins cu patru pioaneze un număr vechi din *Tris-
tan Times*. Pe cînd Hugh îi arunca o privire, se ivi
reverendul :

— Datează de cel puțin trei luni, zise el, dar tot
îl mai afixez. Aproape jumătate din cei care au
rămas locuiesc încă la Fawley și toți mă socotesc
agent de legătură. Îi adun din cînd în cînd după
slujbă. Tocmai de-asta v-am convocat : am dori
să ne faceți un serviciu.

Începînd să-și descheie partea de sus a anterieu-
lui, în timp ce partea de jos pornise să i-o descheie
un băiețuș de cum intrase în presbiteriu, pastorul
străbătu cu pași sonori distanța care-l despărțea
de pîinea prăjită și de ceaiul în jurul căruia se și
așezaseră probabil oaspeții :

— Cum era de așteptat, prietenii noștri s-au lo-
vit acolo de mari greutăți, reluă el închizînd ușa.
Dacă au putut rezista, e mulțumită cumpătării lor
de neînchipuit, și economiilor pe care le făcuseră.
Dar totul are o limită.

— Mi-a ajuns și mie cîte ceva la ureche, spuse Hugh. Ca să fiu sincer, trebuie să vă spun că redactorul-șef al ziarului meu a dat din umeri cînd i-am propus o anchetă... *Ia te rog, s-au încăpățînat să se întoarcă în vizuina lor, este? Atunci, acolo să stea!*

— Vizuina e goală, reluă pastorul. Încă puțin și-o vom putea acoperi cu o lespede. La început s-a făcut prea mult, iar după aceea prea puțin. Cînd generozitatea nu mai e un spectacol, are impresia că se irosește. Întrați, vă urmez și eu îndată.

Se împiedică de băiețașul amintit. Hugh străbătu coridorul, intră în sală și ridică mirat din sprîncene. Cel puțin cincisprezece persoane se aflau în jurul mesei: îndeajuns spre a pune la încercare acea memorie pe care bunii gazetari o au în comun cu inspectorii de poliție și cu regii.

— Uite careul meu de dame! exclamă Hugh. Șaizeci de rînduri, în pagina a doua, cu o poză trei sferturi. Loo, nu-i așa? Iar dumneata, Jenny. Îl cunosc și pe dumnealui. Dar dumneata, iartă-mă că ți-am uitat numele, aveam impresia că te-ai întors. Nu dumneata erai, pe chei, în fața vasului *Bornholm*...

— Eu eram, spuse Elias. Am plecat, dar m-am întors de îndată, cu același vas.

Pastorul reveni în civil, și preciză acum: *doamna Maker, doamna Hardy, domnul și doamna Wing*... Hugh se orienta mai greu. Toate fetele astea își schimbaseră numele, se aleseseră cu cîte-un soț, cu cîte-un bebeluș, învățaseră să se țină în pas cu moda. O familie, Lazzaretto, cu ochi de faianță încrustați în bronz, rămînea mai insulară; locuia la *Tristan Close*¹, o fundătură din apropierea taberei, rebotezată astfel în amintirea comunității stabilite aici, înlocuită acum, în barăcile de la Calshot, de familiile muncitorilor care lucrau pe șantierul Centralei electrice. Dar Elias, urmărindu-l pas cu pas pe Hugh și urmat la rîndul lui de Esther, nevas-tă-sa, părea foarte dornic să-și relateze povestea.

¹ Fundătura Tristan (engl.).

— Va să zică n-a decurs bine ? întrebă Hugh.

— Cam așa ! făcu Esther. Cînd ne-am văzut casa arsă...

— Știam de asta, spuse Elias, dar taluzul de zgură de deasupra, atît de aproape, e cel care ne-a băgat în sperieți. Și-apoi trebuie să recunoaștem că, în ciuda șalandului, debarcarea era cît pe-acî să se transforme în dezastru. Oamenii au reușit să coboare destul de ușor. Dar furtuna a silit mai apoi vasul *Bornholm* să rămînă ancorat timp de zece zile. Sălta atît de tare că încărcătura s-a terciuit în șalupe și coletele au fost luate de apă. Mai adăugați la toate astea și un mort : August, care ieșise din spital împotriva avizului medicilor și care a făcut o peritonită. Dacă nu s-au întors și alții cu noi e pentru că i-a îngrozit gîndul retraversării. Se vede treaba că administratorul a socotit situația gravă, de vreme ce s-a dus personal la Capetown să ceară construirea unui port. Mi s-a scris ulterior că s-a întors cu un plan. Dar lucrarea lîncezește.

Drept care Nola, Jenny, Elias, Loo se porniră să vorbească toate odată :

— Și ăsta nu e singurul ghinion ! Recolta de patate a fost distrusă de viermi. Răsadul furnizat era contaminat.

— Vă dați seama ! Nu-i de lucru, nu sînt bani. Nici oi de tăiat, nici păsări : trebuiau păstrate pentru reproducere. Un pescuit limitat. Rămîneau cartofii, dar și de ei au dus lipsă.

— Pină și conservele i-au trădat ! Nimeni nu știe de ce, dar nu e unul să nu se fi ales cu dinții stricați.

— Vă rog să mă credeți că mi-a părut rău să plec, dar cînd văd ce se întîmplă...

— E ceea ce le spun părinților mei în fiecare scrisoare : veniți încoa ! Dar frate-meu se străduie din răspuțeri să-i rețină.

— Jumătate din oameni ar pleca acum, dacă ar putea. Dar călătoria costă scump. Ce-i așteaptă la capătul ei, habar n-au. Știu doar că au intrat într-o mare încurcătură, că n-au dat de anul 1960, ci 1820.

— Cred că Elias exagerează, zise pastorul. Prietenii noștri au mizat pe-o reconstrucție rapidă. Majoritatea continuă să nădăjduiască și se cramponează. Singura întrebare e : vor putea oare să reziste fără ajutor ?

— Înțeleg, zise Hugh. Vi l-au cerut ?

— Nu, bineînțeles, îi cunoașteți pe tristanezi. S-au descurcat totdeauna singuri. Cînd erau copleșiți cu daruri, n-aș jura că repulsia față de cerșetorie n-a contribuit la reîntoarcerea lor pe insulă. Ei nu cer nimic. Demersul nostru e pur personal.

— Noi, noi îl putem face, reluă Elias. Nu mai e problema noastră.

Hugh zîmbi. Era din plin problema lui Elias, ca și a celorlalți, marcați pe viață de faptul că se născuseră pe malurile Watronului, de grija — și fără îndoială de remușcarea — că-și văd reînvierea insulei ratată. În-săși prezența lor, pasiunea cu care se țineau la curent cu toate și cu care pledau pentru părinții lor constituiau suficiente dovezi. Dar ce putea el, un gazetar de mîna a doua la un ziar de provincie ?

— Cunoașteți presa, zise el cu părere de rău. Nu va porni o campanie doar pe baza unei știri oarecare.

— Lady Hawerell își ia răspunderea în ce privește Londra, reluă calm pastorul. Cît despre știre, e de anvergură. La anul se împlinesc o sută cincizeci de ani de cînd insula Tristan s-a alipit la imperiul Coroanei. S-a prevăzut o emisiune specială de timbre. Cum vi s-ar părea dacă n-ar mai rămîne decît niște foci care să comemoreze întemeierea ?

— Începe să arate a treabă serioasă ! spuse Hugh, aproape fără ironie.

Se așeză ca să întindă o mîină spre farfuria cu sanvișuri. În mintea lui se și ivise titlul : **INSULĂ MICĂ, TE VOM FACE OARE SĂ REGREȚI CĂ AI SPUS „NU“ CELEI MARI ?** Se gîndea la articolul său, care avea să stîrnească mirarea, să dea unora prilejul de-a striga : *Dar, la urma urmei, știu ce vor ?* și altora plăcerea unui *mea culpa* pe pielea altuia. Desigur, n-avea cum să bănuiască faptul că o serie de renunțări, ca aceea

a lui Abel, fratele *headman*-ului, urma să-i furnizeze, în ochii redactorului-șef, un brevet de clarviziune. Dar nu se mai îndoia în privința celor ce aveau să urmeze. Povestea cu timbrele schimba totul. Poți lăsa o populație să zacă în suferință. Nu poți batjocori un simbol.

*

Și într-adevăr, până la venirea iernii, tristanezii aveau să-și primească materialul: ciocane pneumatice, palplanșe, lăzi cu dinamită, un dispozitiv mecanic pentru încărcarea automată a camioanelor, un ponton-marcă cu flotoare pneumatice, cu macaragiul ei, iar pentru a trasa planuri, pentru a coordona eforturile unui nou an, un inginer al porturilor Maiestății-sale.

AVÎNTUL

PAISPREZECE LUNI MAI TÎRZIU, DUPA schimbarea staff¹-ului, avu loc marea explozie.

Încă din ajun, se ştia, forajele erau terminate, sîrmele la locul lor, cutia de comandă gata să funcţioneze. N-avea să reprezinte încheierea lucrărilor, de mult cufundate în obscure pregătiri : săparea unui şenal², adîncirea ochiului de apă, lichidarea proeminenţelor stîncose, construirea unui chei şi a unei rampe pentru vapoare, totul punctat de explozii înnăbuşite, urmate de interminabile corvezi de degajare a terenului. Dar va constitui aspectul cel mai spectaculos.

Îndată după dejun, în pofida vîntului aspru de aprilie, familiile porniră să urce înspre „dig“ : nume decent şi, la urma urmei, viitoarea destinaţie a taluzului de lavă. Toată echipa cea nouă se şi afla aci, uşor de recunoscut după pălării, şi ținută la o prudentă distanţă de vreo doisprezece băieţi postaţi acolo de Robert, paracliser-electrician ridicat la rangul de artificier. Se mai aflau acolo, în afară de Walter, Ned, Baptist şi Simon, asistaţi de Joss — de curînd întors de la Gough cu *Tristania* — Piers Nicoll, noul administrator, doctorul Finley, noul medic, reverendul Dewter, noul preot, Alec Kuming, noul radiotelegrafist, toţi sosiţi cu acelaşi vapor care-i luase pe cei din

¹ Personal, echipă (engl.).

² Canal de trecere a navelor printr-o strîmtoare sau la intrarea într-un port.

staff-ul cu stagiul îndeplinit, însoțiți, din păcate, de-un al doilea val de fugari. În față, grație înclinării și în ciuda depărtării, se desluseau foarte bine, de cealaltă parte a ochiului de apă, niște bărbați alergînd pe brida vulcanică, parțial nivelată, transformată în spargeval¹. Remorcat de șalangul cu motor, pontonul-macara se lăsa legănat de hulă. Trei șalupe se învîrteau în jurul lui, gata să intervină în cazul că s-ar fi rupt cablul. Inginerul se ivi de după o cotitură a drumului tăiat în lavă în prelungirea cheiului :

— Cinci minute ! strigă el, îndreptîndu-se pieziș spre postul său de comandă, simplu adăpost de piatră seacă rezemată de-un pinten stîncos și dominată de-un fanion de „trecere interzisă“.

— Cinci minute, atît mai pot să aștept, zise Baptist în șoaptă.

Și mai tare, întors spre administrator :

— Aveți noroc că sosiți acum. Ce-a fost mai greu a trecut.

— Mai sînt multe de făcut, zise Piers Nicoll, cu un aer grav.

— Episcopul va putea veni fără să cadă în capcană ! zise Ned pe-un anumit ton.

Reverendul zîmbi. Aflase de recenta aventură a vasului de cercetări, care se apropiase de țărm să debarce cîțivi saci de făină, cu-adevărat indispensabili, un *landrover*, mai puțin indispensabil, un taur sortit ameliorării șeptelului și pe episcopul din insula Sfînta Elena, teoretic sosit pentru două ore — exact răgazul necesar unei confirmări. De la vînt la furtună, de la *strong gale* la *storm*, în zece minute marea își dezlănțuise furiile, și taurul, înspăimîntat, o zbughise din șalupă luînd-o razna și dezlănțuind un adevărat *rodeo*. Cît despre episcop, blocat pentru douăsprezece zile cît a durat furtuna, îi încîntase pe responsabili, care adu-

¹ Construcție înaltă la intrarea într-un port pentru a-l ocroti împotriva valurilor din larg.

ceau osanele Domnului că au, în sfârșit, un al patrulea la bridge.

În vremea asta, radiotelegrafistul privea cu un ochi critic armada de pînză așezată cu grijă de-a-ndoaselea, cu chila în aer, de-a lungul *Garden beach*-ului.

— Nu prea înțeleg, zise el. De ce n-ați început prin a arunca în aer trecerea? V-ați fi putut adăposti în ochiul de apă pînă una-alta.

Walter îl privi pe Simon fără să clipească. Totdeauna era așa la sosirea noilor veniți: fără a fi de față, cum să-ți faci o idee despre frecvența și puterea uraganelor? Apoi, clipind de data aceasta, Walter îi aruncă o privire lui Joss, care răspunse primul:

— Fără istm, cu neputință să aperi lucrările.

— Betonul n-ar fi avut niciodată timp să facă priză, spuse administratorul.

Walter fluieră ciudat. Un recrut promițător, care nu merita ceea ce-i trecuse adineauri prin cap. Era al cincisprezecelea administrator pe care-l vedea defilînd. *Ei trec și noi rămînem*: formulă veche. Puterea *Exterioarelor*, slabă odinioară, dobîndea importanță prin însăși rațiunea strădaniilor consimțite, care salvau insula, nu fără a primejdui vechile libertăți amenințate să se reducă la ceea ce ar putea îngădui tehnica. Numai că titlul valorează tot pe-atît cît și omul, și trebuia să admită, se pricepeau să-i aleagă: tineri de obicei, destul de polivalenți, căsătoriți cu niște femei care aveau la rîndul lor o meserie, ca doamna Nicoll și doamna Dewter, profesoare. Aerul insulei, ce-i drept, umfla foarte repede plămînul. Cînd uraganul te lasă în medie o zi din șapte să scoți nasul afară, capeți un alt tonus. Uimitor lucru, într-adevăr, această perindare a unor posesori de diplome a căror rigiditate se înmuia într-o săptămînă și care, în scurt timp strigați pe numele mic, nu strîmbau din nas că trebuie să dea piept cu niște greutăți lipsite de glorie afectînd un teritoriu minuscul!

Avantajul avea, desigur, reversul său : nu poți să împaci și capra și varza.

— În sfârșit, zise Joss, ne vom putea apuca serios de treabă.

— Vă înțeleg ! zise Piers. E odios să depinzi de altul, când ar trebui să te poți lipsi de el. E chiar, după părerea mea, una din explicațiile crizei tineretului, la noi. Studiile îi fac să depindă de familie un răstimp atât de îndelungat că-i apucă năbădăile.

— Asta măcar e o problemă cu care n-avem treabă aici, zise Ned.

— Veți avea, când cea a învățămîntului va fi rezolvată.

— Amîndouă ar trebui să poată fi rezolvate în același timp, zise Joss.

Administratorul îi aruncă o privire atât de ascuțită încît Walter roși. Îi auzea într-adevăr pe tinerii săi ridi-cînd glasul de cînd urmau cursurile serale. Dar grija asta n-o înlătură pe cealaltă, mai imediată, mai umili-toare. Se întoarse o secundă să se uite la turn, la aco-perișul cel nou al bisericii. Costul : 1500 de lire prove-nind dintr-o subscripție. Își îndreptă apoi privirea spre *Prince Philip Hall*, renovat, spre terenul de sport, aproape terminat. Costul: 800 lire, de proveniență parti-culară. Reveni, după ce adăstă asupra fabricii de con-serve aproape terminate, spre port, de care se îndepărtau ultimii lucrători la terasamente, cu cazmaua pe umăr. Costul : imposibil de evaluat, cu siguranță ridicat, în sarcina Coroanei. Joss, Ralph, Ulric se împăcau destul de ușor cu toate astea, spunînd : *E firesc*. Odată, Joss, cel mai căpăținos dintre toți, adăugase chiar, cu degetul îndreptat spre adîncimile de unde sînt pescuite langus-tele : *E un împrumut, iar banca noastră, iat-o, se află acolo*. Cît despre Ralph, el vorbea de timbre, calculînd ce venit vor aduce, legat la urma urmei de existența insulei și rambursînd de pe-acum o parte din datorie. Degeaba ! Walter nu se simțea mai puțin împovărat și, întrucît dăduse și el o monedă de argint, îi era ușor să ghicească de ce, în ciuda mizeriei, cheta din ultima

duminică pentru Basutoland atinsese 28 de lire și 10 șilingi.

— Atenție ! strigă Robert, ieșind din adăpost, cu barba răsfirată, pentru o ultimă inspecție.

Jos nu se mai afla nimeni. Pontonul, șalandul, bărcile alcătuiau un grup compact, la o distanță respectabilă. Doi pescăruși răpitori țopăiau, netulburați, pe istmul părăsit. Hărăzindu-i divinităților infernale, Robert re-întră în colibă. Se auzi un fluierat prelung, apoi, în următoarele zece secunde reglementare, un al doilea mai scurt. De fiecare parte a punții de lavă apa păru că freamătă, apoi că se evaporează, amestecându-se cu un nor de praf care mască pe deplin ridicarea hălci de pământ frământate de cele douăzeci de încărcături de exploziv pe toată lățimea viitorului șenal. Cu o jumătate de secundă întârziere sosi și detunătura, relativ surdă și urmată de-un lung gilgiit. Din verde devenit galben, ochiul de apă ondulă, trimițându-și de la o margine la alta improșcături de noroi. Se potoli și toți constatară de îndată că scade : liberă, în sfârșit, să ajungă pînă în zona refluxului, apa se năpustea prin spărtură, stinjenită de blocuri sfărîmate și de tot felul de rămășițe, dar capabilă peste cîteva ore să îngăduie totodată irupția fluxului. Douăzeci de cazmale săltară în aer, ridicate de tot atîtea brațe, în timp ce peste tot, de-a lungul digului, bărbații își aruncau căciulile în sus. Din grupul mai rezervat al celor cu pălării se desprinseseră părintele Dewter, care ridică mîna în semn de binecuvîntare, întorcîndu-se apoi spre *headman* :

— O să-l denumim *Calshot Harbour*¹... începu Walter.

Deodată însă păru că se frînge în două. Rămase așa o clipă, apoi, întorcîndu-se, porni cu pași mari și cobori val-vîrtej de pe colină spre a o apuca prin pășuni.

— Ce l-o fi apucat ? întrebă radiotelegrafistul.

— Tacă-ți gura ! făcu Joss.

¹ Portul Calshot (engl.).

Echipa administrativă începuse să se retragă ; mulțimea așijderea, care pricepuse. Walter, lipsit de Abel, fratele său, de Paul, nepotul său preferat, care se jertfise ca să asigure în Anglia pîinea tatălui său infirm, Frank despărțit cu același prilej de Thea, unica sa fiică, toată familia Samuel, plecată înapoi în bloc, odată cu ceilalți, ale căror case în număr de unsprezece rămîneau ferecate... Bilanțul era dureros, izbînda tardivă și scump plătită.

JUMĂTATEA LUI IUNIE: O DUMINICĂ
de iarnă ca toate celelalte. Hoarde de nori repezi, mai negricioși, gonesc printre alții, mai alburii, în care piscul *Regina Mary* dispare cu desăvîrșire. Direle de fum, crengile, rufe, se întind dinspre apus spre răsărit, fără răgaz. Oceanul nu e decît o tălăzuire circulară de valuri care explodează pe faleze în jerbe imediat cosite. Nici țipenie în dreptul portului, unde nu mai rămîne decît să fie acoperite cu plase contrapantele, iar macaraua, care zace pe chei, demontată, să fie fixată în bu-loane. Abandonate, șalupele sau bărcile se zbat și se izbesc unele de altele trăgînd de parime. Toată suflarea satului s-a refugiat pe terenul de sport, de unde țîșnesc fluierături.

Ciudat meci în care nu sînt doi jucători cu ace-lași tricou și în care unii joacă în pantaloni lungi ! Urale salută un gol neașteptat. Ralph, care a plonjat inutil, se ridică, plin de noroi, să-l aplaude pe învingător, pe Rag, un prichindel de doisprezece ani.

— Bun șut a tras vîntul ! îi mărturisește Simon doctorului Finley, care a venit să arunce o privire și a cărei canadiană se remarcă ușor într-un public, relativ puțin numeros, de suporteri în ne-lipsitele tricouri.

Că mingea ascultă mai curînd de picior decît de rafalele vîntului, asta într-adevăr nu e sigur. În tot cazul, sînt două reprize, pentru ca acest campion să poată juca de partea fiecărei echipe.

S-ar mai juca oare fotbal la Tristan dacă s-ar ține seama de asemenea fleacuri? Zi-i meci, dacă vrei: nu există adversar. Echipele au fost alcătuite din fondul comun; ele s-au constituit, direct pe teren, din ce le oferea tineretul: mai mari sau băiețândri de toate înălțimile, repartizați în funcție de performanțe și de necesități: *Ralph, cu noi, Joss cu voi. Luați doi puști în plus.* Dacă vor fi treisprezece contra doisprezece și dacă înaintași sînt din belșug în dauna fundașilor, ce importanță are, la urma urmei, de vreme ce scorul e lipsit de semnificație?

— E-n regulă, o aiureală! șoptește medicul care se îndepărtează, edificat, luîndu-l și pe Simon cu el.

— Dacă vrei, spune celălalt. Ar fi zadarnic să negăm că povestea aduce a sirop de trandafiri. Dar încercă, mă rog, să faci mai bine! Întrucît satul cel mai apropiat se află în Brazilia sau în Africa de Sud, ducem lipsă de adversari. Și apoi, mă tem că băieții noștri nu acordă aceeași importanță ca dumneata faptului de-a expedia o minge de piele în poarta pe care o ai în față. Ei nu joacă împotriva cuiva. Joacă împreună.

— Exact! reia Finley, amuzat. Dar dacă e vorba de adversari, nu crezi că adevărata partidă va avea loc de-acî înaintea între acești tineri și dumneata? Am auzit vorbindu-se de niște revendicări...

— Exact! zice Simon pe același ton. Dar să nu faci comparații pripite cu tinereii voștri. Virusul ajunge pînă la noi, e fatal și chiar de dorit. Dar e atenuat. Aici cele două tabere sînt în esență de acord: comunitatea în primul rînd. Chiar dacă unii babalici mai strănută de prea mare emoție, nu e vorba pînă la urmă decît de împrospătarea cadrelor.

— De împrospătarea mijloacelor, asta vor ei! O mașină azi, o mașină mîine, și-o să vă treziți prinși în angrenajul lor. Veți deveni eficienți. Veți cîștiga bani, vă veți satisface anumite nevoi, vă veți crea altele, noi, le veți deveni tributari, dînd din nou de ceea ce aveți pretenția că fugiți.

— Mira-m-aș, zise Simon.

Mergînd la voia întîmplării, cu părul luat de vînt în aceeași direcție cu a ierbii, au ajuns din nou în dreptul drumului pe care un panou ambițios, țintuit de-un stîlp, îl intitulează *Day Street* și care ani de-a rîndul va fi șantier de iarnă, spre a atinge în cele din urmă, porțiune cu porțiune, capătul cîmpiei și oferind o cale pe care să circule *landrover*-ul administratorului — replică a multor mașini de serviciu în diverse teritorii, unde viabilitatea rămîne mai puțin exigentă decît simbolul unei suveranități bazate pe mișcare. Simon se oprește, privește cu o emoție nesimulată la casele care încă mai sînt ceea ce au fost o vreme atît de îndelungată : niște bărci așezate direct pe sol, bine ancorate, sensibile exclusiv la imperativul busolei care le plasează cu fața spre nord. Pe-o stîncă aflată la nivelul apei, la douăzeci de pași, e zugrăvită o inscripție : *ADC 1937*.

— Mi-aduc aminte de tipul ăsta, șoptește Simon. Un marinar suedez. Spunea : „Peste treizeci de ani, cînd veți afla cum arată viața pe alte meleaguri, n-o să mai rămînă picior de om pe aici“.

— Păi tocmai, ați aflat, zise medicul. Ați aflat-o atît de bine încît, după o nouă încercare, cincizeci dintre ai voștri n-au fost în stare să reziste, iar, pentru a-i reține pe ceilalți, nu vă gîndiți decît să galopați în urma noastră.

Simon își scoate ceasul : o străveche ceapă de metal, care plutește într-o carcasă al cărei geam e aproape opac.

— Diseară e consiliu, zise el, și chiar vreau să discut iar problema asta. Confunzi, cred, două lucruri pe care le-am confundat și noi multă vreme. Exilul ne-a fost de mare folos. Ne-a arătat că eram îndreptățiți să apărăm un privilegiu : cel de-a spune „da“ condiției noastre... Cel, o să rostesc cuvîntul, n-am ce-i face ! cel de-a ne afla aici fericirea. Am fost ispitiți, văzîndu-vă că spuneți „nu“, neîncetat, condiției voastre. Să vă suspectăm avantajele, să le respingem în bloc. Dar am înțeles, acum, cei mai mulți — și în primul rînd

tinerii, de care depinde totul — că nu vom putea suporta un decalaj prea mare. Tocmai de-aia ne-au plecat prietenii, din pricină că n-au văzut remediată întârzierea noastră destul de repede. Altfel ar fi rămas ; și nimic nu dovedește că, odată treburile aranjate, nu se vor întoarce. Natura, în colțișorul ăsta al nostru, e în-deajuns de brutală și numai tehnica o poate îmblinzi. Dar nu trebuie decît ce e necesar : nimic în plus, nimio în minus.

— Ești înduioșător ! zise Finley, chinuind o brichetă cu benzină fără a izbuti să-și aprindă țigara. O lume întreagă caută soluția. Nu există bere fără drojdie. Nu există modernitate fără ambiție : acesta e virusul care o provoacă.

Simon se scotocește în buzunar, scoate un amnar ponosit al cărui fitil prezintă patru noduri rotunde de toată frumusețea și-l întinde medicului :

— Accept berea, păstrează spuma, rostește el cu îndărătnicie.

ZI FASTĂ. ÎNSĂȘI NATURA A ȚINUT S-O marcheze, făcînd să eșueze la gura rîului Big Sandy, în imediata apropiere a golfului pe bună dreptate numit *Sea Elephant Bay*¹, un macrorhin de trei tone. Uriașul cu trompă a constituit multă vreme providența insulelor din Sud : ceea ce n-a contribuit la bunăstarea lui, făcîndu-l să devină o raritate, în ciuda folosirii kerosenului², care l-a salvat, fără îndoială, ca și pe pinguinii imperiali, alți furnizori de ulei, pe cale de dispariție. Animalul a dat din labe, a gîfîit, a mugit timp de treizeci de minute pe-o stîncă netedă, apoi a re- intrat în apă cu grația-i obișnuită exact în clipa cînd, agasați de urletele sale, unii începeau să se gîndească la grăsimea lui.

— Îl împușcăm ? strigase Ulric.

Spre norocul lui, două treimi din locuitorii satului, mult mai puțin evlavioși de cînd cu șederea în Hampshire, dar care, cu consiliul în frunte, au ținut de data aceasta să onoreze slujba de la orele opt și jumătate, nu părăsiseră încă biserica, iar administratorul, singurul îndreptățit să acorde permisiunea vînării unui animal figurînd pe lista limitativă, nu-și scosese încă stiharul de subdiacon.

¹ Golful elefantului de mare (engl.).

² Petrol lampant obținut prin distilarea uleiurilor brute de țitei.

Aceasta va îngădui impozantului animal să devină „elefantul de mare al celei de-a o sută cincizecea aniversări“, să marcheze acest 14 august în aceeași măsură cu timbrul comemorativ pe care figurează strămoșul grenadier.

De altfel, la ora zece, ieșind din biserică, în dangătele clopotului, cu drapelul și prapurul desfășurate, o sută de credincioși s-au regăsit în calitate de cetățeni în jurul mormintului : acel paralelipiped făcut din blocuri de tuf vulcanic marونی, cu iarba crescută pretutindeni prin crăpături, deasupra căruia, mai târziu, a fost plasată o stelă de marmură cenușie.

Nici un fel de discurs. Le plac palavrele tristanezilor, înclinați să pălăvrăgească datorită singelui lor sicilian și hotentot ; discursurile mai puțin, prin firea lor mai rezervată ce ține de sorgintea nordică. Nici coroane de flori în răstimpul acestui lung post de vizite și de scriitori impus de bariera furtunilor : florile proaspete, ca și fructele și legumele verzi, vor fi întotdeauna pe vreme de iarnă articole necunoscute.

Micuța Pearl se desprinde din grup, în mîna dreaptă cu trei trandafiri de plastic și în mîna stîngă cu o bucată de hirtie.

În fața capetelor descoperite, începe să vorbească :

— Credincioși memoriei tale, îți mulțumim, bunicule, că ne-ai dăruit această insulă, unde iată-ți copiii strînși în jurul tău...

Nu se aude prea bine urmarea, scurtă și timid bolborosită.

E aplecat prapurul, ținut de Ruth, secretara Uniunii mamelor de cînd Agatha și-a reziliat funcțiile de *head-woman*, abolite. Ralph, care poartă drapelul, îl înclină și mai mult. Un imn cîntat pe dinafară, cu multe *h-uri* — ceva mai puține, oricum, decît odinioară — se înalță spre găinușele de mare care dau tîrcoale la mică înălțime, spre albatroșii cu cioc galben și păsările Pe-o, abia coborite din Nord pentru vremea ouatului, care planează contra vîntului. Asta-i tot. Cohorta se întoarce

acasă, zumzăind, prin pășunile foarte verzi, foarte scoțiene, ale căror pietre de demarcație au culoarea pieilor de focă și pe care se profilează, la nivelul zării, cei patru piloni ai stației de radio, ancorați de pământ cu cele șaisprezece hobane¹ și dominînd de la mare înălțime acoperișul de tablă ondulată al noii fabrici de conserve.

*

Iar oamenii se împrăstie pentru a-și lua dejunul duminical, care regrupează clanurile.

Invitat la cîteva familii aproape în permanență, Walter s-a dus totuși să mănînce singur, la Abel, adică la el acasă : spre a-și da iluzia că e primit aci de fratele său ; poate, de asemenea, spre a întîrzia clipa în care cineva, avînd un fiu sau o fiică de cazat, va băga de seamă că locuința, goală de atîta vreme, poate fi reluată de comunitate. După ce va fi spart în tigaie două ouă cu gălbenușul foarte spălăcit și mirosind a pește, culese cu o zi înainte într-unul din primele cui-buri ale falezei, își va pregăti melancolic omleta, cu gîndul la nepotul său.

*

Homer și Olive Ragan, din turma cărora a fost rănit un miel, îl servesc sub formă de tocană tinerei familii Tony-Blanch. Fetița lor e cu cîteva luni mai mică decît cea, cu un păr blond agresiv, pe care i-a lăsat-o lui Jasmin aviatorul fugar de la Calshot și despre care bunicul ei spune, cînd e bine dispus :

— Într-un fel mititica asta împrăștează singele.

În jurul lor se vor afla Ulric și Randal, care se gîndesc la cele două surori, Mildred și Dora, „duse colo sus“, din păcate, împreună cu întreaga familie Samuel și spre care se îndreaptă gîndurile tatălui cînd îl înfurie lipsa unui nepot :

— Unii n-au suflet, alții n-au pîntece.

¹ Legături din sîrmă de oțel.

*

Reuniune veselă, dimpotrivă, la familia Baptist Twain, de pe-acum vecină cu familia Ned Glass, de pe-acum încuscrită cu ei prin Joss și Ruth, și care serbează logodna lui Ralph cu Amy.

Reuniune măgulitoare la familia Grower, a cărei bunică, Gilla, asistentă obstetriciană, care practic a moșit jumătate din insulă, a fost tocmai numită M.B.E.¹ de către regină, pentru o activitate de cincizeci de ani.

— În calitate de femeie, i-a spus administratorul aducându-i vestea, pînă și Walter, el însuși *membru al imperiului britanic*, trebuie să-ți acorde înțietate pe insulă.

Ea l-a pus să-i explice pe îndelete problema asta cu înțietatea și, înțelegînd în cele din urmă, a replicat :

— Înseamnă atunci că pe Tristan toată lumea e M.B.E., întrucît Constituția interzice oricui să se ridice deasupra altuia.

*

Intrunire a *staff*-ului, în sfîrșit, la doctorul Finley, căruia i-a venit rîndul luna asta. Fără găinușe de mare, dar cu pui în aspic, scos dintr-o cutie de conserve. Cei englezesc, deci economie la laptele cu care îl inundă insularii, fără a se sinchisi de pielețe. Ca peste tot, meniul se resimte de pe urma restricțiilor, iar desertul va consta din niște prăjiturile uscate.

Dar cei vreo șase copii ai echipei o vor porni spre mlaștini, să se joace cu o plută meșterită din cutii goale de conserve, în tovărășia ștregarilor de pe Tristan, cînd părinții lor își vor fi fumat țigările cu filtru, hotărînd, către orele 2, să reia șirul festivităților.

*

O sută cincizeci de lovituri de gong spre a alarma păsările și pe bărbați. Cu toate că adevăratele puneri în funcțiune sînt rare, o lampă e cocoțată în vîrfurile macaralei, alta pe acoperișul fabricii de conserve, ultima pe

¹ Vezi nota de la pag. 114.

stația de radio-emisie, cu puțin înaintea *duplex*¹-ului Anglia-Tristan inaugurat de antenă și care va îngădui celor absenți să comunice cu cei de față prin radio-telefon, pînă va începe seria programelor.

La sosirea administratorului și a medicului — pastorul slujește vecernia — vreo treizeci de insulari, recrutați dintre cei care s-au despărțit de o parte a familiei, se și află în studio, așezați de-a lungul pereților, cu minile pe genunchi. Picioarele lor, toate paralele, nu se bălăngăne, ci stau vîrite în pantofii sprijiniți zdravăn de podea. Se uită fără să scoată o vorbă, prin geamul dublu care-i desparte de cabină, cum trebăluiesc tehnicianul și ajutorul lui local, Arthur Lazaretto, care-și face debutul și pe care privirea lor îl învalăuie cu o anumită predilecție.

— E gata toată lumea ? întreabă Walter.

— O clipă ! I-am prins destul de bine ! strigă Kumming, ale cărui buze le poate vedea fiecare mișcîndu-se între receptoarele fixate la urechi, dar al cărui glas se aude din difuzor, cutie patrată pe masă lîngă bila zăbrelită a microfonului.

Piers se așază, dar medicul iese, trece dincolo. Se apleacă, uitînd cu desăvîrșire că operatorul nu-l poate auzi din pricina căștii și că, dimpotrivă, conectorul asigură legătura fonică cu studioul. Difuzorul îi repetă cu fidelitate mărturisirea :

— E un tur de forță, Kumming, dar am impresia că nu entuziasmează pe nimeni.

— Vezi bine ! face Simon, relaxat. E mai ușor să ajungi la Londra pe calea undelor decît pe Nightingale într-o barcă pe furtună. Nu riști să te îneci.

— Discuție veche ! spune administratorul, care a pufnit mai întîi în rîs. Și ingerii au putere, dar n-au nici un merit.

Cîteva pleoape încep să clipească în rîndul celor de față, care n-au înțeles prea bine. Dar Kumming a fă-

¹ Sistem de telecomunicație datorită căruia mesajele pot fi emise și recepționate simultan.

cut legătura cu antena : intens zgomot de fond, piri-turi și, în acest hățiș sonor, un glas întrerupt de vibra-ții care-i îndeamnă pe auditori să aibă răbdare. După un răstimp de tăcere, zgomotul de fond reapare, fluid, discret, lăsînd să se deslușească o frază : *Mă auzi, Tristan?* Kumming răspunde că da, pune aceeași în-trebare, care primește același răspuns, ceva mai puțin convins. Urmează o introducere : scurt rezumat al isto-ricului insulei, amintirea dezastrului, anunțarea ani-versării și o scurtă convorbire cu acești izolați care în *semn de recunoștință față de gazde, de afecțiune pentru rudele lor stabilite în Anglia, au vrut să rămîină în același fus orar și să păstreze ora G.M.T.*¹ Urmează invitația : *E rîndul duminică, domnule Beretti !* Și in-solenta minune face să iasă din cutie o graseiere cu-noscută :

— Aici Abel, cum merge ?

— Merge, zice Walter, care s-a repezit să răspundă.

Fiecare se înghesuie în jurul microfonului, cu gura uscată. Însă crainicul, care știe cît de lipsite de geniu sînt asemenea situații, pune imediat capăt pauzei ru-gîndu-i pe cei prezenți să se prezinte pur și simplu. Solicită nume de familie, dar, datorită obiceiului, nu va obține decît prenume, însoțite de comentarii la care nimeni nu e în stare să renunțe :

— Salutare ! vorbește Paul...

— Aici Thea. Mamă, copilașul e adorabil...

— Samuel vă zice bună ziua...

Tristan vrea să răspundă și se pornește harababura. 'Acum toți vorbesc deodată : despre scutece, despre sănă-tate, pupături de transmis. *Aici e tăticu, fetița mea.* E în-trebat care. *Eu, bineînțeles,* insistă Robert. Agatha ar vrea să știe dacă s-a mai dus careva la mormîntul so-țului ei ; Bob, dacă se poate folosi, ca să-și repare coșul, de marile pietre unghiulare ale casei lui frate-său ; Baptist, dacă gineru-său se află acolo cu fiică-sa ; Joss, dacă există vreun tip de elice concepută astfel încît să

¹ *Greenwich mean time* — ora medie a meridianului care trece prin Greenwich.

nu adune algele ghem cînd le străbate. Crainicul intervine, le reamintește că emisiunea e cronometrată, le propune fraților Beretti să facă un scurt rezumat al situațiilor lor respective. Walter își trece mîna peste chelie și lansează de îndată un apel deghizat :

— Portul a fost deschis, fabrica de conserve terminată. Recolta de anul acesta a fost mai bună. Încă un an și vom avea aici o situație mai bună decît am avut-o vreodată. V-ați pripit cu plecarea.

Walter poate constata dintr-o privire că ai săi îl aprobă. Abel nu pare să se bucure de același sprijin sau de aceeași certitudine :

— Pe-aici fiecare se descurcă, spune el. Bineînțeles că nu s-au mai repezit să ne ia în brațe ca prima oară. Unii-s mulțumiți, alții mai puțin.

Un oftat, după care recunoaște :

— Se-nțelege, ne pare la toți rău că Tristan nu-i în Canalul Mîneicii.

*

Rostindu-și concluziile, redactorul a întrerupt emisiunea. Administratorul, medicul, care s-au abținut să intervină, dar sînt oarecum decepționați, pornesc spre *Prince Philip Hall*, unde se dansează. Robert, Baptist se află la douăzeci de pași distanță. În urma lor vin femeile, în grup compact, șoptindu-și încurajări, răscolite de acele glasuri care au reactualizat doliul despărțirilor. În coadă, Walter, suferind de-un *stitch* — sciatica locală — acceptă să se sprijine de brațul lui Joss.

— Ai să fii mulțumit, spune el. La ultima ședință am căzut de acord. Viitorul consiliu va fi pe trei sferturi format din tineri. Măcar atît vă datorăm.

Merge șchiopătînd. Membrii consiliului și-au predat, în fapt, de pe-acum funcțiile celor mai vajnici dintre copiii lor : Homer lui Ulric, Baptist lui Joss, Tom lui Tony. Familia Beretti l-ar fi putut plasa pe Paul. De la întemeietor, ștafeta n-a trecut oare la ginerele său, un naufragiat danez, apoi la ginerele acestuia, Andr ea

Beretti, naufragiatul genovez, apoi, prin fiica sa Francès, la Walter însuși, coborîtor direct al tuturor liderilor comunității, urmaș firesc, deși ales cu respectarea tuturor formelor ? Dar poate că e mai bine să nu se mai întîmple astfel, poate că e mai bine ca în prezent să biruie un Twain sau un Lonest.

— În sfîrșit ! spune Walter. Acum avem tot.

— Nu tot, spune Joss, ci mijloacele cu care să dobindim totul.

— Și ce-ai mai vrea ? Știi doar cît îi costă, acolo, faptul că au prea mult.

— Mai va pînă atunci. Crezi oare că un spital ar fi un lux ? Copiii noștri vor trebui oare în veci să se limiteze la școala elementară ? Vrei ca medicul, pastorul, radiotelegrafistul să fie neapărat englezi ? Vrei ca tocmai spiritul insulei, și anume refuzul de-a fi inegal, să fie trădat de această necesitate ?

Sensul în care se va manifesta de-aici încolo depinde de cel al cărui braț îl sprijină pe bătrînul lider. Vîntul care s-a stîrnit, care a și ajuns la *rece-tăricel*, sfișie norii, dezgolind porțiuni de cer albastru.

— Ia te uită ! spune Walter, privind în sus. Și ăsta e grăbit.

Două aripi bat cu stăruință înapoia unui gît încordat. Sosirea primăverii îl aduce pe acest *noddi*¹, imigrant al lunii septembrie, cu cincisprezece zile înainte.

¹ Varietate de pescăruș.

NOUL TRISTAN

NAPOIEREA ULTIMULUI GRUP DE EXILAȚI se petrecuse cu atita discreție încît pachebotul plutea în largul capului Finister, invizibil în ceață, dar semnalat de acel du-te-vino al pescărușilor și de mugetul cargoboturilor ieșite din La Corogne, cînd Paul, care citea în salonul clasei-turism, zări cum i se lasă pe umăr o mîină ieșită dintr-o mî-necă galonată :

— Domnule Beretti, îmi dați voie să vi-l prezint pe domnul Hugh Folkes, care se duce ca și dumneavoastră la Tristan ?

Lăsînd jos ziarul, Paul ridică ochii spre comisarul de bord. Lîngă el, acest necunoscut purtînd o cravată cu picățele era probabil un funcționar potcovit cu vreo slujbă pe doi ani, grijuliu să zîmbească primului său administrat.

— Ce mai face Thea ? Presupun că are treabă cu biberonul, făcu Hugh, luînd loc fără fasoane în fotoliul învecinat, în timp ce comisarul se făcea nevăzut.

— Are lapte berechet ! zise Paul. Dar de unde o cunoașteți ?

— Am asistat la dubla căsătorie de la Fawley. Am și scris despre asta un articol pe două coloane.

— Drace ! exclamă Paul. Am orbul găinilor. Cum de obicei vedem puține chipuri la noi, nu-l uităm pe nici unul. Dar ce treabă aveți acolo ? Doar savanții se mai interesează, cînd și cînd, de Tristan.

— Tocmai asta-i, spuse Hugh, ei ne-au pus pe gînduri. De multă vreme mă surprinde cadrilul vostru... Adio, Berthe ! și-o porniți înapoi spre raiul vostru. Afacere clasată, nu se mai așteaptă nimeni să vă vadă. Și apoi, doi ani mai târziu, iată-vă în număr de șaptezeci pe străzile Southamptonului, bombănind că, hotărît lucru, acolo se află paradisul. Poveste încheiată ? Cîtuși de puțin. După trei luni, aceiași oameni încep să facă zîmbre. La sfîrșitul anului, douăzeci o șterg înapoi ; apoi unsprezece în 67 ; apoi șase în 68. Printre alții, acum e rîndul dumatăle, și asta în ciuda faptului că, după cîte-am aflat, ai lăsat la Totton o familie și o slujbă plătită cu o sută douăzeci de lire pe lună.

— O sută patruzeci, zice Paul. În rest, sînteți bine informat.

— Mă duceam din cînd în cînd la întrunirile parohiei. Dumneata, nu, pe cît se pare : nu te-am văzut niciodată.

— Acolo se duc regulat cei care au ales Anglia, zice Paul. Eu mă aflu în trecere.

— Ai rămas totuși patru ani.

Paul se uită țintă în ochii lui.

— Un tată, o mamă, două surori, cinci nepoți și nepoate, fără a-i mai pune la socoteală pe cumnații englezi care rețin tot grupul, asta contează. Se agățau de mine. Și apoi, ca să nu vă ascund nimic, țineam să mă întorc cu un brevet de mecanic al marinei în buzunar.

Costum din șeviot negru ca smoala, cămașă albă ca zăpada, cravată și pantofi de antilopă gri — această eleganță ieșită de la *Plummers*, magazinul de pe West Park, din colț, se întorcea așadar la pielea de oaie, la mocasinii de box ? La prima vedere părea caraghios. Dar la un al doilea examen, buzele o idee prea cărnoase, pigmentul pielii și îndeosebi lățimea umerilor stînje niți de haină, ochii negri care te priveau țintă îți semnalau că ai de-a face cu un tristanez. Ca și mîinile pu-ternice, cu unghii striate, mai palide decît degetele.

— Cum îți spuneam, reluă Hugh, eram mirat. Mult mai puțin șeful, care mă bombănea : „Iar cu tristă-nezii tăi !“ Dar revolta tinerilor, cam de peste tot, contestînd sfîntul nostru belșug și propovăduin. retragerea *hippie* în mijlocul naturii, v-a readus în gîndurile sale. Dacă reprezentați veacul al XIX-lea rătăcit în cel de-al XX-lea, așa cum s-a afirmat în repetate rînduri, înseamnă că, de fapt, bunicul spusese „nu“ înaintea nepotului.

— Ei, făcu Paul, am douăzeci și șase de ani. Pot oare să fiu și unul și altul ?

Cu sprîncenele încruntate, zîmbind pînă la urechi, era o plăcere să-i vezi mutra.

— Pe legea mea, spuse Hugh, asta ar explica urmarea.

— Ciinele și oaia nu se află pe pajiște pentru aceleași motive !

— Nostim proverb, îl notez ! spuse Hugh, zîmghiind ceva fără jenă într-un carnețel scos la iuțeală din buzunar... Pe scurt, în vreo două-trei rînduri a fost vorba de-un reportaj comparativ asupra tuturor celor refractari la progres. Și după aia sforăiala, uitarea, problemele de actualitate... În sfîrșit, nu s-a făcut. Au trecut cîteva luni, pînă ce îmi pică în mîini, din întîmplare, raportul ultimului sociolog, un oarecare Clark, care descria invazia în pas de galop a tehnicii pe insulă. Uluiitor, nu ? Nu mai știam ce să cred.

— Tehnica e aceeași la Londra ca și la Moscova, spuse Paul. Dar știți la fel de bine ca mine că nu e folosită peste tot la fel.

— Iar ceea ce refuzați acum e modul nostru de-a o folosi. Tocmai asta vreau să văd, cum procedați voi cu ea.

— Aș fi tare decepționat dacă n-ar corespunde cu ceea ce nădăjduiesc, șopti Paul.

În fața lui un pescăruș zbura ajutat de-un pic de briză. La ce bun să facă pe omul grav, să înșire argumente ? Pe cît de reduse ca proporții le sînt păsările acelor țări mari din Nord, pe-atît de lipsite de anver-

gură le sînt strădania, emoția, bucuria de-a trăi. Odată, de pe insulița *Inaccessible*, după un urcuș în care era să se aleagă cu oasele frînte, Paul izbutise să aducă vie, pentru a-i prinde un inel de picior, o pasăre *sonie*¹: culcat la pămînt, pe care-l brăzda cu ciocul, marele diomed urlător atingea cu aripile, de fiecare parte, zidurile casei; iar Paul, frînt de oboseală, plin de zgîrie-turi, simțea că exultă de plăcere. O amintire între atîtea altele: violente, neîmbîcsite, pe care meschina analiză a ziariștilor nu se pricepea niciodată să le treacă la socoteală printre motivele îndreptățite de-a o șterge spre zonele sudice. Pasărea *sonie*, care trăiește trei-zeci de ani, avea să ajungă, din zece bătaii de aripă, pînă-n vîrfurile muntelui. Admirabil mecanism! Frate bun cu acela al unui tractor, la urma urmei, ținînd seama că acesta nu e hărăzit decît să biruie pămîntul precum pasărea *sonie* triumfă asupra văzduhului. Dar Hugh continua să vorbească:

— Voi lua așadar împreună cu dumneata, la Cap, corespondența, dacă mă pot exprima astfel, pentru Tristan. Mă simt chiar dator să-ți mulțumesc. Ceea ce m-a ținut mult timp pe loc au fost cheltuielile și dificultatea de a potrivi data plecării cu aceea a întoarcerii. E interzisă folosirea oricărui vas al marinei de război care vă mai vizitează uneori. Imposibil să te urci pe-un langustier. Sînt excluse deopotrivă baleniarele: chiar dacă te primesc și trec prin apropiere, n-au nici un motiv să se înapoieze. Singura soluție — să determini abaterea din drum a unuia dintre *liner*-ele care fac naveta între Africa și America de Sud — îl făcea pe șef să strîmbe din nas. 2000 de lire pentru un asemenea ocol, nici vorbă de așa ceva! Cum însă se procedează astfel pentru grupul vostru și întrucît cu vasul următor urmează să se imbarce jumătate din *staff*-ul care și-a dus mandatul la îndeplinire, profit de ocazie.

¹ Gen de albatros din care face parte și specia cu cioc galben, pomenită mai înainte.

— Bine ați făcut, spuse Paul. Ar fi putut dura mai bine de un an pînă să se ivească alta.

Se ridică. Hugh îl trase de mîneacă.

— Încă o întrebare, dacă nu te superi. Știu că insularilor nu le prea place să-și destăinuiască gîndurile față de străini. S-ar părea că-i stînjenește...

— E adevărat. Le e teamă să nu pară naivi. Nu-și dau seama, în fond, dacă felul lor de viață reprezintă un har sau dezvăluie o slăbiciune. Dar vă ascult.

Simțindu-se deodată în încurcătură, Hugh îi ocoli privirea. Începu, frază cu frază, întrerupîndu-se :

— Fuga celor mai vîrstnici dintre voi a stîrnit senzație. Dar mi se pare cu-atît mai ciudat cazul unor tineri ca dumneata, care au trăit ani de zile în mijlocul nostru, care-și făcuseră un rost și care, cu toate acestea, se întorc... Am un fecior care contestă această societate, ca mulți alții, dar care trăiește în mijlocul ei, care profită de pe urma ei. Ștergînd-o, pe tăcute, voi o condamnați mult mai radical.

— Am făcut o alegere, zise Paul.

I se încreți fruntea, trădînd stinghereala unui om sigur de ceea ce face, dar mai puțin sigur de vorbele pe care le rostește. Adăugă totuși :

— Norocul meu că am putut s-o fac. Fiul dumneavoastră n-are această posibilitate. Ca să spun totul, sînt clipe cînd mă simt un pic laș. Curajul fizic, e tot ce ne trebuie acolo. Nu sîntem siliți să urnim maldăre de egoism, de pretenții, de desfătări... Nu vă fie cu supărare : viața voastră nu umple inimile, ci haznalele.

Hugh îl privi cum se îndepărtează, cu pași hotărîți, apăsînd nițeluş călcîiele. Era cu-adevărat nepotul unchiului său. Dar, inconștient, nu se întorcea oare, la rîndul lui, spre singurul loc unde, fără prea multă concurență, putea fi socotit printre cei mai buni ?

IN MICUȚA CLĂDIRE GUVERNAMENTALĂ, abia dată în funcțiune, care cuprindea birourile, locuințele personalului și poșta, ușile sălii de consiliu sînt închise. Ședința e pe terminate.

În fund, sub emblema heraldică, între portretul reginei și al ducelui de Edinburg, administratorul tronează pe-o catedră sculptată, ceva mai ridicată, capitonată cu piele, exact pe axa covorului roșu care se întinde spre intrarea de onoare pe-un parchet acoperit cu o peliculă de plastic, de-ți vine să te dai pe gheață. Așezată la masă, care-i ocupă centrul și ale cărei picioare răsucite în formă de spirală, cinci la număr, suportă o tăblie bine lustruită, cu o Biblie pe ea, secretara stenografiază. De-a lungul pereților de lemn lăcuit, pe scaunele lor cu spătar înalt terminate cu un șir de mici coloane și aduse din cine știe ce depozit imperial de mobilă, se aliniază de o parte și de alta consilierii : bărbații cu haină și cravată, cu pantofi Richelieu foarte lustruiți ; femeile în taior cu fustă scurtă ; toți manipulînd la hîrtoage și cu privirea ațintită asupra bilanțului anual, care explică optimismul fețelor încadrate de părul fidel pieptănăturii cu cărare. Walter, complet chel, se află în capătul șirului, lângă Simon, bătrîn acolit cărunt ; iar administratorul, ordinea de zi fiind epuizată, se întoarce spre el pentru a-și rosti perorația, pompoasă :

— Și acum, prieteni, în clipa în care urmează să vă părăsesc la rîndu-mi, aș vrea să aduc omagii

celui ce-a fost de-a lungul atîtor ani animatorul, menținătorul acestei comunități, și care se va bucura în mijlocul vostru, înconjurat de afecțiunea tuturor, de-o odihnă binemeritată...

Consiliul se ridică în picioare : Walter e singurul care rămîne pe scaun, cu niște file care-i tremură în miinile zbîrcite. Piers Nicoll, care din fotoliul prezidențial privea drept înainte, cum se cuvine reprezentantului reginei, întoarce puțin capul ; se uită, clipind des, la Joss Twain, înghesuit între Cecily Grower și Ralph Glad, tineri aleși la ultimul Consiliu de pe colină, care urmează să-și înceteze existența. Joss, care aștepta acest semn, face un pas înainte, tușește să-și dregă vocea și-i dă drumul pe-o notă cam ridicată :

— Walter, poți ieși la pensie cu mîndrie. Iată-ne din nou la fel de numeroși ca în 1960. Cu mijloace întregite. N-ai mînat totuși barca pe timp frumos, nici pentru o călătorie scurtă. Dar ne-ai adus înapoi pe toți, să ne trăiești ! Iar dacă s-a mai schimbat cîte ceva, cum se cădea, nu-i decît chipul de-a ne sluji de vînt. Că tot ăla bate. Ce e mai tristanez sută-n sută, Walter, decît totul pentru toți, cu grijă pentru ce-i al fiecăruia ? Ce e oare mai potrivit cu vechiul nostru spirit decît reforma noastră, care acordă înțietate comunității, dreptul de-a vota la optsprezece ani, de-a avea o gestiune la douăzeci și unu, într-un colegiu unic accesibil ambelor sexe și, precum președintele său, ales pe trei ani ? Devenim cea mai leală democrație din lume...

Bruscă schimbare a tonului. Joss a remarcat zîmbetele :

— Am cam luat-o razna... Vă rog să mă iertați. Sîntem totodată și cea mai mică. Plăcerea de-a vorbi vrute și nevrute, cum spunem despre cei care sporovăiesc cam mult, e de natură să vă arate că-s de prin partea locului. Să strîngem un pic vecele. În țările mari, parlamentele decretează că domnul Cutare a binemeritat de la patrie. Să spunem : Îți mulțumim, Walter ! Propun ca aceste trei cuvinte să fie gravate, cu fierul roșu cu care însemnăm vițeii, pe-o bucată de lemn zvîrlit de

ape și găsit de-un copil pe plajă, care să fie prinsă-n cuie, Walter, pe zidul casei tale.

— Supun la vot, spune Simon.

Zece mâini se ridică.

— În unanimitate ! zice administratorul.

A coborât de pe estradă și-i strânge mîna lui Walter, foarte grăbit. E preferabil să n-o mai lungească. Bărbaților ăstora cu brațe zdravene ca niște cabluri, care și-au păstrat neștirbită facultatea de-a se emoționa, odată li se umplu ochii de lacrimi, chiar dacă punerea în scenă le e dinainte cunoscută.

— Haideți să beți un păhărel la bătrînu' ! strigă Walter, care a priceput perfect și, renunțînd la discursul lui de adio, își ia bastonul. Nu pensionarea mea vreau s-o cinstesc, ci întoarcerea lui Paul. Sosește mîine...

— Împreună cu un ziarist, care vine să vadă ce s-a mai întîmplat cu noi, spune Simon. Să nu vă lăudați prea tare. Ar fi în stare ăi de la Londra să sporească *Poll Tax*¹-ul.

— Bine că vă plîngeți ! spune Nicoll. Dacă omul civilizată se cunoaște după impozit, la 13 șilingi pe cap de locuitor ar trebui să stîrniți invidii.

Dar sala se goleşte. Walter, care și-a ținut o vreme atît de îndelungată ședințele pe dig, în bătaia vîntului, iese, fără a arunca măcar o privire acestei încăperi — singura, fără îndoială, care servește deopotrivă drept cameră de primire, notariat, tribunal civil și cameră a deputaților. Acum, noii aleși îmbrăcați în straie de sărbătoare discută afară, în dialect, îndreptîndu-se spre locuința lui Beretti. Peste cinci minute vor sorbi din ceștile așezate pe mușamaua întinsă drept față de masă, în sala comună cu grindeie albastre, cu pereți netezi, unde, deasupra etajerei pe care se află mica pendulă, atîrnă acea scîndură de bordaj purtînd inscripția *Mabel Clark* : o ultimă amintire, și aici, a îndepărtatului naufragiu care a îngăduit înălțarea acestei colibe, unde ultimul *headman* va fi peste cîteva luni, afundat într-un fotoliu uzat, o piesă de muzeu.

¹ Impozitul individual (engl.).

CHIAR DIN CLIPA SOSIRII, HUGH împreună cu Paul și cu ceilalți repatriați — preveniți totuși prin scrisorile primite de la ai lor — avuseseră prilejul să se mire. Nu un *coracle* venise să-i ia la bord, ci un excelent *picket boat*¹, pilotat de-un bărbat în uniformă care, privită mai îndeaproape, se dovedea a fi a unui *constable*². În față se aflau Joss și Ned, socrul său, cu o caschetă de marinăr pusă pe-o sprinceană.

— Aveți acum poliție și o vedetă rapidă ! făcu Hugh de îndată ce ajunsese pe *picket boat*.

— Un polițist, da ! preciză Ned. L-am trimis chiar la *Hendon College*, la școala sticleților, ca să se pregătească acolo. Dar nu pentru că ar avea prea multe de făcut pe uscat : nici tu circulație, nici tu hoți, nici tu închisoare. Dar langusta începe să-i ispitească pe piraiții francezi sau portughezi, care au părăsit apele braziliene spre a face braconaj în ale noastre. Drept urmare, sergentul și vedeta, folosită și la primirea vizitatorilor. Bun venit la Tristan, domnule Folkes.

Paul se și aplecase asupra motorului, interesându-se de puterea lui, de viteză. Thea, într-o fustă mini, cu cite-un ținț de o parte și de alta, își potrivea părul cu o mină. O altă pereche luase loc mai în față, imobilizînd un bebeluș care urla și se zvîrcolea într-un soi de leagăn prevăzut cu fermoar. Pe marea aproape lipsită de valuri, din

¹ Vas de pază (engl.).

² Agent de poliție (engl.).

care se înălța vulcanul conic, fără nici un fel de inel, pilotul descrise un semicerc, apoi, într-un tri-unghi de vălurele domoale, o porni de-a dreptul spre geamanduri, roșii la babord, negre la tribord, fiecare cu câte-o rindunică de mare pe ea luîndu-și zborul alene.

Totul era prea lesnicios, prea potrivit asprelor legende despre Insula Dezolării, locuită chipurile de oameni bine hrăniți, bine echipați, în al căror grai abia de se mai percepea vreo rămășiță a dialectului și care trecuseră fără efort de la domnia uleiului de focă la aceea a societății Standard Oil. Deasupra buboiului înfipt în coasta lui, martor neînsemnat al ultimei sale izbucniri, vulcanul însuși, înveșmîntat pe de-a-ntregul în verde, cu excepția calotei, îngăduia soarelui să-i lumineze toată fața nordică, unde, micșorate de distanță, oile și vacile se vedeau răzlețite pe povîrnișuri.

— Nu vă bizuiți pe ce se vede! rosti Joss. Tot nu ne pricepem să poruncim vremii și vă asigur de-o vijelie pentru poimîine.

Hugh nu-l prea asculta. Uluit, uitînd aproape de prezența bătrînului monstru, izolat în masivitatea lui de îndoită pustietate albastră, nota nenumărate amănunte. Pilonii. Estacada portului. Spargevalurile prinse în plase de oțel. Două macarale, dintre care una pășitoare. Rînduri de rezervoare metalice. Vrafuri de lăzi. Șiruri de bărci care încadrau un fel de șaland ghebos...

— Cargobot cu zbatuiri, spuse Ned. S-a întîmplat să avem necazuri cu elicele vedetei. Mașinii asteia nu-i pasă de alge. Poate să patruleze mai aproape de țărm și să descarce în orice punct de pe coastă.

În apropierea estacadei, cîteva unduiri, umflînd o terciuală de laminarii meticuloși tăiate, săltară totuși vedeta, care le reteză cu etrava înainte de-a aluneca, cu motorul oprit, în virtutea inerției. Un grup de oameni, printre care și Walter cu bastonul ridicat, aștepta pe chei. Ceva mai departe, la poalele urcușului asfaltat care ducea spre platou, era garat *landrover*-ul administratorului. În chip de apărători, Ned coborî niște cauciucuri vechi de-a lungul pereților vasului, în timp

ce elicea, pornind în sens invers, frământa apa lină a bazinului. Cu o ultimă aruncătură de ochi, Hugh băgă de seamă că majoritatea șalupeilor, de jur împrejur, erau din fibre de sticlă.

*

Tehnică peste tot : pînă într-atît încît Hugh se simțea chiar buimac, regretînd nota de sălbăticie inclusă oarecum regulat pentru domnii turiști în prețul biletului și poluată, după aprecierea lui, de prea multă tablă și prea mult beton. Putea să ignoreze faptul că respectiva zonă se afla în apropiere — la 2 mile de sat — fiind îndeajuns de periculoasă spre a nu-ți îngădui o raită în interiorul ei, lipsită de drumuri, populată de-un *wild cattle*¹ gata să te ia în coarne. Supralicitînd orgoliul insular, dornic să arate de ce era insula, în sfîrșit, în stare și venindu-i desigur la îndemînă faptul că, pe calea presei, se va afla acolo unde trebuie partea ce-i revenea din toate astea, *staff*-ul puse stăpînire pe Hugh și, trimițîndu-l de la un responsabil la altul, spre edificare, cu o necruțătoare modestie britanică, nu-l scuti de vizitarea nici unui obiectiv.

+

Recepție la clădirea comunală, mărită. Vizită, se înțelege de la sine, în mijlocul unei întregi escorte.

— Vă rog să remarcați, domnule Folkes, luminatul fluorescent, zise Robert, flancat de ucenicul și nepotul său, Allan.

Sînt inspectate holul, sala de întrunire, coridoarele vopsite în email, bufetul cu răcoritoare :

— Băuturile alcoolice n-au întîietate, spuse medicul.

Se trece în sala de cinema :

— Două aparate de proiecție de 16 mm, precizează Allan. Spectacol săptămînal cu 1 șiling locul pentru adulți și 6 *penny* pentru cei sub cincisprezece ani. Prezentăm tot felul de filme, încercînd să frînăm ceea

¹ Grup de vite sălbatice (engl.).

ce, din păcate, e mai puțin costisitor : westernurile și polițistele.

— Întrucît trebuie să recunoaștem, precizează Simon, că dacă publicului nostru nu-i place să-i vadă pe indieni căzînd ca muștele, îi displace mai puțin genul de „mascul în acțiune“.

Se trece în sala de dans, unde pe lingă pereți nu se află nici un scaun pe care să șadă eventualele mame dornice să asiste, fără a lua parte, la petrecere. Nici un fel de estradă, neexistînd orchestră. Dar un pic-up de mari dimensiuni se învecinează cu o discotecă bogată.

— Dansurile vechi sînt pe cale să dispară. Anul trecut s-a jucat o singură dată „perinița“. Pentru folclor.

La clubul tinerilor, aflat sub conducerea lor, nu mai e cazul ca Joss să facă pe gazda. Neil e cel care-i primește, printre alți pletosi. Un tac frînt zace pe biliard, sticle de coca-cola pe tejghea. Hugh întinde mîna spre stelajele pline de discuri, așezate talmeș-balmeș, care alimentează un alt picup. Găsești printre ele de toate : vechi plăci Philips sau recente Byg Records. Aproape deloc clasici. Un mișmaș de jazz de la Armstrong la Gillespie, de la Powell la Coltrane, cam la nimereala unor talente cituși de puțin lipsite de merit. Cîteva mape mai noi semnalează atenției un lot de muzică pop și niște succese londoneze.

— Ce preferi din toate astea ?

— Formația *The Monkeys*, răspunde Neil, fără șovăire.

*

Mai repezător acum spre fabrica de conserve. Observați, domnule Folkes, că strada, deși nu e mărginită de copaci, e plantată cu lampadare și că e asfaltată, ca și drumul care o prelungește în deșertul de iarbă girbovit de stînci, dincolo de torente, pînă în ogoarele de patate. Agronomul aflat la stînga intră în joc, asigurîndu-l că acum, după eliminarea viermilor, cartofii cresc foarte bine.

— Cum am scăpat și de șobolani, adaugă Baptist Twain.

— În sfârșit, aproape ! rectifică cinstit fiul său, pe care un expert al campaniei antimurine¹ l-a pus, pare-se, la curent, vreme de trei luni, cu cele mai eficiente mijloace de deratizare.

Între timp, pe cînd se îndreaptă spre uzină, apropiindu-se totodată de postul de radioemisie, radiotelegrafistul se arată bucuros că fiecare are acum un aparat de recepție. E mîndru că poate să retransmită, pe 90 de metri lungime de undă, două mii de ore de program : B.B.C., Capetown sau Vocea Americii, fără a mai pune la socoteală, trei seri pe săptămînă, propriile sale emisiuni, încredințate unor voluntari de toate vîrstele, care au renovat vechile sporovăieli la gura sobei, sub forma unor dezbateri libere, urmărite cu mare interes :

— Apolitice, de altfel ! intervine administratorul. Pe Tristan nu există partide.

— Dar există unii mai ageri și alții mai mocăiți, spune Joss. Ce e oare politica, dacă nu o alegere, pen-tru sau împotriva mișcării ?

— Ceea ce ne asigură un loc aparte, cred, e că de o sută cincizeci de ani, ca urmare a necesității, opoziția ne-a devenit mai puțin firească decît buna înțelegere, spune Simon.

Iată uzina. Își face apariția Mike Tranch, directorul, care și-a redobîndit postul și a distribuit halate femeilor și fetelor cărora le revine sarcina de-a așeza în cutii langustele extrase din carapacea lor. În atelier sînt vreo trei duzini la număr care înșfacă, despică, aruncă în coșurile cu deșeuri acele platoșe spintecate ce nu-l vor mai protegui, la 30 de metri adîncime, pe straniul cavalier cu opt picioare.

— Fiecare pescuiește pe socoteala lui, singur sau în echipă, cînd vrea, cum vrea. Dacă într-o zi preferă să se ocupe de ogorul său, de oile sale, să plece la vîntoare sau să nu facă nimic, îl privește. Va fi plătit în funcție de ce aduce. Cît despre femeile care lucrează

¹ Împotriva șobolanilor.

aici, cu normă întreagă sau pe jumătate, le facem să beneficieze de-un program foarte elastic.

Hugh dă din cap. Bine, foarte bine. Felicitări pentru această mică izbîndă a unei insule pierdute, care-și exploatează, în sfîrșit, norocul de-a se scălda în niște ape prielnice crustaceelor ! Dar care-o fi explicația acestei îndîrjiri în a dobîndi izbînda, aici mai curînd decît aiurea ? În ce constă așadar inefabilul acestei perseverențe insulare pînă și în progres ? Despre asta ar dori să-i audă vorbind...

*

Nu imediat. Nu încă. Stăruința asupra faptului întărește argumentul. O pornesc iarăși spre școala aflată în construcție care trebuie s-o înlocuiască pe cea veche : curte exterioară, curte interioară, patru săli de clasă, sală de jocuri, sală de mese, atelier pentru învățămîntul tehnic al băieților, secție de gospodărie pentru fete.

— Educație rurală adecvată nevoilor noastre, spune Simon. Pe elevii cei mai înzestrați îi trimitem pe cheltuiala noastră la Capetown.

Vizitatorul va fi iertat, totuși, de viitorul spital, cu amplasamentul abia jalonat. Dar va vedea Magazinul, centru unic al cumpărăturilor. Biblioteca de trei mii de volume. Rezervorul de șapte mii de galoane¹, care alimentează robinetele și din ce în ce mai multe băi : cu apă rece ca și cu apă caldă, ambele pe cheltuiala municipiului. Va vedea bateria de cisterne : benzină și kerosen. Hangarele metalice în care stau aliniate trei tractoare, două jeepuri, două camioane, două buldozere, un încărcător automat, un compresor, o betonieră și tot soiul de unelte agricole, la fel de colective ca și restul. Iar cînd Hugh se va întoarce, frînt de oboseală, să participe la dejunul dat în cinstea lui, la Rezidență, va avea prilejul să audă din toate părțile, în locul anecdotelor cu haz pe placul cititorilor săi, elogiile adresate celor treizeci și doi de insulari folosiți de admi-

¹ Un galon (unitate de capacitate folosită în Anglia) = 4,54 litri.

nistrație ca infirmieri, funcționari, dulgheri, institutori, instalatori ; discuții vesele cu privire la apropiata născutură a unui trezorier, legătura telefonică între toate serviciile, legătura prevăzută — prin radio — cu continentul ; și, ideal suprem, proiectul de șosea circulară, care să reducă la două ore făcute cu mașina numărul de zile necesar unui mărșăluitor voinic ca să dea ocol insulei.

*

Asta în primele două zile. Noroc că în a treia, ieșind din camera pe care o ocupa — în lipsa vreunui hotel — la centrul administrativ, Hugh auzi pe cineva spunându-i :

— Acum, domnule Folkes, vă las să porniți singur în explorare. Trebuie să fiți tare dezamăgit. Cele ce v-am arătat se văd peste tot, singurul lucru neașteptat constituindu-l prezența lor pe această stîncă. Dar intrați în case : veți avea prilejul să constatați că viața insularilor nu s-a schimbat cu nimic.

Eliberat, Hugh dădu fuga la Ned Glad. Amintindu-și de pinguinul de catifea de pe vremea copilăriei, dorea cu orice preț să fie călăuzit la cea mai apropiată *rookery*.

— Ehei, spuse Ned cu o mutră comică, toți vizitatorii își exprimă această dorință. Reverendul nici n-a debarcat bine și a ținut s-o ducă acolo pe soția și pe fetele sale. I-am și spus : „Dacă te stînjenesc odraslele și ai chef să te întorci văduv, n-ai decît să-ți încerci norocul !“ În sfîrșit, la vîrsta dumitale poți să încerci. Să-l chem pe Ralph.

Fluieră de trei ori și fiul său, care din fericire nu plecase în larg, se prezintă două minute mai tîrziu cu Amy, tînăra lui soție.

— Vă rog să ne scuzați, făcu Ned, vesel, pentru halul în care Ralph a adus-o pe noru-mea. Cu Ruth, care are trei copii, și cu Bill, care și-a făcut safteaua, o să fiu de cinci ori bunic pînă la sărbătoarea carnavalului. Ralph, poți să-l duci pe domnul Folkes să vadă colonia de pinguini de la Foremost ?

— Cu plăcere, spuse Ralph, șovăielnic. Vremea e încă frumoasă. Aveți cizme ?

Winnie dădu fuga să le caute pe-ale lui Joss, plecat să ridice năvodul, și Hugh se trezi, după o jumătate de oră, vrăjit, îngrozit, lac de transpirație, cocoțându-se pe cele mai mizerabile poteci din câte se pot închipui. *Ugly road*, cum îl numea Ralph, nu era un „drum dificil“, complicat de altminteri de ocolul la care te obliga noul crater : era o brînă înfiorătoare, cîrmind-o odată cu insula, cînd pe coasta falezei spre niște console amestitoare, cînd pe bolovănișul vîscos și acoperit de găinațul sub formă de ciucurași biciuit de stropii valurilor.

— Un spectacol se plătește ! strigă Ralph la prima căzătură.

Trei torente afundate în stînca dezgolită, erodată, fură străbătute călcînd din piatră în piatră, sub niște ieșinduri șiroind de apă, de care atîrnau lungi filamente băloase. Apoi trebuiă să se abată din drum, să treacă prin *tussock*, un hățiș de ierburi aspre, ascuțite, care ți-ajungeau pînă la ochi și care pe-alocuri te îngropau de-a binelea în sinul unor buchete uriașe, pe jumătate uscate, pe jumătate verzi. Acest mărăci-niș agresiv, hărțuind priveliștea cu lăncile sale, se prăvălea în josul povîrnișului ; iar în răstimpuri, după ce se strecura de-a bușilea prin niște deschizături, niște tunele la înălțimea genunchiului, Hugh se ridica în vîrfurile picioarelor, să zărească oceanul aflat în apropiere, semnalat prin freamătul lui și printr-un puternic miros de guano proaspăt. Ajunseră în cele din urmă pe-o tăblie de lavă lipsită de vegetație, un adevărat foișor, care domina abrupt culmea și, drept urmare, apăra de orice incursiune colonia de pinguini instalată pe-o margine de grohotiș, la adăpost de valuri.

— În perioada asta, spuse Ralph, nu se află aici decît cei bătrîni sau cei născuți anul ăsta. Grosul se află în larg.

Hugh abia se mai ținea pe picioare, dar scena merita din plin febra musculară. Deși micșorată, colonia, agitată din pricini legate de prioritate și de teritoriu, constituind neîncetate prilejuri de zbîrlire a penelor, cu-

prindea totuși vreo cinci sute de pinguini : adulți grași și obosiți, cu mers îngîmfat, pui născuți spre sfîrșitul sezonului pe cale să năpîrlească, ațintindu-și cu toții ochii roșii și scuturîndu-și acele egrete aurii datorită cărora specia a fost denumită *chrysocoma*. Neîncetate înapoieri punctau apa, iar valurile, unul după altul, împingeau spre stîncile netezi noi pinguini, ghiftuiți cu plevușcă, care soseau pe burtă spre a se ridica apoi zvicnîndu-și coada. În aer se roteau, cenușii sau albe, cu țipete ascuțite ca majoritatea zburătoarelor, tot felul de păsări : cu zbor planat, cufundătoare, parazite care le urmăreau ca să le fure peștele, răpitoare la pîndă după pinguini bolnavi, răniți sau după puii rătăciți. Răvășit de aripi, cerul era însufletit din cînd în cînd de neașteptate rafale, care izgoneau zburătoarele pînă la nivelul apei, îngăduindu-le apoi să se rotească din nou în cercuri largi, capricii colective care goleau aerul dintr-o dată, trimițînd înapoi spre văgăuni, spre proeminențele pantelor abrupte ticsite de cuiburi inaccesibile, o filfiire grăbită. Impresia de a viola un fel de templu hipetric¹, menit absenței umane, îl încînta pe Hugh, care regreta aproape că aude zgomot înăbușit de motoare și că vede două-trei bărci străbătînd în grabă curenții ce șerpuiau spre Nightingale, bloc negru în zare, din care se înălța o armie de nori stacojii.

— Să nu zăbovim, spuse Ralph. Se apropie vijelia.

Zdrobit de oboseală la înapoiere, în timp ce în jurul piscului se înșuruba un capac de plumb, iar primele picături de ploaie ale unei furtuni mîinate curînd de vijelie loveau zidurile sub un unghi de 45 de grade, Hugh avu prilejul să vadă de-a lungul întregii zile de joi și de vineri, în plină vară australă, stratul de nori, pămîntul și marea aprig contopite, iar tînăra tehnică, la fel de umilită, la fel de constrînsă să taie frunză la cîini ca și experiența din bătrîni. Zgomotul de fond

¹ În al cărui acoperiș a fost practică o deschizătură pe unde pătrunde lumina zilei.

al resacului, perceptibil tot timpul, la fel de constant ca acela al mașinilor pentru un orășean, devenise un vacarm continuu, care te silea să strigi în loc să vorbești ; iar coasta, spre care dă de oriunde cîte-o fereastră, o curbă verzuie asaltată de zvîcniri albe. Buletinul meteorologic vorbea de-un vînt de puterea doisprezece. Cu sprîncenele încruntate, radiotelegrafistul era cu ochii pe pilonii stației. Plăcile de azbest ale acoperișului unei stîne, prost bătute în cuie, își luară zborul, plutiră vreo sută de metri, în vreme ce, sub acoperișurile de paie, spre a opri infiltrarea apei la nivelul așa-ziselor poduri, erau vîrite tot felul de li-ghe-ne. Rezidenții care urmau să fie schimbați se în-trebau, melancolici, dacă în atare condiții, o săptămînă mai tîrziu, vasul de repatriere nu va evita ocolul.

— Nu există așa ceva ! repeta asistentul sanitar, la masa de bridge, gata să intre recontrat.

Simbătă uraganul binevoi să scadă la intensitatea unei simple furtuni, iar seara Hugh se frecă la ochi cînd văzu că în fața Rezidenței se oprește un Volkswagen cu număr în regulă CA 75.868, din care Joss și Ulric, în niște impermeabile lungi, sar grăbiți.

— Prietenii noștri n-au prea multă treabă și ar profita cu plăcere de acest prilej ca să stea de vorbă cu dumneavoastră, zise Ulric.

— Nu vă mai uitați cu jînd la mașină ! spuse Joss. N-avem decît o bucată de drum. Dar pe-o vreme ca asta e de folos, ca să transportî un bolnav... sau un ziarist care se teme de apă.

*

Hugh se pomeni într-un *bungalow* construit din blocuri de piatră de grosimea zidului, încă netencuite, dublate pe dinăuntru de panouri hidrofuge, pe fondul cărora se profilau niște mobile zărite de nenumărate ori : o garnitură alcătuită din opt piese, demontabilă, sporită cînd era cazul cu niște scaune desperecheate luate de pe la vecini. Jasmin, născută Ragan, sora lui Ulric, măritată de doi ani cu Eddy Lazaretto, îndeplinea rolul de gazdă și turna lapte cu ceai în cești de

porțelan japonez, procurate de la prăvălie și așezate fără farfurioară pe inevitabila mușama cu pătrățele. Gazdele, însoțitorii, bătrînii — Ned, Baptist și Simon — tinerii — Ralph, Paul, Matthew, Bill, Ruth și Blanch — erau în număr destul de mare pentru ca scaunele să nu ajungă la toți. Numele și ocupația fiecăruia fură rostite cu grijă. Secretosul ăsta de Paul se întorsese, vezi bine, ca instructor la secția tehnică. Nu degeaba lucrase Matthew, în apropiere de Calshot, la șarpante metalice. Mai neașteptată era numirea lui Bill ca adjunct — ca și Arthur — al stației locale de radio. Mult amatorism, desigur, dar entuziast și modernizînd tradiția „bun la toate” a insularului care nu se poate bizui decît pe sine. Apărură niște sandvișuri : cu șuncă din conserve, americană. Din conversația, decent premergătoare celei esențiale, Hugh află că la povestea asta participase și un satelit : triangulat anul trecut în raport cu coordonatele insulei Tristan. O adevărată mană de conserve, drept răsplată ! Și o speranță plutind în aer, sau, mai bine zis, mult deasupra aerului, cînd un alt satelit, sovietic sau american, dar în tot cazul purtător de imagini, va oferi insularilor televiziunea altfel imposibilă !

— În regulă ! spuse Joss, începem.

— Dă-i drumul, spuse Simon, mai pe urmă vorbesc eu.

— Domnule Folkes, spuse de îndată Joss, v-aș ruga să vă așezați între mine și unchiul meu. Da, aici, sub lampadar. Ceilalți vor sta în cerc. Am dori să vă expunem „sistemul”. Nu pentru că ne-am lua prea în serios...

Se străduia să zîmbească. Dorea grozav să fie luat în serios, dar nu voia s-o facă ostentativ.

— Bine ați făcut că ați vizitat colonia de pinguini. Știți, am trăit întotdeauna un pic *sub dreptul pinguinului*. Legenda spune că e proprietarul cuibului său, care se transmite puiului pe răstimpul cît stă în el. Casa, ogorul, pentru noi, se află în aceeași situație, și nu e greu de înțeles : un *cottage* se construiește cu ajutorul tuturor, cu condiția să te revanșezi, iar lotul unui bol-

nav sau al unui bătrîn, tot noi îl cultivăm. Dacă ai uneltele, cirezile, șalupa ta, de fapt totul aparține familiei sau unor asociați pe bază de participație...

— Dacă înțeleg bine, îl întrerupse Hugh, vreți să-mi spuneți că, pe-aici, obiceiul pămîntului corespunde cu ceea ce numiți „sistemul“.

— Exact, zise Simon. La drept vorbind, faptul nu reiese din nici un text. Dar totul se petrece ca și cum insula ar fi o cooperativă, uzufructară a 95% din teritoriul ei, din al insulelor vecine, din apele teritoriale și din tot ceea ce, pe uscat sau pe apă, e de folos public. Autogospodărită, veți spune dumneavoastră, întrucît, de fapt, Consiliul e totodată o adunare municipală, un parlament, un sindicat și un comitet de gestiune.

— Cazul e într-adevăr mult prea aparte pentru a servi drept exemplu ! spuse Hugh.

— Cine vorbește de exemplu ? întrebă Simon. Nu ne îndoim că se poate face mai bine. N-am avut, cred, decît un dram de bun-simț pentru a împăca două imperiative : primul, foarte vechi, care ne oprea să subscriem la felul vostru de viață ; al doilea, cu totul recent, care ne silea să lichidăm întîrzierea. Problema utilării, banală în fond și aproape rezolvată, nu face decît să pună și mai ascutît problema echilibrului, asupra căruia stăruim.

— O clipă ! făcu Hugh. Dacă Anglia n-ar fi dat dovadă de sentimentele pe care vi le poartă, dacă lan-gusta nu s-ar vinde cu bani grei, dacă n-ați fi atît de bine plasați în imensitatea asta lichidă încît să puteți oferi o stațiune meteorologică și una de radio atît de folositoare, dacă vînzarea timbrelor și a ștampilei de complezență pentru filateliști n-ar procura Sfîntului Albion mijloacele de a-și întreține *staff*-ul, credeți că ați fi ajuns unde ați ajuns ?

— Ei ? zise Simon, nimic nu e pur, nici măcar ceea ce le îngăduie unora să rămînă astfel.

— Nu e cazul să ne reproșați micile avantaje care atenuează dificultățile izolării în care ne aflăm ! bombăni Ned, în colțul lui.

— Sînt ziarist, spuse Hugh. Nu vă reproșez nimic. Constat. Cavaleria sfîntului Gheorghe se exprimă azi în cai-putere și parcă o văd galopînd pînă aici, cu diavolul pe crupă, care o să vă spună : și acum, consumați, copiii mei !

— Ăstuia îi dau un picior în fund ! spuse Baptist răstit.

— Prisosul, ăsta-i diavolul, de acord ! spuse Simon. Dar nu vedeți că religia noastră e închinată exclusiv necesarului ?

— Deocamdată ! spuse Hugh, bucuros să-și stîrnească gazdele. Dar mai tîrziu ? Ce e oare necesarul, dacă nu prisosul de ieri ?

— S-avem iertare ! spuse Joss. Cînd becul electric ia locul lămpii de gaz, cînd boul e înlocuit de tractor, e vorba de-o necesitate nouă, care o întrece pe cea veche, depășită. Dar vizonul, diamantul, icrele negre vor fi întotdeauna de prisos.

— Și apoi există prisosul provizoriu, spuse Simon. Vreau să spun : acel necesar, care nu poate fi acordat tuturor și de care nimeni n-ar putea să se bucure singur, fără să constituie un privilegiu, deci o nedreptate.

— Păi voi ridicați steagul roșu ! zise Hugh.

— Aci, răspunse blind Simon, flutură steagul *interdicției de a intra*.

— Singurul nostru avantaj față de dumneavoastră, spuse Joss, constă în faptul că am suferit împreună de foame o vreme atît de îndelungată încît, ca să se bucure de-un supliment, dacă îndrăznește s-o facă, un tristanez se ascunde.

— Pe scurt, reluă Simon, să revenim la sistem. Ne vindem langustele unei societăți de care sîntem legați printr-un contract și care, din fericire pentru ea, realizează beneficii. În timp ce noi, care n-avem beneficii, cumpărăm la prețuri cu ridicata și revindem tot așa, la prăvălie, alimentele, veșmintele, produsele pe care, cu majoritate de voturi, ne-am hotărît să le achiziționăm. Iaca așa ! Și funcționează ca un filtru.

— Dar libertatea ? exclamă Hugh. Dacă vreau să-mi permit o fantezie...

— N-aveți decît ! spuse Baptist. Dar sub formă de comandă particulară, în mod obligatoriu. La prețul cu amănuntul plus cheltuielile de transport care, la 2000 de mile depărtare de cea mai apropiată dugheană, nu sînt chiar reduse.

— Sînteți dezarmați ! spuse Hugh, uimit la culme.

Nu izbutise să găsească alt răspuns. Zdrobit de zîmbete, își plimba privirea albastră asupra unor fețe rotunde, imperturbabile, de confrerie satisfăcută.

— Spuneți mai degrabă că n-am vrut să rămînem dezarmați, reluă Simon. Dar revin la ce m-ați întrebat : mai tîrziu ? Și vă răspund : însăși izolarea ne ferește de lux făcîndu-l inaccesibil. Și mentalitatea noastră : a fi hrăniți, îmbrăcați, instruiți, echipați, angajați cu șanse egale ni se pare îndeajuns. Chiar dacă am dori mai mult, producînd în plus, ne-ar fi cu neputință. Lan-gusta nu e inepuizabilă și are de pe-acum tendința să-și micșoreze dimensiunile. Trebuie să gospodărim cu chib-zuială ; și, între noi fie zis, ați face bine să imitați această prudență. Ce-i prea mult strică. Doare cînd, pe neașteptate, lipsește ; în timp ce de surplus fiecare profită prea puțin. Cine se bucură cu-adevărat de viață, domnule Folkes ? Nici cel care se ghiftuiește, nici cel care duce lipsă. Nu te bucuri decît prin contrast, deci mulțumită economiei. E de groază ce vă pot atrage excesele ! Iar inutilul, ce să mai vorbim ! Tirbușonul cu gaz, de pildă, și medicul are unul, care dealtfel nu mai funcționează, neavînd rezervă. În ceea ce el vede o dis-tracție, eu văd o abdicare. Găsesc că e jignitor pentru mină.

— Dar ispititor pentru minte, spuse Hugh. E *altceva*. O depășire a gestului. Mă înțelegeți ? Nu vă e teamă oare că sînteți lipsiți de ambiție ?

— Cred mai curînd că avem alt fel de ambiții, spuse Simon. Vă place progresul pentru ceea ce aduce neobiș-nuit, deosebit, și fiecare, ațîțat, încearcă să-l ajungă din urmă pe celălalt. În timp ce noi sîntem asemenea ban-

cului de pești care urcă odată cu fluxul. Bătrînului învățător care zace în mine nu i-a venit niciodată peste mîină să predea aici importanța pluralului. Nimic altceva n-are cu-adevărat importanță. Banul rămîne o simplă unitate de măsură. Moda n-are nici un sens : e ceva provizoriu care pînă ajunge la noi se perimează. Nu există patroni ; rezultatul strădaniei ți-e la îndemînă și e același pentru toți...

— În fond, spuse Hugh, refuzați succesul personal.

Veni rîndul lui Simon, să-i privească pe ai săi :

— Ce sens ar putea avea, pe-o insulă ? spuse Joss.

— Și ce debușeu, exceptînd dezertarea ? zise Paul.

— În privința asta, reluă Simon, n-a bîntuit pe insula Tristan decît nebunia regelui Jonathan, piratul, înlocuit de discretul nostru întemeietor. Și cu toate acestea, istoria noastră, modestă, sînt de acord cu dumneavoastră, nu-mi pare cîtuși de puțin banală.

Vocea i se schimbă, căpătînd o nuanță de umor :

— Preafericit cel ce se crede fericit, vă fac și această concesie ! Dar ca s-o creadă toți, laolaltă, asta aduce a minune. Poftiți de încercați !

*

Scurtă pauză : Jasmin folosi prilejul ca să mai ofere niște gustări. Apoi Bill se ridică și porni spre fundul încăperii, unde se aplecă spre o cutie :

— Iată un final bun, zise el. Opresc banda. Și așa am înregistrat prea mult. Va fi difuzată mîine seară după buletinul de știri. Pe urmă o să v-o dau, domnule Folkes, pentru reportajul dumneavoastră.

— M-ați dus ! zise Hugh, zărind în sfîrșit microfonul amplasat în lampadar.

CERUL SE ÎNSENINASE LA FEL DE brusc. Buletinul meteorologic, la unison cu bătrînii, prevedea o săptămină frumoasă.

Hugh holba întruna ochii, încîntat să vadă una din ultimele căruțe hurducată la capătul unui ogor de doi boi care trăgeau o încărcătură de bălegar, în timp ce, nițel mai departe, un tractor puternic de culoare portocalie, scoțînd fum pe țeava de eșapament, transporta o tonă de piatră. Cartofii înfloriți, dovlecii abia răsăriți, de-un galben bătînd încă în verde, cepele și verzele se ofereau săpăligilor mînuite de plivitoare. Se mai puteau vedea măgăruși cenușii, cu păr lung și cu o dungă neagră pe spinare, purtînd uneori samare pentru căratul vreascurilor ; iar pe vechile acoperișuri de paie, un fel de urechelnîțe cu flori lunguiete ; iar în casele astfel dichisite, dărăcitoare de lînă, torcătoare zăbovind la vîrtelnîțe. Obuzul-gong, vopsit în roșu, nu se clintise din loc ; nici femeile, nici bătrînii, obișnuiți cu locșoarele prielnice de unde se aruncă undița, legată de-o sfoară care e ținută cu mîna și al cărei tremur îți spune dacă peștele *cinci-degete* s-a prins la capăt, spre a-ți fi servit la cină. Duminică, la *Saint Mary's Church*, asistența fusese aceeași ca de obicei : vreo optzeci de credincioși, din care jumătate copii, alcătuiind un cor. Iar luni dimineață femeile coborîseră, unele pe motorete, spre fabrica de conserve ; vasele cu motor plecaseră, trăgînd fiecare un șir de bărci,

cîte una de pescar, să-și arunce năvoadele cu momeală, tip balanță, în anumite locuri adînci și să se întoarcă o oră înainte de amurg spre a-și transvaza captura în lăzile cu gheață, ridicate pe dată de macaraua Priestman... Hugh rămăsese perplex. Pe opt mîle patrate dispuse pe marginile vulcanului, acest Lilliput, atît de repede străbătut și în care era atît de greu de pătruns încît reverenții de odinioară, după o ședere de trei ani, îl părăsiseră adesea dînd din umeri, ce era de fapt ? O speranță ? O bătaie de joc ? Un model redus ? Sau doar un efect al întîmplării, un stagiul în imposibil, condamnat pe-un termen mai mult sau mai puțin îndelungat, ca acela al Vikingilor din Vinland sau al necunoscuților îngropați sub misterul african al zidurilor de la Zimbabwe ?

Medicul părea să împărtășească această opinie. Deosebit de prietenos cu clienții săi, arătîndu-se mai mult înduioșat decît enervat de amabilitatea lor cercetăsească, de acea îmbinare a înapoierii cu progresul pe care-l manifestau, se dovedea categoric din punct de vedere medical :

— Oamenii ăștia sînt niște subdezvoltați, la care introducerea zahărului și a conservelor provoacă același efect ca la eschimoși. Pune-l pe-un tristanez să caște gura și privește-i dinții : sînt falși sau stricați. Londra le-a trimis un odontolog și un dietetician, ademeniți de prilejul, foarte rar, de-a încerca să trateze un grup întreg. În numele științei, căreia vrea să-i aducă în felul acesta mulțumiri, insula se va pune la regim, va reduce glucidele, va încerca unele medicamente. Cît privește rezultatele, nimeni nu se poate încă pronunța. Dar e ceva și mai grav : un eugenist a calculat că fiecare generație ar avea nevoie cam de 10% sînge proaspăt. Dar nu mai imigrează nimeni : de teama vulcanului. Și nu mai sînt naufragiați care să introducă un pic de exogamie. Trageți singur concluzia. Dacă nu se procedează cu oamenii așa cum de nevoie s-a procedat cu vitele, peste cincizeci de ani nu dau nici o ceapă degerată pe tot neamul ăsta...

Ce mai rămîne, în marțea asta sărbătorească, din tot acest pesimism? Simon, întreat, a răspuns: *Aș! Ne-am exploatat întotdeauna nenorocirile. Dezastrul din 1961 a devenit o plească. Spre a evita amenințarea de care pomenește doctorul, veți vedea că într-o bună zi Sudul va fi colonizat. Poate chiar și insulele.* Băieții se pregătesc să plece spre Nightingale, cum fac din totdeauna: în septembrie pentru ouă, în ianuarie pentru guano și pui, în martie pentru ulei — extras din păsările grase, înainte de hibernare și de zborul spre nord.

Drapelul, care îndeplinește și rolul de indicator al direcției vîntului, flutură în sensul cel bun, susținut de-o briză care stîrnește un clipocit și răcorește marea înfiorată. Gongul sună fără încetare. Tot satul, o dată mai mult, se află pe dig, fiecare familie îmbărbătîndu-i pe-ai săi. Nimeni nu se uită la bărcile cu motor, adăpostite, care nu vor participa la expediție, organizată odinioară în scop de aprovizionare și care a devenit un simplu prilej de competiție. Sint șase mari șalupe — veche mîndrie, embleme, opere de artă ale tristanezilor — șase *coracle* de pinză, cu catarg înalt, care se clatină pe valuri, proaspăt vopsite, inclusiv dunga roșie, și ale căror grele călcîie din partea posterioară a chilei, alunecînd de pe chei, fac să zăngăne grilajul tambuchiurilor. Urmărit îndeaproape, Paul se și află pe vasul *Elizabeth*, inspectînd totul. Poartă pentru prima oară boneta dungată, tricotată de Thea; umflă cu pieptu-i vînjos un pulover cu mîneci scurte. Homer Ragan, feciorii săi, ginerele său Tony, aflați pe *Flora II*, nu mai așteaptă decît un echipier. Ned Glass, Ralph și Bill, plus patru tineri, printre care Neil, se desprind de țărîm și, cu vîslele ridicate, dau *Paulei* lor aspectul unui crab răsturnat dînd din picioare pe care-l au toate șalupele pînă să înceapă trasul ritmic la rame. Joss sosește urmat de tatăl său și de vărul Samuel, exilatul întors, aproape sexagenar. Matthew, care-l aștepta, îi șoptește la ureche:

— Brațele lui Samuel nu mai sînt bune de nimic.

— Ei și ? i se adresează Joss, în șoaptă. Ai fost așezat pe banca de vislit cînd habar n-aveai de așa ceva. A refuza un bărbat e ca și cum i-ai spune că a murit. Și-apoi ce, nu-i un campionat.

Se întoarce, rostește :

— Unchiule, cum ți se pare vîntul ?

— Prea spre apus, zice Samuel. O să se potolească mai jos de insulă. Chiar ținîndu-ne la o distanță bună, va trebui să ne opintim în visle.

Dar Joss îl zărește pe Hugh, aflat lîngă Simon. Se apropie, cu mîna întinsă, oferindu-i palma bătătorită.

— Îmi pare rău că trebuie să-mi iau rămas bun, domnule Folkes. Cînd ne vom întoarce, peste două săptămîni, nu veți mai fi aici. Ar fi trebuit să vă explic, în seara aceea...

— Nu-i cazul să-mi faci o schemă, spuse Hugh. Pricep ! Dacă se poate spune așa, acesta-i prisosul vostru.

— Vă mulțumesc pentru definiție !

Joss sare în barcă. Hugh își lărgeste nodul cravatei spre a se simți mai puțin gîtuit de prietenia pe care ne-o inspiră uneori un om plin de viață, dar pe care n-o să-l mai vedem niciodată. Una cîte una, șalupele ies din port, ca să se regrupeze dincolo de geamanduri.

— Nu le însoțește vedeta ? întreabă Hugh.

— Bineînțeles că nu ! răspunde Simon.

— Au măcar vreun radioemițător, în caz de bucluc ?

— Așa ceva, rostește un glas din apropiere, n-am putut obține niciodată. Se știe totuși, din 1885, ce însemnă o imprudență de soiul ăsta.

Hugh îl recunoaște pe poștaş.

— Dar ce vă închipuiți ? exclamă Simon. Aduce oarecum a regate, a hoinăreală pînă la insule, a rit vechi și chiar a vacanță. Dar, mai presus de orice, e partea lor de aventură : n-o să se apuce s-o trucheze... Siguranța, n-aveți decît acest cuvînt pe buze. Se poate oare socoti cineva bărbat cînd se știe ferit de toate ? Am văzut trecînd pe-aici un navigator singuratic care

spunea : „Mă expun ca să mă eliberez de siguranță. Fără risc nu există nici caracter : el e protecția mea.“

Ironie, inspirat, cu un deget în ureche, cu ochii la șalupe, dintre care ultima a depășit estacada, Simon se ascultă în aceeași măsură în care vorbește :

— Îmi pare bine, Hugh, că ai văzut și asta. N-avem nici un fel de probleme cu tinerii noștri. Își asumă o serie de răspunderi și-și oțolesc totodată mușchii ; fapt care-i ajută să treacă de la o vîrstă la alta pe nesimțite. Au șansa de-a reinnoi totul ; ca și pe aceea că, odată cu drepturile lor, știm să ni le arătăm și pe-ale noastre. Dar rămîne important că, pentru a se opune, au mai întîi clima, stîncă, taurii. Destulă violență, ce mai ! ca să și-o tocească pe-a lor și să-i stimeze pe cei care s-au străduit înaintea lor.

Hugh n-a reușit să-și ascundă un zîmbet.

— Pledez, așa-i ? reia Simon. Îți par nițeluș ridicol.

— Ridicol nu e cuvîntul potrivit, spune Hugh. Dar excepția aduce întotdeauna a șarjă. Nu-i de ajuns ca o societate să creadă în ea însăși ; mai trebuie să fie și destul de numeroasă ca să arate a treabă serioasă.

— Adevărat, spune Simon. Dar, la urma urmei, toate societățile sînt niște insule și nici una n-o convinge pe cealaltă să-și ducă viața ca ea.

Cu toate pinzele sus, acum, albe, albastre, unele din dacron¹, flotila se lasă purtată spre răsărit. Nu va putea, totuși, să se îndepărteze prea mult fără să se răsfire. Virează și, cum era de prevăzut, după manevrarea cîrmei, care a făcut-o să se aplece, pinzele înălțate zbirnîie ușor. Vîslele se ridică și trag din greu în mijlocul curentului, mai lin, care se îndreaptă spre sud. Mulțimea ce coboară de-a lungul coastei, ca să aibă cît mai mult timp posibilitatea să-i urmărească pe cei cincizeci dintre ai lor — forța și viitorul ei — care se expun gratuit, cuprinde în sinul ei un grup înarmat cu binocluri : reverendul, medicul, administratorul, cărora tocmai li s-a alăturat și Walter.

¹ Sort de fibră sintetică.

— Țsta e prețul, spune Simon. Vor trage tare pe-o distanță de patru mile, pînă la capul Stony, înainte de-a avea iarăși vîntul din spate.

— Ca să sosească uzi learcă, spune poștaşul, să doarmă pe jos, să consume hrană rece, să piardă două săptămîni de lucru și să aducă niște guano și cîteva galoane de grăsime mai proaste decît îngrășămintele și untura de la prăvălie.

— Doar n-o s-o iau de la capăt ! rostește Simon cu un oftat.

Și cu toate astea reia :

— Două milioane de *puffini* în aer : cînd te apropii de ea, insula pare că fumegă! În anotimpul ouatului ai zice că a plouat cu ouă. Focile mișună. Sînt atîția albatroși încît trebuie să-și aștepte rîndul pentru a se cățăra pe stîncile, zgîriate rău, care le slujesc drept pistă de decolare. Nimic de jur împrejur decît marea și iar marea...

— Nimic care să aducă a schimbare ! șoptește Hugh.

— S-ar putea, oftează Simon.

E prea bătrîn. Nu va mai porni niciodată spre acel Canaan al vieții sălbatice, unde sub cea mai mică piatră dai de creveți cît degetul gros, unde bambusul de mare năpădește plăjile presărate cu miliarde de urme, unde supranatalitatea văzduhului și a apelor reci păstrează chipul unei lumi pe care, altundeva, omul o nimicește suprapopulînd-o cu oameni. Nu va mai porni într-acolo. Dar cunoaște avantajul pe care îl mai au ai săi asupra pribegilor deznădăjduiți pe care lunile de august îi măcelăresc pe șosele și care pedalează din răsputeri, în smintita nădejde de-a regăsi undeva colțuri de natură pe care să le mînjească cu hîrtii unsuroase.

— Vor fi acolo în patru ore, șoptește el mergînd.

Uite-i pe toți la capătul taluzului de lavă, acolo unde acesta, bășicat și accidentat, urcă spre coasta craterului. Cîțiva copii, strigați de mamele lor, se cațără printre bucățile de zgură, pe unde se strecoară cîte-un fir de iarbă. Șalupele nu mai sînt decît niște păsări îndepărtate, clătinate de hulă.

— Ciudată poveste ! spune Hugh. V-ați retras în afara lumii, dar depinzînd de ea în privința lucrurilor pe care vi le trimite. Trăiți în aer curat, în tihnă, în libertate, cu condiția ca alții, care vă fabrică motoarele, să se afume în uzinele lor. Orice legendă își are limitele ei, iar a voastră a fost întrucîtva înfrumusețată. Dar, în linii mari, e o povestire filozofică ; și care prezintă avantajul că e adevărată.

— Ce-o mai umfli ! zice Simon. Pentru noi e o banalitate oarecare.

Își trage răsufarea. Hugh îl ia de braț, coboară cu el spre locuințe, în care pătrund cete de fuste, asaltate de ținci. Hugh stă pe gînduri. I-au mai rămas două zile. Să ia un *landrover* pentru a explora capătul cîmpiei ? Să încerce mai curînd să se cațere singur pînă la Bază înainte de-a lua dejunul la medic ? Ned e cel care i-a spus : *Cea mai bună ilustrată a noastră te costă un urcuș de-o oră pe Big-Hump*. Iată *bungalow*-ul bătrînului institutor, care trăiește ca un pustnic de cînd i-a murit mama. Hugh o ia din loc și se întoarce arătînd cu bărbia spre gorganul negru cu împrejurimile muiate în galben, care se micșorează în spatele lui.

— Și dacă o ia de la început ? întreabă el.

— Nouăzeci de acri în plus, e tot ce-a fost în stare să facă ! spune Simon ocolind întrebarea.

Din politețe, fără îndoială. Foarte repede, însă, îi pare rău, scutură din cap și exclamă deodată :

— Dar pe voi nu vă sperie bomba atomică ? Noi, cel puțin, nu sîntem răspunzători de vulcan.

Cuprinsul

1. VECHIUL TRISTAN	9
2. EXILUL	33
3. EXPERIENȚA	95
4. ALEGEREA	141
5. ÎNTOARCEREA	157
6. ÎNCERCAREA	181
7. AVÎNTUL	195
8. NOUL TRISTAN	215

Lector : ANGELA CÎȘMAȘ
Tehnoredactor : ELENA BABI

*Run de tipar : 04.II.1974.
Tiraj 35.950. Coli tipar 15,5.*

Tiparul executat sub comanda nr.
30 810 la Combinatul Poligrafic „Casa
„Scintei”, Piața Scintei nr. 1
București
Republica Socialistă România

...Acest nou realism se bazează pe umor și pe vervă; când miile de cititori l-au descoperit pe Hervé Bazin, alegerea li s-a îndreptat fără voia lor — în domeniul romanului realist narativ — către un romancier care datorită agresivității sale personale dă valoare stilului scris. În acest caz, scriitorul se deosebește greu de reporter, și numai datorită limbuției. Nu va fi vorba decât să prezinte cititorului, cu o brutalitate pe care verva o nuanțează și o dozează, evocarea realistă a unui mediu pe care acesta nu-l cunoaște.

R.M. ALBÉRÈS

Paralel cu faptul divers, acest roman-vérité al lui Hervé Bazin este o povestire filozofică, dar care prezintă în același timp avantajul că e adevărată. O întâmplare exemplară, ce pare a fi fost începută de Rousseau, continuată de Voltaire și terminată de Daniel Defoe.

MATTHIEU GALEY

Experiența celor de pe Tristan da Cunha pune în chip simbolic și într-un mod inteligent o problemă fundamentală: aceea a concilierii ce trebuie să existe între progresul tehnic și viața în mijlocul naturii.

PIERRE-HENRI SIMON
